

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวประภัสสรา โลहनันทชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

เมษายน 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวประภัสสร โลหะนันท์ชัย

13 ก.ค. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
เมษายน 2548

h 276446 ร 3

ประกาศสรา โลหะนันท์ชัย (2548) การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สารนิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศพร ประเสริฐสุข

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการ
รู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ (2) เพื่อหาประสิทธิภาพ
ของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (3) เพื่อ
เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
พัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา
2547 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3
จำนวน 30 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 30 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน
30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแต่ละชุดตามเกณฑ์
 E_1 / E_2 และ t-test for Dependent Samples

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- 1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีจำนวน
16 กิจกรรม ชุดการสอนแต่ละชุดมีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 อยู่ระหว่าง 60 33/76 76 – 67 00/95 33
- 2 ภายหลังการได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรู้คิดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 01

CONSTRUCTING GUIDANCE ACTIVITY TEACHING PACKAGE TO DEVELOP
COGNITION OF FIRST LEVEL PRIMARY STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
MISS PRAPASSARA LOHANANTACHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinwirot University

April 2005

Prapassara Lohanantachai (2005) *Constructing guidance activity teaching Package to develop cognition of first level primary students* Master Project, MEd (Guidance and Counseling Psychology) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University Master Project
Advisor Assist Prof Dr Tossaporn Prasertsuk

The purposes of this research were (1) to construct of guidance activity teaching package to develop cognition of first primary students, (2) to study the efficiency of each package, and (3) to compare the score exercise before and after of the students participated in guidance activity teaching package. Ninety subjects of this study were randomly selected from first primary students Prathom 1/3 thirty, Prathom 2/3 thirty, Prathom 3/1 thirty of Watnamdang school in Samutprakarn in the academic year 2004. The research instruments were a guidance activity teaching package. The efficiency of each package was analyzed by E_1 / E_2 and analyzed by t -test for Dependent Samples.

The results of this study were as follows

- 1 Sixteen guidance activity teaching packages were constructed. The efficiencies E_1 / E_2 of each package were between 60.33/76.76 – 67.00/95.33.
- 2 The develop cognition of the students participated in the guidance activity teaching packages significantly increased at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 1 ของ ประภัสสรา โลहनันทชัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศพร ประเสริฐสุข)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศพร ประเสริฐสุข)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ทศพร ประเสริฐสุข)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร นันทนา วงษ์อินทร์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร สมชาย ชูชาติ)

วันที่ 29 เดือน เมษายน พ ศ 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร ประเสริฐสุข อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ กรรมการสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องหมายการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการวัชรী สุขสมจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดหนามแดง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนวทุกท่านที่ให้กำลังใจและห่วงใยช่วยเหลือ ผู้วิจัยด้วยความเต็มใจเสมอมา

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายกฤษฎา โลहनันทชัย และ นางวิภา โลहनันทชัย ผู้เป็นบิดามารดา และสมาชิกในครอบครัวโลहनันทชัย ที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ทั้งทุนทรัพย์และให้กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จด้วยดี

ประภัสสรา โลहनันทชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมาย	3
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด	10
ความหมายของการรู้คิด	10
กระบวนการรู้คิด	13
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด	15
การวัดการรู้คิด	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด	21
การคิดเชิงเหตุผล	25
ความหมายและความสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล	25
ลักษณะของการคิดเชิงเหตุผล	26
องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล	27
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล	28
แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล	30
การคิดสร้างสรรค์	30
ความหมายของการคิดสร้างสรรค์	30
ความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์	31
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์	31
องค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์	32
กระบวนการของการคิดสร้างสรรค์	34
พัฒนาการของการคิดสร้างสรรค์	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) พัฒนาการทางการคิดในวัยเด็กของเด็กวัยกลาง	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน	39
ความหมายของชุดการสอน	39
ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน	40
หลักในการผลิตชุดการสอน	43
คุณค่าของชุดการสอน	43
ประเภทของชุดการสอน	44
ส่วนประกอบของชุดการสอน	45
ระบบผลิตชุดการสอน	45
บทบาทและส่วนประกอบของคู่มือครู	47
หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติ	48
การเสนอเนื้อหาในชุดการสอน	50
รูปแบบและการแบ่งเวลาประกอบกิจกรรมในชุดการสอน	53
ประโยชน์ของชุดการสอน	54
การหาประสิทธิภาพชุดการสอน	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน	58
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวและ	
กิจกรรมแนะแนว	59
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว	59
ความหมายของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว	59
ความหมายการแนะแนว	59
ความหมายของกิจกรรมแนะแนว	60
กิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544	61
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว	62
หลักการของกิจกรรมแนะแนว	62
ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว	63
กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว	65
เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนว	66
การประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว	68
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวและ กิจกรรมแนะแนว	70
3 วิธีการดำเนินงานศึกษาค้นคว้า	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	75
การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ	75
การดำเนินการทดลอง	79
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	81
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	84
การวิเคราะห์ข้อมูล	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	101
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	101
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	101
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	101
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	102
การวิเคราะห์ข้อมูล	102
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	103
การอภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	108

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	121
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	415

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
2 ตารางกำหนดหัวข้อกิจกรรมแนะแนว	76
3 คาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว แต่ละชุดและทั้งชุด	85
4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแต่ละกิจกรรมของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม	90
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อ กิจกรรมการเรียนรู้	95
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียน ที่ได้จากการตอบแบบประเมินความคิดเห็น	98
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียน ที่ได้จากการตอบแบบประเมินความคิดเห็น จำแนกเป็นรายข้อ	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างบัตรคำสั่ง	49
2 บัตรสรุปเนื้อหา	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ 2543 : 6) ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนนั้นสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม มีความรู้ทักษะในด้านการเรียนวิชาต่างๆ รวมทั้งการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 1)

หลักสูตรที่เป็นแกนกลางของประเทศไทยในขณะนี้คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลในสังคมไทย ทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและรวมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ซึ่งได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 1-3) ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนตามศักยภาพแล้ว ยังเน้นพัฒนาส่วนที่สำคัญอีกคือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ศิลธรรมและจริยธรรม อาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยแบ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) กิจกรรมนักเรียน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ (2) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ

ผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 5-6) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้งานแนะแนว เป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริม ดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนและพัฒนาตนได้ ตามธรรมชาติ สนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มี ปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ กระทำการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2545 คำชี้แจง)

การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้านจำเป็นต้องวางรากฐานตั้งแต่ยังเด็ก และควรจะมีการพัฒนาด้านที่สำคัญไปพร้อมๆ กัน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และเชาวน์ปัญญา ตามที่ จรัส พรหมคำตัน (2529 10) กล่าวว่า การที่คนเราเจริญเติบโตหรือ พัฒนาการนั้น จะต้องเจริญเติบโตทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมไปพร้อมๆ กัน นั่นคือ ในขณะที่ร่างกายของเราเจริญเติบโตขึ้นมีสวนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้น ด้านสติปัญญาหรือเชาวน์ ปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความคิดอ่าน ความจำ ก็ติดตามไปด้วย ด้านอารมณ์ก็จะสามารถ ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นและด้านสังคมก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ดีขึ้น ทั้ง 4 ด้านนี้ จะมีความสัมพันธ์กันโดยใกล้ชิดถ้าด้านหนึ่งด้านใดบกพร่องไป ด้านอื่นๆ ก็จะพลอยบกพร่องตามไปด้วย แต่ถ้าด้านหนึ่งด้านใดดี ด้านอื่นๆ ก็จะติดตามไปด้วย

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและจะเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติในอนาคต การเตรียมเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ให้มีความรู้ความสามารถและ เป็น นักคิดตั้งแต่ยังเล็กจะเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญให้แก่อนาคตของชาติได้เป็นอย่างดี (เยาวพา เดชะ คุปต์ 2536 บทนำ) เมื่อวัยเด็กเป็นวัยที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของชีวิต ดังนั้น พ่อ แม่ และครู จึง ควรเข้าใจว่าการเรียนรู้และความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ นั้น แม้ว่าจะเกิดขึ้นได้เองบ้างตาม สภาพแวดล้อมของแต่ละคนแต่จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อมีสิ่งกระตุ้นเร้า ให้โอกาสเด็กได้สังเกตสัมผัส ทดลองแก้ปัญหา ให้สอดคล้องกับความเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามที่เปี้ยเจต์ (เยาวพา เดชะคุปต์ 2536 2 , อ้างอิงจาก ประสาท อิศรปริดา 2520 16) กล่าวว่า พื้นฐาน พัฒนาการด้านสติปัญญาของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับกิจกรรมกลไกของกล้ามเนื้อและการมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมหรือจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้โดยการสะสมภาพ และเหตุการณ์ต่างๆ เข้าไว้ในสมอง สิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อเด็กอีกประการหนึ่งก็คือ ตัวบุคคลอัน ได้แก่ พ่อ แม่ และครู ควรมีส่วนและมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางด้าน สติปัญญาควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านอื่นๆ สอดคล้องกับ จรรยา สุวรรณทัต (2526 4) ได้กล่าวไว้ว่า สติปัญญาของมนุษย์ เป็นศักยภาพที่ติดตัวทุกคนมาตั้งแต่เกิด รอโอกาสที่จะ เจริญเติบโตเท่านั้น องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญา ได้แก่ อาหาร สิ่งแวดล้อมและที่ สำคัญคือเรื่องของการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ใน มาตราที่ 24 ที่ว่าแนวการจัดการศึกษานั้นสถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และ สามารถประยุกต์ความรู้เหล่านั้นมาใช้เพื่อป้องกันและนำมาแก้ไขปัญหาได้

กระบวนการรู้คิดนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับทางสมอง การคิดต่างๆ เช่น การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ เหล่านี้เป็นส่วนย่อยของการรู้คิด การสอนผู้เรียนให้รู้จักการรู้คิดจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวของผู้เรียนเอง จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสนใจการสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเป็นเครื่องมือในการนำไปเป็นสื่อพัฒนาการรู้คิด ให้กับเด็กนักเรียนในวงชั้นที่ 1 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะได้ชุดการสอนที่เป็นเครื่องมือสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในวัยประถม นำไปใช้กับเด็กในวัยประถมได้อย่างเหมาะสม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

- 1 เพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนวงชั้นที่ 1
- 2 เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนวงชั้นที่ 1
- 3 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนวงชั้นที่ 1

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ได้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนในระดับวงชั้นที่ 1 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนวเด็กวัยประถม ในการเลือกจัดรูปแบบของชุดการสอนกิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการรู้คิด ของเด็กวัยประถมศึกษาในวงชั้นที่ 1 ได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนวงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 600 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนในวงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 90 คน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 30 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 - จำนวน 30 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายของประชากร

3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3 1 ตัวแปรอิสระ คือ ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด

3 2 ตัวแปรตาม คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 การรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง กระบวนการภายในสมองที่เกี่ยวข้องกับการคิดต่างๆ ของเด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1

2 การพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง การพัฒนานักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 ให้เกิดการพัฒนาระบวนการภายในสมองที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล และ การคิดสร้างสรรค์

2 1 การคิดเชิงเหตุผล หมายถึง การคิดที่ใช้หลักการ ข้อเท็จจริงและประสบการณ์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการคิดเพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2 1 1 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย หมายถึง การคิดที่ใช้หลักการโดยทั่วไปมาอธิบายข้อมูลย่อย แล้วหาข้อสรุป จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ

2 1 1 1 การจัดประเภท หมายถึง ความสามารถในการคิดหาสิ่งที่เป็นพวกเดียวกัน โดยยึดคุณสมบัติ ลักษณะ รูปร่าง หน้าที่ โครงสร้าง ที่เป็นประเภทเดียวกันกับสิ่งที่กำหนดให้

2 1 1 2 การอุปมาอุปไมย หมายถึง ความสามารถในการคิดหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพคู่แรก แล้วเปรียบเทียบกับภาพคู่อื่นที่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นแนวเดียวกันทางด้านโครงสร้าง หน้าที่หรือคุณลักษณะต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เหมาะสมมากที่สุด

2 1 1 3 การสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบหรือข้อสรุปจากการพิจารณาภาพและข้อความที่กำหนดให้

2 1 2 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย หมายถึง การคิดที่ต้องใช้ข้อมูลต่างๆ มาประกอบ แล้วสรุปเป็นหลักการ จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

2 1 2 1 การจำแนกประเภท หมายถึง ความสามารถในการคิดจำแนกแยกสิ่งของเป็นกลุ่มโดยดูจากโครงสร้าง หน้าที่ รูปร่าง ลักษณะ คุณสมบัติเฉพาะเป็นหลักในการจำแนก

2 1 2 2 การหาส่วนที่หายไปของภาพ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาส่วนที่หายไปของภาพที่กำหนดให้ โดยใช้ลักษณะหรือองค์ประกอบที่นาจะเป็นในการตัดสินใจ

22 การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดโดยคิดได้แปลกใหม่ กว้างไกล หลายทิศทาง มีการดัดแปลง ผสมผสานความคิดและประสบการณ์ จนสามารถ นำความคิดมาเป็นคำตอบ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

221 ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง การที่นักเรียนได้ใช้ความคิดในการค้นหา คำตอบได้จำนวนมาก มีความคล่องแคล่วในการคิด และเขียนคำตอบได้อย่างรวดเร็วในเวลา ที่จำกัด และความคิดที่ได้ต้องเป็นไปในเชิงบวก

222 ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถในการค้นหาคำตอบและเขียน คำตอบได้ โดยเป็นคำตอบที่แปลกใหม่ และความคิดที่ได้ต้องเป็นไปในเชิงบวก

223 ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดในการค้นหา คำตอบได้หลากหลาย ไม่จำกัดแง่มุม และความคิดที่ได้ต้องเป็นไปในเชิงบวก

3 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

หมายถึง เครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อประสม ประกอบด้วย รูปภาพ เกม วัสดุสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวกับทักษะเพื่อพัฒนาการรู้คิด ในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การเล่นเกม การทำงานกลุ่ม การอภิปราย การสนทนา พุดคุย โต้ตอบ การระดมสมอง การเขียนบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะเพื่อพัฒนาการรู้คิด และในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวแต่ละชุดนั้นประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อการสอน และแบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมี ขั้นตอนในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทดสอบความรู้ก่อนเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิม

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับทักษะเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม พัฒนาการรู้คิด

ขั้นที่ 3 ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยชี้แจงกฎ ระเบียบ กติกา วิธีปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลการเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประเด็นสำคัญๆเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียน ได้เรียนรู้ แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบความรู้หลังเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

3.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 1 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวกฉันอยู่ไหน) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ในด้านการจัดประเภท และการสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญของการคิด การฝึกคิดที่ดี

3.2 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 2 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ในด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ และการสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญ ความจำเป็นของการคิด

3.3 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 3 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเอย) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ในด้านการอุปมาอุปไมย และการสอนนักเรียนในเรื่องของความหมายของการคิดให้เป็น ความสำคัญของการคิดให้เป็น

3.4 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 4 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สนน้ำพา) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดยืดหยุ่น และการสอนนักเรียนในเรื่องของความหมาย ประโยชน์ของการคิดสร้างสรรค์

3.5 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 5 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ในด้านการจำแนกประเภท และการสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญของการพูดในสิ่งที่เราคิด

3.6 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 6 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ในด้านการจำแนกประเภท และการสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญของการคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย

3.7 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 7 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดคล่องแคล่ว และการสอนนักเรียนในเรื่องของความหมาย ลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

3.8 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 8 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดยืดหยุ่น และการสอนนักเรียนในเรื่องของความหมาย ประโยชน์ของการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

3 9 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 9 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?) หมายถึง การพัฒนา นักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ในด้านการสรุปความ และการสอนนักเรียนในเรื่องของ ความหมายของข้อมูลและเนื้อหาว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการคิด

3 10 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 10 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า) หมายถึง การพัฒนา นักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดริเริ่ม และการสอนนักเรียนในเรื่องของ ความหมาย สิ่งสำคัญของความคิดริเริ่ม

3 11 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 11 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ และการสอนนักเรียน ในเรื่องของประเภทของการคิด

3 12 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 12 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดคล่องแคล่ว และการสอน นักเรียนในเรื่องของความหมาย ลักษณะของความคิดคล่องแคล่ว

3 13 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 13 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ และการสอนนักเรียนใน เรื่องของการพัฒนาความสามารถในการคิดให้มีคุณภาพ

3 14 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 14 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า) หมายถึง การพัฒนา นักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดยืดหยุ่น และการสอนนักเรียนในเรื่อง ของความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ สอนประเภทและความหมายของความคิดยืดหยุ่น

3 15 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 15 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค) หมายถึง การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดคล่องแคล่ว และการสอน นักเรียนในเรื่องของลักษณะ ประโยชน์ของความคิดคล่องแคล่ว

3 16 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 16 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ) หมายถึง การพัฒนา นักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะความคิดริเริ่ม และการสอนนักเรียนในเรื่องของ สิ่งที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

4 นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3
ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ

5 ช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3

6 เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด
ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 60/60

เกณฑ์ 60/60 หมายถึง เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรม
แนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

60 จำนวนแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้ชุดการ
สอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

60 จำนวนหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังการใช้ชุดการ
สอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด
  - 1 1 ความหมายของการรู้คิด
  - 1 2 กระบวนการรู้คิด
  - 1 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด
  - 1 4 การวัดการรู้คิด
  - 1 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด
  - 1 6 การคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 1 ความหมายและความสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 2 ลักษณะของการคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 3 องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 5 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล
    - 1 6 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล
  - 1 7 การคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 1 ความหมายของการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 2 ความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 4 องค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 5 กระบวนการของการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 6 พัฒนาการของการคิดสร้างสรรค์
    - 1 7 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์
  - 1 8 พัฒนาการทางการคิดในวัยเด็กของเด็กรวยกลาง
- 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
  - 2 1 ความหมายของชุดการสอน
  - 2 2 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน
  - 2 3 หลักในการผลิตชุดการสอน
  - 2 4 คุณค่าของชุดการสอน
  - 2 5 ประเภทของชุดการสอน

- 2 6 ส่วนประกอบของชุดการสอน
- 2 7 ระบบผลิตชุดการสอน
- 2 8 บทบาทและส่วนประกอบของคู่มือครู
- 2 9 หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติ
- 2 10 การเสนอเนื้อหาในชุดการสอน
- 2 11 รูปแบบและการแบ่งเวลาประกอบกิจกรรมในชุดการสอน
- 2 12 ประโยชน์ของชุดการสอน
- 2 13 การหาประสิทธิภาพชุดการสอน
- 2 14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
- 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมแนะแนว
  - 3 1 ความหมายของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
  - 3 2 ความหมายของการแนะแนว
  - 3 3 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
  - 3 4 กิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
  - 3 5 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
  - 3 6 หลักการของกิจกรรมแนะแนว
  - 3 7 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว
  - 3 8 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว
  - 3 9 เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว
  - 3 10 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนว
  - 3 11 การประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว
  - 3 12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมแนะแนว

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด

1 1 ความหมายของการรู้คิด

การรู้คิด (Cognition) เป็นความสามารถของมนุษย์และมีอยู่ในแต่ละบุคคล ซึ่งได้มีการศึกษาอย่างแพร่หลาย และมีผู้ให้ความหมายของการรู้คิดไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

เลวิน (Lewin 1912 42) นักทฤษฎีกลุ่มเกสตัลต์ (Gestalt) เชื่อว่า ความคิดของบุคคล เกิดจากการรับรู้สิ่งเร้า ซึ่งบุคคลมักรับรู้ในลักษณะภาพรวมหรือส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย

บลูม (Bloom 1961 : 39) ได้จำแนกการรู้คิด (Cognition) ออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ การรู้ชั้นความรู้ การรู้ชั้นเข้าใจ การรู้ชั้นวิเคราะห์ การรู้ชั้นสังเคราะห์ และการรู้ชั้นประเมิน

บรูเนอร์ (Bruner 1966 : 82) กล่าวว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้จากการกระทำ ต่อไปจึงจะสามารถจินตนาการ สร้างภาพในใจหรือในความคิดขึ้นได้ แล้วจึงถึงขั้นการคิดและเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรม

บราวน์ และสมิเลย์ (Brown & Smilay 1977 : 1 – 8) ได้ให้ความหมายของการรู้คิด ว่าเป็นการรู้ว่าเรารู้สิ่งใด และเข้าใจสิ่งใด ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บุคคลพยายามควบคุมกระบวนการคิดของตนเอง หรืออาจสรุปได้ว่า เป็นความสามารถในการตรวจสอบความคิดของตนเอง หรือเป็นการคิดเกี่ยวกับการคิด (Thinking about Thinking)

ฟลาวเวลล์ (Flavell 1979 : 906) ให้ความหมายว่า เป็นความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง และผลผลิตการคิดหรือสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการคิด อาจปรากฏเป็นความรู้ กิจกรรมการคิดใด ๆ ที่มีเป้าหมาย มีทิศทาง

คอสตา (Costa 1984 : 57) กล่าวว่า การรู้คิดหมายถึงความสามารถของบุคคลในการวางแผน เลือกใช้วิธีการเพื่อแก้ปัญหา และในขณะที่กำลังแก้ปัญหาที่ต้องมีสติ ตระหนักถึงขั้นตอนต่าง ๆ และวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถที่จะประเมินผลความคิดนั้นได้

โอ แมลลีย์ และคนอื่น ๆ (O' Malley & others 1985 : 560) กล่าวว่า การรู้คิดเป็นการคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผลการกระทำของตนเองหลังการทำการกิจกรรมนั้น ๆ แล้ว

ครอสและปารีส (Cross & Paris 1988 : 131) ได้กล่าวไว้ว่า การรู้คิด หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการคิดของตนเอง สามารถควบคุมความคิดตลอดไปจนถึงสามารถวางแผนจัดระบบความคิด และประเมินผลความคิดของตนเองได้

สวาร์ทซ์ และ เพอร์คินส์ (Swartz & Prekins 1990 : 51) ให้ความหมายการรู้คิดไว้ว่า เป็นความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการตระหนักรู้ (Awareness) และการควบคุม (Control) จิตใจและการคิดทั้งหมด

เอเรียล (Ariel 1992 : 123) ให้ความหมายว่า เป็นความรู้เกี่ยวกับความรู้ ความรู้ในการควบคุมจิตสำนึก (Conscious) ของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งผลของการใช้ยุทธวิธีและกิจกรรมที่มีกฎเกณฑ์

เอลาวาร์ (Elawar 1992 : 109) ได้กล่าวว่า การรู้คิดเป็นแง่มุมหนึ่งของความคิด วิจาร์ณญาณ และครอบคลุมถึงความสามารถของบุคคลในอันที่จะพัฒนากระบวนการอันเป็นระบบ ในระหว่างการแก้ปัญหา และการทบทวนและประเมินความสำเร็จของกระบวนการคิดของตนเองได้

เบนจาฟิลด์ (Banjafield 1992 : 294) ได้กล่าวว่า เป็นส่วนสำคัญของสติปัญญา ที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและมีการตรวจสอบกระบวนการคิดอยู่ตลอดเวลา

ออกแมน และแฮนนาฟิน (Osman & Hannafin 1992 83 – 99) และเดอริรี และเมอร์ฟี (Derry and Murphy 1986 1 – 39) อธิบายความหมายของการรู้คิดในทำนองเดียวกันว่า เป็น การที่ผู้เรียนมีสติ และมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมกับมีความสามารถและ แนวโน้มที่จะควบคุมกระบวนการเหล่านั้นในขณะที่เรียนรู้ได้

เอกเกน (Eggen 1994 346) กล่าวว่า เป็นความรู้ในการควบคุมกระบวนการคิดของ ตนเอง

โอเนิล และอะบีได (O'Neil & Abedi 1996 234) กล่าวว่า การรู้คิดเป็นจิตสำนึก (Conscious) และช่วงเวลาในการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์เมื่อ มีการเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสม

ซิกเลอร์ (Sigler 1997 742) ได้กล่าวว่า เป็นความสามารถในการตรวจสอบ กำหนด เกณฑ์และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ทุกสิ่ง

กองวิจัยทางการศึกษา (2531 39) การรู้คิดเป็นรูปแบบของกระบวนการทางปัญญา หมายถึง กระบวนการภายในสมองที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา การคิดเลือก การรับรู้ การจำ การคิด และการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร (2535 78) กล่าวว่า การรู้คิดหมายถึง การรู้ทุกชนิด รวมทั้ง การรับรู้ การจำได้ การใช้จินตนาการ การตัดสินใจ และการให้เหตุผล เป็นกระบวนการทางจิตใจที่ ทำให้บุคคลรู้และได้รับความรู้

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (2536 1) การรู้คิดเป็นกระบวนการทางปัญญา และผลที่ เกิดขึ้นจากกระบวนการนั้น ดังนั้นการรู้คิดจึงหมายถึงสิ่งที่เราเรียกว่า ความรู้ เชาวปัญญา ความคิด จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผนการใช้เหตุผล การอนุมาน การแก้ปัญหา การใช้ สัญลักษณ์ และการคิดฝัน

พรณี ข เจนจิต (2538 386) กล่าวว่า การรู้คิดเป็น “กระบวนการรู้คิด” ของแต่ละ บุคคล ที่มีต่อสิ่งที่เรียนหรือรับรู้ และสามารถหาเหตุผลมาอธิบายความคิดและการตัดสินใจของ ตนเองได้ ตลอดจนมีความตระหนักในความสามารถของตนเองด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถด้าน สมองของแต่ละบุคคลด้วยเช่นกัน

สมจิตร ทรัพย์อัประโมย (2540 10) กล่าวสรุปไว้ว่า โดยทั่วไป การรู้คิด หมายถึงการ ตระหนักรู้ (Awareness) เกี่ยวกับความรู้ และความสามารถของตนเองในอันที่จะเข้าใจ ควบคุม และ จัดการกับกระบวนการทางพุทธิปัญญาของตนเองได้ รวมถึงความรู้ในระยะยาวอันเป็นข้อเท็จจริง เกี่ยวกับงานทางพุทธิปัญญา (Cognition Task) ยุทธวิธี (Strategies) ภาวะทางความจำในปัจจุบัน (Current Memory States) และความรู้สึกซึ่งอยู่ภายในจิตสำนึก ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทาง พุทธิปัญญา

สุทิน คงโรจนวงศา (2543 : 16) ได้กล่าวว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดพิจารณา กระบวนการคิดของตนเอง ได้รู้ถึงกระบวนการคิด และผลที่เกิดจากการใช้ความคิด มีการตรวจสอบความคิด และเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสม เพื่อจะไปสู่จุดหมาย

จรรยา ภูอุดม (2544 : 9) ให้ความหมายว่า การรู้คิดเป็นความสามารถในการจัดการหรือการควบคุมการคิดของตนเองของนักเรียนขณะทำงานหรือขณะหาคำตอบของปัญหา

สรุปได้ว่า การรู้คิดนั้นหมายถึง กระบวนการทางสมองของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้สิ่งเร้าต่างๆ ที่ผ่านเข้ามา และเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดพิจารณา ตัดสินใจ แก้ปัญหา

1.2 กระบวนการรู้คิด

กระบวนการรู้คิดมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการรู้คิดไว้หลายทัศนะดังนี้คือ

เพียเจต์ (Piaget 1964 : 76) ได้อธิบายพัฒนาการทางสติปัญญาว่า เป็นผลเนื่องมาจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวโดยใช้กระบวนการการดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) โดยการพยายามปรับความรู้ ความคิดเดิมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ซึ่งทำให้บุคคลอยู่ในภาวะสมดุล สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคล จนเกิดเป็นกระบวนการรู้คิด

กาเย่ (Gagne 1965 : 117 – 191) ได้อธิบายว่า ผลการเรียนรู้ของมนุษย์มี 5 ประเภท ได้แก่

1 ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ 4 ระดับ คือ การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ และการสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

2 กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognition Strategies) หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการคิด ซึ่งได้แก่ การรับรู้และเข้าใจ (Cognition) การจำ การคิดแบบอนैनัย การคิดแบบเอกैनัย และการประเมินค่า

3 มิติด้านผลผลิต (Products) หมายถึง ผลของการคิด ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นหน่วย (Unit) เป็นกลุ่มหรือพวกของสิ่งต่าง ๆ (Classes) เป็นความสัมพันธ์ (Relation) เป็นระบบ (System) เป็นกระบวนการแปลงรูป (Transformation) และการประยุกต์ (Implication) ความสามารถทางการคิดของบุคคล เป็นผลจากการผสมผสานมิติด้านเนื้อหาและด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกัน

คลอสไมเออร์ (Klausmier 1985 : 59) ได้อธิบายกระบวนการคิดโดยใช้ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing) ว่า การคิดมีลักษณะเหมือนการทำงานของคอมพิวเตอร์ คือ มีการนำข้อมูลเข้าไป (Input) ผ่านตัวปฏิบัติการ (Processor) แล้วจึงส่งผลออกมา (Output) กระบวนการคิดของมนุษย์มีการรับข้อมูล มีการจัดกระทำและแปลงข้อมูลที่รับมา

สมอง ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถศึกษาได้จากการอ้างอิง หรือการคิดคะเน กระบวนการนั้น

สเตอร์นเบอร์ก (Sternberg 1985 73 – 78) ได้เสนอทฤษฎีสามตร (Triarchich Theory) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีย่อย 3 ส่วน คือ ทฤษฎีย่อยด้านบริบทสังคม (Contextual Subtheory) ซึ่งอธิบายถึงความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของบุคคล และทฤษฎีย่อยด้านประสบการณ์ (Experiential Subtheory) ซึ่งอธิบายถึงผลของประสบการณ์ ที่มีต่อความสามารถทางปัญญา รวมทั้งทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิด (Componential Subtheory) ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด

การ์ดเนอร์ (Gardner 1993 76) เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสติปัญญาของมนุษย์ คือ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ซึ่งแต่เดิมทฤษฎีทางสติปัญญามักกล่าวถึงความสามารถเพียงหนึ่งหรือสองด้าน แต่การ์ดเนอร์เสนอไว้ถึง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกและคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความเข้าใจในธรรมชาติ

ดรายเดน และโกลเดน (Dryden & Golden 1987 1) กล่าวถึงกระบวนการทางปัญญาวามีความสำคัญมาก เพราะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างสิ่งเร้ากับอารมณ์และพฤติกรรม โดยหมายถึง ความคิด ความหมาย จินตภาพ ความเชื่อ ความคาดหวัง การระบุเหตุ เป็นต้น

มิเชนบาม (Meichenbaum 1986 346 – 350) ได้อธิบายกระบวนการทางปัญญา โดยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1 กระบวนการทางปัญญาในความหมายของ “สิ่งที่เกิดขึ้นในการรู้คิด” (Cognitive Events) ซึ่งมีลักษณะเป็นการคิดและการมีภาพในใจโดยรู้สึกตัวของบุคคล และสามารถดึงออกมาใช้ได้เมื่อต้องการ เป็นตัวกลางประสานระหว่างความเป็นเหตุเป็นผล ความคิดหวัง และงานที่เกี่ยวกับความคิด ดังนั้น การคิดแบบอัตโนมัติจึงรวมถึงภาพในใจ คำสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งความรู้สึกต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ สถานการณ์ที่จะต้องตัดสินใจหรือเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2 กระบวนการทางปัญญาในลักษณะของการรู้คิด (Cognitive Process) เป็นกระบวนการที่เราจัดการกับข้อมูลจำนวนมากที่เข้ามาสู่บุคคล จึงเกิดการเลือกที่จะทำให้ความสนใจเรื่องใดบ้าง ในเวลาใด และเลือกวิธีการประเมินข้อมูล ทำความเข้าใจในข้อมูลที่น่าสนใจและอื่น ๆ โดยกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอย่างเป็นอัตโนมัติ และบุคคลไม่ทราบวาทตนเองมี กระบวนการจัดการกับข้อมูลของตนอย่างไร

3 กระบวนการทางปัญญาในลักษณะของโครงสร้าง (Cognitive Structure) ซึ่งโครงสร้างของการคิดประกอบด้วย บุคลิกลักษณะนิสัยส่วนตัวของบุคคล การตระหนักในสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ความต้องการที่ชอบแฝงอยู่ ความเชื่อ การให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ คำสัญญา และ

เป้าหมายส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการประเมินผลข้อมูล และการจัดการกับพฤติกรรมของตนเอง และอิทธิพลต่อกระบวนการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ อีกด้วยโดยจะเน้นตัวกรอง และเลือกข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเข้าไปในกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิดที่น่าสนใจศึกษาที่กล่าวถึงในงานวิจัยครั้งนี้คือ เพียเจต์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งสอดคล้องกับนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่ง ก็คือ บรูเนอร์ ซึ่งได้กล่าวถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ นอกจากนี้แล้ว ฟลาเวลซึ่งเป็นนักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่งก็ได้กล่าวถึงแนวโน้มทางพัฒนาการด้านการรู้คิดในลักษณะของการประมวลผลข้อมูลเป็นขั้นตอน ซึ่งทั้ง 3 ทฤษฎีนี้มีความเชื่อมโยงกันดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

เพียเจต์ (Piaget 1979 94 – 96) ได้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ใช้อธิบายพัฒนาการทางความคิด โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการทางการคิด 4 ประการคือ

1.1 วุฒิภาวะ (Maturation) คือ ขั้นตอนความพัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสติปัญญา และความคิดให้เหมาะสมกับระดับอายุ

1.2 พัฒนาการโครงสร้างทางสติปัญญาและความคิด ซึ่งในที่นี้เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

1.3 การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (Social Transmission) คือ การอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่เด็ก อันจะส่งผลต่อประสบการณ์ส่วนตัวของเด็ก

1.4 ความสมดุลย์ (Equilibration) เป็นกระบวนการที่มีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เด็กได้คิด กระบวนการทางสติปัญญาของเด็กจะเริ่มทำงาน โดยการปรับเข้าโครงสร้างและการปรับขยายโครงสร้าง ซึ่งจะนำไปสู่ภาวะสมดุลทางความคิด

2 โครงสร้างของพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นการจัดการภายในเพื่อรวบรวมกระบวนการต่าง ๆ เข้าเป็นระบบ โดยการดูดซึม (Assimilation) สิ่งแวดล้อมเข้าสู่ตน และการปรับตัว (Accommodation) ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก โครงสร้างนี้จะซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับวุฒิภาวะ พัฒนาการเกี่ยวกับความคิดความเข้าใจของเด็กจึงเป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัย

ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยให้เด็กเกิดความคิดขึ้นทีละน้อย ในขณะที่เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพราะในระหว่างที่เด็กปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลนั้น จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และมีความคิดเกิดขึ้นมาในกระบวนการปรับตัวด้วย ดังนั้นพัฒนาการเกี่ยวกับความคิดความเข้าใจของบุคคล จึงเกิดจากการที่บุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในภาวะสมดุลเมื่อมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการปรับตัวนี้ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการคือ

2.1 การดูดซึม เมื่อเด็กมีการปะทะกับสิ่งแวดล้อม เด็กจะดูดซึมเอาสิ่งแวดล้อมนั้นไว้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เพราะคิดว่าสิ่งใหม่เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์เดิม เช่น เด็กที่รู้จักสุนัขว่ามี 4 ขา เมื่อเด็กไปเห็นแมวมี 4 ขา ก็จะคิดว่าเป็นสุนัข

2.2 การปรับความเข้าใจ เมื่อเด็กรับรู้สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์เดิม เด็กก็จะปรับความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ เช่น เมื่อเด็กเห็นแมวเป็นครั้งแรก เด็กจะนึกถึงสุนัขที่เขารู้จักและคิดว่าแมวตัวนั้นเป็นสุนัข แต่เมื่อได้ยินเสียงร้องที่ต่างออกไป เด็กก็จะเข้าใจว่าแมวไม่ใช่สุนัข ทำให้เกิดการจัดพวกหรือพฤติกรรมใหม่ คือ ถ้าเด็กสามารถปรับความรู้สึกเดิมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ เด็กก็จะอยู่ในภาวะสมดุล แต่ความสมดุลนั้นจะอยู่ได้ไม่นาน เพราะเด็กต้องมีการปะทะกับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ดังนั้นเด็กจึงต้องมีการปรับตัวอยู่เสมอเพื่อรักษาสมดุลไว้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางสติปัญญา

3 ขั้นตอนของการพัฒนาการทางสติปัญญา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นดังนี้

3.1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี เกิดการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวจากสภาพแวดล้อมรอบตัว พฤติกรรมส่วนใหญ่เป็นปฏิกิริยาสะท้อน

3.2 ขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperation Stage) อายุระหว่าง 2 – 7 ปี มีการใช้เหตุผลเบื้องต้น เริ่มสังเกตเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของตน และผลที่เกิดจากการกระทำนั้น ลักษณะความคิดมีพื้นฐานอยู่บนการรับรู้ของตนเองมากกว่าที่จะอยู่บนพื้นฐานของความจริง มีความคิดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

3.3 ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operation Stage) อายุ 7 – 11 ปี เด็กเริ่มมีพัฒนาการความคิดที่มีเหตุผลตามความเป็นจริง มีการจัดระบบความคิด ทำให้เริ่มมีวิธีหรือแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา โดยไม่ต้องใช้ประสบการณ์เดิมเพียงอย่างเดียว เริ่มเรียนรู้จากการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เข้าใจทักษะของผู้อื่น เริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เริ่มนำเหตุผลรอบตัวมาตัดสินใจ มีความคิดด้านการอนุรักษ์พื้นที่ ความยาว ปริมาตร และเรียงลำดับสิ่งของตามลำดับและขนาดได้

3.4 ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) อายุระหว่าง 11 – 15 ปี โดยมีโครงสร้างทางการคิดพัฒนาเต็มที่ และสามารถใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์และเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น มีการคิดแก้ปัญหาโดยใช้ตรรกศาสตร์ การตั้งสมมติฐาน และค้นหาวิธีการแก้ปัญหา

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ดังกล่าวได้อธิบายว่าความคิดความเข้าใจของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในภาวะสมดุลเมื่อมีการปะทะกับสิ่งแวดล้อม และสติปัญญาของบุคคลจะมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 121 – 122) ได้กล่าวไว้ว่านอกจาก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์แล้ว ยังมีนักจิตวิทยาที่สำคัญอีกท่านหนึ่งก็คือ บรูเนอร์ (Jerome S Bruner) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบด้วยกันคือ

1 การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive Representation) เป็นขั้นที่การเรียนรู้เกิดจาก ประสบสัมผัส ดูตัวอย่างและทำตามเป็นช่วง ตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ ซึ่งจะตรงกับขั้น Sensory Motor ของเพียเจต์

2 การเรียนรู้ (Iconic Representation) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ในการมองเห็นและการใช้ ประสบสัมผัสต่าง ๆ ขั้นนี้ตรงกับขั้น Concrete Representation ของเพียเจต์

3 การเรียนรู้ (Symbolic Representation) เป็นขั้นที่เด็กสามารถจะเข้าใจการเรียนรู้ซึ่งเป็นนามธรรมต่าง ๆ ได้ เป็นขั้นที่สูงสุดของการพัฒนาทางด้านความรู้ความเข้าใจ เด็กสามารถคิด หาเหตุผล และในที่สุดจะเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ขั้นนี้ตรงกับขั้น Formal Operation ของ เพียเจต์

เพียฟิโล ฤทธาณานนท์ (2536 85) ได้กล่าวไว้ว่าจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้เราสามารถเข้าใจธรรมชาติของพัฒนาการทางการรู้คิดในวัยเด็กและวัยรุ่นได้โดยอาศัยการประมวล ข้อมูล วิธีนี้จะพิจารณาสมองของมนุษย์ว่าเป็นระบบการรู้คิดซึ่งทำหน้าที่ประมวลข้อมูลในปริมาณ และความซับซ้อนที่แตกต่างกันออกไป ด้วยการใส่รหัสบันทึกนำมาใช้และเปรียบเทียบ นักจิตวิทยาการประมวลข้อมูลได้พยายามสร้างโมเดลของสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นขั้น ๆ ในเวลาที่เป็นจริง ในขณะที่สมองกำลังทำงาน หรือแก้ปัญหาที่เฉพาะเจาะจงนั้น นักจิตวิทยาบางคนจึงได้จำลอง ขั้นตอนในการประมวลข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโมเดลเหล่านั้น และ ความรู้ที่สำคัญประการหนึ่งที่นักจิตวิทยาเหล่านี้ได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการรู้คิดคือ การที่ได้ทราบว่าสมองของมนุษย์มีขอบเขตที่จำกัดในการประมวลข้อมูล และคุณภาพของการ ประมวลข้อมูลจะได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก ถ้าเราได้ใช้สมองทำงานเกินขอบเขต หรือให้สมองประมวลข้อมูลมากเกินไป เช่นเดียวกับเพียเจต์ (Paget 1964 38) กล่าวว่า ระบบของ การรู้คิดของทารกมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างจากระบบการรู้คิดของผู้ใหญ่ แม้เพียเจต์จะเชื่อว่า ระบบการรู้คิดของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน วัยเด็กตอนกลาง และวัยรุ่นมีความแตกต่างกันเชิง คุณภาพด้วย สมองของผู้ใหญ่อาจจะดูเหมือนว่ามีความแตกต่างจากสมองของเด็กในเชิงคุณภาพที่เป็นเช่นนั้นเพราะสมองของผู้ใหญ่ได้สะสมความรู้ที่มีระบบระเบียบไว้มากกว่า หรือมีความเป็น ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าสมองของเด็ก และทำให้ทราบว่า การเป็นผู้เชี่ยวชาญจะทำให้เราสามารถทำงานเชิงปัญญาเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี สมองของผู้ใหญ่และสมองของเด็กมี ระบบการรู้คิดที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนั้นขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง

เพียฟิโล ฤทธาณานนท์ (2536 114 – 117 , อ้างอิงจาก Flavell 1983 Cognitive Development) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันเป็นการยากที่จะบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาที่เป็น

ขั้นตอนในวัยเด็กและวัยรุ่น และจะเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะกล่าวถึงแนวโน้มของการพัฒนาการด้านการรู้คิด ซึ่งฟลาเวล ได้กล่าวถึงแนวโน้มของการพัฒนาการด้านการรู้คิดไว้ 7 ประการด้วยกันคือ

1 ความสามารถในการประมวลข้อมูล

มีความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างความสามารถทางโครงสร้างและการทำงานของความสามารถในการประมวลข้อมูล ความสามารถทางโครงสร้าง หมายถึงระบบประสาทหรือฮาร์ดแวร์ที่ใช้ในการประมวลข้อมูล อาจจะเปรียบเทียบเสมือนของต่าง ๆ ในกล่องความจำระยะสั้นของสมอง หรืออาจจะเป็นเหมือนพลังความสนใจทั้งหมดที่เราสามารถนำเอาออกมาใช้ในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง ส่วนความสามารถในการทำงานจะเกี่ยวข้องกับการประมวลข้อมูลที่เรากำลังทำจริง ๆ ในขณะที่แก้ปัญหา โดยการใช้ความสามารถพื้นฐานที่เรามีอยู่บวกกับอย่างอื่นที่เราหาความช่วยเหลือได้ ระยะเวลาที่ใช้ในการประมวลข้อมูลจะขึ้นอยู่กับปฏิบัติการที่เราได้ฝึกฝนมาสิ่งเร้าที่คุ้นเคย กลยุทธ์ในการประมวลข้อมูล และสิ่งช่วยจำภายนอก เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีความสามารถด้านการประมวลข้อมูลสูงกว่าเด็กที่เล็กกว่า จึงทำให้ทำงานทางปัญญาได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามเรายังไม่ทราบความสามารถทางโครงสร้างจะเพิ่มตามอายุ และมีส่วนทำให้ความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้นด้วยหรือไม่

2 ความชำนาญเฉพาะด้าน

เด็กที่โตกว่าจะสะสมความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้มากกว่าเด็กเล็ก และความเชี่ยวชาญนี้จะทำให้เด็กโตทำงานทางด้านพุทธิปัญญาได้ดีกว่า ความเชี่ยวชาญมีบทบาทอย่างไรต่อความสามารถในการทำงานทางปัญญายังเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาค้นคว้ากันอีกมาก แต่สิ่งหนึ่งที่เรารับก็คือการมีความเชี่ยวชาญทำให้เราแก้ปัญหาโดยอาศัยความจำมากกว่าการใช้ความคิดที่ซับซ้อน นั่นคือผู้เชี่ยวชาญจะอาศัยการรู้จักปัญหาและวิธีการแก้ไขที่ได้ฝึกมาแล้วเป็นอย่างดีในการแก้ปัญหามากกว่าคนมือใหม่ เนื้อหาของความรู้ที่เด็กมีความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นจะเป็นเนื้อหาที่สอนในโรงเรียนและที่ได้จากสังคม ในปัจจุบันนักวิจัยกำลังให้ความสนใจอย่างมากต่อประเด็นที่ว่า การมีความชำนาญเฉพาะด้านมีบทบาทต่อพัฒนาการทางพุทธิปัญญามากน้อยเพียงใด

3 ปฏิบัติการด้วยรูปธรรมและปฏิบัติการด้วยนามธรรม

แม้ว่าโมเดลของเพียเจต์ที่วาดด้วยปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (วัยเด็กตอนกลาง) และปฏิบัติการด้วยนามธรรม (วัยรุ่น) จะไม่สมบูรณ์ แต่แนวโน้มของการพัฒนาการที่ทวนได้กล่าวไว้ก็มีส่วนถูกต้องอยู่มาก พัฒนาการจากวัยเด็กตอนต้นสู่วัยเด็กตอนกลางได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มหลายอย่างที่เกี่ยวข้งกัน ในงานการอนุรักษ์และงานอื่น ๆ เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจตาม การรับรู้ แต่เด็กโตจะตัดสินใจตามการอนุมานซึ่งจะลึกและเป็นจริงกว่าการมองเฉพาะพื้นผิว เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะมุ่งความสนใจไปยังองค์ประกอบที่เด่นชัดเพียงอย่างเดียว (Centration) แต่เด็กที่โตกว่าจะกระจายความสนใจไปอย่างเท่าเทียมกันในหลายองค์ประกอบ (Decentration) เด็กเล็กจะเอาใจใส่ต่อสถานะปัจจุบันของปัญหา แต่เด็กที่โตกว่าจะสนใจการแปลงสภาพจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่ง ประการสุดท้ายเด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจย้อนกลับ แต่เด็กโตจะคิดย้อนกลับและ

แสดงความเข้าใจการหักล้างและการทดแทน แนวโน้มของพัฒนาการจากวัยเด็กตอนกลางไปสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ยังมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ในการใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เด็กประถมศึกษา จะเริ่มจากสิ่งที่จริงและค่อย ๆ พัฒนาไปสู่สิ่งที่เป็นไปได้ แต่วัยรุ่นจะเริ่มตันจากพิจารณาสิ่งที่ เป็นไปได้ก่อนแล้วจึงมาพิจารณาว่าความเป็นไปได้ข้อใดที่เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น การคิดของเด็กจะเป็นแบบอุปนัยเชิงประจักษ์ ในขณะที่วัยรุ่นจะคิดแบบนिरนัยเชิงสมมติ เด็กเล็กจะ พิจารณาข้อเสนอละข้อและแยกออกจากกัน แต่วัยรุ่นจะคิดถึงความสัมพันธ์เชิงตรรกที่มีระหว่าง ข้อเสนอมากกว่าหนึ่งข้อ

4 ความคิดเชิงปริมาณ

การเข้าใจหน่วยในการวัดทำให้เด็กโตและวัยรุ่นรู้จักการวัดเชิงปริมาณ ประกอบกับการมี ความรู้ทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เด็กเหล่านี้จะสามารถแก้ปัญหาดัง ๆ ในเชิงปริมาณ โดยอาศัย การวัดได้แน่นอนกว่าเด็กเล็ก แนวโน้มในการคิดเชิงปริมาณมีความสำคัญ เพราะเป็นเครื่องมือที่จะ นำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในสาขาความรู้ต่าง ๆ หลายสาขา

5 การรู้เชิงเกม

เมื่อเด็กเติบโตขึ้น เขาจะค่อย ๆ พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเกมการคิดว่ามีลักษณะและ วิธีเล่นอย่างไร แม้ว่าเด็กอาจจะยังเล่นเกมนี้ไม่ได้ดีเสมอไป ผู้ใหญ่เองก็อาจจะมีคุณภาพในการคิด ต่ำได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามผู้ใหญ่จะรู้ตัวว่าเด็กมีการคิดที่มีคุณภาพต่างจากการคิดที่ไม่มีคุณภาพ อยางไร ความสามารถเช่นนี้จึงจัดเป็นแนวโน้มหนึ่งของการพัฒนาการทางปัญญาด้วย

6 อภิปัญญา

อภิปัญญาเป็นความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และความสามารถนี้ได้พัฒนาอย่าง มากในช่วงวัยเด็กตอนกลางและวัยรุ่น เราสามารถมองอภิปัญญาเป็น 2 แบบ คือ ความรู้ทาง อภิปัญญาและประสบการณ์ทางอภิปัญญา ความรู้ทางอภิปัญญา หมายถึงความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง และกระบวนการทางปัญญา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ บุคคล งาน และกลวิธีในด้านที่ เกี่ยวกับบุคคลก็จะเป็นความรู้ความเชื่อของเราเกี่ยวกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ประมวลข้อมูล ในด้าน กลวิธีก็จะเกี่ยวข้องกับวิธีการคิดเพื่อแก้ปัญหา ส่วนประสบการณ์ทางอภิปัญญาจะเป็นประสบการณ์ ทางอารมณ์ที่เรามีต่อกิจกรรมทางปัญญา เช่น การมีความรู้สึกไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน ทั้งความรู้และ ประสบการณ์ทางอภิปัญญาจะมีปฏิกริยาร่วมกันต่อการคิดของเรา มีเหตุผลที่ทำให้เราเชื่อว่าทักษะ ทางอภิปัญญาสามารถนำไปใช้ประยุกต์ได้ในศาสตร์หลายสาขาเช่นเดียวกับการคิดเชิงปริมาณ

7 การปรับปรุงความสามารถที่มีอยู่แล้ว

พัฒนาการทางพุทธิปัญญาที่สำคัญส่วนหนึ่งก็คือ การพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ ที่เพิ่ง เกิดให้มีความมั่นคงมากขึ้น ความสามารถเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาและถูกนำมาใช้อย่างมีความ เชื่อมั่นในการแก้ปัญหาดัง ๆ นอกจากนั้นความสามารถที่เกิดใหม่ยังได้รับการพัฒนาโดยการใช้ เฉพาะเจาะจงกับปัญหาแต่ละชนิด และการประยุกต์ใช้กับปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ความสามารถ

เหล่านี้จะค่อย ๆ มีความเด่นชัดเหนือความสามารถอื่น ๆ และได้รับการผสมผสานให้เข้ากับความสามารถที่มีอยู่แล้ว จนกระทั่งเราสามารถนึกถึงและนำมาใช้ได้อย่างง่ายดายและมั่นใจยิ่งขึ้น

1.4 การวัดการรู้คิด

การ์เนอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Garner & Alexander 1989 149 – 158) ได้เสนอแนะวิธีการวัดการรู้คิดว่าเป็นการอธิบายวิธีการเรียนรู้ของคนในด้านความสามารถที่เป็นความรู้และการควบคุมกระบวนการคิดของตนเอง จากการศึกษางานวิจัยสรุปวิธีการวัดการรู้คิดได้ดังนี้

1 การสัมภาษณ์ (Interview Method) เป็นการรายงานย้อนหลังถึงกระบวนการคิดและสิ่งที่ได้กระทำ หลังจากการคิดและการกระทำดังกล่าวเสร็จสิ้น งานวิจัยที่ใช้การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความรู้ทางด้านการรู้คิดเกี่ยวกับการอ่าน เช่น งานวิจัยของ ไมเยอร์ส และปารีส (Myers & Paris 1978 680 – 690) ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่ “อะไรที่ทำให้คนเราเป็นนักอ่านที่ดี” “ท่านเคยย้อนกลับไปอ่านประโยคแรกๆ ของบทความเพื่อทำความเข้าใจกับความหมายของประโยคใดประโยคหนึ่งหรือไม่ เพราะเหตุใด” กลุ่มตัวอย่างมีเป็นนักเรียนเกรด 2 และเกรด 6 ผลการวิจัยพบว่าความรู้ในการรู้คิดของเด็กทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน เด็กโตจะมีความรู้ในการรู้คิดมากกว่าเด็กเล็ก การ์เนอร์ได้ชี้ให้เห็นปัญหาสำคัญบางประการของการสัมภาษณ์ คือ บางครั้งการสัมภาษณ์กระทำภายหลังกิจกรรมการคิดนานเกินไป ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถจำรายละเอียดต่างๆ ได้ครบ หรือจำผิดพลาด หรือรายงานได้น้อยกว่าความเป็นจริง บางครั้งคำถามที่ใช้เป็นตัวชี้แนะให้ผู้ตอบ ตอบตามสมมติฐานของผู้วิจัย ผู้ถูกสัมภาษณ์อาจรายงานกระบวนการคิดที่ตนมิได้ใช้จริงก็ได้

2 การคิดออกเสียง (Think Aloud Method) เป็นวิธีการที่สัมพันธ์กับการสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่ผู้วิจัยเสนองานให้กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างคิดออกเสียงในทุกสิ่งที่คิดและทุกสิ่งที่คิดออกเสียงจะได้รับการบันทึกเสียงไว้เพื่อวิเคราะห์และตีความ ต้องมีการจัดประเภทและแยกแยะสิ่งสำคัญและไม่สำคัญออกจากกันได้ วิธีการนี้มีข้อจำกัดคือ กระบวนการคิดที่ต้องพูดออกมาจะเป็นกระบวนการคิดที่ด้อยประสิทธิภาพ กว่ากระบวนการคิดที่ผู้คิดได้นั่งคิดคนเดียว หรือต้องมีการใช้สมาธิมาก ๆ ก็ไม่สามารถพูดออกมาได้ การเก็บข้อมูลโดยการรายงานด้วยถ้อยคำมีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย

3 การใช้แบบสอบถาม มีทั้งข้อคำถามปลายเปิด ข้อคำถามเลือกตอบ และมาตราส่วนประมาณค่า ตัวอย่างข้อคำถามปลายเปิดที่ใช้วัดการรู้คิด เช่น รายงานการวิจัยของสเวนสัน (Swanson 1990 306 – 314) ได้ศึกษาผลของการรู้คิดและความถนัดทางการเรียนต่อการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยสเวนสันแบ่งการรู้คิดออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านงาน ด้านบุคคล และด้านยุทธวิธี ตัวอย่างข้อคำถามปลายเปิดด้านงาน เช่น ในชั้นเรียนนักเรียนต้องแก้ปัญหาโดยใช้คอมพิวเตอร์ มีนักเรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้าน 1 คน คุณคิดว่า ผู้ที่ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านจะแก้ปัญหาได้ง่ายหรือยากกว่า ทำไม โดยให้คะแนน 1 – 5 ตามน้ำหนักการแสดงความคิดเห็นในการตอบปัญหา ตัวอย่างการวัดการรู้คิดที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating

(Rating Scale) เช่นงานวิจัยของ โอเนล และ อะบีได (O'Neil & Abedi 1996 234 – 245) โดยแบ่งการรู้คิดออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ (Awareness) ยุทธวิธีทางการคิด (Cognitive Strategy) การวางแผน (Planning) และการตรวจสอบตนเอง (Self Checking) ตัวอย่างข้อความในด้านการวางแผน เช่น “ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจปัญหาก่อนที่จะแก้ปัญหา”

งานวิจัยของปารีส และจาคอบส์ (Paris & Jacobs 1984 2083 – 2093) ได้สร้างเครื่องมือแบบลิเคิร์ต เพื่อวัดระดับความเข้มของการใช้ยุทธวิธีในการอ่าน โดยแบ่งการประมาณค่าออกเป็น 7 ช่วง ตัวอย่างคำถามของมาตรวัด ได้แก่

- 1 ท่านเคยย้อนกลับไปอ่านสิ่งที่อ่านมาแล้ว ข้าไปซ้ำมาหรือไม่
- 2 ขณะกำลังอ่าน ท่านเคยหยุดและพยายามทายว่า จะเกิดอะไรขึ้นต่อไปหรือไม่
- 3 ท่านเคยบันทึกสิ่งที่อ่าน ชีตเส้นใต้คำสำคัญ หรือลงจินตนาการว่า ตนเองอยู่ในเรื่องนั้นด้วย ในขณะที่อ่านหรือไม่
- 4 ท่านเคยลองคิดถึงความหมายของประโยค และพิจารณาว่า ประโยคเหล่านั้นเชื่อมโยงกันได้อย่างไร หรือไม่

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิด

งานวิจัยต่างประเทศ

แวมบาช – ชมิทท์ (Wambach – Schmidt 1988 2269) ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และกระบวนการของการรู้คิดของนักเรียนเกรด 6 ผลการศึกษาพบว่า เด็กในวัยนี้สามารถกำกับควบคุมกระบวนการแก้ปัญหาของตนเองได้ วิเคราะห์การอ่านโจทย์ของตนได้ ประเมินตนเอง ประเมินงาน และวิธีการที่ตนใช้อย่างสม่ำเสมอ เด็กพูดถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตน และรู้ว่าควรทำอย่างไรเมื่อต้องการความช่วยเหลือ เด็กแสดงให้เห็นถึงความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการแก้ปัญหาของตนเอง และอธิบายถึงยุทธวิธีที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง กระบวนการในการแก้ปัญหา และกระบวนการทางการรู้คิดของเด็กเป็นตามสถานการณ์มากกว่าจะเป็นขั้นตอนตายตัว แต่ทั้งนี้ก็ย่อมขึ้นอยู่กับปัญหาแต่ละข้อด้วย

เดอแฟรงโก (Defranco 1988 53) ศึกษาความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ผู้ชำนาญและนักคณิตศาสตร์ผู้ชำนาญ พบว่า (ก) นักคณิตศาสตร์ผู้ชำนาญสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องแม่นยำกว่า และสามารถใช้ทักษะทางการรู้คิดในปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่านักคณิตศาสตร์ผู้ชำนาญ (ข) ความรู้ในการรู้คิด (เกี่ยวกับตัวแปรด้านบุคคล งาน และยุทธวิธี) และระบบความเชื่อเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ของนักคณิตศาสตร์ผู้ชำนาญ และนักคณิตศาสตร์ผู้ไม่ชำนาญ มีความแตกต่างกัน (ค) ความรู้ในการรู้คิดของกลุ่มตัวอย่าง ดูเหมือนจะแผ่อิทธิพลอย่างแยบยลต่อพฤติกรรมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

วอง (Wong 1989 35) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องของแผนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนกับการใช้การรู้คิดในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในประเทศสิงคโปร์ โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็น

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 4 และ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และทั่วไปผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างนักเรียนที่ต่างแผนการเรียนกันในการใช้ยุทธวิธีทางการรู้คิด และในแต่ละแผนการเรียน พบว่า นักเรียนที่เก่งจะมีการใช้ยุทธวิธีทางการรู้คิดมากกว่านักเรียนที่อ่อน

สเวนสัน (Swanson 1990 306 – 314) ได้ศึกษาวิจัยผลของความรู้ในการรู้คิด และความถนัดทางการเรียนที่มีต่อการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีความถนัดทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนต่ำ (High – Low Aptitude Student) และมีความสามารถในการรู้คิดสูง กับที่มีความสามารถในการรู้คิดต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในการรู้คิด เป็นตัวทำนายความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าความถนัดทางการเรียน โดยผู้ที่มีความรู้ในการรู้คิดสูง แต่มีความถนัดทางการเรียนต่ำ สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความถนัดด้านการเรียนสูง แต่มีความรู้ในการรู้คิดต่ำ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่า การฝึกความรู้ด้านการรู้คิดสามารถนำไปใช้กับผู้ที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ เพื่อช่วยสร้างให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นได้

โคลทาร์พ (Coltharp 1990 48 – 49) ได้ศึกษาผลของการใช้ยุทธวิธีทางการรู้คิด ต่อการปรับปรุงความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนที่เน้นในด้านยุทธวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การรู้คิด กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีสอนตามปกติ ผลของการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างในความสามารถการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยที่โคลทาร์พได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรใช้วิธีการอื่นร่วมกับวิธีสอนยุทธวิธีทางการรู้คิด ก็จะช่วยให้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของเด็กดีขึ้น มีข้อสังเกตว่า โคลทาร์พใช้เวลาในการฝึกเพียง 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง วิธีการฝึกนั้นใช้เพียงวิธีการอธิบายของครูและการอภิปรายร่วมกันของนักเรียน โดยมีได้มีการลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง จึงเชื่อว่าผลของการฝึกยุทธวิธีทางการรู้คิดในการศึกษานี้ไม่น่าจะเพียงพอที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

อายเลอร์ (Eylar 1990 1971 – A) ได้ศึกษาผลของการรู้คิดที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อสำรวจความแตกต่างในด้านปริมาณ และคุณภาพของความรู้ด้านความรู้คิด และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยศึกษาจากนักศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และนักศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนของการตัดสินใจโดยใช้การรู้คิดกับความถูกต้องในการแก้ปัญหา ในด้านคุณภาพพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จและผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีความแตกต่างกันในการให้ข้อมูล ในด้านปริมาณพบว่า ผู้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์มีจำนวนของการตัดสินใจโดยใช้การรู้คิดมากกว่าผู้ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ จากงานวิจัยครั้งนี้ อายเลอร์ได้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่า ในการส่งเสริม

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์นั้น นอกจากจะพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ควรมีการฝึกการตัดสินใจ โดยใช้ทักษะการรู้คิดด้วย

ฮอลล์ (Hall 1992 446) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ทักษะการรู้คิดและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ คือ ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่นำมาให้นักเรียนคิด ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบที่ 1 เป็นแบบที่ง่ายในการหาคำตอบ แต่ปัญหาแบบที่ 2 เป็นปัญหาที่ยากในการหาคำตอบ ผลการวิจัยพบว่า ในการแก้ปัญหาแบบที่ 2 นักเรียนแสดงการใช้การรู้คิดในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่าการแก้ปัญหาแบบที่ 1 และในการแก้ปัญหาแบบที่ 1 จะมีการนำการรู้คิดมาใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะตอนต้น ๆ ของการดำเนินการแก้ปัญหา

กูยา (Gooya 1994 2865 – A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ และความเชื่อในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาจากการสอนที่เน้นการรู้คิด และการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่สายวิทยาศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมในการเรียน 3 ลักษณะคือการเขียนสรุปการใช้กลุ่มย่อย และการอภิปรายร่วมกัน ทั้งชั้น ซึ่งการเรียนสรุปเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนในแนวคิดสำหรับกลุ่มย่อย ผู้เรียนได้เรียนรู้และติดตามการทำงานของกลุม ได้อภิปรายกับคนอื่น ๆ และทำงานรวมกัน ทำให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสม การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น ทำให้ผู้เรียนได้พบจุดอ่อนและจุดเด่นของตนเอง และยังช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาและตัดสินใจได้ดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อเสริมและนวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่างไปจากเดิม

แชพเลย์ (Shapley 1994 4349 – A) ได้ศึกษาการรู้คิดในเชิงการควบคุมภายใต้ โมนิเตอร์การกำกับตนเอง (Self Regulation) โดยพิจารณาร่วมกับแรงจูงใจและกระบวนการเรียนรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองใช้ยุทธวิธีการกำกับตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุม และยุทธวิธีดังกล่าว ได้แก่ การประเมินตนเอง (Self Evaluating) การจัดระบบและปรับเปลี่ยน (Organizing and Transforming) การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) และการวางแผน (Planning) รวมทั้งการจดบันทึก (Keeping Record) ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีการกล่าวถึงการใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีเชาว์ปัญญา ทั้งสองกลุ่ม แต่กลุ่มทดลองมีความมั่นใจทางปัญญาเพิ่มขึ้น และรายงานถึงความมั่นใจทางปัญญามากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ระหว่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการใช้ยุทธวิธีการกำกับตนเอง การจัดระบบและปรับเปลี่ยน และให้ผลตอบแทนกับตนเอง ส่วนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่าแนวโน้มที่จะแสวงหาความช่วยเหลือจากครู และไม่มีการใช้การเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง

บิราติ - คอเลตตา และคนอื่น ๆ (Beradi - Coletta & others 1995 205 - 223) ได้ศึกษาวิจัยอิทธิพลของการรู้คิดที่มีต่อการแก้ปัญหา โดยเน้นความหมายของการรู้คิดที่กระบวนการซึ่งทำการทดลองกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 แบ่งกลุ่มทดลองเป็น 5 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มกระบวนการทางการรู้คิด ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้พูดถึงกระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหา (2) กลุ่ม "ถ้า แล้ว" (If - then) เป็นกลุ่มที่ให้พูดในเงื่อนไขว่า หากทำสิ่งนี้จะเกิดอะไรขึ้น (3) กลุ่มให้เน้นปัญหา (Problem - focused) เป็นกลุ่มที่ให้พูดในสิ่งที่เกี่ยวกับปัญหานั้น เช่น กฎในการแก้ปัญหา เป้าหมายของปัญหา (4) กลุ่มที่ให้คิดดัง ๆ (Think - aloud) และ (5) กลุ่มควบคุม ให้แก้ปัญหาเงียบ ๆ โดย 2 กลุ่มแรกเป็นเสมือนกลุ่มทดลอง และ 3 กลุ่มหลัง เป็นเสมือนกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่าตัวแปรจำนวนครั้งในการแก้ปัญหาของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่จำนวนครั้งของ 2 กลุ่มแรก (กลุ่มที่ 1 และ 2) แตกต่างจากกลุ่มที่คิดดัง ๆ กลุ่มควบคุมและกลุ่มที่เน้นปัญหา (กลุ่มที่ 3, 4 และ 5) อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสรุปได้ว่าการใส่ใจในกระบวนการแก้ปัญหาเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผลการแก้ปัญหาคิดขึ้น มีใช้การคิดดัง ๆ หรือแค่พูดออกมา

เท่านั้น การทดลองครั้งที่ 2 จัดกลุ่มออกเป็น 3 เงื่อนไข (1) กลุ่มกระบวนการทางการรู้คิด (2) กลุ่มที่ให้ใส่ใจในปัญหา และ (3) กลุ่มควบคุม และใช้งานแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลพบว่า ผลที่เกิดขึ้นในการทดลองครั้งที่ 1 ยังคงเกิดขึ้นในการแก้ปัญหานี้ด้วยเช่นกัน การทดลองครั้งที่ 3 และ 4 จัดเงื่อนไขออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ กลุ่มกระบวนการทางการรู้คิด และกลุ่มควบคุม ผลการทดลองยังพบในลักษณะเช่นเดียวกับการทดลองที่ 1 และ 2 และในการทดลองครั้งที่ 4 ยังคงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่ใส่ใจในกระบวนการหรือกลุ่มกระบวนการในการรู้คิด สามารถมองปัญหาได้อย่างเป็นระบบกว่า และสามารถเลือกใช้ยุทธวิธีที่ซับซ้อนกว่า ซึ่งส่งผลให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ซิกเลอร์ (Sigler 1997 742 - A) ได้ศึกษาความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดการรู้คิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา เครื่องมือที่ใช้เป็นการวัดความแตกต่างของการเรียนรู้ของบุคคลเมื่อประสบกับปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดให้ และจำเป็นต้องนำยุทธวิธีทางการรู้คิดมาใช้ เครื่องมือที่ใช้ เช่น การสัมภาษณ์ แต่เสียงที่นำมาถอดรหัส ไม่สามารถหาค่าความเที่ยงตรงได้ ซิกเลอร์จึงได้ศึกษาเครื่องมือวัดการรู้คิดของสแวนสัน แล้วนำการสัมภาษณ์ที่ได้ มาปรับปรุงเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ โดยนำมาทดลองกับผู้เชี่ยวชาญ 21 คน และนักศึกษาระดับปริญญาโท 22 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชำนาญทางด้านจิตวิทยา ซึ่งจากการศึกษาทำให้สามารถพัฒนาเครื่องมือวัดการรู้คิดที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะสามารถใช้วัดศักยภาพรายบุคคล ซึ่งต้องใช้กระบวนการทางการรู้คิด คือ การตรวจสอบ (Monitoring) การกำหนดเกณฑ์ (Regulate) และการควบคุม (Control) กระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด

งานวิจัยในประเทศ

พรจิตร ธนจิตศิริพงศ์ (2543 บทคัดย่อ) ทำการวิจัยศึกษาผลการใช้ศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์เพื่อพัฒนาความคิดและอารมณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่เยาวชนในสถานฝึกอบรมบ้านกรุณาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลาง จำนวน 12 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 6 คน และกลุ่มควบคุม 6 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ โปรแกรมการใช้ศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์และแบบทดสอบการรู้คิดและอารมณ์ของซิลเวอร์ SDT สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทระหว่างกลุ่ม 1 ตัวแปร และภายในกลุ่ม 1 ตัวแปร การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ระหว่างระยะต่าง ๆ ของการทดลอง การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำของฮาวเวล และทดสอบความแตกต่าง รายคู่ ด้วยวิธีการของนิวแมน - กูลส์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนฯ ที่ได้รับศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ มีพัฒนาการด้านการรู้คิดและอารมณ์สูงกว่าเยาวชนฯ ที่ไม่ได้รับศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ ในระยะหลังทดลองและติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 01$)

1.6 การคิดเชิงเหตุผล

1.6.1 ความหมายและความสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล

ก๊อต (ศรชัย เลิศไตรงภพ 2535 : 16 , อ้างอิงจาก Good 1973 : 345) ให้ความหมายของการคิดเชิงเหตุผลว่า หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการทางสมองในการที่จะลงความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ สามารถสรุปผลจากเหตุหรือข้อสมมติฐานได้

กาเบ่ (สุภานันท์ เสถียรศรี 2536 : 16 , อ้างอิงจาก Gagne' 1970 : 283) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล คือการคิดวิเคราะห์วิจารณ์นั่นเอง เป็นการคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาโดยพิจารณาถึงสภาพการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ว่ามีข้อเท็จจริงเพียงใดหรือไม่

จำนง วิบูลย์ศรี (2536 : 29) กล่าวถึงความหมายของการคิดเชิงเหตุผลว่า เป็นการคิดที่ต้องอาศัยหลักการหรือมีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุนอย่างเพียงพอ เป็นการคิดที่มีโอกาสผิดพลาดน้อย และถือว่าเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่พัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นได้ ผู้ที่มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลสูงย่อมมีความคิดที่มีคุณภาพสูง ซึ่งความคิดที่มีคุณภาพสูงนั้นจะช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งอันเป็นประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้นานับประการ

การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งของทักษะการคิดที่เป็นแกน หรือทักษะการคิดทั่วไปที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับ

ซับซ้อนซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่างๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 : 34)

จากความหมายพอสรุปได้ว่า การคิดเชิงเหตุผลนั้นเป็นการคิดที่ต้องใช้หลักการ ข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลในการคิด เพื่อใช้ในการหาทางออกของปัญหาหรือลงสรุปเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงและจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต ดังนั้น จึงสามารถนำมาพัฒนาเด็กให้มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลที่ให้เด็กมีพื้นฐานการคิดที่ดีและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการคิดขั้นสูงต่อไป

1.6.2 ลักษณะของการคิดเชิงเหตุผล

จากการศึกษายังไม่พบเอกสารที่กล่าวถึงลักษณะของการคิดเชิงเหตุผลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งพอจะสรุปลักษณะของการคิดเชิงเหตุผล หรือการคิดหาเหตุผล ไว้ดังนี้

การคิดหาเหตุผล ได้แก่ การคิดจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ ได้แก่ ข้อมูลหรือวัตถุดิบ สำหรับคิดหาเหตุผล ส่วนสิ่งที่ยัง 모르 ได้แก่ ข้อสรุปที่ได้จากการคิดหาเหตุผล (อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ 2521 : 1)

การคิดหาเหตุผลมี 2 แบบ คือ การคิดหาเหตุผลแบบนิรนัย และการคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย (จิตรรา ทับแสง 2529 : 7-8)

การคิดหาเหตุผลแบบนิรนัย (Deduction) เป็นการนำความรู้เดิมที่เป็นส่วนใหญ่มาเป็นข้ออ้างแล้วดูความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอีกข้ออ้างหนึ่ง เพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ที่เป็นส่วนย่อย การสรุปแบบนี้ไม่อาศัยประสบการณ์ ใช้ความคิดดูความสมเหตุสมผลของการอ้างและการสรุป โดยไม่พิจารณาความจริงหรือข้อเท็จจริงของข้อสรุปแต่อย่างใด ถือว่า ถ้าข้ออ้างทั้งหมดจริงข้อสรุปก็จริงด้วย ถ้าเป็นเท็จก็เท็จด้วย หรือการคิดหาเหตุผลแบบนิรนัยเป็นการสรุปความรู้ใหม่จากความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว โดยใช้ความคิดตามหลักเหตุผลเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ออกมาจากความรู้เดิม (บุญมี แทนแก้ว 2536 : 28) เป็นการอ้างความรู้เดิมเพื่อสรุปความรู้ใหม่ มุ่งหาความจริงโดยคำนึงถึงเฉพาะรูปแบบของความคิดเท่านั้น ไม่คำนึงถึงเนื้อหาของความคิด ไม่พิสูจน์ความจริงของข้ออ้างโดยถือว่าข้ออ้างต้องถูกหรือเป็นจริงแล้ว เพียงแต่พิจารณาว่าบทสรุปตรงกับข้ออ้างหรือไม่เท่านั้น และบทสรุปที่ได้มีขอบเขตแคบกว่าข้ออ้าง (อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ 2521 : 15) การนิรนัยจะคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของข้ออ้าง และขบวนการสรุปความสัมพันธ์นั้นที่ปรากฏในข้อสรุปว่าสรุปความสัมพันธ์ได้กระฉับกระชวย ไม่มีข้อคัดค้านได้ ก็ถือว่าสรุปอย่างสมเหตุสมผล (จิตรรา ทับแสง 2529 : 8-9)

การคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย (Induction) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการตัดสินใจจากประสบการณ์หลายๆ ครั้งมาเป็นข้ออ้างสนับสนุนหรือพิสูจน์ข้อสรุป ซึ่งข้อสรุปนี้ได้จากการสรุปความเหมือนและความสัมพันธ์ของข้ออ้าง ซึ่งได้จากประสบการณ์ส่วนย่อยบางส่วนหรือความจริงเฉพาะหน่วย แล้วนำมาสรุปเป็นคุณสมบัติความสัมพันธ์ของส่วนรวมทั้งหมด ซึ่งรวมไปถึงสิ่งที่ยังไม่มีประสบการณ์ด้วยเป็นความจริงทั่วไป สรุปแล้วก็คือ การคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย เป็นการสรุปความรู้ใหม่ที่เป็นส่วนรวมจากข้ออ้างที่เป็นความรู้เดิมจากประสบการณ์ส่วนย่อย เป็นการสรุป

เกินข้ออ้าง ข้อสรุปที่ได้จึงมีข้ออ้างสนับสนุนเพียงความน่าจะเป็นเท่านั้น จะไม่ได้ข้อสรุปที่แน่นอนตายตัว (จิตรา ทับแสง 2529 8)

อมร โสภณวิเศษฐวงศ์ (2521 184) สรุปความแตกต่างของการคิดหาเหตุผลแบบนิรนัยและการคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย ดังต่อไปนี้

1 การคิดหาเหตุผลแบบนิรนัยเป็นการคิดหาเหตุผลจากหลักทั่วไปหาข้อเท็จจริงปลีกย่อย ส่วนการคิดหาเหตุผลแบบอุปนัยเป็นการคิดหาเหตุผลจากข้อเท็จจริงปลีกย่อยไปหาหลักทั่วไป

2 การคิดหาเหตุผลแบบนิรนัย บทสรุปที่ได้มีขอบเขตแคบกว่าข้ออ้าง ส่วนการคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย บทสรุปที่ได้มีขอบเขตกว้างกว่าข้ออ้าง

3 การคิดหาเหตุผลแบบนิรนัยเป็นการใช้ความรู้เดิมพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้น่ายอมรับเชื่อถือมากขึ้น ส่วนการคิดหาเหตุผลแบบอุปนัย ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มแปลกๆ ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

การนิรนัยและการอุปนัยมีความสัมพันธ์กัน เพราะอาศัยซึ่งกันและกัน การหาเหตุผลทั้งนิรนัยและอุปนัยไม่ใช่การหาเหตุผล 2 อย่างที่แยกจากกัน ต่างกันที่จุดเริ่มต้นและกระบวนการเท่านั้น คือ การนิรนัยเริ่มจากข้ออ้าง ส่วนอุปนัยเริ่มต้นจากข้อเท็จจริงด้วยการสังเกต (สุวรรณ เพชรนิล 2520 51)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การคิดเชิงเหตุผลมี 2 ลักษณะ คือ การคิดแบบนิรนัยและการคิดแบบอุปนัย ซึ่งต้องมีข้อมูลเป็นพื้นฐานในการคิด และการสรุปข้อมูลเป็นความรู้ใหม่โดยมีการเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ สรุปแล้ว การคิดแบบนิรนัย เป็นการคิดหาเหตุผลที่นำความรู้จากหลักการสวนใหญ่มาเป็นตัวอธิบายข้อมูลย่อยแล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่ ส่วนการคิดแบบอุปนัย เป็นการคิดหาเหตุผลจากการนำข้อมูลย่อยหลายๆ ประการมาสรุปเป็นมโนทัศน์หรือหลักการ

1.6.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล

การคิดวิจารณ์ญาณเป็นการคิดเชิงเหตุผล มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา คือ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดเชิงเหตุผลจึงมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา และเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหาด้วยเช่นกัน ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 159-160)

1 จุดหมาย คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิด คือ คิดเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาหรือคิดเพื่อหาความรู้

2 ประเด็นคำถาม คือ ปัญหาหรือคำถามที่ต้องการรู้ ผู้คิดสามารถระบุปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไขหรือคำถามสำคัญที่ต้องการรู้

3 สารสนเทศ คือ ข้อมูล ข้อความรู้อย่างๆ เพื่อใช้ประกอบการคิด

4 ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่ได้มา ต้องเชื่อถือได้มีความชัดเจนถูกต้อง และมีความเพียงพอต่อการใช้เป็นพื้นฐานของการคิดเชิงเหตุผล

5 แนวคิดอย่างมีเหตุผล คือ แนวคิดทั้งหลายที่มีความจำเป็นสำหรับการคิดเชิงเหตุผล และแนวคิดที่ได้มานั้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือคำถามที่ต้องการหาคำตอบ และต้องเป็นแนวคิดที่ถูกต้อง

6 ข้อสันนิษฐาน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล เพราะผู้คิดต้องมีความสามารถในการตั้งข้อสมมติฐานให้มีความชัดเจน สามารถตัดสินได้ เพื่อประโยชน์ในการหาข้อมูลมาใช้ในการคิดเชิงเหตุผล

7 การนำไปใช้และผลที่ตามมา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งผู้คิดต้องคำนึงถึงผลกระทบ ต้องมีความสามารถคิดไกล คือ มองถึงผลที่ตามมา รวมทั้งการนำไปใช้ได้หรือไม่เพียงใด

8 การสรุปอ้างอิง

ในการคิดเชิงเหตุผลนั้น ต้องมีจุดมุ่งหมายของการคิด สามารถระบุปัญหาที่ต้องแก้ไขได้ โดยใช้ข้อมูลความรู้ที่เชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้องและเพียงพอเป็นพื้นฐานของการคิด ซึ่งต้องอาศัยแนวคิดที่ถูกต้องและสามารถตั้งข้อสมมติฐานให้ชัดเจนเพื่อหาข้อมูลมาใช้ในการคิด ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการนำไปใช้ แล้วจึงสรุปผลของการคิดนั้น

164 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยที่เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับปัญหาทุกชนิดได้ เพียเจต์ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เด็กจะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงเหตุผลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับ (กนกวรรณ โพธิ์ทอง 2537 : 17 , อ้างอิงจาก Weaver 1969) การคิดของเด็กจะค่อยเป็นค่อยไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน จากการคิดอย่างไม่มีเหตุผลไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเด็กสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผลในทุกระดับ เพียงแต่ว่าเด็กที่โตกว่ามีเหตุผลที่ดีกว่า (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 132)

เพียเจต์แบ่งลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้น ซึ่งจะกล่าวเพียง 2 ขั้นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (พรรณี ช.เจนจิต 2528 : 87-89)

1 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational stage) 2-7 ปี แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย คือ

ขั้นก่อนเกิดสঙ্กัป (Preconceptual thought) 2-4 ปี เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้นสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้มีขอบเขตจำกัด เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความจริงมากนัก

ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้หรือแบบสหสัญญาณ (Intuitive thought) 4-7 ปี เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวดีขึ้น เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ใน

สิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือแก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลต่างๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนเสียก่อน การคิดหาเหตุผลของเด็กขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนรับรู้จากภายนอก

2 ขั้นปฏิบัติการคิดค้นด้วยรูปธรรม (Concrete Operational stage) 7-11 ปี เด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์ และตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้คือ ความสามารถในการคิดย้อนกลับ ความสามารถในการจำของเด็กช่วงนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของคนอื่นได้ดี

จากทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กประถมวัยจะอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด และขั้นปฏิบัติการคิดค้นด้วยรูปธรรม คืออายุระหว่าง 7-11 ปี ซึ่งเด็กเริ่มมีเหตุผลในลักษณะรูปธรรม สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยนำเหตุผลทั่วไปมาสรุปแก้ปัญหาโดยยังไม่มีการวิเคราะห์ การคิดหาเหตุผลขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับรู้และสัมผัสจากภายนอก ดังนั้นการพัฒนาเด็กให้มีการคิดเชิงเหตุผลจึงควรเริ่มแต่ระยะประถมวัยโดยใช้วิธีที่เหมาะสม

1.6.5 แนวทางส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล

โรแวนและมอร์โรว์ (Rowan & Morrow 1993 16-18) ให้ข้อคิดว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ครูต้องจัดบรรยากาศที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่า การให้เหตุผลเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าการได้เพียงคำตอบที่ถูกต้อง บรรยากาศในชั้นเรียนต้องไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกหวาดกลัว เป็นบรรยากาศที่สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้พูด อธิบายและแสดงเหตุผลของแนวคิด ได้กระทำและสรุปพร้อมทั้งแสดงการยืนยันข้อสรุปของแนวคิดนั้นๆ

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลมีหลายวิธี เช่น การฝึกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้คำถาม การสังเกต เปรียบเทียบและใช้ความคิด หลักสำคัญในการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องคำนึงถึงสื่อและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก พ่อแม่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2532 656-657)

- 1 ใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิด การเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อเด็กมีปัญหา
- 2 จัดสื่ออุปกรณ์ ของเล่นประเภทต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการคิดหรือดัดแปลงได้
- 3 จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิดอยู่เสมอ รวมทั้งให้เด็กได้ค้นคว้า

จากประสบการณ์ตรง

4 คำนึงถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็ก

จากแนวคิดในการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลที่กล่าวไว้ จะเห็นว่ามีหลายแนวทางที่จะใช้ในการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็กประถมวัย โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริงด้วยประสาทสัมผัส ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา สืบค้นคำตอบด้วยตนเอง ให้เด็กแสดงเหตุผลและแนวคิดของตน

1 6 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

งานวิจัยต่างประเทศ

ชินฮา และวอกเกอร์ไนด์ (จำนง วิบูลย์ศรี 2536 44-45 , อ้างอิงจาก Sinha and Walkerdine 1975) ได้ทำการทดลองเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของภาษาที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลเกี่ยวกับปริมาณคงที่ของของเหลว กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 7 ปี ผลการวิจัยสรุปว่า ภาษาโดยทั่วไปมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจหลักการเกี่ยวกับความคงที่ของสสารได้ง่ายยิ่งขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

จำนง วิบูลย์ศรี (2536 บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาต่อการคิดเชิงเหตุผลในเรื่องความคงที่เชิงปริมาณของสสารกับเด็กอายุ 5-7 ปี พบว่า ภาษามีอิทธิพลต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กไทยอย่างแนบแน่น ซึ่งต้องเป็นภาษาที่มีลักษณะผสมผสานกันทั้งส่วนที่เป็นถ้อยคำ (Verbal) และไม่เป็นถ้อยคำ (Nonverbal) ตามระดับซึ่งเหมาะสมกับวัยของเด็กด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น การคิดเชิงเหตุผลนั้นมีความสำคัญที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กประถมวัย เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาความคิดระดับสูงและใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งการคิดเชิงเหตุผลนั้นสามารถพัฒนาได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก ซึ่งสามารถส่งเสริมได้ด้วยวิธีการหลากหลายที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก

1 7 การคิดสร้างสรรค์

1 7 1 ความหมายของการคิดสร้างสรรค์

นัตยา ภัทรแสงไทย (2527 198) ได้ให้ความหมายของการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า การคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมีความคิดเห็นที่ใหม่ๆ หรือความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ

ดวงเดือน วังสินธ์ (2537 29) อธิบายว่าการคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป

ทอร์เรนซ์ (กุลนิษฐ์ สอนวิทย์ 2534 44-45 , อ้างอิงจาก Torrance 1962) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของการคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีปัญหา แล้วบุคคลเปลี่ยนความคิดนั้นออกมาเป็นการกระทำ หรือผลผลิตที่แปลกใหม่สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

เบอร์นาร์ด (Bernard 1972 284) ได้อธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นคุณลักษณะที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ

จากความหมายพอสรุปได้ว่า การคิดสร้างสรรค์หรือความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถทางสมองที่คิดได้แปลกใหม่ คิดได้หลายทิศทาง เน้นที่ผลผลิตของการคิด สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ได้

1 7 2 ความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์

มุสตี กุญอินทร์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ว่า

1 มีคุณค่าต่อสังคม คุณค่าของการคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลได้คิดและสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของสังคมหรือหาวิธีแก้ไขปัญหามอง กระทั่งประสบความสำเร็จและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญทางการแพทย์ การเกษตร การคมนาคม เป็นต้น

2 มีคุณค่าต่อตนเอง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นั้น นับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใดชิ้นมาทำให้ผู้ที่สร้างสรรค์พึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์งานด้วยตนเองจะสร้างความพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปร่างต่างๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตน มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผน บุคลิกภาพและความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

การคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญ เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า เกิดจินตนาการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้

1 7 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

เดวิส (กรมวิชาการ 2537 : 6-7 , อ้างอิงจาก Davis 1973) ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์โดยแบ่งได้ดังนี้

1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์หลายคน เช่น ฟรอยด์ (Freud) และ คริส (Kris) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใต้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกผิดชอบทางสังคม (Social Conscience) ส่วน คิวบี (Kubie) และ รุคค์ (Rugg) ซึ่งเป็นนักจิตวิเคราะห์แนวใหม่ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นระหว่างการรู้สึกับจิตใต้สำนึก ซึ่งอยู่ในขอบเขตของจิตส่วนที่เรียกว่าจิตก่อนสำนึก

2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรงการตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์ นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญา คือ การโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือผู้ที่มีสัจการแห่งตน คือ รู้จักตนเอง พอใจตนเองและใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพของตน มนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนออกมาได้อย่างเต็มที่นั้นขึ้นอยู่กับสภาพการสร้างสภาวะหรือ

บรรยากาศที่เอื้ออำนวยได้ กล่าวถึง บรรยากาศที่สำคัญในการสร้างสรรค์ว่า ประกอบด้วยความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นกับความคิดและการเปิดกว้างที่จะรับประสบการณ์ใหม่

4 ทฤษฎี AUTA ทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในบุคคล โดยมีแนวคิดที่ว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบ AUTA ประกอบด้วย

4 1 การตระหนักรู้ (Awareness) คือตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีตนเองสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

4 2 ความเข้าใจ (Understanding) คือมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

4 3 เทคนิควิธี (Techniques) คือการรู้เทคนิควิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคลและเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

4 4 การตระหนักในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือการรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเอง และพยายามใช้ตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเองและการมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

จากทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์จะเห็นได้ว่าจุดกำเนิดของความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจแตกต่างกัน เช่น นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างจิตใต้สำนึกและแรงขับทางเพศ แต่นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมกล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการเรียนรู้ และทฤษฎี AUTA มีแนวคิดที่ว่าความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในทุกคนและสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นถ้าพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

1 7 4 องค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์

อาร์รี รังสินันท์ (2532 ข 29-34) ได้รวบรวมความหมายและลักษณะขององค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใครเป็นความคิดที่แปลกแตกต่างจากไปจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจจะมาจากความคิดที่มีอยู่ก่อนแล้วแต่เรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่ เช่น การประดิษฐ์คิดทำเครื่องบิน ได้พื้นฐานความคิดมาจากเครื่องบินที่มีอยู่แล้ว บอยครั้งที่ความคิดริเริ่มต้องอาศัยจินตนาการแบบประยุกต์ กล่าวคือเมื่อคิดแล้วจำเป็นต้องคิดสร้างและทำให้เกิดผลงานด้วย เป็นการทดสอบความคิดของตน ดังนั้นจึงต้องกล้าลองทำเพื่อทดสอบความคิดของตน ความคิดจินตนาการและความพยายามที่จะสร้างผลงานจึงเป็นสิ่งที่คู่กันของผู้ที่มีความริเริ่ม

2 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความคล่องแคล่วหรือคล่องตัวในการคิด ตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือความสามารถที่จะคิดหาคำตอบที่เด่นชัดและตรงประเด็นมากที่สุด ดังนั้นจึงเน้นในเรื่องปริมาณความคิด ความคิดยังมีปริมาณมากเท่าไรยอมแสดงว่าผู้นั้นมีความคิดคล่องแคล่วมาก ความคิดคล่องแคล่วช่วยในการเลือกคำตอบที่ดีและเหมาะสมช่วยจัดหาทางเลือกอื่นๆ ที่อาจเป็นไปได้ ซึ่งในวิธีที่ 2 ก็อาจนำมาทดลองใช้ได้ หรือวิธีที่ 3 ก็ยังเป็นที่น่าสนใจถ้าวิธีที่ 2 ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ดังนั้นความคิดคล่องแคล่วนอกจากจะช่วยให้มีข้อมูลมากพอในการเลือกแล้วยังมีช่องทางอื่นที่เป็นไปได้ให้เลือกอีกด้วย ความคิดคล่องแคล่วแบ่งเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่างๆ อย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านเชื่อมโยง (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่คิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ลีลา ประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคิดคล่องในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่คิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

3 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำ เป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ความคิดยืดหยุ่นจะเป็นปริมาณของจำนวนหรือกลุ่มของประเภทที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเช่นเดียวกับความคิดคล่องตัว คือเน้นในเรื่องของปริมาณที่เป็นประเภทใหญ่ๆ ซึ่งในแต่ละแขนงของประเภทใหญ่ๆ นั้นก็จะเป็นความคิดแบบคล่องตัวนั่นเอง ความคิดยืดหยุ่นเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องตัวมีความแปลกที่แตกต่างออกไป หลีกเลียงการซ้ำซาก จำเจ เป็นการเพิ่มคุณภาพของความคิดให้มากขึ้น ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่ และมีหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น ประเภทของความคิดยืดหยุ่น แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้ได้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความยืดหยุ่นในการคิดด้านนี้จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

ตัวอย่าง

ทานลองคิดว่าจะใช้หยาทำอะไรได้บ้าง คิดให้ได้มากที่สุดภายในเวลา 5 นาที

คำตอบ

กระบุง กระจาด ตะกร้า กลองไล่ดินสอ เตียนนอน เปล ตู แก้ว ไซฟา เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น

1.7.5 กระบวนการของการคิดสร้างสรรค์

อาร์ ริ่งสินท์ (2532 ค 5-9) ได้รวบรวมแนวคิดของทอแรนซ์ และแอนเดอร์สันเกี่ยวกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

ทอแรนซ์ (Torrance) ได้อธิบายถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นพบความจริง (Facting – Finding) เริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึกกังวลใจ สับสน รุนแรง เกิดขึ้นในจิตใจและไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้บุคคลจะพยายามพิจารณาดูว่าสิ่งนั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา (Problem – Finding) เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบจากขั้นที่ 1 จึงสรุปว่า ความกังวลใจ สับสน รุนแรงใจนั้นก็คือ การมีปัญหากเกิดขึ้นนั่นเอง

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน (Idea – Finding) เมื่อรู้ว่ามีปัญหากเกิดขึ้นก็จะพยายามคิดและตั้งสมมติฐานขึ้นและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เมื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ (Solution – Finding) จะทดสอบสิ่งต่าง ๆ ตามสมมติฐานเพื่อให้ค้นพบกับคำตอบของปัญหานั้น ๆ

ขั้นที่ 5 การยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance – Finding) เพื่อจะนำผลที่ได้จากการค้นพบไปเป็นแนวทางในการคิดและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ที่แปลกต่อไป

แอนเดอร์สัน (Anderson) ได้แบ่งกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 มีความสนใจ

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์

ขั้นที่ 3 ไตรตรองถึงโครงสร้างและรูปแบบ

ขั้นที่ 4 จากผลขั้นที่ 1 - 3 ทำให้เกิดจินตนาการ

ขั้นที่ 5 สร้างจินตนาการออกมาให้เป็นความจริง

ขั้นที่ 6 รวบรวมความคิดและแสดงออกมาในรูปของผลงาน

จากข้อมูลของกระบวนการเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า กระบวนการของการคิดสร้างสรรค์มีดังนี้

- 1 จะต้องสนใจกับปัญหานั้น
- 2 เตรียมข้อมูลในการคิดแก้ปัญหา
- 3 ไตรตรอง วิเคราะห์และตั้งสมมติฐาน
- 4 ใช้ความคิด จินตนาการเพื่อแก้ปัญหา
- 5 เกิดความคิดที่จะสามารถแก้ปัญหา

6 รวบรวมความคิดที่จะใช้ในการแก้ปัญหา

7 คัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา

1 7 6 พัฒนาการของการคิดสร้างสรรค์

ลักษณะพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ของเด็ก จะมีแบบแผนที่แตกต่างกันไปจากพัฒนาการด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถพัฒนาได้มากกว่าวัยผู้ใหญ่ ซึ่ง ทอร์เรนซ์ (1962) ได้สรุปลักษณะพัฒนาการการคิดสร้างสรรค์จากการศึกษาของลูกอนไว์ดังนี้ (กรมวิชาการ 2534 2-3)

พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยเรียน อายุระหว่าง 6 – 12 ปี มีดังนี้

ช่วงอายุ 6 – 8 ปี เด็กวัยนี้มีจินตนาการทางสร้างสรรค์เปลี่ยนไปสู่ความจริงมากขึ้น เด็กพยายามจะบรรยายออกมาแม้ในขณะที่เขาเล่น เด็กวัยนี้รักการเรียนรู้มากดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ท้าทายและสนุกสนานให้เด็กวัยนี้ จะช่วยพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก

ช่วงอายุ 8 – 10 ปี เด็กวัยนี้จะใช้ทักษะหลายด้านในการสร้างสรรค์และสามารถค้นพบวิธีที่จะใช้ความสามารถเฉพาะตัวของเขาเพื่อการสร้างสรรค์ เด็กมักจะเปรียบเทียบตัวเองกับคนที่อายุน้อย ซึ่งสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ความสามารถในการถามและความอยากรู้อยากเห็นของเด็กเพิ่มมากขึ้น

ช่วงอายุ 10 – 12 ปี เด็กวัยนี้ชอบการสำรวจค้นคว้า เด็กผู้หญิงชอบการอ่านหนังสือและเล่นบทบาทสมมติ เด็กผู้ชายชอบการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ช่วงเวลาของความสนใจจะนานขึ้น ความสามารถทางศิลปะและดนตรีจะพัฒนาได้เร็ว เด็กจะชอบทดลองทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประสบการณ์ แต่มักขาดความมั่นใจในผลงานของตนเอง เด็กวัยนี้จะมีความคิดสร้างสรรค์ลดลง บางช่วง ซึ่งอาจเป็นผลจากการเข้าสู่ระบบโรงเรียน เด็กต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ขาดโอกาสแสดงความคิดเห็น

จากข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการการคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่า เด็กในแต่ละวัยมีลักษณะพัฒนาการของการคิดสร้างสรรค์เหมือนกันคือ เด็กจะชอบสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัวเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีในการคิดสร้างสรรค์ เด็กจะพยายามใช้จินตนาการเพื่อสร้างผลงานที่สร้างสรรค์ออกมา

1 7 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยต่างประเทศ

เบนท์ลีย์ (Bentley, 1966 269 – 272) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเน้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยมินิโซต้า จำนวน 75 คน เป็นชาย 59 คน และหญิงจำนวน 16 คน แบบทดสอบที่ใช้เป็นแบบทดสอบของมิลเลอร์ (MAT) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ของกิลฟอร์ด ซึ่งถูกแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ความรู้ ความจำ ความคิดแบบอเนกนัยและการประเมินค่าผลการศึกษาพบว่า คะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับความคิดอเนกนัยการประเมินค่าอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความรู้ ความจำ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนคะแนนที่ได้จาก MAT นั้นมีความสัมพันธ์กับทุกองค์ประกอบ ในการเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์นั้นคะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และคะแนนของ MAT ไม่แตกต่างกัน

ฟอร์ด (Ford 1976 6598 – A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อเด็ก ที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติ การศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียน การศึกษาพิเศษเกรด 6 ถึง เกรด 10 จากโรงเรียนในคอนเนตทิคัตและฮิลลินอยซ์ โดยเป็น กลุ่มทดลอง 18 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 12 ห้องเรียน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ 2 กิจกรรมต่อสัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบทดสอบของคริสเตนเซนและกิลฟอร์ด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มทดลองมีลักษณะพิเศษที่จะมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่ากลุ่มควบคุม

งานวิจัยในประเทศ

เพชร ทักษิณ (2523 60-62) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระ และการที่ครูเป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่องในการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเกาะหงษ์ จำนวน 44 คน โรงเรียนเทศบาล 4 จำนวน 72 คน โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนที่เขียนโดยใช้แบบฝึกเขียนอย่างสร้างสรรค์ และกลุ่มควบคุมคือนักเรียนที่เขียนตามหัวข้อที่ครูกำหนด ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการฝึกแล้วนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

วีระ ผังรักษ์ (2528 58-60) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทดลองทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ ในการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 56 คน ผลของการศึกษาพบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้มีการเปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

18 พัฒนาการทางการคิดในวัยเด็กของเด็กวัยกลาง

เด็กนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 คือประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 นั้น อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 6 - 9 ปี ซึ่งในช่วงวัยนี้จะอยู่ในวัยเด็กช่วงกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอลาวถึงพัฒนาการทางการคิดของเด็กในวัยกลาง สรุปได้ดังนี้ เด็กในวัยนี้ จะมีความเข้าใจในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้พบเห็นมากขึ้น เห็นความถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น โดยจะไม่ใช้วิธีการรับรู้แต่เพียงอย่างเดียว เด็กจะใช้กระบวนการคิดเปรียบเทียบหลายๆ ด้าน หลายมิติ ประกอบกับการเรียนรู้ภายนอกเพื่อช่วยในการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ได้พบเห็นนั้น นอกจากนี้ เด็กวัยนี้ยังมีความสามารถแยกแยะมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ สามารถเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมสำคัญที่สุด ซึ่งแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข จะช่วยพัฒนาความคิดรวบยอด (Concept) ของเด็ก เด็กที่รู้ศัพท์มาก มีความคล่องแคล่วในการอ่าน การเขียนและการพูด จะเป็นเครื่องมือช่วยให้เด็กได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และความคิดได้มากที่สุด เด็กจะเข้าใจเรื่องเลข คัดเลข บวก ลบ ได้ รู้จักใช้เหตุผล สามารถที่จะคิดเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ได้ และเริ่มรู้จักใช้เหตุผลลึกลับพิจารณาวิจารณ์ในด้านผิดชอบ ชั่ว ดี หรือในเรื่องเกี่ยวกับมโนธรรมด้วยตัวเด็กเองได้แล้ว เด็กวัยนี้สามารถที่จะแก้ปัญหาที่พบเห็น หรือปัญหาในชีวิตประจำวันได้ง่ายๆ ได้ สามารถจดจำคำบอกเล่าหรือเหตุการณ์ที่ผ่านพบมาได้ และจะแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ออกมาในรูปของการวาดรูป หรือเล่านิทาน พัฒนาการทางภาษาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงพัฒนาการทางกระบวนการทางสมองได้เช่นกัน ในเด็กหญิงจะมีพัฒนาการทางภาษาได้ดีกว่าเด็กชาย รู้คำศัพท์และสร้างประโยคได้ พัฒนาการทางภาษาในเด็กวัยนี้จะสามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจน อักษรกล่าต้องหัดพูดหลายๆ ครั้งจึงจะพูดได้ชัด สามารถพูดคุยนเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ เช่น สามารถกล่าวถึงบุคคลอื่นที่ไม่อยู่ตรงหน้าได้ เริ่มใช้คำจำพวกนามธรรม เช่น ความดี ความยุติธรรม เพราะได้ยินจากผู้ใหญ่พูด มีความสนใจในคำศัพท์ ผู้ใหญ่ควรระวังในเรื่องของภาษาแสลง และคำหยาบ ต้องคอยแนะนำให้ดี (จรัส พรหมคำตัน 2529 146 – 147)

พัฒนาการทางการคิดของเด็กวัยกลางตามทฤษฎีของเพียเจต์ (อัจฉรา สุขารมณ์ 2531 152 –157) ในเด็กวัย 7 – 11 ปี อยู่ในขั้นการคิดที่เพียเจต์เรียกว่า ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม ความคิดของเด็กในขั้นนี้ไม่ขึ้นอยู่กับการรับรู้อีกต่อไป เด็กสามารถใช้เหตุผลในแบบตรรกศาสตร์มาแก้ปัญหาที่มองเห็นได้หรือจับต้องได้ อย่างไรก็ตามเด็กในขั้นนี้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ เด็กในขั้นนี้จะลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง และเมื่อเผชิญกับปัญหาเด็กจะรับรู้โดยมองทุกแง่มุมของปัญหามากขึ้น ไม่ติดอยู่ที่แง่มุมใดแง่มุมหนึ่งอีกต่อไป ลักษณะการคิดแบบใหม่ๆ นี้ทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาการอนุรักษ์ (Conservation) ได้ คำว่าการอนุรักษ์ตามทฤษฎีของเพียเจต์จะหมายถึง ความจริงที่วามปริมาณของวัตถุจะไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุไปเป็นรูปอื่นๆ เด็กที่มีความสามารถในการอนุรักษ์ในขั้นนี้จะให้เหตุผลใน 3 แบบ คือ (1) แบบเอกลักษณ์ (Identity) (2) แบบทวนกลับ (Reversibility) และ (3) แบบชดเชย

(Compensation) ยกตัวอย่างเช่น ปั้นดินน้ำมัน 2 ก้อน ให้เป็นก้อนกลมๆ เท่ากัน ซึ่งเด็กก็ยอมรับว่าดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้มีปริมาณดินน้ำมันอยู่เท่ากัน ต่อมาเปลี่ยนรูปดินน้ำมันก้อนหนึ่งให้เป็นก้อนยาวๆ โดยที่ไม่เปลี่ยนรูปอีกก้อนหนึ่ง ถามเด็กว่าดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้มีปริมาณดินน้ำมันเท่ากันหรือไม่ ถ้าเด็กตอบว่าดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้มีปริมาณดินน้ำมันเท่ากัน แสดงว่าเด็กมีความสามารถในการอนุรักษ์แล้ว ในการให้เหตุผลว่าปริมาณดินน้ำมัน 2 ก้อนเท่ากันนี้ เด็กอาจจะให้เหตุผลแบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบต่อไปนี้คือ (1) แบบเอกลักษณ์ เด็กอาจจะบอกว่าเพราะไม่ได้เพิ่มดินน้ำมันเข้าไปหรือเอาดินน้ำมันออกไปจากก้อนที่แปลงรูป ดังนั้นดินน้ำมัน 2 ก้อนต้องมีปริมาณเท่ากัน (2) แบบทวนกลับ เด็กอาจจะให้เหตุผลว่าถึงจะแปลงรูปดินน้ำมันไปเป็นก้อนยาวๆ แต่ถ้านั่นกลับไปเป็นแบบเก่าคือ เป็นรูปกลม ๆ มันก็จะมีดินน้ำมันเท่ากัน (3) แบบชดเชย เด็กอาจให้เหตุผลว่าก้อนที่เปลี่ยนรูปไปเป็นก้อนยาวๆ นั้นแม้จะยาวกว่าแต่ก็ผอมกว่า ดังนั้นปริมาณน้ำมันยังคงเท่ากัน

เด็กในวัยนี้มีการอนุรักษ์คุณสมบัติของวัตถุหลายๆ ด้าน เช่น การอนุรักษ์สสาร จำนวน ความยาว พื้นที่ ปริมาตร ของเหลว เป็นต้น แต่การอนุรักษ์ในแต่ละด้านนี้จะเกิดขึ้นในระดับอายุที่ต่างๆ กันไป นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังมีความสามารถที่เด่นชัดอีก 3 อย่าง ประการแรกคือความสามารถในการรวมประเภท (Classes) คือ ความสามารถที่จะเข้าใจถึงการรวมประเภท และสามารถให้เหตุผลเกี่ยวกับการรวมและการแยกประเภทย่อยๆ ยกตัวอย่างเช่น เด็กอายุ 8 ขวบ มักจะตอบได้ถูกต้อง เมื่อถูกถามว่ามีดอกกุหลาบมากกว่าหรือดอกมะลิมากกว่าในช่อดอกไม้ ซึ่งประกอบด้วยดอกกุหลาบ 15 ดอก และดอกมะลิ 5 ดอก เด็กจะเข้าใจว่ากุหลาบเป็นประเภทย่อยของประเภทใหญ่ คือ ดอกไม้ เด็กจึงตอบได้ถูกต้องว่ามีดอกกุหลาบมากกว่าดอกมะลิ ความสามารถในการประการที่สอง คือ ลำดับของการจัดลำดับ (Seriation) เป็นความสามารถที่จะเห็นความสัมพันธ์ตามลำดับขั้นของส่วนต่างๆ ที่ไม่เท่ากัน เพียเจต์ได้สร้างเป็นปัญหาให้เห็นถึงการขาดสลับกับการจัดลำดับในระยะก่อนปฏิบัติการ วิธีการเดียวกันนี้ได้นำไปใช้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงการมีสลับกับในด้านนี้ของเด็กในขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมนี้ เด็กในขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมสามารถทำได้โดยง่าย แต่เด็กในขั้นก่อนหน้านี้นี้จะทำได้

เมื่อเด็กเกิดความเข้าใจถึงการจัดประเภทและการจัดลำดับแล้ว เด็กก็จะมีความสามารถประการที่สามเกิดขึ้นคือ การมีสลับกับของจำนวน (Concept of number) ถึงแม้ว่าก่อนหน้านี้เด็กอาจจะได้เรียนรู้การท่องจำเกี่ยวกับจำนวนที่เรียงกันตามลำดับ และอาจจะเคยนำกลุ่มของวัตถุมาสัมพันธ์กับจำนวนต่างๆ แต่เด็กก็ยังไม่มีสลับกับของจำนวนอย่างสมบูรณ์จนกว่าเด็กจะเข้าใจในเรื่องลำดับและปริมาณของตัวเลข ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดลำดับและการรวมประเภทตามลำดับ นั่นคือ จำนวนเกี่ยวข้องกับการรวมประเภทเพราะหมายถึงการรวบรวม (Classes) สิ่งต่างๆ เข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน และจำนวนยังเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับในแง่ที่ว่าจำนวนหนึ่งๆ ถูกจัดลำดับโดยเทียบกับจำนวนอื่นๆ ที่มีค่ามากกว่าหรือมีค่าน้อยกว่า

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กในวงชั้นที่ 1 หรือเด็กในชั้นประถมปีที่ 1 2 และ 3 อายุอยู่ระหว่าง 6 - 9 ขวบนั้นอยู่ในช่วงเด็กในวัยกลาง ลักษณะเด่นของเด็กในวัยนี้ได้แก่ มีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ มากขึ้น สามารถคิดเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ได้ สามารถคิดแยกแยะ

ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ จัดลำดับได้ สามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาที่มองเห็นอยู่ในขณะนั้นได้ ดังนั้นการพัฒนาการรู้คิดให้กับเด็กในช่วงชั้นที่ 1 ในเรื่องของการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ จึงมีความเหมาะสมที่จะจัดให้กับเด็กในช่วงวัยนี้

2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอน

2.1 ความหมายของชุดการสอน

แอสบี (Ashby 1972 15 - 17) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นเครื่องมือช่วยสอนที่ประกอบด้วย รูปภาพ สไลด์ เพลง และเทปเสียงที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น หลังจากนักเรียนเรียนด้วยชุดการสอนจบแต่ละบทเรียนแล้ว นักเรียนสามารถจะทราบความก้าวหน้าของตนเองจากการทำแบบทดสอบที่มีอยู่ในชุดการสอน

กู๊ด (Good 1973 306) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึงโปรแกรมการสอนทุกอย่างที่จัดไว้โดยเฉพาะ มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในแต่ละชุดการสอน ซึ่งได้แก่ คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้ครบถ้วน

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522 151) กล่าวว่า ชุดการสอนหมายถึงระบบการนำเสนอประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์แต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ชุดการสอนนิยมจัดไว้ในกล่องหรือซองเพื่อให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการสอนประกอบด้วยคู่มือครูในการใช้ชุดการสอน สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ การมอบหมายงานเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 118) กล่าวว่าชุดการสอนเป็นสื่อประสมที่ได้จัดกระบวนการผลิตและการนำเสนอการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่องและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 185) กล่าวว่า ชุดการสอนหมายถึงระบบการผลิตและการนำเสนอการเรียนหลายอย่างมีสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจนำมาใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา ส่วนสื่อการเรียนอีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความลึกซึ้งสื่อการเรียนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสื่อประสม การนำเสนอการเรียนมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าชุดการสอน คือ หน่วยหรือซองซึ่งบรรจุสื่อการเรียนต่าง ๆ พร้อมทั้งคำแนะนำในการทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

บุญเกื้อ คอรวาเวช (2529 66 – 67) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสมที่มีสื่อการสอนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกัน โดยจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย ที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ต้องการจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในซอง กล่อง หรือกระเป๋า

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดการสอนหมายถึง สื่อการสอนซึ่งเป็นสื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์

2.2 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน

แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ (วิเชียร สุคันธี 2537 44 - 45 , อ้างอิงจาก Kemp and Dayton 1985 13-14)

1 กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

เป็นกลุ่มที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ว่า เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) บางทีจึงเรียกว่า การเรียนรู้แบบ S-R สิ่งเร้า ก็คือข่าวสารหรือเนื้อหาวิชาที่ส่งไปให้ผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน โปรแกรมการเรียนการสอนองค์หลัก การทฤษฎีนี้มาก โดยจะแตกลำดับขั้นของการเรียนรู้ออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ และเมื่อผู้เรียนเกิดการตอบสนอง ก็จะสามารถทราบผลได้ทันทีว่า เกิดการเรียนรู้หรือไม่ถ้าตอบสนองถูกต้องก็จะมีเสริมแรง โปรแกรมการสอนเป็นรายบุคคลอิงทฤษฎีนี้มาก

2 กลุ่มเกสตัลท์หรือสนาม หรือความรู้ความเข้าใจ (Gestalt, Field or Cognitive Theories)

เป็นกลุ่มที่เน้นกระบวนการความรู้ความเข้าใจหรือการรู้จักคิด อันได้แก่การรับรู้ที่มีความหมาย ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดกระทำ อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของพฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีนี้ถือว่าการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของสติปัญญาและความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์

3 กลุ่มจิตวิทยาทางสังคม หรือการเรียนรู้ทางสังคม (Social Psychology of Social Learning Theory)

เป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจมากขึ้น ทฤษฎีนี้เน้นปัจจัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการกระทำ ประสบการณ์โดยตรงหรือผ่านสื่อการเรียนการสอน

เคมปี และ เดตัน (กัลญา กริชาธร 2545 9, อ้างอิงมาจาก Kemp and Dayton 1985) กล่าวทฤษฎีทั้ง 3 กลุ่ม ต่างมีความคล้ายคลึงหรือจุดเน้นเกี่ยวกับการออกแบบและการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1 แรงจูงใจ (Motivation)

ถ้านักเรียนมีความต้องการ ความสนใจ หรือความปรารถนาที่จะเรียนรู้ก็จะทำให้การเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ คือประสบการณ์หรือกิจกรรมในการเรียนรู้ ซึ่งมีความหมายหรือน่าสนใจสำหรับนักเรียน

2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference)

นักเรียนแต่ละคนต่างมีอัตราและวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดสื่อการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงประเด็นนี้ด้วย

3 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objectives)

ในการจัดการเรียนการสอน หากนักเรียนได้ทราบวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ก็จะทำให้ นักเรียนมีโอกาสบรรลุจุดประสงค์ได้มากกว่าที่ไม่ทราบ นอกจากนี้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ยังช่วย ในการวางแผนสร้างสื่อการเรียนการสอน คือทำให้ทราบว่าควรบรรจุเนื้อหาอะไรในสื่อ

4 การจัดเนื้อหา (Organization of Content)

การเรียนรู้จะง่ายขึ้นหากมีการจัดลำดับเนื้อหาสาระในการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นและ สมเหตุสมผล

5 การจัดเตรียมการเรียนรู้ที่มีมาก่อน (Pre – Learning Preparation)

บางครั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระหนึ่งๆ จำเป็นจะต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี มาก่อน ดังนั้นในการสร้างชุดการสอนควรจะคำนึงถึงธรรมชาติและระดับการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม เพื่อที่จะจัดเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มผู้เรียน

6 อารมณ์ (Emotion)

การเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลพอๆ กับความสามารถทาง สติปัญญา ดังนั้น ในการสร้างชุดการสอนควรตอบสนองอารมณ์ ซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจใน การเรียนรู้เป็นสำคัญ

7 การมีส่วนร่วม (Participation)

การเรียนรู้จะบังเกิดผลอย่างรวดเร็ว และคงทนหากนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้ทั้งทางสติปัญญา และทางกายภาพ และควรจัดเป็นเวลายาวนานกว่าการเรียนรู้โดย การฟังหรือการดู

8 การสะท้อนกลับ (Feedback)

การเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นหากนักเรียนได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ จึงเป็นการสร้าง แรงจูงใจ

9 การเสริมแรง (Reinforcement)

เมื่อนักเรียนบรรลุผลในการเรียนรู้เนื้อหาสาระใดแล้วก็จะถูกกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งการเรียนรู้ก็เป็นรางวัลที่สร้างความเชื่อมั่นและส่งผลให้เกิดพฤติกรรม ทางบวกแก่นักเรียน

10 การฝึกปฏิบัติและการทำซ้ำ (Practice and Repetition)

บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของความรู้และทักษะได้จะต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติและ การกระทำซ้ำอยู่เสมอ ซึ่งจะนำไปสู่ความคงทนในการเรียนรู้

นอกจากนี้ เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต (2528 : 282 – 293) กล่าวว่า การสร้างชุดการสอน อาศัยหลักการและทฤษฎีหลายประการ ดังนี้

1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ เพราะถือว่าการสอนนั้นไม่สามารถปั้นผู้เรียนให้เป็นแม่พิมพ์เดียวกันได้ในเวลาที่เท่ากัน เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ตามวิถีของเขา และใช้

เวลาเรียนในเรื่องๆ หนึ่งที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างเหล่านี้มีความแตกต่างในด้านความสามารถ (Ability) สติปัญญา (Intelligence) ความต้องการ (Need) ความสนใจ (Interest) ร่างกาย (Physical) อารมณ์ (Emotion) และสังคม (Social) ด้วยเหตุผลที่คนเรามีความแตกต่างกันดังกล่าว ผู้สร้างชุดการสอนจึงพยายามที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในชุดนั้นๆ ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งก็คือการจัดการสอนรายบุคคลหรือการจัดการสอนตามเอกัตภาพหรือการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความแตกต่างของแต่ละคน

2 การนำสื่อประสมมาใช้ (Multi – Media Approach) เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายประเภทมาใช้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ความพยายามอันนี้ก็เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ

3 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

3.1 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง

3.2 ตรวจสอบผลการเรียนของตนเองว่าถูกหรือผิดได้ทันที

3.3 มีการเสริมแรง คือผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจ ดีใจที่ตนเองทำได้ถูกต้อง เป็นการให้กำลังใจที่จะเรียนต่อไป ถ้าตนเองทำไม่ถูกต้องจะได้ทราบว่าได้ถูกต้องนั้นคืออะไร จะได้ไตร่ตรองพิจารณาทำให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความท้อถอยหรือสิ้นหวังในการเรียน เพราะเขาจะมีโอกาสที่จะสำเร็จได้เหมือนคนอื่นเหมือนกัน

3.4 เรียนไปที่ละขั้น ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

4 การใช้วิธีวิเคราะห์ (Systems Analysis) เป็นการนำเอาการวิเคราะห์ระบบมาใช้จัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของวัยของผู้เรียน ทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดไว้ในชุดการสอนจะสร้างขึ้นอย่างมีระบบ จะต้องมีการตรวจเช็คทุกขั้นตอนและทุกอย่างจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นอย่างดี มีการทดลองปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเป็นที่เชื่อถือได้ จึงจะนำออกใช้

จากที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า แนวทางในการสร้างชุดการสอนให้มีประสิทธิภาพต้องศึกษาทฤษฎีที่สำคัญๆ ทางจิตวิทยาด้วยเพื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2.3 หลักในการผลิตชุดการสอน

บราว (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2526 : 199, อ้างอิงมาจาก Brown 1973 : 503 – 509) เสนอหลักการในการผลิตชุดการสอนไว้ 2 ประการดังนี้

ประการที่ 1 หลักการเกี่ยวกับสื่อประสม ชุดการสอน หมายถึง การใช้สื่อหลาย ๆ อย่าง ที่เสมอกันอย่างมีระบบ มาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อ

ประการที่ 2 หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดการสอน จัดทำโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอนและปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่น่าเชื่อถือได้ จึงนำออกมาใช้เพื่อเผยแพร่กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน ทั้งนี้เป็นการช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กัน

ธีระชัย ปุณณโชติ (2532 : 4-17 – 4-18) ได้เสนอหลักการในการผลิตชุดการสอนไว้ 2 ประการคือ

ประการที่ 1 แนวโน้มใหม่ของการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ในการสอนปัจจุบันนี้ การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนได้เปลี่ยนแปลงและขยายตัวออกไปเป็นสื่อการสอนที่ครอบคลุมถึงการใช้สิ่งสิ้นเปลือง (วัสดุ) เครื่องมือต่าง ๆ (อุปกรณ์) และกระบวนการ ได้แก่กิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสาธิตและการทดลอง ปัจจุบันนิยมใช้สื่อการสอนแบบประสมและจัดทำชุดสำหรับช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าใช้ช่วยครูในการสอน คือให้นักเรียนใช้สื่อการสอนด้วยตนเอง

ประการที่ 2 หลักการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม แนวโน้มปัจจุบันต้องการให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น จึงมีการนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ เปิดโอกาสให้นักเรียนกระทำกิจกรรมมากขึ้น จึงนำมาสู่การผลิตสื่อการสอนในรูปของชุดการสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการเรียนต่าง ๆ และกับเพื่อนนักเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการในการผลิตชุดการสอนนั้นควรคำนึงถึงหลักการเกี่ยวกับสื่อประสม การวิเคราะห์ระบบ และแนวโน้มการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ในปัจจุบัน

2.4 คุณค่าของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 121) กล่าวว่า ชุดการสอนมีคุณค่าด้านต่าง ๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

1 ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหา และประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง

2 ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตน นักเรียนสามารถทำตามคำแนะนำที่บอกไว้ในชุดการสอนนั้น ๆ รวมทั้งศึกษาและตอบคำถามด้วยตนเอง

3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4 ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอนผลิตเป็นหมวดหมู่สามารถใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

5 ทำให้การเรียนของผู้เรียนมีอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดการสอนทำให้ผู้เรียน เรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพขัดข้องทางอารมณ์เพียงใด

6 ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครู แม้ครูพูดหรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาเรียบร้อยแล้ว

7 ในกรณีของครูหรือขาดครูเฉพาะวิชา ครูคนอื่นก็สามารถสอนได้โดยใช้ชุดการสอนมิใช่นั่งคุยในชั้นเรียนเฉย ๆ เพราะเนื้อหาวิชาอยู่ในชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว และครูแทนไม่ต้องเตรียมอะไรมากนัก

สรุปได้ว่า คุณค่าของชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดเนื้อหา ได้รับความสนใจ แสดงความคิดเห็นเป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกภาพของผู้สอน สร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน รวมทั้งใช้ชุดการสอนแทนในกรณีที่ขาดครูทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5 ประเภทของชุดการสอน

ชุดการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (ธีระชัย ปุณณโชติ 2532 4-18 – 4-19)

1 ชุดการสอนแบบบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งนำเสนอเนื้อหา โดยครูเป็นผู้บรรยาย แล้วใช้ชุดการสอนตามความเหมาะสม ซึ่งแล้วแต่ครูผู้สอน ชุดการสอนแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนเป็นกลุ่มใหญ่

2 ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม หรือศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยการจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ หรือเป็นศูนย์ๆ แล้วให้นักเรียนหมุนเวียนทำกิจกรรมในชุดการสอน ที่จัดไว้ประจำแต่ละกลุ่มหรือศูนย์ต่าง ๆ จบครบทุกศูนย์ ซึ่งตามปกติจะมีประมาณ 4 – 5 ศูนย์ โดยเนื้อหาและกิจกรรมที่กระทำในแต่ละศูนย์แตกต่างกัน

3 ชุดการสอนแบบรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเป็นหลักในการเรียนรู้โดยให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ในชุดการสอนแบบรายบุคคลนี้ โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน ตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีบทบาทมากในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะว่า ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากัน มุ่งสอนให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา (ชัยวงศ์ พรหมวงศ์ 2523 118)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจุบันมีชุดการสอนแบบต่างๆ หลายแบบ เช่น ชุดการสอน แบบบรรยาย แบบกิจกรรมกลุ่ม แบบรายบุคคล และชุดการสอนทางไกล

2.6 ส่วนประกอบของชุดการสอน

ส่วนประกอบที่สำคัญของชุดการสอนมีดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ 2522 : 153)

1 คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับครูและนักเรียนตามลักษณะของชุดการสอน ภายในคู่มือครูจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอนอย่างละเอียด ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติตาม คำชี้แจง จึงสามารถใช้ชุดการสอนนั้นอย่างได้ผล คู่มือครูอาจทำเป็นเล่มหรือแผนประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับครู บทบาทของครู การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง แผนการสอน และแบบฝึกปฏิบัติ

2 บัตรคำสั่ง (คำแนะนำ) เพื่อให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างที่มีอยู่ในชุดการสอน แบบกลุ่มและชุดการสอนแบบรายบุคคล บัตรคำสั่งจะประกอบด้วยคำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม และการสรุปบทเรียน ซึ่งอาจสรุปบทเรียนโดยใช้คำอธิบายหรือตอบคำถาม

บัตรคำสั่งจะต้องมีถ้อยคำกะทัดรัด เข้าใจง่าย ชัดเจน ครอบคลุมกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ ผู้เรียนจะต้องอ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงปฏิบัติตามเป็นขั้น ๆ ต่อไป

3 เนื้อหาหรือประสบการณ์ จะบรรจุอยู่ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ อาจประกอบด้วย บทเรียนสำเร็จรูป สไลด์ เทปบันทึกเสียง แผนภาพโปรงใส หุ่นจำลอง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียน จะต้องศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนตามคำสั่งที่กำหนดไว้ให้

4 แบบประเมินผล (ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน) อาจอยู่ในรูปของแบบฝึกหัดให้เติมคำสั่ง ในช่องว่าง จับคู่เลือกคำตอบที่ถูกต้องหรือให้ดูผลจากการทดลองหรือทำกิจกรรม

สรุปว่า ส่วนประกอบที่สำคัญของชุดการสอน ได้แก่ คู่มือครู บัตรคำสั่ง เนื้อหา แบบประเมินผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.7 ระบบผลิตชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 123) ได้เสนอการผลิตชุดการสอนโดยใช้ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬาฯ (Chula Plan) โดยแบ่งเป็น 10 ขั้นตอนคือ

1 กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการ เป็นแบบสหวิทยาการ ตามที่เห็นเหมาะสม

2 กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน โดยประมาณเนื้อหา วิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง

3 กำหนดหัวเรื่องผู้สอนจะต้องถามตนเองว่า ในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์ แก่ผู้เรียนอะไรบ้าง แล้วกำหนดออกมาเป็น 4 – 6 หัวเรื่อง

4 กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ จะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่องโดยสรุปแนวคิด สาระ และหลักเกณฑ์สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปก่อนและเปลี่ยนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเงื่อนไขและเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางการเลือกและการผลิตสื่อการสอน “กิจกรรมการเรียนรู้” หมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำตอบ คำถาม เขียนภาพ เล่นเกม เป็นต้น

7 กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้แบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้วนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8 เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพเรียกว่า “ชุดการสอน”

9 หาประสิทธิภาพชุดการสอน เพื่อเป็นการประกันว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้า โดยคำนึงถึงหลักการว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10 การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการสอน และตามระดับการศึกษาโดยกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นประเมินผลก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน (ใช้เวลา 10 – 14 นาที)

ขั้นตอนที่ 2 นำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้สอนบรรยายหรือให้มีการแบ่งกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปผลการสอน เพื่อสรุปมโนทัศน์และหลักการที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมินผลหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบผลิตชุดการสอนมีลำดับขั้นที่สำคัญคือ การกำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ หน่วยการสอน หัวเรื่อง ความคิดรวบยอดและหลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล สื่อการสอน ประสิทธิภาพชุดการสอนและการใช้ชุดการสอน

28 บทบาทและส่วนประกอบของคู่มือครู

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 143 – 144) กล่าวถึง บทบาทและส่วนประกอบของคู่มือครู ดังนี้คือ

1 บทบาทคู่มือครู คู่มือการใช้สื่อการสอนหรือ “คู่มือครู” มีบทบาทดังนี้

ประการที่ 1 เป็นเสมือนผู้คอยเตือนและแนะนำให้ครูได้มีการเตรียมตัวก่อนสอนได้แก่ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ แต่ไม่ได้จัดหาไว้ในชุดการสอน

ประการที่ 2 ช่วยให้ครูทราบบทบาทของตนเองล่วงหน้าในขณะที่ทำการสอนให้ทราบ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ประการที่ 3 ให้ครูได้ทราบกิจกรรมที่ครูและนักเรียนจะต้องดำเนินการทั้งที่ครูและนักเรียนทำแยกกัน และร่วมกัน

ประการที่ 4 ช่วยให้ครูทราบแผนการสอนทุกขั้นตอน ตั้งแต่วินาทีแรกจนถึงวินาทีสุดท้าย

ประการที่ 5 ช่วยให้ครูจัดห้องเรียนได้เหมาะสมกับบทเรียนในแต่ละหน่วย

ประการที่ 6 ให้ครูสามารถประเมินผลพฤติกรรมก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบ ก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนที่เตรียมไว้ในชุดการสอน โดยมีเฉลยไว้พร้อม

2 ส่วนประกอบของคู่มือครู คู่มือครูประกอบด้วยส่วนสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนประกอบที่ 1 คือ คำนำ (สำหรับคู่มือที่เป็นเล่ม) เป็นการแสดงความรู้สึกและความ คิดเห็นของผู้ผลิตเพื่อให้ผู้ใช้ได้เห็นคุณค่าของชุดการสอนในการสอนนักเรียนและเป็นการชี้แจงให้ ผู้ใช้ทราบปัญหาจุดอ่อนและจุดเด่นต่าง ๆ กรณีที่ชุดการสอนได้ผ่านประสิทธิภาพมาแล้วต้องบอก ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นค่า E_1 , E_2 ไว้ด้วยพร้อมกับบอกเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ส่วนประกอบที่ 2 คือ รายการต่าง ๆ ของชุดการสอน ควรได้มีการบอกให้ผู้ใช้ทราบส่วน ต่าง ๆ ของชุดการสอนเพื่อกระตุ้นให้มีการตรวจตราวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนนำไปสอน

ส่วนประกอบที่ 3 คือ คำชี้แจงสำหรับครู อาจารย์ เป็นการกำหนดสิ่งที่ครูควรปฏิบัติเพื่อ จะดำเนินการสอน แบบศูนย์การเรียนหรือแผนจุฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนประกอบที่ 4 คือ สิ่งที่ครู นักเรียนต้องเตรียม กำหนดสิ่งที่ครูและนักเรียนต้องจัด เตรียมและจัดหาไว้ล่วงหน้าก่อนสอน เช่น เตรียมวัสดุสิ้นเปลืองและสื่อการสอนอื่นใดที่มีได้เก็บไว้ใน ชุดการสอน

ส่วนประกอบที่ 5 คือ บทบาทของครูและนักเรียน เป็นบทบาทที่ครูและ นักเรียนควร ปฏิบัติในเวลาเรียน บทบาทของนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูจะต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบก่อนใช้ชุดการสอน

ส่วนประกอบที่ 6 คือ การจัดชั้นเรียนมีการอภิปราย การจัดห้องเรียนพร้อมทำแผนผัง แสดงศูนย์กลางรวมต่าง ๆ

ส่วนประกอบที่ 7 คือ แผนการสอนเป็นส่วนกำหนดสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้ใช้ชุดการสอนทราบถึง ความคิดรวบยอด จุดมุ่งหมาย ควรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โครงร่างของเนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล

ส่วนประกอบที่ 8 คือ เนื้อหาสาระของชุดการสอน โดยเรียงลำดับจากบัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม และบัตรคำถามของแต่ละศูนย์ตามลำดับ

ส่วนประกอบที่ 9 คือ แบบฝึกหัดปฏิบัติหรือกระตาดคำตอบ สำหรับนักเรียน (หากไม่มีแบบฝึกหัดปฏิบัติแยกเป็นตารางหาก) พร้อมเฉลย

ส่วนประกอบที่ 10 คือ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นแบบสอบชุดเดียวกันสามารถนำมาใส่ในคู่มือครู เพื่อผู้สอนสามารถพิมพ์ โรเนียว และนำมาใช้กับนักเรียนได้ เมื่อการสอนต้องมีเฉลยไว้ เพื่อให้ครูสามารถประเมินผลผู้เรียนได้

3 ข้อควรคำนึงในการทำคู่มือครูได้แก่

ประการที่ 1 คือ ภาษาที่ใช้ต้องชัดเจนเข้าใจง่าย

ประการที่ 2 คือ ใครควรพูดถึงปัญหาและสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างทะลุปรุโปร่ง เพื่อช่วยให้ครูใช้ชุดการสอนได้อย่างดีที่สุด

ประการที่ 3 คือ ควรออกแบบคู่มือให้สวยงามน่าหยิบอ่าน

ประการที่ 4 คือ ควรมีภาพหรือการ์ตูนประกอบเพื่อให้น่าสนใจ

ประการที่ 5 คือ หากเป็นเล่ม ควรทำปกให้สวยงามและทนทานต่อการใช้และเขียนหน้าปกให้เด่นชัด คู่มือวิชาเดียวกันสำหรับหน่วยต่าง ๆ ควรใช้สีเดียวกันเพื่อง่ายต่อการชี้บ่งในภายหลัง

ประการที่ 6 แม้จะได้กำหนดหัวข้อไว้ตามองค์ประกอบข้างต้น ผู้ทำคู่มือครูอาจตัดหรือเพิ่มเติมหัวข้อไว้ตามความเหมาะสม

สรุปจากที่กล่าวมาได้ว่า บทบาทของคู่มือครูทำให้ครูทราบล่วงหน้าถึงสิ่งที่จะต้องเตรียมตัวและสิ่งที่จะต้องทำในแต่ละกิจกรรมในชุดการสอน นอกจากนี้ส่วนประกอบที่สำคัญของคู่มือครูคือ คำนำ คำชี้แจงสำหรับครู บทบาทของครู แผนการสอน เนื้อหาสาระ แบบฝึกปฏิบัติ และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

2.9 หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติ

แบบฝึกปฏิบัติหมายถึง คู่มือนักเรียนต้องใช้ควบคู่กับการเรียนจากชุดการสอนมีลักษณะคล้ายแบบฝึกหัด ครอบคลุมกิจกรรมที่ผู้เรียนพึงกระทำมากกว่า อาจกำหนดแยกเป็นแต่ละหน่วยเรียกว่า กระตาดคำตอบซึ่งผู้เรียนต้องถือติดตัวเวลาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ (Worksheet) หรืออาจรวมเป็นเล่ม เรียกว่า แบบฝึกปฏิบัติ โดยเย็บรวมเล่มตามลำดับตั้งแต่หน่วยที่ 1 ขึ้นไป แบบฝึกปฏิบัติเป็นสมบัติส่วนตัวของผู้เรียน แต่ต้องเก็บไว้ที่ชุดการสอนเป็นตัวอย่าง 1 ชุดเสมอ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 145 – 146) กล่าวถึงคุณค่าและการเขียนแบบฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

1 คุณค่าของแบบฝึกปฏิบัติ แบบฝึกปฏิบัติมีคุณค่าต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

ประการที่ 1 แบบฝึกปฏิบัติจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนได้อย่างกระฉับกระเฉง มีกิจกรรมให้ผู้เรียนใคร่ครวญ มีการถามปัญหา มีช่องว่างให้ผู้เรียนบันทึกจากการบรรยายและจากการอ่านเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดให้

ประการที่ 2 แบบฝึกปฏิบัติเป็นสมบัติส่วนตัวของผู้เรียนที่จะบันทึก หรือเขียนอะไรลงไป ได้โดยไม่มีใครมาท้วงท้วง

ประการที่ 3 หากจะต้องมีกิจกรรมที่ต้องทำส่งครู แบบฝึกปฏิบัติก็จะมีสำเนาที่ใช้กระดาษคาร์บอนเขียนแล้วก็สามารถฉีกแผ่นส่งครู เพื่อครูสามารถประเมินผลพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องหรือดำเนินกระบวนการได้

ประการที่ 4 แบบฝึกหัดจะคอยแนะแนวทางให้ผู้เรียนดำเนินไปจนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2 วิธีการเขียนแบบฝึกปฏิบัติ การเขียนแบบฝึกปฏิบัติสำหรับวิชาต่าง ๆ ย่อมไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับระดับชั้นและเนื้อหา การเขียนแบบฝึกปฏิบัติ พอสรุปได้ดังนี้

ประการที่ 1 ควรมีทำชี้แจงการใช้แบบฝึกปฏิบัติ ที่มีการกำหนดทิศทางไว้เด่นชัด เช่นเมื่อให้ผู้เรียนอ่านข้อความได้ข้อความหนึ่งแล้ว ก็จะเขียนไว้ว่า “โปรดอ่าน เรื่อง หน้า ” หรือ “โปรดพลิกไปหน้า เรื่อง ”

ประการที่ 2 ควรมีตารางการปฏิบัติงานที่ผู้เรียนจะวางแผนได้เอง (สำหรับการสอนรายบุคคล) ซึ่งเรียกว่า “ใบแนวทาง” Guide Sheet

ประการที่ 3 ไม่วาจะเป็นแบบแผน หรือเป็นเล่มควรมี “แผนการสอน” โดยสังเขปไว้ด้วย โดยเฉพาะมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียน สื่อการสอน และประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบทิศทางเป้าหมายและบทบาทของตนเอง

ประการที่ 4 ในกรณีที่มีกิจกรรมให้นักเรียนตอบ เต็มคำ เขียนภาพ ฯลฯ ก็ต้องเตรียมเนื้อที่ไว้ในแบบฝึกปฏิบัติให้ตรงกัน โดยใช้หมายเลขและรหัสไว้เด่นชัดพอที่ผู้เรียนจะตอบได้ตรงตามที่ครูกำหนดไว้ และควรมี “เฉลย” ไว้ให้แต่ไม่เด่นชัดเกินไป เพื่อป้องกันการดูเฉลยก่อนทำกิจกรรม การมีเฉลยไว้จะช่วยแบ่งเบาภาระของครู เพราะนักเรียนช่วยกันตรวจเองและส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลได้ด้วย “เฉลย” อาจอยู่ในแบบฝึกปฏิบัติหรือแยกต่างหาก

ประการที่ 5 ควรออกแบบให้สะดวกตา น่าอ่าน ใช้ภาษาที่เป็นกันเองและมีการ์ตูนประกอบเนื้อหาให้น่าสนใจ

ประการที่ 6 เนื้อหาในแบบฝึกปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับหัวเรื่องต่าง ๆ ควรให้ตรงกับเนื้อหาในบัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหาหรือประสบการณ์อื่น ๆ ที่ครูกำหนดไว้ในชุดการสอน

สรุปได้ว่า การเขียนแบบฝึกปฏิบัติควรประกอบคำชี้แจงในการใช้คู่มือนักเรียน แผนการสอน กิจกรรม เนื้อหาและการออกแบบคู่มือนักเรียนที่น่าสนใจทำให้ชุดการสอนมีคุณค่ายิ่งขึ้น

2 10 การเสนอเนื้อหาในชุดการสอน

การเสนอเนื้อหาในชุดการสอนแบบกลุ่ม กิจกรรมจะเป็นการเสนอเนื้อหาในศูนย์กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน สื่อ หลักในศูนย์กิจกรรมต้องมีบัตรประเภทต่าง ๆ คือ บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรสรุปเนื้อหา บัตรกิจกรรม และบัตรคำถาม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2525 136 – 138)

1 การเขียนบัตรคำสั่ง บัตรคำสั่งหรือบัตรสั่งงาน ทำหน้าที่แทนครูในการสั่งงานให้นักเรียนปฏิบัติในศูนย์กิจกรรมต่าง ๆ ภาษาที่ใช้ในบัตรคำสั่งต้องเป็นภาษาง่าย ๆ เหมาะกับระดับของผู้เรียน การเขียนบัตรคำสั่งควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

ประการที่ 1 กำหนดหมายเลขหรือรหัสไว้เด่นชัด เพื่อความไม่ยุ่งเหยิงในภายหลัง และควรมีชื่อศูนย์และหัวเรื่องกำกับไว้

ประการที่ 2 กำหนดงานที่จะให้นักเรียนทำตามลำดับขั้นไว้ชัดเจน ควรแยกงานแต่ละข้อโดยการขีดเส้นใต้หรือตีกรอบ

ประการที่ 3 บัตรคำสั่งทุกแผนควรจบด้วยการสั่งให้นักเรียนเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

ประการที่ 4 บัตรคำสั่งต้องไม่มีคำถามอยู่ด้วย

ประการที่ 5 ควรออกแบบบัตรคำสั่งให้สวยงาม อาจเขียนการ์ตูนให้น่าสนใจและควรใช้สีเดียวในแต่ละหน่วย การกำหนดสีจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นง่าย

ประการที่ 6 บัตรคำสั่งควรใช้กระดาษแข็งพอสมควรหรือเขียนบนกระดาษอ่อน แล้วติดกระดาษแข็งอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่ 7 จำนวนบัตรคำสั่งต้องให้ครบทุกคน เพื่อทุกคนรู้สึกว่าได้มีความสำคัญ

ตัวอย่างบัตร

321

ภาษาไทย

ศูนย์ที่ 2

บัตรคำสั่ง

“ลำหับชมป่า”

การเล่าเรื่องย่อ “เงาะป่า”

โปรดอ่านบัตรคำสั่งแผ่นนี้แล้วปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนต่อไปด้วยความตั้งใจ

- 1 อ่านบัตรสรุปเนื้อหาหมายเลข 321 (สีฟ้า)
- 2 อ่านบัตรเนื้อหา “เรื่องย่อเงาะป่า” อย่างน้อย 2 เที่ยว
- 3 อ่านกิจกรรมหมายเลข 324 แล้วช่วยอภิปราย
- 4 เมื่ออภิปรายเสร็จ ขอให้นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามในแบบฝึกปฏิบัติ
หน้า 41 ศูนย์ที่ 2 แล้วตรวจคำตอบ “เฉลย” ที่ครูเตรียมไว้ให้

เมื่อประกอบกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ขอให้ทุกคนเก็บบัตรคำสั่ง
บัตรเนื้อหา บัตรคำ และบัตรกิจกรรมเข้าช่อง และเก็บสื่อการสอนทุกอย่างให้
เรียบร้อยก่อนย้ายไปทำงานในศูนย์อื่น

ห้ามหยิบชิ้นใดชิ้นหนึ่งไปด้วย ยกเว้นแบบฝึกปฏิบัติ (กระดาษคำตอบ)
ของนักเรียน

321 หมายถึง หน่วยที่ 3 ศูนย์ที่ 2 บัตรคำสั่ง

322 หมายถึง หน่วยที่ 3 ศูนย์ที่ 2 บัตรสรุปเนื้อหาในศูนย์ก่อน ๆ

2 บัตรสรุปเนื้อหา

322

ภาษาไทย
"ล้าหลังมป"

บัตรสรุปเนื้อหา

ศูนย์ที่ 1 และ 2

ศูนย์ที่ 1 "ความเป็นมาของ เรื่องเงาะป่า"

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องเงาะป่าขึ้น เพราะทรงสนพระทัยในชีวิตของพวกเงาะที่อยู่ทางใต้ของไทย จึงมีพระราชประสงค์จะให้ชาวไทยทั่วไปรู้จักชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเงาะในด้านรูปร่าง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การทำมาหากิน ฯลฯ

ศูนย์ที่ 2 'เรื่องย่อ เงาะป่า'

บัตรสรุปเนื้อหา หมายถึงบัตรที่บรรจุเนื้อหาสาระของศูนย์ที่มาก่อนศูนย์ที่นักเรียนกำลังจะเรียน ซึ่งครูต้องการให้นักเรียนมีพื้นก่อนที่จะอ่านบัตรเนื้อหาประจำศูนย์ เช่น ศูนย์ที่ 2 มีบัตรสรุปเนื้อหาศูนย์ที่ 1 และศูนย์ที่ 3 มีบัตรสรุปเนื้อหาที่ 1 ศูนย์ที่ 3 มีบัตรสรุปเนื้อหาที่ 1 – 2

หน้าที่ของบัตรสรุปเนื้อหาคือ

ประการที่ 1 สำหรับผู้เคยเรียนศูนย์ที่ 2 ฯลฯ บัตรสรุปเนื้อหาช่วยทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้ว

ประการที่ 2 สำหรับผู้ที่ไม่เคยเรียนศูนย์ที่ 1 แต่ต้องเรียนศูนย์ที่ 2 ตามกลุ่มบัตรสรุปเนื้อหาจะช่วยปูพื้นฐานให้นักเรียนมีความรู้พอที่จะเรียน และประกอบกิจกรรม

นอกจากนี้บัตรสรุปเนื้อหาควรหยิบประเด็นสำคัญเท่านั้น บัตรประเภทนี้เหมาะกับวิชาที่เนื้อหาต่อเนื่องกัน

3 บัตรเนื้อหา

บัตรเนื้อหา หมายถึง บัตรที่บรรจุเนื้อหาสาระเป็นส่วนที่ครูต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ใหม่ตามหัวเรื่อง เนื้อหาที่บรรจุควรกระชับรัดกุมและภาษาให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน การเขียนบัตรเนื้อหามักต้องอ้างอิงถึงสื่อการสอนประกอบด้วย และควรมีหมายเลข ชื่อหัวเรื่อง ประจำศูนย์เห็นชัดเจน

4 บัตรกิจกรรม

บัตรกิจกรรม หมายถึง คำแนะนำ กติกาและคำสั่งให้นักเรียนประกอบกิจกรรมอื่นใดนอกเหนือไปจากบัตรเนื้อหา และศึกษาจากสื่อการสอน กิจกรรมที่ครูกำหนดไว้ในบัตรได้แก่ การเล่นเกม เขียนภาพ แต่งประโยค

5 บัตรคำถาม

ครูต้องการถามความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่นักเรียนได้อ่านจากบัตรเนื้อหา ครูอาจถามนักเรียน 5 – 10 ข้อ เป็นอัตนัยหรือปรนัยตามความเหมาะสม ถ้าเป็นปรนัยควรแยกเป็นแผนสี กลอง เพื่อให้ นักเรียนหยิบทีละข้อ คินกลองแล้วหยิบอื่นเป็นการประหยัดไม่ต้องทำคำถามให้ครบนักเรียนทุกคน ถ้าเป็นคำถามที่นักเรียนต้องเขียนตอบ ครูต้องพิจารณาจำนวนข้อ และควรมีเกณฑ์อย่างต่ำไว้

6 บัตรเฉลย

เป็นบัตรที่บรรจุคำเฉลยคำถามต่างๆ สำหรับให้นักเรียนตรวจสอบคำถาม บัตรเฉลยมักเก็บไว้ที่ครู หากนักเรียนมีความรับผิดชอบดี อาจเก็บไว้ในศูนย์ได้

สรุปได้ว่า การเสนอเนื้อหาในชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มเป็นการเสนอเนื้อหาในศูนย์กิจกรรมต่างๆ ดังนี้ บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรสรุป บัตรกิจกรรม บัตรคำถามและบัตรเฉลย

2.11 รูปแบบและการแบ่งเวลาประกอบกิจกรรมในชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 138) กล่าวถึง การใช้ชุดการสอนเป็นกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา แต่ละศูนย์อาจจะใช้เวลาประมาณ 20 – 25 นาที ซึ่งอาจจะแบ่งเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

- 1 นักเรียนอ่านบัตรคำสั่ง (1 นาที)
- 2 อ่านบัตรสรุปเนื้อหาและบัตรเนื้อหา (5 – 10 นาที)
- 3 ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เกม สาทิต ฯลฯ (4 – 6 นาที)
- 4 ช่วยกันอภิปรายและช่วยกันตอบคำถาม (3 – 4 นาที)
- 5 แต่ละคนตอบคำถามในแบบฝึกปฏิบัติหรือกระดานคำตอบ (2 – 3 นาที)
- 6 ตรวจคำตอบจากบัตรแผนเฉลยที่เตรียมไว้ โดยเปลี่ยนกันตรวจและให้คะแนน (2 นาที)

กิจกรรมทั้ง 6 อย่างให้ใส่ไว้ในบัตรคำสั่ง สวนกิจกรรมข้อ 3 ใส่ไว้ในบัตรกิจกรรม

การแบ่งเวลาประกอบกิจกรรมพอสรุปได้คือ ต้องแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

2.12 ประโยชน์ของชุดการสอน

มนตรี แยมกสิกร และคนอื่น ๆ (2528 : 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนไว้ดังนี้

1 ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนมากที่สุด

2 ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ได้ตามความสามารถ ความสนใจ หรือความต้องการของตัวเอง

3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบตนเองและสังคม

4 ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน

5 ทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของครู ชุดการสอน สามารถทำให้ผู้เรียน เรียนได้ตลอด ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงไร

6 ช่วยให้เป็นผู้เรียนจากบุคลิกภาพของครู เนื่องจากชุดการสอนช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ ดังนั้นครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7 ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

8 ช่วยลดภาระ สร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูเพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

9 ช่วยขจัดปัญหาขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย

10 ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบต่อเนื่องหรือการศึกษานอกระบบ เพราะชุดการสอนสามารถนำไปสอน ผู้เรียนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา

11 แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

12 เป็นประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของชุดการสอนที่มีต่อผู้เรียนทั้งด้านความสนใจ การปฏิบัติด้วยตนเอง การแสดงออกอย่างมีเหตุผล เรียนรู้้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยครูในด้านการสร้างความพร้อม ความมั่นใจในตนเองและลดภาระของครูได้

2.13 การหาประสิทธิภาพชุดการสอน

สื่อการสอนที่ผลิตได้ดังกล่าวแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อเป็นหลักประกันได้ว่า สื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน (ฉลองชัย สุขวัฒนบุรณ์ 2538 : 213)

การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนนั้น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development Testing” (การตรวจสอบพัฒนาการเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ) หมายถึง การนำชุดการสอนไปทดลองใช้ (Try Out) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วนำไปทดลองสอนจริง (Trial Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

การทดลองใช้ หมายถึง การนำชุดการสอนที่ผลิตขึ้นเป็นต้นแบบ (Prototype) ไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแต่ละระบบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของชุดการสอนให้เท่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การทดลองสอนจริง หมายถึง การนำชุดการสอนที่ได้ทดลองใช้และปรับปรุงแล้วทุกหน่วยในแต่ละวิชาไปสอนจริง ในชั้นเรียนหรือในสถานการณ์การเรียนที่แท้จริงเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาเป็นอย่างน้อย

ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ (2545 : 88) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของสื่อ ดังนี้

1. ปรีกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในการสร้างสื่อ ส่งสื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด

2. นำไปทดลองเดี่ยว (One to One Testing) กับนักเรียนที่เรียนอ่อน กลาง และเก่ง ในระดับชั้นอย่างละ 1 คน คำนวณหาประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ทดลองกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ทดลองกับนักเรียนในกลุ่มเล็ก 6 – 10 คน เก่ง 3 คน กลาง 4 คน อ่อน 3 คน ในระดับชั้นนั้นคำนวณหาประสิทธิภาพและปรับปรุง คะแนนที่ได้จะใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4. ทดลองกลุ่มใหญ่ (Field Testing) ทดลองกับนักเรียนกลุ่มใหญ่อาจจะ 1 ห้องเรียน หรือ 40 – 100 คน ในระดับชั้นนั้น คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์เกิน 5 %

แต่ละขั้นตอนของการทดลองให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้นักเรียนถามได้ตลอดเวลา ครูอาจจะถามนักเรียนว่าทำได้ไหม ยากไหม ตรงไหนยาก ตรงไหนทำไม่ได้ ตรงไหนทำไมเข้าใจ และจะต้องจดบันทึกปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522 : 129 – 130) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพสื่อ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1 ประเมินโดยอาศัยเกณฑ์

การประเมินชุดการสอนนั้น เป็นการตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพของชุดการเรียน การสอนที่นิยมประเมินจะเป็นชุดการสอนสำหรับกลุ่มกิจกรรมหรือชุดการสอนที่ใช้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 90/90 เป็นเกณฑ์ประเมินสำหรับเนื้อหาประเภทความรู้ความจำและใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 สำหรับเนื้อหาที่เป็นทักษะความหมายของตัวเลขเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวมีความหมายดังนี้คือ 80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของประสิทธิภาพในด้านกระบวนการชุด การสอน ซึ่งประกอบด้วยผลของการปฏิบัติการกิจต่างๆ เช่น งาน และ แบบฝึกของผู้เรียน โดย นำคะแนนที่ได้จากการวัดผลภารกิจทั้งหลาย ทั้งรายบุคคลและกลุ่มย่อยทุกชั้นมารวมกัน แล้ว คำนวณหาค่าร้อยละเฉลี่ย สวน 80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของผู้เรียนทั้งหมด นำมาคำนวณหาค่าร้อยละเฉลี่ย ก็จะได้ค่าตัวเลขทั้งสอง เพื่อนำไป เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

2 ประเมินโดยไม่ต้องตั้งเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า

การประเมินโดยไม่ต้องตั้งเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการประเมินประสิทธิภาพของสื่อด้วยการ เปรียบเทียบผลการสอบของผู้เรียนภายหลังจากที่เรียนจากสื่อนั้นแล้ว (Post-test) วาส่งกว่าผลสอบ ก่อนเรียน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ หากผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้เรียนได้คะแนนสอบ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนมีนัยสำคัญ ก็แสดงว่า สื่อนั้นมีประสิทธิภาพ

การประเมินสื่อในลักษณะนี้ อาจทำได้โดยการวิจัยเปรียบเทียบกับการใช้สื่ออื่นๆ

การคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

กระทำโดยใช้สูตรต่อไปนี้ (เสาวนีย์ ศึกษบัณฑิต 2528 295)

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{n}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1	คือ	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอน คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
$\sum x$	คือ	คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
A	คือ	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดและหรือกิจกรรมการเรียนรู้
N	คือ	จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{n}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน หลังจากการเรียน ชุดการสอนนั้นคิดเป็นร้อยละจากการกระทำแบบทดสอบหลังเรียนและหรือ การประกอบกิจกรรมหลังเรียน
$\sum F$ คือ	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทดสอบหลังเรียนและหรือการประกอบกิจกรรม หลังเรียน
B คือ	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนและหรือกิจกรรมหลังเรียน
N คือ	จำนวนผู้เรียน

ในการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนนิยมตั้งไว้ 90/90 สำหรับเนื้อหาที่เป็น ความรู้ ความจำ และเนื้อหาวิชาที่เป็นทักษะหรือเจตคติไม่ต่ำกว่า 80/80 เพราะการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมคิดตามระยะเวลาไม่สามารถเปลี่ยนและวัดได้ทันทีที่เรียนเสร็จไปแล้ว (อรพรรณ พรสีมา 2530 : 131)

เกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนที่ผลิตได้นั้น ฉลองชัย สุขวัฒนบุรณ์ (2538 : 215) ได้กำหนดไว้ 3 ระดับ คือ

1 สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่า เกินกว่า 25 % ขึ้นไป

2 เทาเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนเท่ากันหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่เกิน 25 %

3 ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนต่ำกว่าเกณฑ์แต่ไม่ต่ำกว่า 25 %

จากเอกสารที่เกี่ยวกับชุดการสอนดังที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการสร้างชุดการสอน เป็นการนำเอาวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสมมาจัดไว้เป็นระบบให้ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และมีการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นชุดการสอนจึงสามารถช่วยสร้างความสนใจ

ของผู้เรียน และทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพ จากเอกสารที่เกี่ยวกับชุดการสอน ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีลักษณะของการใช้สื่อประสม การกำหนดหัวเรื่อง วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายการกำหนดกิจกรรมและการประเมินผล เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ แล้วจึงนำไปหาประสิทธิภาพเครื่องมือ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2 14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

งานวิจัยต่างประเทศ

แมคโคลแมน (McColman 1975 109 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนรวมกับกิจกรรมกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เทอร์ค (Turk 1985 2436) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนายุทธวิธีการฟังจังหวะและทำนองดนตรีของนักเรียน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องช่วยสอน ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการใช้ชุดการสอนนักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจจังหวะและทำนองดนตรีได้อย่างรวดเร็ว

วิลสัน (Wilson 1989 416) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลของการใช้ชุดการสอนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของเด็กพิการ ผลการศึกษาพบว่า การใช้ชุดการสอนทำให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์มากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

กมล ประทีปธีรานันท์ (2530 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรม เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสัปปริสธรรม มีคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

นวนนง มังตรีสรรค์ (2530 43) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้าน สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่อง สังคหวัตถุ 4 มีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

สุริรัตน์ วิไลรัตน์ (2537 : 63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการได้ใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมีการรับรู้ด้านอาชีพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากผลของงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า ชุดการสอนและชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวสามารถนำมาพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการพัฒนาด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมาใช้ในการพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวและ กิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว

เปรี๊ยะ กุมุท (2518 : 1) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการใช้สื่อการสอนประสมที่สอดคล้องกับวิชาแนะแนว ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ทั้งชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อันจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษาอาชีพ สวนตัวและสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บุญเกื้อ คอราเวช (2529 : 66 – 67) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวว่าหมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสมประกอบด้วย รูปภาพ เทปเพลง วีดิทัศน์ เกม แบบฝึกหัด โดยจัดไว้เป็นชุดหรือกล่องหรือซอง ภายในประกอบด้วยคู่มือครู คู่มือนักเรียน รวมทั้งสื่อในการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

สรุปได้ว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือที่เป็นสื่อการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อประสมประกอบด้วย วีดิทัศน์ รูปภาพ เทปเสียง และเกม

3.2 ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนวเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการศึกษา ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กูด (Good 1973 : 270) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ว่า การแนะแนว คือ กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี สามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางการศึกษา การพัฒนาอาชีพ และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

วัชร ทรัพย์มี (2531 3) กล่าวว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่าตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

สรุปความหมายของการแนะแนว คือ กระบวนการในการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถวางแผนทางชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมและรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อความสุขความสำเร็จในชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาพบว่ามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังนี้

ปราณี เกลิงพล (2515 332) กล่าวถึง กิจกรรมแนะแนวว่า หมายถึง บริการต่างๆ ในโครงการแนะแนว

พิไล แยมงามเหลือ (2521 6) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า หมายถึง บริการข่าวสารและข้อมูล เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจ รู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง เช่น การบริการสำรวจและประเมินตนเอง การปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางบ้านและทางโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ให้การดำเนินชีวิตในสังคมให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมวางแผนการศึกษาและเลือกอาชีพในอนาคต

จำเนียร ช่วงโชติ (2524 332) ได้กล่าวถึง กิจกรรมแนะแนวพอสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแนะแนว ซึ่งจำเป็นต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึง ระดับอุดมศึกษา และมีรูปแบบของการจัดในแต่ละระดับต่างกัน โดยมีทั้งการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นรายบุคคล (Individual Guidance) และการจัดเป็นกลุ่ม (Group Guidance) จุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง โลกของงานอาชีพรวมทั้งมีการปรับปรุงด้านสังคมและลักษณะนิสัย เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม

จินดาภรณ์ อังสุวรรณโชติ (2525 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างเยาวชนทั้งในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย

วิภาภรณ์ เรือนทิพย์ (2530 9) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า

กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดเพื่อเสริมสร้างทักษะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศชาติ

จากความหมายของกิจกรรมแนะแนวที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดและการวางแผนการแก้ปัญหาตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.4 กิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

มีนักวิชาการระบุกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 ก 1) ได้กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และสร้างสัมพันธภาพที่ดี

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544 ก 1) ยังได้ระบุขอบข่ายการแนะแนว มีขอบข่ายสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1 การแนะแนวการศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มตามศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ และการวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียนและมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2 การแนะแนวอาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับการฝึกงานตามความถนัด ความสนใจ

3 การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

กัลยา กวีธากร (2545 : 23) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

เสริมสร้างทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยมีขอบข่ายการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ

3.5 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังนี้

- 1 เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- 2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว สังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
- 3 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- 4 เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรมและจริยธรรม แก่ผู้เรียน
- 5 เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

3.6 หลักการของกิจกรรมแนะแนว

ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ทางกรมวิชาการ (2546 : 24-25) ได้ยึดหลักการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

- 1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน

2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3 จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคม

4 จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

5 จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะหรือการเรียนรู้

6 ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน

3.7 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 : 25 – 26) ได้อธิบายถึงกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถและความสนใจ

2 สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงาน อาชีพ ชีวิตและสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียนรู้ การศึกษาต่อ อาชีพ ที่เหมาะสมกับตนเอง

3 เสริมสร้างทักษะต่างๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

4 เสริมสร้างค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรม และจริยธรรม

5 เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในวิชาการต่างๆ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

6 จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมหรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้

7 จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

8 เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการแต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

9 วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม โดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการผ่านช่วงชั้น

10 สรุปการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทองเรียน อมรัชกุล (2528 506 – 508) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว ไว้ดังนี้

1 การจัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงตัวที่แท้จริงออกมาอันจะทำให้มีแนวทางที่จะแก้ไขหรือส่งเสริมต่อไป ในการนี้ผู้สอนจำเป็นต้องมีความสามารถในการทำตนให้มีลักษณะโปร่งแสง อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์แนะแนว

2 การแสดงออกของผู้เรียน ควรให้มีมากที่สุดโดยเฉพาะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกล้าในการอภิปรายออกความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นลักษณะที่สำคัญของอาจารย์แนะแนว

3 รูปแบบการสอนกิจกรรมแนะแนว ให้ใช้รูปแบบการให้คำปรึกษาเป็นหัวใจของการสอนกิจกรรมแนะแนว ซึ่งทำให้การสอนครอบคลุมบริการแนะแนวทุกบริการทั้งหมดได้อย่างแท้จริง

4 การเข้าถึงความเป็นจริงของผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้ผู้สอนต้องเข้าใจลักษณะทั่วไป และลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน ตลอดจนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดโครงการเรียน และการเรียนการสอนตามความถนัด และความสนใจ

5 วิธีการสอนและกิจกรรม ในการสอนแต่ละชั่วโมง ต้องเน้นการประยุกต์เริ่มต้นจากสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันไปสู่เกณฑ์ นอกจากนี้แล้วควรจะใช้วิธีการสอนและกิจกรรมหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะการสาธิตกิจกรรมโยคะ การทำสมาธิ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การจัดสถานการณ์ให้คล้ายความเป็นจริง กลุ่มสัมพันธ์ การแนะแนวหรือการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและกลุ่ม ดังนั้นเป็นการปฏิบัติต่อชีวิตประจำวันในสถานการณ์ต่างๆ เป็นการเน้นกิจกรรม เน้นปัญหา เน้นบุคคล และเน้นการปฏิบัติ

6 การควบคุมชั้นเรียน เนื่องจากการสอนกิจกรรมแนะแนวมุ่งการแสดงออกของนักเรียนภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง จึงมุ่งสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนมากกว่าการบีบบังคับจากภายนอก นอกจากนี้แล้วอาจใช้การตอรอง วิธีการทางขบวนการกลุ่มต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมทางพลศึกษา ในรูปแบบต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการควบคุมชั้นเรียน

7 บทบาทและความรับผิดชอบ เนื่องจากการสอนส่วนใหญ่เน้นขบวนการทางสังคมในแง่การมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น การกระทำหน้าที่ความผูกพันในฐานะที่นักเรียนมีอยู่จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการนี้การกระทำให้เกิดความตระหนักรู้ในตนเองด้วยการส่งผลย้อนกลับ ตลอดจนการเผชิญหน้า จึงเป็นสิ่งจำเป็น

8 วงจรแห่งความช่วยเหลือ เนื่องจากการเป็นกรแนะแนว การสอนกิจกรรมแนะแนว จึงใช้การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง การเข้าใจตนเองให้ดีขึ้น และการดำเนินการแก้ไขตามวิธีที่เหมาะสมซึ่งเป็นวงจรแห่งความช่วยเหลือ เป็นหลักชัยในการจัดกิจกรรมตลอดชั่วโมงของการสอน

สรุปได้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา เพื่อวางแผนการศึกษา และเลือกอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของตนเอง และสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัว รู้จักตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.8 กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 : 26) ได้เสนอว่ากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว มีดังต่อไปนี้

1. สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. ศึกษาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนที่ได้จากการสำรวจ เพื่อทราบปัญหา ความต้องการและความสนใจ นำไปกำหนดสาระและรายละเอียดของกิจกรรมแนะแนว

3. กำหนดสัดส่วนสาระของกิจกรรมในแต่ละด้าน ครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคม ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม โดยยึดสภาพปัญหา ความต้องการและความสนใจ ตลอดจนธรรมชาติและผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้ ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดสาระของกิจกรรม

4. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว เมื่อกำหนดสัดส่วนสาระของกิจกรรมในแต่ละด้านแล้วว่า แต่ละภาคเรียนจะต้องจัดกิจกรรมแนะแนวในสาระด้านใด จำนวนกี่ชั่วโมงตอมาย จะต้องกำหนดรายละเอียดของแต่ละด้านไว้ให้ชัดเจนว่าควรมีเรื่องอะไรบ้าง เพื่อจะได้จัดทำเป็นรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมย่อยต่อไป

5. การจัดทำรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม เริ่มตั้งแต่กำหนดชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ เวลาเนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมาจากการสำรวจปัญหา ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวนอกจากนั้นยังต้องมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเนื้อหาของกิจกรรมแนะแนวให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรจัดทำรายละเอียดของกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนการประเมินผลการจัดหลักสูตรแนะแนวอย่างมีระบบทั้งในด้านการสอนของครูและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3 9 เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว

เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสอนกิจกรรมแนะแนว

จำเนียร ช่างโชติ (2527 118 – 120) จึงได้เสนอเทคนิคในการสอนกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

- 1 จัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการแสดงออก
- 2 กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุดทั้งในความคิด ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความกล้าในการพูดและความรู้สึกที่ต้องการระบาย
- 3 เปิดโอกาส กระตุ้นและช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหาและการปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด
- 4 กระตุ้นและช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมต่างๆ และมอบหมายความรับผิดชอบ ให้ทำงานในกิจกรรมนั้นตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ
- 5 ไม่ควรอย่างยิ่งในการสอนแบบปาฐกถาโดยครูพูดคนเดียวและนักเรียนจด
- 6 เวลาของกิจกรรมแนะแนวควรเป็นเวลาของนักเรียนจริงๆ และต้องใช้เวลาเหล่านั้นให้เกิดความเจริญงอกงามของนักเรียนในทุกๆ ด้านอย่างเต็มที่
- 7 ครูผู้สอนต้องวางแผนและเตรียมตนเองในเรื่องเนื้อหา วิธีการให้ความรู้และกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยนำหลักการทางจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ เพื่อกระตุ้นใจให้นักเรียนสนใจ
- 8 ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เพื่อกระตุ้นใจให้นักเรียนสนใจ
- 9 มีการนำหลักการของกระบวนการกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และเทคนิคการสอนต่างๆ มาใช้เพื่อการพัฒนาผู้เรียน
- 10 ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว ควรมีสমุดบันที่รายละเอียดต่างๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง
- 11 ในการสอนกิจกรรมแนะแนว ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำเวลามีปัญหา

สรุปได้ว่า เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว ควรจะมีบรรยากาศให้เป็นกันเอง กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุดทั้งในด้านความคิด ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหาและปฏิบัติงานรวมกันให้ได้มากที่สุด ครูผู้สอนต้องวางแผนและเตรียมตนเองในเรื่องเนื้อหา วิธีการให้ความรู้และกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยนำหลักการทางจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ เพื่อกระตุ้นใจให้นักเรียนสนใจ

3 10 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 27 –28) ได้อธิบายถึงตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนว กล่าวคือ สถานศึกษาอาจจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อตรวจสอบความสำเร็จตามความเหมาะสมของสภาพแต่ละสถานศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1 ด้านผลผลิต

1 1 ผู้เรียนรู้จักความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง

1 2 ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่า ภูมิใจในตนเอง ผู้อื่น

1 3 ผู้เรียนรู้จักแสวงหาข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาด้านการศึกษา

การงานและอาชีพชีวิตและสังคม

1 4 ผู้เรียนใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาด้านการศึกษา การงานและอาชีพชีวิตและสังคม

1 5 ผู้เรียนมีเป้าหมายในชีวิต รู้จักวางแผนชีวิตด้านการศึกษา การงานและอาชีพได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองได้

1 6 ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเอง

1 7 ผู้เรียนรู้จักหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทุกประเภทหรือสิ่งที่เป็นภัยต่อชีวิต

1 8 ผู้เรียนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์

1 9 ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

1 10 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม

และประเทศชาติ

2 ด้านกระบวนการ

2 1 มีการดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทันสมัยอยู่เสมอ

2 2 มีการจัดโปรแกรมชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการความสนใจของผู้เรียน เช่น ชุดกิจกรรมการรักและเห็นคุณค่าในตนเอง ชุดกิจกรรมการสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ชุดกิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

2 3 มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมและเสนอแนะวิธีการจัดกิจกรรมที่จะช่วยผู้เรียนสนุกสนาน แปลกใหม่และน่าสนใจ นำไปสู่การพัฒนาด้านต่าง ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้

2 4 มีการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2 5 มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ เน้นการร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

2 6 มีการจัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายตามสภาพปัญหาความต้องการความสนใจของผู้เรียน

2 7 มีการจัดกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการพัฒนาผู้เรียน

2 8 มีการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน ให้ครูและผู้เรียนได้คุ้นเคย ใกล้ชิดกัน เช่น กิจกรรมวันพบพ่อครูแม่ครู วันศิษย์ลูก ฯลฯ

3 ด้านปัจจัย

3 1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว

3 2 ครูทุกคนตระหนักเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวและมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านจิตวิทยาและการแนะแนว

3 3 ครูทุกคนมีบทบาทในการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว

3 4 ผู้ปกครองรับรู้และมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมแนะแนว

3 5 มีคณะทำงานที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยตรง

3 6 มีแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3 7 มีโครงการ/กิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการความสนใจ ของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายและชุมชน

3 8 มีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมแนะแนวและมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

3 9 มีเครื่องมือการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนที่หลากหลายที่จะนำไปใช้กับผู้เรียน

3 11 การประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 : 28 – 29) ได้อธิบายถึงการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว คือ ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวผู้เรียนและผู้ปกครองมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้

1 ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว

1 1 ต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนดและตามสภาพความต้องการปัญหาของผู้เรียน

1 2 ต้องรายงานเวลาและพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

1 3 ต้องศึกษา ติดตามและพัฒนาผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรม

1 4 ต้องประเมินผลผู้เรียนโดยดูการพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกรณีที่ผลการประเมินยังไม่ผ่าน ให้ครู ผู้จัดกิจกรรมดำเนินการให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมซ้ำหรือเพิ่มเติมจนกระทั่งผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด

2 ผู้เรียน

2 1 ต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและแนวตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยมีหลักฐานแสดงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

2 2 ต้องปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มเติมตามที่ครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมมอบหมาย ถ้าไม่เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด

3 ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนมีการบันทึกสรุปพัฒนาการและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

จำเนียร ชวงโชติ (2527 : 119 – 120) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนการสอน กิจกรรมและแนว ครูและแนวซึ่งเป็นผู้สอนวิชานี้จะต้องคำนึงถึงให้มาก ควรถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำ คือ การประเมินผลตนเองและผู้เรียน การประเมินตัวผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญ โดยพิจารณาจาก

- 1 ผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียน รู้สึกเป็นอิสระในการแสดงออกต่าง ๆ
- 2 ผู้สอนสามารถสอนผู้เรียนให้เรียนรู้จากการควบคุมตนเอง
- 3 ผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเกิดการพัฒนาดนในทางที่เหมาะสม
- 4 ผู้สอนสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หรือคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่

ผู้เรียน

- 5 ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เข้าใจและปรับตัวได้กับโลกที่เขาอยู่ได้อย่างเหมาะสม
  - 6 ผู้สอนสามารถศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนต่อเนื่องกัน จะเห็นว่ามีพัฒนาการไปในทางที่ดี
- การประเมินตัวผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการฝึกทักษะและประสบการณ์ที่ดีแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะในการประเมินตัวผู้เรียน

1 กำหนดให้นักเรียนมีสมุดบันทึกประจำตัวสำหรับการเรียนวิชานี้ เพื่อฝึกให้นักเรียนโน้ตย่อเนื้อหาที่ควรจดจำและฝึกการประเมินผลตนเอง ซึ่งจะเป็นการฝึกทักษะในการเรียนที่ดีและการวิเคราะห์ตนเอง

2 กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้เรียนได้ทราบ เช่น อาจมีการให้คะแนนเกี่ยวกับ

2 1 เวลาเรียน

2 2 ตรวจให้คะแนนสมุดบันทึกประจำวัน

2 3 ตรวจให้คะแนนไต่ตอบ

2 4 ให้คะแนนการรวมกิจกรรมกลุ่ม

2 5 ตรวจให้คะแนนการทดสอบย่อย ซึ่งผู้สอนกำหนดขึ้นเอง

วิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 : 29) ได้อธิบายถึงกิจกรรมแนะแนวว่าเป็น กิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ คือ ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินผลหลากหลายวิธีการตามความเหมาะสมดังต่อไปนี้

- 1 แฟ้มสะสมงาน
- 2 การประเมินตามสภาพจริง
- 3 การประเมินตนเอง
- 4 การประเมินโดยกลุ่ม/เพื่อน
- 5 การสังเกต
- 6 การสัมภาษณ์
- 7 การเขียนรายงาน
- 8 หลักฐานการเข้าร่วมกิจกรรม
- 9 และอื่นๆ

ทั้งนี้ การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนแต่ละคนต้องสรุปจากผลการประเมินกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

สรุปได้ว่า การประเมินผลการสอนกิจกรรมแนะแนว สามารถกระทำได้โดยการตรวจสอบจากเวลาเรียนของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม การใช้แบบสอบถาม การตรวจสอบผลงานของนักเรียน

3 12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมแนะแนว

งานวิจัยต่างประเทศ

วอกาแมน (Wogaman 1955 : 373-379) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ระดับ จูเนียร์ ไฮสกูล 18 แห่ง ทีโอไอโอ โดยสัมภาษณ์ครูแนะแนว พบว่างานแนะแนวเป็นงานสำคัญในแผนงานของโรงเรียน

อเล็กซานเดอร์ และฮาลเวอร์สัน (Alexander & Halverson 1963 13-15) ได้กล่าวถึงวิธีการสอน 3 แบบ ที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไปคือ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบท่องจำ และวิธีสอนที่เป็นที่ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เปรียบเทียบผลเสียในการใช้วิธีสอนทั้ง 3 แบบไว้ว่า การสอนแบบบรรยายสอนได้สะดวก รวดเร็ว แต่ผู้เรียนเก็บไว้ไม่นานก็ลืม การสอนแบบท่องจำดีที่จำกัดขอบข่ายของเนื้อหาได้แน่นอน แต่ทำให้น่าเบื่อหน่ายมาก ส่วนวิธีสอนแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นแบบแผนใหม่นั้นให้คุณค่าต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

งานวิจัยในประเทศ

กมล ประทีปธีรานันท์ (2530 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรม เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสัปปริสธรรม มีคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

นวลนง มังตรีสรรค์ (2530 43) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้าน สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่อง สังคหวัตถุ 4 มีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

สุรรัตน์ วิไลรัตน์ (2537 63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการได้ใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมีการรับรู้ด้านอาชีพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

บันลือ พฤกษ์วัน (2519 118) กล่าวถึง การสอนวาทะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการจัดการสอนดำเนินการสอนมาเป็นผู้จัดกิจกรรมต่างๆกระตุ้นให้นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ปลูกฝังความรับผิดชอบ และนำตนเอง

วรพรรณ ศรีอุบล (2535 91) ได้ศึกษา ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิค "แม่แบบ" ที่มีผลต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่า หลังจากจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิค แม่แบบ" กับกลุ่มทดลองแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

จากผลของงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า งานแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อนักเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดประสิทธิภาพต่อตนเอง และการนำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมาใช้ในการทำกิจกรรมแนะแนวนั้นสามารถพัฒนาทักษะด้านต่างๆได้ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในตนเองและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1 กำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
- 3 วิธีการสร้างเครื่องมือ
- 4 การดำเนินการทดลอง
- 5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในวงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 600 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนวงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 90 คน

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร โดยการจับฉลากหมายเลขห้อง ได้ห้องประถม 1/3 เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร โดยการจับฉลากหมายเลขห้อง ได้ห้องประถม 2/3 เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร โดยการจับฉลากหมายเลขห้อง ได้ห้องประถม 3/1 เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้ใช้เกณฑ์เรียงลำดับเลขที่ของห้องที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากเลขที่ 1 – 30 ดังนั้น ในจำนวน 1 ห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ห้องละจำนวน 30 คน คือเลขที่ 1 – 30 แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

1.1 ตารางการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนในวงชั้นที่ 1	กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนในวงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ห้อง ประกอบด้วยห้องประถม 1/1 1/2 1/3 1/4 และ 1/5 จำนวนนักเรียนประถม 1 รวม 200 คน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง จับฉลากได้ห้องประถม 1/3 จำนวนนักเรียนมี 45 คน ใช้เกณฑ์เรียงลำดับเลขที่ 1 – 30 ดังนั้นได้นักเรียนชั้นประถม 1/3 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 ห้อง ประกอบด้วยห้องประถม 2/1 2/2 2/3 2/4 และ 2/5 จำนวนนักเรียนประถม 2 รวม 200 คน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง จับฉลากได้ห้องประถม 2/3 จำนวนนักเรียนมี 43 คน ใช้เกณฑ์เรียงลำดับเลขที่ 1 – 30 ดังนั้นได้นักเรียนชั้นประถม 2/3 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ห้อง ประกอบด้วยห้องประถม 3/1 3/2 3/3 3/4 และ 3/5 จำนวนนักเรียนประถม 3 รวม 200 คน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง จับฉลากได้ห้องประถม 3/1 จำนวนนักเรียนมี 45 คน ใช้เกณฑ์เรียงลำดับเลขที่ 1 – 30 ดังนั้นได้นักเรียนชั้นประถม 3/1 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
รวมกลุ่มประชากรจำนวน 600 คน	รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด จำนวน 16 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วันคือ วันจันทร์ วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ โดยผู้วิจัยได้เป็นผู้ดำเนินการทดลอง การทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2547 สิ้นสุด วันพุธ 29 ธันวาคม 2547

2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 16 กิจกรรม เพื่อพัฒนาการรู้คิดในเรื่องของการคิดเชิงเหตุผลและการคิดสร้างสรรค์ โดยในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีส่วนประกอบดังนี้

- 2 1 คำชี้แจงในชุดการสอน
- 2 2 คู่มือครู
- 2 3 คู่มือนักเรียน
- 2 4 สื่อและอุปกรณ์การสอน
- 2 5 ใบความรู้
- 2 6 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

3 วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 16 กิจกรรม เพื่อพัฒนาการรู้คิดในเรื่องของการคิดเชิงเหตุผลและการคิดสร้างสรรค์ โดยมีลำดับขั้นการสร้างดังนี้

3 1 การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว

ขั้นที่ 1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริการแนะแนว และแนวการจัดกิจกรรมแนะแนวชั้นประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวพัฒนาการทางการคิดของเด็กในวัยเรียนชั้นประถม 1 , 2 และ 3 และพูดคุย สอบถาม ครูอาจารย์ ที่ทำการสอนนักเรียนในชั้นประถม 1 , 2 และ 3 เพื่อจะได้จัดเนื้อหาและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาตามหลักพัฒนาการ

ขั้นที่ 3 กำหนดหัวข้อเรื่องและกิจกรรมให้ครอบคลุม ให้เหมาะสมกับนักเรียน
ในช่วงชั้นที่ 1 ในหัวข้อเรื่อง “การคิดเชิงเหตุผล” และ “การคิดสร้างสรรค์” ดังนี้

ตาราง กำหนดหัวข้อการจัดกิจกรรมแนะแนว

ระดับ ชั้น	จำนวน กิจกรรม	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม
ประถม ศึกษา ปีที่ 1	4 กิจกรรม	1 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท 2 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไป 3 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย 4 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น	กิจกรรมพวกฉันอยู่ไหน กิจกรรมอะไรของฉันหายไป กิจกรรมต่อไปอะไรเอ่ย กิจกรรมสี่สัปดาห์
ประถม ศึกษา ปีที่ 2	6 กิจกรรม	5 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท 6 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท 7 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 8 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 9 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 10 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม	กิจกรรมบอกได้ไหมทำไม หลงฝูง กิจกรรมกลองปริศนา กิจกรรมคำต่อคำ กิจกรรมปริศนาคำทาย กิจกรรมของใคร? กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า

ตาราง (ต่อ)

ระดับ ชั้น	จำนวน กิจกรรม	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม
ประถม ศึกษา ปีที่ 3	6 กิจกรรม	11 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 12 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 13 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 14 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 15 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 16 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม	กิจกรรมติดตามภาพ กิจกรรมปัญหาต้องแก้ กิจกรรมทำไมนะทำไม กิจกรรมสมมติว่า กิจกรรมคำสร้างประโยค กิจกรรมประกอบเป็นภาพ

ขั้นที่ 4 สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามขั้นที่ 3 โดยใช้เทคนิค กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม การสนทนา พูดคุย ได้ตอบ การระดมสมอง การเขียนบรรยาย มีรายละเอียดตามภาคผนวก ซึ่งชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวประกอบไปด้วย คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอน คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อและอุปกรณ์ ใบความรู้ แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน แต่ละชุดการสอนมีหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 1 ชื่อเรื่อง
- 2 ชื่อกิจกรรม
- 3 จุดมุ่งหมาย
- 4 แนวคิด
- 5 เทคนิค
- 6 วิธีดำเนินการ

- 6 1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน
- 6 2 ขั้นนำเข้าสูบทเรียน
- 6 3 ขั้นกิจกรรม
- 6 4 ขั้นสรุป
- 6 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

3 2 การสร้างแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลในหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ โดยกำหนดให้มีความเหมาะสมกับเด็กในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3

ขั้นที่ 2 กำหนดคำถามแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียนในแต่ละชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว จำนวน 10 ข้อในแต่ละชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว โดยให้สอดคล้อง ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายและใบความรู้ตามชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวในแต่ละชุด

ขั้นที่ 3 สร้างแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียนในแต่ละชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวให้มีรูปแบบที่เหมาะสม สวยงาม อ่านง่าย พร้อมกับระบุเกณฑ์การให้คะแนน

ตัวอย่างแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 พร้อมเกณฑ์การให้คะแนน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กหรือไม่ ก ไม่จำเป็น ข จำเป็น ค ไม่แน่ใจ	2 การคิดมีความสำคัญอย่างไร ก เป็นหัวใจสำคัญในการเรียน ข เป็นหัวใจสำคัญในการเล่น ค เป็นหัวใจสำคัญในการมาโรงเรียน
3 การคิดเป็นสิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิตหรือไม่ ก เป็นสิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต ข ไม่ใช่สิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต ค ไม่แน่ใจ	4 ข้อใดคือการฝึกคิดที่ดี ก ฝึกจากง่ายไปหายาก ข ฝึกจากยากไปหาง่าย ค ฝึกแบบยากๆ ง่ายๆ สลับกัน

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบจากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียนในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

คำตอบถูก	ให้	1	คะแนน
คำตอบผิด	ให้	0	คะแนน

เกณฑ์การแปลผล มีดังนี้

คะแนน	การแปลผล
9 – 10	มีพัฒนาการรู้และเข้าใจในการรู้คิดในระดับมากที่สุด
7 – 8	มีพัฒนาการรู้และเข้าใจในการรู้คิดในระดับมาก
5 – 6	มีพัฒนาการรู้และเข้าใจในการรู้คิดในระดับปานกลาง
3 – 4	มีพัฒนาการรู้และเข้าใจในการรู้คิดในระดับน้อย
1 – 2	มีพัฒนาการรู้และเข้าใจในการรู้คิดในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 5 นำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ประกอบไปด้วย คำชี้แจงในชุดการสอน คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อและอุปกรณ์ ใบความรู้ แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบว่าชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ และเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 6 นำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ เมื่อเสร็จแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมจนเหมาะสมอีกครั้ง เช่น แก้ไขและปรับปรุงคำชี้แจงในใบงานเพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพิ่มและลดขั้นตอนบางช่วงของกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับเวลา

4 การดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำการทดลองจริง เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2547 สิ้นสุด วันที่ 29 ธันวาคม 2547 ขั้นตอนในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1 ขั้นทดสอบความรู้ก่อนเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนเพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความสามารถทางการรู้คิดขั้นพื้นฐาน มากน้อยเพียงใด
  - 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน และกิจกรรมที่จะปฏิบัติ
  - 3 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามกฎ กติกาและวิธีปฏิบัติกิจกรรม
  - 4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเรื่องที่เรียนเพื่อสรุปความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญ
  - 5 ขั้นทดสอบความรู้หลังเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนเพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีพัฒนาการความรู้ ความเข้าใจการรู้คิด เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด
- เมื่อทำครบทั้ง 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวได้ทำประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจำนวนข้อ 12 ข้อ

ตัวอย่างแบบประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความเห็นของนักเรียน

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ครูสอน					
2	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิด					
3	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน					
4	เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
5	กิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในแต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม และเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 พร้อมทั้งหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 หาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2

2 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t-test for Dependent Samples

3 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการ
รู้จักของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณหาเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

หาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก โดยใช้สูตร
ดังต่อไปนี้ (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต 2528 : 295)

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{n}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอน คิดเป็นร้อยละจากการทำ
แบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

$\sum x$ คือ คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดและหรือกิจกรรมการเรียนรู้

N คือ จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{n}}{B} \times 100$$

- เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน) หลังจากการเรียนรู้ ชุดการสอนนั้นคิดเป็นร้อยละจากการกระทำแบบทดสอบหลังเรียนและหรือ การประกอบกิจกรรมหลังเรียน
- ΣF คือ คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทดสอบหลังเรียนและหรือการประกอบกิจกรรม หลังเรียน
- B คือ คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนและหรือกิจกรรมหลังเรียน
- N คือ จำนวนผู้เรียน

2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาความแตกต่างของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อ พัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โดยเปรียบเทียบคะแนน ก่อนและหลังการทำแบบฝึกหัดในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t – test แบบ Dependent (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2540 : 248)

สูตร

$$t = \frac{\sum d}{\sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n - 1}}}$$

- เมื่อ df = $n - 1$
- d = ค่าความแตกต่างของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้ชุด การสอนกับก่อนการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
- $\sum d^2$ = ผลรวมของ d แต่ละตัวยกกำลังสอง
- $(\sum d)^2$ = ผลรวมของ d ทั้งหมดยกกำลังสอง
- n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ มาใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอนคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
$\sum x$	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน) หลังจากการใช้ชุดการสอนสอนนั้นคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
B	แทน	คะแนนเต็มของการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
$\sum d$	แทน	ผลรวมของ d (คะแนนความแตกต่างจากแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน) แต่ละตัว
$(\sum d)^2$	แทน	การนำผลรวมของ d ทั้งหมดยกกำลังสอง
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t -Distribution
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1 หาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2

2 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t-test for Dependent Samples

3 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1 หาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวด้านการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม

ระดับ ชั้น	ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	n	$\sum x$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ประถม ศึกษา ปีที่ 1	1 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวกฉันอยู่ไหน)	30	181	10	60	33	234	10	78 00 77 35
	2 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป)	30	230	10	76	76	284	10	94 67 80 99

ตาราง 3 (ต่อ)

ระดับ ชั้น	ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	n	Σx	A	E_1	ΣF	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
	3 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเอ่ย)	30	204	10	68 00	263	10	87 67	77 57
	4 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สันทำพา)	30	210	10	70 00	264	10	88 00	79 55
ประถม ศึกษา ปีที่ 2	5 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง)	30	184	10	61 33	201	10	67 00	91 54
	6 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา)	30	220	10	73 33	242	10	80 67	90 91
	7 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ)	30	223	10	74 33	253	10	84 33	88 14
	8 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย)	30	207	10	69 00	239	10	79 67	86 61
	9 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?)	30	222	10	74 00	266	10	88 67	83 46
	10 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า)	30	188	10	62 67	260	10	86 67	72 31

ตาราง 3 (ต่อ)

ระดับ ชั้น	ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่1	n	$\sum x$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ประถม ศึกษา ปีที่ 3	11 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ)	30	187	10	62 33	240	10	80 00	77 91
	12 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้)	30	188	10	62 67	260	10	86 67	72 31
	13 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม)	30	230	10	76 67	267	10	89 00	86 14
	14 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า)	30	208	10	69 33	271	10	90 33	76 75
	15 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค)	30	195	10	65 00	259	10	86 33	75 29
	16 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ)	30	209	10	69 67	286	10	95 33	73 08
$\sum (E_1/E_2) \times 100/16 = 80 62$									

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ระหว่าง 60 33 – 76 76 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ระหว่าง 67 00 – 95 33 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 1 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวงจันอยู่ไหน) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 60.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 78.00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 2 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 76.76 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 94.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 3 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปมัย (กิจกรรมต่อไปอะไรเอ่ย) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 68.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 87.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 4 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สันท้าพา) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 70.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 88.00

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 5 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 61.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 67.00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 6 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 73.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 80.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 7 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 74.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 84.33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 8 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 69.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 79.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 9 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 74.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 88.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 10 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 62 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 67

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 11 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 62 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 80 00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 12 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 62 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 13 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 76 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 89 00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 14 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 69 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 90 33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 15 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 65 00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 16 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการมีค่าเท่ากับ 69 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 95 33

และพบว่า ค่าประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้งชุด มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80 62 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 60/60

2 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t-test for Dependent Samples ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแต่ละกิจกรรมของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	$\bar{x}$	S D	$\sum x$	$\sum d$	$(\sum d)^2$	t
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (n = 30)						
1 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวงจันอยู่ไหน)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6 03	1 30	181			
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	7 80	1 27	234	53	125	9 30**
2 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของจันหายไป)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7 67	1 79	230			
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	9 47	0 82	284	54	188	5 57**
3 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเอ่ย)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6 80	1 77	204			
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 77	1 28	263	59	187	6 89**

ตาราง 4 (ต่อ)

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	$\bar{X}$	SD	Σx	Σd	$(\Sigma d)^2$	t
4 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สัปดาห์)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7 00	1 58	210			
				54	118	11 64**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 80	1 24	264			
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	27 50	3 41	825			
รวม				220	1744	18 92**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	34 83	2 39	1045			
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (n = 30)						
5 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6 13	0 81	184			
				17	21	4 96**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	6 70	0 92	201			
6 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7 33	1 86	220			
				22	48	3 83**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 07	1 26	242			

ตาราง 4 (ต่อ)

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	$\bar{x}$	S D	Σx	Σd	$(\Sigma d)^2$	t
7 การคิดสร้างสรรค์						
ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว						
(กิจกรรมคำต่อคำ)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7 43	1 48	223			
				30	62	5 21**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 43	1 25	253			
8 การคิดสร้างสรรค์						
ลักษณะความคิดยืดหยุ่น						
(กิจกรรมปริศนาคำทาย)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6 90	1 65	207			
				32	58	6 44**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	7 97	1 19	239			
9 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย						
ด้านการสรุปความ						
(กิจกรรมของใคร?)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7 40	1 48	222			
				44	120	5 81**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 87	1 04	266			
10 การคิดสร้างสรรค์						
ลักษณะความคิดริเริ่ม						
(กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6 27	1 17	188			
				72	214	11 03**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8 67	1 12	260			

ตาราง 3 (ต่อ)

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1	$\bar{x}$	SD	$\sum x$	$\sum d$	$(\sum d)^2$	t
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	41.47	3.00	1244			
รวม				217	1753	15.76**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	48.70	2.83	1461			
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (n = 30)						
11 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6.23	1.04	187			
				53	107	14.25**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8.00	0.91	240			
12 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6.27	0.91	188			
				72	194	15.37**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8.67	1.35	260			
13 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	7.67	1.47	230			
				37	93	5.29**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8.90	0.96	267			

ตาราง 4 (ต่อ)

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้จักตนเองของนักเรียนชั้นที่ 1	$\bar{X}$	SD	$\sum x$	$\sum d$	$(\sum d)^2$	t
14 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6.93	1.66	208			
				63	201	7.47**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	9.03	0.81	271			
15 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6.50	1.66	195			
				64	188	8.77**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	8.63	0.93	259			
16 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ)						
คะแนนแบบฝึกหัดก่อนเรียน	6.97	1.52	209			
				77	257	9.83**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	9.53	0.78	286			
รวม				367	4723	23.62**
คะแนนแบบฝึกหัดหลังเรียน	52.77	2.13	1583			

$$t_{(0.01, df=29)} = 2.462$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4 พบว่า คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่าชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการรู้คิดเพิ่มขึ้น

3 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 5 6 และ 7

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทั้ง 16 กิจกรรม โดยจำแนกเป็นรายกิจกรรม

ระดับ ชั้น	เรื่องที่พัฒนาและ ชื่อกิจกรรม	$\bar{X}$	S D	แปลผล
ประถม ศึกษา ปีที่ 1	1 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวกฉันอยู่ใน)	4 71	0 59	ระดับมากที่สุด
	2 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป)	4 41	0 77	ระดับมาก
	3 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเอ่ย)	4 54	0 67	ระดับมากที่สุด
	4 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สันท้าพา)	4 56	0 60	ระดับมากที่สุด
	รวม	4 56	0 66	ระดับมากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ระดับ ชั้น	เรื่องที่พัฒนาและ ชื่อกิจกรรม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ประถม ศึกษา ปีที่ 2	5 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง)	4.59	0.59	ระดับมากที่สุด
	6 การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา)	4.60	0.73	ระดับมากที่สุด
	7 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ)	4.71	0.54	ระดับมากที่สุด
	8 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย)	4.61	0.57	ระดับมากที่สุด
	9 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?)	4.78	0.58	ระดับมากที่สุด
	10 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า)	4.71	0.53	ระดับมากที่สุด
	รวม	4.67	0.59	ระดับมากที่สุด
ประถม ศึกษา ปีที่ 3	11 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ)	4.79	0.40	ระดับมากที่สุด
	12 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้)	4.76	0.54	ระดับมากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ระดับ ชั้น	เรื่องที่พัฒนาและ ชื่อกิจกรรม	$\bar{x}$	SD	แปลผล
	13 การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม)	4.84	0.44	ระดับมากที่สุด
	14 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า)	4.83	0.49	ระดับมากที่สุด
	15 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค)	4.88	0.35	ระดับมากที่สุด
	16 การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ)	4.85	0.48	ระดับมากที่สุด
	รวม	4.83	0.45	ระดับมากที่สุด
	รวมทุกกิจกรรม (16 กิจกรรม)	4.69	0.57	ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ที่มีต่อกิจกรรมของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว รายกิจกรรมและรวมทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นเรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 คาเฉลี่ย คาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ที่ได้จากการตอบแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้ง 16 กิจกรรม โดยจำแนกเป็นรายชื่อของรายการ

รายการ	ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1		ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2		ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1 หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ ครูสอน	4.73	0.55	4.69	0.53	4.91	0.30
2 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้ฝึก ใช้ความคิด	4.62	0.63	4.65	0.53	4.78	0.45
3 กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน	4.55	0.69	4.74	0.47	4.80	0.49
4 เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.54	0.65	4.63	0.57	4.81	0.40
5 กิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียน กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น	4.46	0.71	4.56	0.71	4.75	0.59
6 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด	4.59	0.70	4.72	0.63	4.84	0.43
7 ข้อความต่างๆ รูปภาพต่างๆ ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.48	0.69	4.63	0.66	4.83	0.42
8 สื่อต่างๆ ที่ใช้มีความน่าสนใจ	4.55	0.65	4.62	0.67	4.80	0.54
9 กิจกรรมการเรียนรู้ไม่ยากจนเกินไป	4.50	0.69	4.68	0.62	4.86	0.41
10 ในการทำกิจกรรม นักเรียนได้ทำ จากความคิดของนักเรียนอย่างแท้จริง	4.57	0.66	4.63	0.60	4.82	0.48
11 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อย่างทั่วถึง	4.54	0.64	4.73	0.59	4.84	0.44
12 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้	4.57	0.64	4.72	0.55	4.86	0.46

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้จากการตอบแบบ
ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 รวมทั้ง 16 กิจกรรม โดยจำแนกเป็นรายชื่อของรายการการ

รายการ	$\bar{x}$	S D	แปลผล
1 หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ครูสอน	4.78	0.46	ระดับมากที่สุด
2 กิจกรรมการเรียนทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิด	4.69	0.54	ระดับมากที่สุด
3 กิจกรรมการเรียนมีความสนุกสนาน	4.70	0.55	ระดับมากที่สุด
4 เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.66	0.54	ระดับมากที่สุด
5 กิจกรรมการเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น	4.59	0.67	ระดับมากที่สุด
6 กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด	4.73	0.58	ระดับมากที่สุด
7 ข้อความต่างๆ รูปภาพต่างๆ ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.65	0.59	ระดับมากที่สุด
8 สื่อต่างๆ ที่ใช้มีความน่าสนใจ	4.67	0.62	ระดับมากที่สุด
9 กิจกรรมการเรียนไม่ยากจนเกินไป	4.68	0.57	ระดับมากที่สุด
10 ในการทำกิจกรรม นักเรียนได้ทำจากความคิดของนักเรียนอย่างแท้จริง	4.67	0.58	ระดับมากที่สุด
11 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง	4.70	0.56	ระดับมากที่สุด
12 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้	4.72	0.55	ระดับมากที่สุด
รวม	4.69	0.57	ระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 และ 7 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนวงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ที่มีต่อกิจกรรมในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักของ
นักเรียนวงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 5

อภิปราย สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1 เพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ได้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางต่อครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนต่อไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 600 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดหนามแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการ จับฉลากหมายเลขห้องได้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้องประถม 1/3 มีนักเรียนจำนวน 30 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้องประถม 2/3 มีนักเรียนจำนวน 30 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้องประถม 3/1 มีนักเรียนจำนวน 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 16 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที คือวันจันทร์ พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 12 30 - 13 30 น. โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง การทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2547 สิ้นสุด วันพุธที่ 29 ธันวาคม 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยมีขั้นตอนในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ดังนี้

- 1 ขั้นทดสอบความรู้ก่อนการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการรู้คิดมากน้อยเพียงใด
- 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยสนทนาพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการรู้คิด
- 3 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนและกฎกติกาที่ได้ระบุไว้ในแต่ละกิจกรรม
- 4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 5 ขั้นทดสอบความรู้หลังเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนเพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการรู้คิดมากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 หาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2
- 2 ศึกษาความแตกต่างของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทำแบบฝึกหัดในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t-test for Dependent Samples
- 3 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1 หาประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียน
 ชั้นปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 แต่ละชุดและทั้งชุด จำนวน 16 กิจกรรม
 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ปรากฏว่า
 คาประสิทธิภาพ ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1
 ทั้งชุด มีค่าเท่ากับ 80.62 และชุดการสอนแต่ละชุดมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ
 ระหว่าง 60.33 – 76.76 และคาประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ระหว่าง 67.00 – 95.33

ซึ่งชุดการสอนแต่ละชุด มีรายละเอียดดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กิจกรรมที่ 1
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวกฉันอยู่ไหน) พบว่า
 ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 60.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่า
 เท่ากับ 78.00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กิจกรรมที่ 2
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉัน
 หายไป) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 76.67 ส่วนประสิทธิภาพของ
 ผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 94.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กิจกรรมที่ 3
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเคย) พบว่า
 ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 68.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่า
 เท่ากับ 87.67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กิจกรรมที่ 4
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสี่สัณน้ำพา) พบว่า ประสิทธิภาพ
 ของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 70.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 88.00

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กิจกรรมที่ 5
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง)
 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 61.33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่า
 เท่ากับ 67.00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 6 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกล่อกปรินา) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 73 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 80 67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 7 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 74 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 84 33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 8 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 69 00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 79 67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 9 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 74 00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 88 67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 10 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 62 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 67

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 11 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมติดตามภาพ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 62 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 80 00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 12 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 62 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 67

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 13 เรื่องการคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 76 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 89 00

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 14 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 69 33 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 90 33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 15 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 65 00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 86 33

ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 กิจกรรมที่ 16 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ) พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีค่าเท่ากับ 69 67 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าเท่ากับ 95 33

2 ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t-test for Dependent Samples พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความแตกต่างในการทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้คิดเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ดังนั้นชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้คิด ในเรื่องของการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ได้เพิ่มขึ้น

3 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า โดยเฉลี่ยทุกกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.55$) และเฉลี่ยทุกข้อรายการการประเมินกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

การอภิปรายผล

1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 16 กิจกรรม เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณ E_1/E_2 ปรากฏว่า ค่าประสิทธิภาพชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทั้งชุด มีค่าเท่ากับ 80 62 และชุดการสอนแต่ละชุด มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ระหว่าง 60 33 – 76 76 และค่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ระหว่าง 67 00 – 95 33 ซึ่งชุดการสอนแต่ละชุด ได้แก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท (กิจกรรมพวกฉันอยู่ไหน)

การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ (กิจกรรมอะไรของฉันหายไป)

การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย (กิจกรรมต่อไปอะไรเคย)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสีสน์นำพา)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมบอกได้ไหมทำไมหลงฝูง)

การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท (กิจกรรมกลองปริศนา)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำต่อคำ)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมปริศนาคำทาย)

การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมของใคร?)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมเรื่องนี้ชื่อว่า)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมคิดตามภาพ)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมปัญหาต้องแก้)

การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ (กิจกรรมทำไมนะทำไม)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น (กิจกรรมสมมติว่า)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว (กิจกรรมคำสร้างประโยค)

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม (กิจกรรมประกอบเป็นภาพ)

พบว่าชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 16 กิจกรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมในชุดการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง นักเรียนได้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น มีบรรยากาศเป็นกันเอง สนับสนุน คั่นเคยกันและยอมรับซึ่งกันและกัน นักเรียนเกิดการใฝ่รู้และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม กล้าแสดงออก และกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน นักเรียนสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงตนเอง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีหลายเทคนิค ได้แก่ เทคนิค กิจกรรมกลุ่ม การสนทนา พุดคุย โต้ตอบ การระดมสมอง การเขียนบรรยาย และการอภิปราย ซึ่งนักเรียนจะให้ความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเทคนิคกิจกรรมกลุ่มและการระดมสมอง นักเรียนจะสนใจมากที่สุดเพราะเป็นกิจกรรมที่มีบรรยากาศในการร่วมกิจกรรมที่เป็นกันเอง ทำให้เกิดความสนทนาคั่นเคย และได้ปฏิบัติ กิจกรรมอย่างเต็มที่ทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 494 – 497) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพชุดการสอนจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่า

ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงพอใจ โดยถือว่าชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากชุดการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับเกณฑ์แล้วชุดการสอนนั้นมีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนได้ ซึ่งแสดงว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ

2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้ t - test for Dependent Samples พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 มีคะแนนความแตกต่างในการทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้คิดเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ดังนั้นชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ ได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละชุดใช้เทคนิคต่างๆ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น เทคนิคการสนทนา พูดคุย โต้ตอบ การระดมสมอง การอภิปราย การเขียนบรรยาย ซึ่งเป็นการทำให้การจัดกิจกรรมไม่ซ้ำซาก เบ้าความสนใจ ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น การดำเนินกิจกรรม จัดอย่างมีระบบขั้นตอน นักเรียนได้มีโอกาสตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองจากการทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียน อันเป็นสิ่งสำคัญ ในการชักจูงให้นักเรียนสนใจในการรวมกิจกรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พรจิตร ธนจิตศิริพงศ์ (2543 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้ศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์เพื่อพัฒนาการรู้คิดและอารมณ์ ได้ศึกษากับเยาวชนในสถานฝึกอบรมบ้านกรุณา ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ได้รับศิลปะบำบัดรวมกับการให้คำปรึกษามีพัฒนาการด้านการรู้คิดและอารมณ์สูงกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการบำบัด ในระยะหลังทดลองและติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 01$)

3 ผลวิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ภายหลังได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 แล้ว โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน พบว่า โดยเฉลี่ยทุกกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.55$) และเฉลี่ยทุกข้อรายการการประเมินกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงว่า นักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าหลังร่วมกิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรม นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่ครูสอนและเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมนั้นทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิด เหมาะสมในการพัฒนาความคิดของนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาใช้เวลาได้เหมาะสม ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าแสดงออก

และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ในส่วนของข้อความต่างๆ รูปภาพต่างๆ แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน ก็ยังเห็นด้วยเป็นอย่างมากว่ามีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่ยากจนเกินไป ทั้งสื่อต่างๆ ที่นำมาใช้ก็มีความน่าสนใจ ส่วนในเรื่องของการที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมก็เป็นไปอย่างทั่วถึงและนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เปรื่อง กุมุท (2518 : 12) ที่กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนว่า ชุดการสอนทำให้การเรียนรู้มีความสมบูรณ์ มีมาตรฐาน เร้าความสนใจ สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกตัดสินใจได้ดี

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการรู้คิดของนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น นักเรียนรู้จักฝึกใช้ความคิด รวมแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในเรื่องที่เกี่ยวกับการรู้จักใช้ความคิดต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ครูผู้สอนควรได้ศึกษาคู่มือ การจัดเตรียมสถานที่ การเตรียมสื่อ อุปกรณ์ ใบบาง และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอนทุกครั้ง

1.2 การสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การสอนโดยใช้ชุดการสอนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้น จึงสมควรที่จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ผลิตชุดการสอนขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน

1.3 ในการนำชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ไปใช้ควรมีการยืดหยุ่นเวลาและปรับเนื้อหาในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเวลา

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลนักเรียนหลังจากใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวไปแล้วเพื่อดูพัฒนาการของนักเรียน

2.2 ในการสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดครั้งต่อไป สำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการปรับเนื้อหาและแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ โพธิ์ทอง (2537) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผล วิทยานิพนธ์ ศศ ม (ศึกษาศาสตร์ การสอน) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- กมล ประทีปธีรานันท์ (2530) ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ปรินุญานินพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กองวิจัยทางการศึกษา (2531) รายงานผลการประชุมเกี่ยวกับกระบวนการคิดและความรู้สึกร่วมโครงการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางด้านความรู้คิด กรุงเทพฯ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- กัลญา กริธธรร (2545) การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคงคาราม จังหวัดเพชรบุรี ปรินุญานินพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- กุลนิษฐ์ สอนวิทย์ (2534) “สมรรถภาพต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์” มิตตร 33(6)
- คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2540) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพฯ ถ่ายเอกสาร
- จรรยา สุวรรณทัต (2526) ประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่างๆ ภายในประเทศ พ ศ 2521 – 2526 กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร
- จรรยา ภูอุดม (2544) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ปรินุญานินพนธ์ กศ ด (คณิตศาสตร์การศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จรัส พรหมคำตัน (2529) จิตวิทยาพัฒนาการ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ เชียงใหม่ สหวิทยาลัยล้านนา ถ่ายเอกสาร
- จำนง วิบูลย์ศรี (2536) อิทธิพลของภาษาต่อการคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย การวิจัยเชิงทดลอง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จำเนียร ช่างโชติ (2524) เทคนิคการแนะแนว กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์
- _____ (2527) กิจกรรมแนะแนว กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์

- จิตรา ทับแสง (2529) *ดรรชนีวิทยาทั่วไป* กรุงเทพฯ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร
- จินดาภรณ์ อังสุวรรณโชติ (2525) *การทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* ทยเอกสาร
- ฉลองชัย สุขวัฒนบุรณ์ (2538) *การเลือกและการใช้สื่อการสอน* กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จันทนา ภาคบงกช (2528) *สอนให้เด็กคิด โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม* กรุงเทพฯ ทยเอกสาร
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยี และสื่อการศึกษา หน่วย 1-5 นนทบุรี สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- _____ (2525) *"การประเมินผลสื่อการสอน" เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วย 11 - 15 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์สามเจริญพานิช*
- ชาติ แจ่มนุช (2546) *สอนอย่างไรให้คิดเป็น* กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522) *หลักการ ทฤษฎีเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- _____ (2526) *เทคโนโลยีการศึกษา หลักการและแนวปฏิบัติ* กรุงเทพฯ วัฒนาพานิช
- ดวงเดือน วังสินธุ์ (2537) *"พัฒนาความคิดสร้างสรรค์," มติครู 1(3) 29*
- เตรียมความพร้อมชุด การฝึกทักษะการจำแนกแยกประเภท (2546) กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไพลินเด็กเก่ง
- เตรียมความพร้อมชุด ไอ คิว (2546) กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไพลินเด็กเก่ง
- ถวิล ธาราโกชน และศรัณย์ ดำริสุข (2541) *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์
- ทองเรียน อมรัชกุล (2528) *หลักการแนะแนวเบื้องต้น พิชณโลก โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชณโลก*
- ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ (2544) *วิทยาการด้านการคิด* กรุงเทพฯ เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ (2545) *การหาประสิทธิภาพของสื่อบางประเภท ครูสบายเมื่อใช้สื่อ* หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ทยเอกสาร
- ธีระชัย ปุณณโชติ (2532) *การสร้างผลงานวิชาการเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์

- นวลนง มังตรีสรรค์ (2530) ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุที่มีต่อ
คุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์
กรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ กศม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร
- นาดยา ภัทรแสงไทย (2527) "การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," ในเอกสารรวมบทความการ
พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- นิตยา บรรณประสิทธิ์ (2538) พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัด
กิจกรรมเพาะปลูกพืช ปริญญานิพนธ์ กศม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- บันลือ พฤกษ์วัน (2519) การประถมศึกษา กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิชย์
- บุญมี แทนแก้ว (2536) ดรรกวิทยาทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- บุญสิริ สุวรรณเพ็ชร (2535) แสงสว่างแห่งสัจธรรมและคุณธรรมเต๋า กรุงเทพฯ รวมสาส์น
- บุญเกื้อ ควรหาเวช (2529) นวัตกรรมการศึกษา กรุงเทพฯ ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
- ปฐม นิคมานนท์ (2514) ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการอ่าน แบบการรับรู้และ
การสร้างความคิดรวบยอดของเด็กชั้นประถมปีที่ 4 และ 7 ปริญญานิพนธ์ กศม
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร
- ปราณี เกลิงพล (2515) การแนะแนวและการให้การปรึกษา กรุงเทพฯ การศาสนา
- ปราโมทย์ จันทรเรือง (2536) การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนกับระดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการคิดของนักเรียนระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เปื้อง กุมุท (2518) ชุดการสอน กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ผุสดี กุญอินทร์ (2526) "เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," เอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 - 15 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ วิสิทธิ์พัฒนา
- พเยาว์ ทักษิณ (2523) การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนได้ทำอย่างอิสระกับครูเป็น
ผู้กำหนดเนื้อเรื่อง ปริญญานิพนธ์ กศม (การประถมศึกษา) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- พรจิตร ธนจิตรศิริพงศ์ (2543) ผลการใช้ศิลปบำบัดร่วมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎี
พิจารณาเหตุผลและอารมณ์เพื่อพัฒนาความรู้คิดและอารมณ์ของเยาวชนในสถานฝึกและ
อบรมบ้านกฤณาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ปริญญาโท ภาควิชา
(จิตวิทยาการแนะแนว) ชลบุรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถ่ายเอกสาร
- พรทิพย์ ศรีมณี (2537) การสร้างแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาตามแนวงค์ประกอบของ
แบบทดสอบ พีเอ็ม เอ ปริญญาโท ภาควิชา (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พรรณิชา เจนจิต (2538) จิตวิทยาการเรียนการสอน กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์
- พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ (2543) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ ถ่ายเอกสาร
- พิไล แยมงามเหลือ (2521) ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปริญญาโท ภาควิชา กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พัชรี มีสุคนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 3 ปริญญาโท ภาควิชา (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (2536) พัฒนาการทางพุทธิปัญญา กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- มนตรี แยมกลกร และคนอื่นๆ (2528) รายงานผลโครงการผลิตสื่อการสอนสำหรับโรงเรียน
ก้นดาร์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี ปีงบประมาณ 2528 สงขลา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532) เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง
กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหน่วยที่ 11-15 นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2536) รายงานผลการวิจัยความสามารถทางสติปัญญากับความคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2540) สถิติวิทยาทางการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์สุวีระยาสาส์น
- วรพรรณ ศรีอุบล (2535) ผลการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิค “แม่แบบ”
ที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ปริญญาโท ภาควิชา (จิตวิทยาการ
แนะแนว) มหาวิทยาลัยนเรศวร ถ่ายเอกสาร
- วรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ (2522) ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) พัฒนาหลักสูตรและการสอน – มิติใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ
โอเดียนสโตร์
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ (2534) ความคิดสร้างสรรค์หลักการ ทฤษฎี การเรียน
การสอนการวัดผลประเมินผล พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2537) ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอนการวัดผล
การประเมินผล กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____ (2544) คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว กรุงเทพฯ ทยเอกสาร
- _____ (2545) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพฯ ทยเอกสาร
- _____ (2546) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- วิเชียร สุคันธี (2537) การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนเขียนย่อความ ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- วินัย พัฒนรัฐ และปรีชา อรุณสวัสดิ์ (2544) คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์ประสานมิตร
- วิภากรณ์ เรือนทิพย์ (2530) ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิค “แม่แบบ”
ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองใหญ่ จังหวัด
ชลบุรี ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
ทยเอกสาร
- วีระ ผังรักษ์ (2528) การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยม
ศึกษาดอนตันโดยการทดลองทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลทางการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- วัชร ทรัพย์มี (2531) การแนะแนวในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนา
พานิชย์
- ศรชัย เลิศไตรภพ (2535) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดอย่างมีเหตุผลกับการคิดเป็น
ของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ทยเอกสาร
- ศรีสุรางค์ ทิเนกุล และคนอื่นๆ (2546) การคิดและการตัดสินใจ โครงการพัฒนาสื่อการ
ศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา กลุ่มสถาบันราชภัฏตะวันออก
เจียงเหนือ

- ศึกษา พาหะมาก (2532) พัฒนาการทางสติปัญญาและการปรับตัวของนักเรียนใน จังหวัด ศรีสะเกษ ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมเกตุ อุทธโยธา (2539) การใช้วิธีย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง ในการสอนการช่วยเหลือตัวเอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเชาวน์ปัญญา 50 – 70 ปริญญาโท กศ ม (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สมจิตร ทรัพย์อ้อมไผ่ (2540) ผลของการใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคognition ที่มีต่อ เมตาคognition และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ คด (จิตวิทยาทางการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- สมพร นาคนาคินทร์ (2525) การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการสอนวิชากิจกรรมแนะแนวของ ครูแนะแนว ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สมศักดิ์ สมเสนาะ (2537) การเปรียบเทียบผลของการฝึกกระตมพลังสมองและการฝึกคิด เป็นรายบุคคล ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน ปทุมพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุทิน คงโรจนวงศา (2543) ผลของรูปแบบคำถามของข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่มีต่อ การอภิmann ปริญญาโท กศ ม (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุภานันท์ เสถียรศรี (2536) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การคิดอย่าง มีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรมการคิดกับ การสอนตามคู่มือครู ปริญญาโท กศ ม (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุมาลี จันท์ชลอ (2533) ผลการฝึกทักษะการรู้คิดการคิดรวบยอด วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุวรรณ เพชรนิล (2520) ธรรมวิทยายุพนัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2504) เชาว์และการทดสอบเชาว์ จิตวิทยาชุดक्रमมัธยมในภาคฤดูร้อน 204 กรุงเทพฯ พระนครสมาคมการศึกษา ถ่ายเอกสาร
- สุรรัตน์ วิไลรัตน์ (2537) ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร

- เสาวนีย์ ลิกขำบัณฑิต (2528) เทคโนโลยีทางการศึกษา กรุงเทพฯ ภาควิชาครุศาสตร์
เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ กรุงเทพฯ สำนักงานฯ
- อมร โสภณวิเศษฐวงศ์ (2521) ตรรกวิทยานิรนัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อรรถพรณ พรสีมา (2530) เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคโนโลยี 437 บทเรียนด้วยตนเอง
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
- อัจฉรา สุขารมณ (2531) จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ
- อารี เพชรผุด (2529) จิตวิทยาพัฒนาการ กรุงเทพฯ
- อารี เมอเร โทมัส (2535) การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก กรุงเทพฯ ภายเอกสาร
- อารี รังสินันท์ (2527) ความคิดสร้างสรรค์ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ธนะการพิมพ์
- อารี รังสินันท์ (2532) ความคิดสร้างสรรค์ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ ข้าวฟ่าง
- อิทธิพงษ์ ดุสิตพันธ์ (2538) การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์
คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายเอกสาร

- Alexander & Halverson (1963) *Effective Teaching in Secondary Schools* New York
Holt Rinehart and Winston, 564 p
- Ariel, A (1992) *Education of Children and Adolescents with Learning Disabilities*
New York Macmillan
- Ashby, Sir Eric (1972) *The Fourth Revolution Instructional Technology in Higher
Education* New York McGraw-Hill
- Benjafield, J G (1992) *Cognition* New Jersey Englewood Cliffs
- Bentley, Joseph C (1966, February) "Creativity and Academic Achievement,"
The Journal of Educational Research 59 (6) 269 – 272
- Bernard, Harold W (1972) *Psychology of Learning and Teaching* New York McGraw-
Hill
- Bloom, H G (1961) "Cognitive Capacity and Cognitive Competence," New York
in *American Journal of Mental Deficiency* p 39 Plenum Press

- Brown, R G (1993) *School of thought* San Francisco Jossey – Bass
- Brown, A L & Smiley, S S (1977, March) "Rating the Importance of Structural Units of Prose Passages A Problem of Metacognitive Development," *Child Development* 48 1 – 8
- Burner, J S (1966) *Studies in Cognitive Growth* New York John Wiley and Son
- Coltharp, H I K (1990, November) "The Effects of Metcognitive Strategies upon Mathematical Problem Solving Ability," *Dissertation Abstracts International* 51(5) 1491 – A
- Costa, A L (1984, November) "Mediating the Metacognitive," *Educational Leadership* 42(3) 57 – 62
- Cross, D R & Paris, S G (1988, June) "Developmental and Instructional Analyses of Children's Metacogntion and Reading Comprehension," *Journal of Educational Psychology* p 106 – 111
- Defranco, T C (1988, July) "The Role of Metacognition in Relation to Solving Mathematics Problem Among Ph D Mathematicians," *Dissertation Abstracts International* 49 53 – A
- Dennis, Jo Ann (1988, June) "The Influence of Cognitive Monitoring Instruction on Academic Task Performance," *Dissertation Abstracts International* Michigan U M I 48(12) 3073 – A
- Dryden, W & Golden, W L (1987) *Cognitive-Behavioral Approaches to Psychotherapy* Cambridge Hemisphere
- Eggen, D (1994) *Educational Psychology Classroom Connections* New York Merrill
- Elawar, M C (1992, April) "Effects of Teaching Metacognitive Skills to Students with Low Mathematics Ability," *Teaching and Teacher Education* 8(2) 109 – 121
- Eyler, C E (1990, January) "Effects of Metacognitive Strategies upon Mathematics Problem Solving," *Dissertation Abstracts International* 50(7) 1971 – A
- Flavell, J H (1979, October) "Metacognition and Cognitive Monitoring A New Area of Cognitive Development Inquiry," *American Psychologist* 34 (10) 906 – 911
- Ford, Babaraay (1976, April) "An Evaluation of Creativity Training Activities with Mentally Retarded Yongsters," *Dissertation Abstracts International* A 36(10) 6598
- Gagne, R M (1965) "Contributions of Learning to Human Development," New York in *Psychological Review* P 177-191 Wiley
- Gardner, H (1993) *The Mind's New Science* New York Basic Books

- Gardner, R & Alexander, P A (1989) "Metacognition Answered and Unanswered Questions " *Education Psychologist* 24(2) 143 ,158
- Good, Carter V (1973) *Dictionary of Education* Third Edition New York McGraw-Hill
- Gooya, Z (1994, February) "Influences of Metacognition – Based Teaching and Teaching Problem Solving on Students' Beliefs about Mathematics and Mathematical Problem Solving," *Dissertation Abstracts International* 54(8) 2865 – A
- Guilford, Joy Paul (1967) *The Nature of Human Intelligence* New York McGraw-Hill Book Company
- Hall, L E (1992) "Metacognitive Behaviours and Mathematical Problem Solving A Study of Grade 9 Students with Learning Problems," *Dissertation Abstracts International* 30(3) 446 – A
- Hilgard, Ernest R (1962) *Introduction to Psychology* New York Harcourt Brace and World, Inc
- Jayaswal, Sitaram (1974) *Foundation of Educational Psychology* New Delhi , Arnold Hienimaun, p 135
- Klausmier, J R (1985) *Cognitive psychology and its implications* San Francisco Freeman
- Layton, James R (1979) *The Psychology of Learning to Read* U S A Academic Press
- Lewin, M (1912) *Social Cognition and the Acquisition of self* New York Plenum Press
- McColman, James Westley (1975,July) "Relationship between the Use of Learning Activity Packages, Group Activity and the Preferences of Student toward the Social Study Course," *Dissertation Abstracts International* 36(1) 109 – A
- Meichenbaum, D H (1986) *Cognitive Behavior Modification* New York Pregomon Press
- Myers II, M & Paris, S G (1978) "Children's Metacognitive Knowledge about Reading," *Journal of Educational Psychology* 70(5) 680 – 690
- O' Neil, H F & Abedi, J (1996, March – April) "Reliability and Validity of a State Metacognition Inventory Potential for Alternative Assessment," *Journal of Educational Research* 89(4) 234 – 235

- O' Malley, M J & other (1985, September) "Learning Strategy Application with Students of English as A Second Language," *TESOL Quarterly* 19 557 –577
- Osman, M E & Hannafin, M J (1992) "Metacognition Research and Theory Analysis and Implications for Instructional Design," *Educational Technology Research and Development* 40(2) 83 – 99
- Paris, S F & Jacob, J E (1984, December) "The Benefits of Informed Instruction for Children's Reading Awareness and Skills," *Child Development* 55(6) 2083 – 2093
- Perkins, D N (1981) *The Mind's Best Work* Cambridge, MA Harvard University Press
- Piaget, J (1962) *The Origins of Intelligence in Children* New York W W Norton
- _____ (1964) Piaget's theory in P H Mussen (Ed) *Carnichael's Manual of Child Psychology* (Vol 1) New York Wiley
- _____ (1979) *The Child Conception of the World* New Jersey Littlefield, Adams
- Prawat, R (1991) The Value of Ideas the Immersion Approach to the Development of Thinking *Educational Research* 3-10
- Ross, Janes S (1963) *Groundwork of Educational Psychology* New York Wilson, Press
- Rowan, C E and Morrow, L J (1993) *Implementing K-8 Curriculum and Evaluation Standards Reading from the Arithmetic Teacher* Reston, Virginia The National Council of Teachers of Mathematics, Inc
- Shapley, K S (1994, June) "Metacognition, Motivation, and Learning A Study of Sixth – Grade Middle School Students Use and Development of Self – Regulated Learning Strategies," *Dissertation Abstracts International* 54(12) 4349 – A
- Sigler, E A (1997, September) "A Validation Study of An Instrument Designed to Measure Metacognition of Problem Solving," *Dissertation Abstracts International* 58 (03) 742 – A
- Stenberg, C J (1985) "Use of Art Therapy in Child Abuse/Neglect Are There and Graphic Clues ?", in *The Dynamics of Creativity, 8th Annual Conference of the America Art Therapy Association* P 73-78 New York The American Art Therapy Association
- Swanson, H L (1990) "Influence of Metacognitive Knowledge and Aptitude on Problem Solving," *Journal of Educational Psychology* 82(2) 306 – 314

- Swartz, J R & Perkins, D N (1990) *The Practitioner's Guide to Teaching Thinking Service Teaching Thinking Issues Approaches Midwest Publications*
- Turk, Gayla Claire (1985, February) "Development of the Music Listening Strategy Tempo Computer Assisted Instruction in Music Listening," *Dissertation Abstracts International* 45 (08A) 2436
- Wambach – Schmidt, C M (1988) "An Instructional Model of Mathematical Problem Solving/Metacognition Derived from Sixth Graders' Solution to Non – Routine Problems," *Dissertation Abstracts International* 48(9) 2269 – A
- Wilks, susan (1997) *Thinking better through Smarter Education A Project Proposal Submitted To Australian Research Council*
- Wilson, Cynthia Louise (1989, August) "An Analysis of A Direct Instruction Procedure in Teaching Word Problem-Solving to Learning Disabled Students," *Dissertation Abstracts International* 50(02A) 416
- Wogaman Maurice A (1955) "An Analysis of Guidance Organization and Services in Selected Junior School in the State of Ohio," *Thesis Abstract Series Studies in Education*, No 7, 373 – 379 pp
- Wong, P S K (1989, November 28 – December 2) 'The Effects of Academic Settings of Students' Metacognition in Mathematical Problem Solving," Paper Presented at the Annual Meeting of the Australian Association for Research in Education

ภาคผนวก

โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนว
โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
1	การคิด เชิงเหตุผล แบบนिरนัย ด้านการจัด ประเภท	พวกฉัน อยู่ไหน	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก คิดเชิงเหตุผล แบบนिरนัยด้าน การจัดประเภท 2 การสอน นักเรียนในเรื่อง ของความรู้สึกร่วม ของการคิดและ การฝึกคิดที่ดี	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อน เรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง ทุกข้อ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2.1 ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งที่ต้อง ส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน โดยเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ ยากจนเกินไปก่อน 2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "พวก ฉันอยู่ไหน" โดยครูสนทนากับ นักเรียนเกี่ยวกับประเภทของ สิ่งต่างๆที่เคยได้เห็น ที่รู้จักหรือ สิ่งที่มีอยู่รอบๆตัว เช่น เสื้อ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า จัด อยู่ในประเภทเดียวกันคือเป็น เครื่องแต่งกาย ไม้บรรทัด ดินสอ ยางลบ จัดอยู่ในประเภท เดียวกันคือเป็นอุปกรณ์ การเรียน เป็นต้น 3 ขั้นกิจกรรม 3.1 ครูแจกใบงาน "พวกฉันอยู่ ไหน" ให้นักเรียนทุกคน 3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงาน ให้นักเรียนเข้าใจ

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงาน และให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
2	การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัยด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ	อะไรของฉันหายไป	การสนทนาพูดคุยโต้ตอบ	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นหัวใจของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การฝึกใช้ความคิดจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจความรู้ต่างๆ ได้ดี

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
				และความ จำเป็นของการ คิด	โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกความคิดกัน 2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” โดยครูสนทนากับนักเรียนถึงการหาส่วนที่หายไปจากภาพตัวอย่าง หรือวาดภาพให้นักเรียนดูบนกระดานดำเพิ่มเติมจากภาพตัวอย่างอีก 3 ขั้นกิจกรรม 3.1 ครูแจกใบงาน “อะไรของฉันหายไป” ให้กับนักเรียนทุกคน 3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ 3.3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน 3.4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วครูสุ่มถามคำตอบของนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อและถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกคำตอบในข้อนั้นๆ ด้วย 3.5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม 4 ขั้นสรุป 4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
3	การคิด เชิงเหตุผล แบบนिरนัย ด้านการอุปมา อุปไมย	ต่อไป อะไรเอ่ย	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก คิดการใช้เหตุ- ผลแบบนिरนัย ด้านการอุปมา อุปไมย 2 การสอน นักเรียนในเรื่อง ของความหมาย ของการคิดให้ เป็นและความ สำคัญของการ คิดให้เป็น	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อน เรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยว กับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำ ให้มนุษย์นั้นแตกต่างไปจากสัตว์ ต่าง ๆ บนโลกนี้ การที่เรารู้จักคิด จะทำให้เราทำสิ่งต่าง ๆ เป็น โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรม เพื่อฝึกใช้ความคิดกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ต่อไป อะไรเอ่ย” โดยครูยกภาพ ตัวอย่างให้นักเรียนดูและถาม นักเรียนโดยให้ช่วยกันตอบ 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูแจกใบงาน “ต่อไปอะไร เอ่ย” ให้กับนักเรียนทุกคน 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงาน ให้นักเรียนเข้าใจ 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงาน และให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ ในระหว่างทำใบงาน 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละ คนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียน เลือกตอบคำตอบนั้นด้วย 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบาย เพิ่มเติม

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำ และให้นักเรียนอ่านตาม 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
4	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ ความคิด ยืดหยุ่น	สีสน้นำพา	การระดมสมอง	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความหมายและประโยชน์ของการคิดสร้างสรรค์	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการคิดที่แปลกๆ ใหม่ๆ มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วยสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ การคิดสร้างสรรค์มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "สีสนำพา" โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสีต่างๆ ที่นักเรียนรู้จัก และอธิบายว่าสีเกือบทุกสีสามารถจะพบเห็นได้ทั้งในสิ่งของต่างๆ สิ่งมีชีวิต ผลไม้ ฯลฯ 2 3 ครูยกตัวอย่างสีให้นักเรียนดู (ยกกระดาสีดำ) ให้นักเรียน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ช่วยกันคิดและช่วยกันตอบตามคำถามคือ เครื่องแต่งตัวใดที่มีสีดำประกอบอยู่ สัตว์ชนิดใดที่มีสีดำประกอบอยู่ สิ่งที่นักเรียนเห็นในโรงเรียนที่มีสีดำ เป็นต้น 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข (ประมาณ 1-7) นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน โดยสมาชิกกลุ่มต้องเชื่อฟังประธาน ประธานจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกไม่ให้ตอบซ้ำ 3 3 ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เมื่อครูยกสีใดให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูบอก เช่น ครูยกสีแดงและถามว่าผลไม้ใดบ้างที่มีสีแดง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ โดยให้ตอบกลุ่มละ 1 คำตอบไล่ไปที่ละกลุ่มห้ามให้นักเรียนตอบซ้ำ เป็นหน้าที่ของประธานต้องดูแล ถ้ากลุ่มไหนมีคนตอบซ้ำหัก 1 คะแนน เพื่อนๆในกลุ่มสามารถกระซิบบอกกันได้ 3 4 ครูดูว่าถ้ากลุ่มใดตอบซ้ำมากให้ข้ามไป เท่ากับกลุ่มนั้นได้ 0 คะแนนในคำถามนั้น 3 5 ครูวนให้แต่ละกลุ่มตอบ 1 รอบต่อ 1 คำถาม 3 6 ครูเขียนชื่อกลุ่มไว้บนกระดาน กลุ่มใดตอบได้และถูกต้อง

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ได้ 1 คะแนน กลุ่มใดทำผิด กติกาที่ตกลงกันไว้หัก 1 คะแนน 37 ครูรวมคะแนน กลุ่มใดได้ คะแนนมากเป็นกลุ่มชนะ อาจมีรางวัลเล็กๆ น้อยๆ 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้จากกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการ คิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิด ยืดหยุ่น โดยครูอ่านนำและให้ นักเรียนอ่านตาม 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้ นักเรียนทำ โดยครูอ่านให้ นักเรียนฟัง

โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
5	การคิด เชิงเหตุผล แบบอุปนัย ด้านการจำแนก ประเภท	บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก คิดเชิงเหตุผล แบบอุปนัยด้าน การจำแนก ประเภท 2 การสอน นักเรียนในเรื่อง ของความสำเร็จ ของการพูดใน สิ่งที่เราคิด	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อน เรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง ทุกข้อ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียน ถึงเรื่องของการคิดว่าเป็นสิ่งที่ มองไม่เห็น ดังนั้นการพูดจึงเป็น การสื่อให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิด ของเราได้ว่าความคิดของเรามี ความหมาย มีเหตุผล เราไม่ได้ คิดอย่างเลื่อนลอย โดยวันนี้เรา จะทำกิจกรรมให้นักเรียนอธิบาย ถึงสิ่งที่นักเรียนคิดไว้ 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “บอกได้ ไหม ทำไมหลงฝูง” 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูแจกใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง” ให้กับนักเรียน ทุกคน 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงาน ให้นักเรียนเข้าใจ 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงาน และให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ ในระหว่างทำใบงาน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ขึ้นมา ถ้าหยิบถูกถามว่าเพราะอะไรถึงหยิบถูก ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าเรามีจุดมุ่งหมายแล้วว่าเราต้องหยิบปากกาให้ถูก ดังนั้นเราจึงตั้งใจที่จะคลำหาสิ่งที่เป็นปากกาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยพูดคำว่า แอปเปิ้ล มะละกอกล้วย ส้ม มะนาว พูดคำเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการอย่างละ 1 คน อธิบายว่าประธานทำหน้าที่ดูแลส่งตัวแทนสมาชิกกลุ่มออกมาจับสิ่งของในกล่องปริศนาโดยห้ามซ้ำคนประธานและเลขาก็มีสิทธิ์ออกมาจับได้ เลขามีหน้าที่เขียนสิ่งต่างๆ ลงในใบงาน 3 2 ครูแจกใบงาน "กล่องปริศนา" ให้กับนักเรียนทุกกลุ่ม 3 3 ครูอธิบายว่าในกล่องนี้มีสิ่งที่อยู่ในใบงานที่แจกให้กับนักเรียนเพียง 5 ชิ้นเท่านั้น ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาจับของในกล่องปริศนา กลุ่มละ 1 คนให้จับคนละ 3 วินาที นักเรียนสามารถออกมาจับได้จนสมาชิกในกลุ่มแน่ใจว่าสิ่งของ 5 อย่างนั้นถูกต้องแล้วให้ยกมือ

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการกิจกรรม
					4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผลให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
7	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ ความคิด คล่องแคล่ว	คำต่อคำ	การระดมสมอง	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 การสอนนักเรียนเรื่อง ของความหมาย และลักษณะ ของการคิด สร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์จนสามารถนำมาคิดเป็นคำตอบได้ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "คำต่อคำ" โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการต่อคำ โดยครูยกตัวอย่างบัตรภาพ บ้าน ขึ้นมาและอธิบายให้นักเรียนต่อคำต่อไปโดยคำนำหน้าเป็นคำว่า บ้าน ตลอด เช่น บ้านทรงไทย บ้านใกล้เคียง บ้านคือวิมาน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					บ้านสวน เป็นต้น 2 3 ครูกล่าวกิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามโดยจะมีพยางค์แรกกำหนดให้ 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากสี สีเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขಾಯ่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขายจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “คำตอบคำถาม” ให้นักเรียน 3 5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำนำหน้าก่อนจึงเริ่มทำคำถามนั้นๆ โดยจับเวลาคำถามละ 5 นาที 3 6 เมื่อจบครบทุกคำถาม ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟังกลุ่มละ 1 ใบงาน โดยไม่ซ้ำกัน 4 ชั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการ- คิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิด คล่องแคล่ว ให้นักเรียนอ่าน พร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นตอนทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลัง เรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
8	การคิด สร้างสรรค์ ลักษณะ ความคิด ยืดหยุ่น	ปริศนา คำทาย	การ ระดมสมอง	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก ใช้ความคิด สร้างสรรค์ ลักษณะความ- คิดยืดหยุ่น 2 การสอน นักเรียนเรื่อง ความหมาย และประโยชน์ ของการคิด สร้างสรรค์ ลักษณะความ- คิดยืดหยุ่น	1 ขั้นตอนทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อน เรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการ คิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในสังคมปัจจุบันทำ ให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "ปริศ- นาคำทาย" โดยครูสนทนากับ นักเรียนเกี่ยวกับการทายปริศนา จากนั้นครูให้นักเรียนลองตั้งคำ- ถามทายปริศนาคำทาย โดยครู นำบัตรภาพที่เป็นคำตอบตัว- อย่างให้นักเรียนช่วยกันตั้ง คำถาม 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะมี คำตอบให้นักเรียนแล้ว ให้นัก- เรียนช่วยกันคิดคำทายจาก

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					คำตอบที่ครูให้ 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยจับฉลากผลไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขอย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สวนเลขจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม "ปริศนาคำทาย" ให้นักเรียน 3 5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำตอบก่อนที่จะตั้งคำถามนั้นๆ โดยจับเวลาภาพละ 5 นาที 3 6 เมื่อจบครบทุกภาพครูสุ่มจับชื่อฉลากผลไม้ ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง และครูถามว่ากลุ่มใดมีปริศนานอกเหนือจากที่เพื่อนออกมารายงาน ให้นักเรียนกลุ่มนั้นๆ อ่านให้เพื่อนฟังด้วย 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการ- คิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิด ยืดหยุ่น ให้นักเรียนอ่านพร้อม กันทั้งห้อง 5 ขั้นตอนสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลัง เรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
9	การคิด เชิงเหตุผล แบบนิรนัย ด้าน การสรุปความ	ของใคร?	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก คิดการใช้เหตุ- ผลแบบนิรนัย ด้านการสรุป- ความ 2 การสอน นักเรียนเรื่อง ความหมาย ของข้อมูลและ เนื้อหาว่าเป็น สิ่งที่เกี่ยวข้อง กับการคิด	1 ขั้นตอนสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อน เรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงเรื่อง ของการคิดว่า การคิดแต่ละครั้ง เราต้องมีข้อมูลและเนื้อหาเพื่อ ประกอบการคิด อาจเป็นความรู้ หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บ ไว้ในสมอง โดยวันนี้เราจะทำ กิจกรรมให้นักเรียนฝึกใช้ข้อมูล ที่เก็บไว้ในสมองมาใช้กัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ของ- ใคร?” 3 ขั้นตอนกิจกรรม 3 1 ครูแจกใบงาน “ของใคร?” ให้กับนักเรียนทุกคน 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงใบงาน ให้นักเรียนเข้าใจ 3 3 ครูยกแผนภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					3 4 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานจากแผนที่ครูยกให้ดู นักเรียนคิดว่ามีอาชีพอะไรบ้าง ให้เวลาทำใบงาน 10 นาที 3 5 เมื่อหมดเวลา ครูให้คนที่ได้อาชีพมากที่สุดออกมาบอกเพื่อนๆ หน้าห้องว่ามีอาชีพอะไรบ้าง และชี้บอกว่าสังเกตจากสิ่งใดถึงตอบว่าเป็นอาชีพนั้นๆ 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง
10	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ ความคิดริเริ่ม	เรื่องนี้ ชื่อว่า	การ ระดมสมอง	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก ใช้ความคิด สร้างสรรค์ ลักษณะความ- คิดริเริ่ม 2 การสอน นักเรียนเรื่อง ความหมาย และสิ่งสำคัญ ของความคิด ริเริ่ม	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าไม่ใช่เป็นเรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างและฝึกฝนได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” โดยครูนำภาพมาติดบนกระดานดำ แล้วเล่าเรื่องสั้นๆให้นักเรียนฟัง 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันตั้งชื่อเรื่องให้ได้มากและเหมาะสมที่สุด โดยจะมีเนื้อเรื่องที่ละเอียดอยู่ในใบงาน 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยจับฉลากชื่อดอกไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขาวางละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขาวจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ให้นักเรียน 3 5 ครูบอกนักเรียนให้เวลา 20 นาที ในการให้ประธานแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องให้เพื่อนสมาชิกฟัง และทุกคนในกลุ่มร่วมกันตั้งชื่อให้เหมาะสมและมากที่สุด 3 6 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้ฟัง

ครึ่ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการ- คิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิด ริเริ่ม ให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลัง เรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
11	การคิด เชิงเหตุผล แบบนिरนัย ด้านการ สรุปความ	คิดตามภาพ	การเขียน บรรยาย พูดคุย โต้ตอบ	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึก คิดเชิงเหตุผล แบบนिरนัยด้าน การสรุปความ 2 การสอน นักเรียนในเรื่อง ประเภทของ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่าการคิดสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือคิดแบบมีจุดมุ่งหมายและคิดแบบไม่มีจุดมุ่งหมายนักเรียนควรคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายเพราะเป็นการคิดของคนที่มีสติสัมปชัญญะ สามารถที่จะพูดหรืออธิบายสิ่งที่ตนเองคิดได้อย่างมีเหตุผล โดยวันนี้เราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนลองคิดแบบมีจุดมุ่งหมายกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คิดตามภาพ” 3 ขั้นกิจกรรม 3 1 ครูแจกใบงาน “คิดตามภาพ” ให้กับนักเรียนทุกคน 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ 3 3 ครูยกตัวอย่าง เช่น ครูยกภาพส้มขึ้นมา ครูบอกว่าเมื่อครูเห็นภาพนี้แล้วจะนึกถึงอะไรบ้าง

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					สิ่งที่ครูนึกถึงคือสวนส้มที่กว้างใหญ่เพราะครูอยากมีไร่นาส้ม นึกถึงน้ำส้มคั้นเพราะครูชอบกิน นึกถึงสุนัขที่บ้านเพราะมันกินส้มได้ เป็นต้น 3 4 ครูยกแผนภาพให้นักเรียนดูประกอบการทำใบงาน 3 5 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่า จากแผนภาพที่ครูยกนักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง ให้เวลาทำใบงานภาพละ 5 นาที 3 6 เมื่อหมดเวลา ครูถามความสนใจนักเรียนให้ออกมาหน้าห้องเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง ถ้าไม่มีครูสุ่มเรียกประมาณ 5 คน 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน
12	การคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว	ปัญหาต้องแก้	การระดมสมอง	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ลักษณะความ-	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึง

ครึ่ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
				คิดคล่องแคล่ว 2 การสอนนักเรียนเรื่องความหมายและลักษณะของความคิดคล่องแคล่ว	การคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่สามารถคิดได้แปลกๆ ใหม่ ๆ มีประโยชน์ในการนำมาแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ ๆ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” โดยบอกว่าจะมีโจทย์ที่เป็นปัญหาให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหานั้นๆ ให้ได้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น ถ้าน้ำท่วมโลกจะใช้ชีวิตอยู่อย่างไร ลองให้นักเรียนช่วยกันตอบให้มากที่สุด 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหานั้นๆ โจทย์ให้โดยให้คิดคำตอบให้ได้มากที่สุด 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากจับฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ โดยให้นักเรียนร้องไว้เพื่อหากลุ่มเพื่อนของตัวเอง เสียงร้องเหมือนกันกลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขಾಯางละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากที่สุด

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					และรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขามีหน้าที่จดคำตอบของสมาชิก 3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3.4 ครูแจกใบงานกิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ให้ทุกกลุ่ม 3.5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน 3.6 ครูยกบัตรภาพ พร้อมกับจับเวลา 15 นาที และให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน 3.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง 4 ขั้นสรุป 4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน
13	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัยด้านการสรุปความ	ทำไมนะทำไม	การบรรยายพูดคุยโต้ตอบ	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดเชิงเหตุผลด้านการสรุปความ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่า การคิด

ครึ่ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
				2 การสอนนักเรียนเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดให้มีคุณภาพ	เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ การคิดที่มีคุณภาพนั้นต้องเริ่มจากที่ครอบครัว ที่โรงเรียนและที่สำคัญคือที่ตัวของนักเรียนเอง โดยวันนี้เราจะมาฝึกคิดกันจากคำถามที่ครูจะแจกให้กับทุกคนโดยไม่ซ้ำกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ทำไมนะทำไม” 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูแจกใบงาน “ทำไมนะทำไม” ให้กับทุกคน ครูบอกวนักเรียนทุกคนจะได้คำถามไม่ซ้ำกันโดยให้นักเรียนออกมาจับฉลากคำถามคนละ 1 ใบ ให้นักเรียนตอบคำตอบได้ไม่ต่ำกว่า 3 บรรทัด และห้ามเกิน 3 บรรทัด ใครขาดหรือเกินหักคะแนนบรรทัดละ 2 คะแนน ดังนั้นต้องกระชับและได้ใจความ เมื่อเสร็จให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนๆจะให้คะแนนด้วย ใครได้คะแนนจากเพื่อนมากที่สุดมีรางวัลเล็กน้อย 3 2 ครูจับเวลาในการทำใบงาน 5 นาที เสร็จแล้วให้วางปากกา 3 3 ครูให้นักเรียนออกมาอ่านคำถามและคำตอบให้เพื่อนฟัง เรียงไปจนครบทุกคน แต่ละคนเมื่ออ่านจบให้ครูถามว่าเป็นคำตอบที่มีเหตุผลดีหรือไม่ให้เพื่อน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ยกมือ 1 เสียง 1 คะแนน 3 4 ครูเขียนคะแนนไว้ในใบงานของนักเรียน 3 5 ใครได้คะแนนมากมีรางวัลเล็กน้อย 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน
14	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ ความคิด ยืดหยุ่น	สมมติว่า	การระดมสมอง	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 การสอนนักเรียนเรื่องความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ประเภทและความหมายของความคิดยืดหยุ่น	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญในสังคมปัจจุบัน การคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์นั้นทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นในสังคม ความคิดยืดหยุ่นเป็นลักษณะหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกการคิดสร้างสรรค์

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม ‘สมมติวา’ โดยพูดคุยกับนักเรียนว่าให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำหนดให้ เช่น ถ้ากระดานดำพูดได้ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ ที่โจทย์ให้ 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน จับได้ประเภทเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนเลือกประธานและเลขาประจำกลุ่มอย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สวนเลขาจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน “สมมติวา” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม 3 5 ครูให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน 3 6 ครูให้นักเรียนทำใบงานและ

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					เริ่มจับเวลา 3 7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง 4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการ-คิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน
15	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิด คล่องแคล่ว	คำสร้างประโยค	การระดมสมอง	1 การพัฒนา นักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 การสอน นักเรียนเรื่องลักษณะและประโยชน์ของความคิดคล่องแคล่ว	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงความคล่องแคล่วว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ ถ้านักเรียนฝึกใช้ความคิดคล่องแคล่วบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์หลายอย่าง และวันนี้เราจะฝึกความคิดคล่องแคล่วกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คำสร้างประโยค” ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรมนี้

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					เป็นเรื่องการประสมคำให้เป็นประโยค ครูจะให้คำกับนักเรียน และให้นักเรียนแต่งเป็นประโยคให้ได้มากที่สุด ครูเขียนตัวอย่างให้ดูบนกระดานดำ เขียนคำว่า ดำ อีกา บ้าน หลัง มี สี และครูให้นักเรียนลองแต่งประโยค ครูเป็นคนเขียนให้บนกระดานดำ 3 ชั้นกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข 1-7 นักเรียนที่นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนเลือกประธานและเลขาประจำกลุ่มอย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สวนเลขาจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน “คำสร้าง-ประโยค” และบัตรคำ 1 ชุด ให้นักเรียนทุกกลุ่ม 3 5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน 3 6 ครูจับเวลา 10 นาที และให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน 3 7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิด คลองแคลว ให้นักเรียนอ่าน พร้อมกันทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน
16	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม	ประกอบเป็นภาพ	การระดมสมอง	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม 2 การสอนนักเรียนเรื่องสิ่งที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของคนเราทุกคน มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และโอกาสที่จะได้ใช้และได้รับการฝึกฝน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ” โดยพูดคุยกับนักเรียนว่ากระดาษรูปทรงเรขาคณิตสามารถนำมาประกอบเป็นรูปต่างๆ ได้มากมายยกตัวอย่างที่อยู่บนแผ่นป้ายสาส์น ครูประกอบกระดาษรูปทรงเรขาคณิต

ครึ่ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					เป็นภาพต่าง ๆ ให้นักเรียนลองทายว่าเป็นรูปอะไรบ้าง 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันประกอบรูปภาพขึ้นมาจากกระดาษรูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ 3 ขั้นตอนกิจกรรม 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากทาสัตว์ โดยให้ทำทาสัตว์นั้น ๆ ไว้ ทำทาเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 3 2 ครูให้นักเรียนเลือกประธานและเลขาประจำกลุ่มอย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขาจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม 3 4 ครูแจกใบงาน “ประกอบเป็นภาพ” และให้อุปกรณ์นักเรียนแต่ละกลุ่มโดยให้นักเรียนปรึกษากันและช่วยกันประกอบกระดาษรูปทรงเรขาคณิตให้เป็นรูปภาพต่าง ๆ 3 5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนฟังหน้าห้องเรียน

ครั้ง	เรื่องที่พัฒนา	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินกิจกรรม
					4 ขั้นสรุป 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการ- คิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิด ริเริ่ม ให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน ทั้งห้อง 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หลังเรียน

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1
ครั้งที่ 1

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท
ชื่อกิจกรรม	"พวกฉันอยู่ไหน"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความรู้ความสำคัญของการคิดและการฝึกคิด ที่ดี
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิด เชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ใน เด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะ สามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และ มีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้ พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิด เชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต
เทคนิค	การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน "พวกฉันอยู่ไหน" 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน โดยเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ยากจนเกินไปก่อน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเภทของสิ่งต่างๆ ที่เคยได้เห็น ที่รู้จักหรือที่มีอยู่รอบๆ ตัว เช่น เสื้อ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า จัดอยู่เป็นประเภทเดียวกันคือเป็นเครื่องแต่งกาย ไม้บรรทัด ดินสอ ยางลบ จัดอยู่เป็นประเภทเดียวกันคือเป็นอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูแจกใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน” ให้กับนักเรียนทุกคน

3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.2.3 การสุ่มให้นักเรียนอธิบายคำตอบของตนเองที่ละข้อ และครูอธิบายเพิ่มเติม

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน” ตามลำดับดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงสิ่งสำคัญของการคิด

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่วิจัย “พวกฉันอยู่ไหน”

1.3.2.4 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรว่ามีมากมายหลายชนิด ถ้าเรารู้จักคิดแบ่งแยกประเภทจะทำให้เรามีความสะดวกมากขึ้น

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูเดินดูนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

1.3.2.8 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ครูสุ่มเรียกนักเรียนถามคำตอบตั้งแต่ข้อแรกถึงข้อสุดท้าย โดยให้บอกเหตุผลที่เลือกคำตอบนั้นๆ ด้วย ครูเฉลยข้อที่ถูกและอธิบายเพิ่มเติม

1.3.2.9 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.10 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

1.3.2.11 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 4 2 ใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน”

1 4 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม "พวกฉันอยู่ไหน" ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สาระสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัย ทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่นสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิด เชิงเหตุผล สามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะ สามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้น ฝึก ได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะ เป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการจัดประเภท
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญของการคิดและการฝึกคิดที่ดี

2.3 เนื้อหา

การคิด เป็นสิ่งสำคัญควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็ก ๆ เพราะการคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่สุดที่นักเรียนต้องใช้ตลอดชีวิต และเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน

การที่นักเรียนเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ยากจนเกินไป จะทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าที่จะบอกสิ่งที่เราคิดให้ผู้อื่นฟังได้ทำให้เรามีความมั่นใจและเกิดความภูมิใจและค่อย ๆ พัฒนา ความยากของการคิดขึ้นไปเรื่อย ๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือนักเรียนต้องมีความกล้าหาญที่จะบอก หรือตอบคำถามในสิ่งที่เราคิดเมื่อมีใครมาถามเราด้วย

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน โดยเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ยากจนเกินไปก่อน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเภทของสิ่งต่างๆ ที่เคยได้เห็น ที่รู้จักหรือที่มีอยู่รอบๆ ตัว เช่น เสื้อ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า จัดอยู่เป็นประเภทเดียวกันคือเป็นเครื่องแต่งกาย ไม้บรรทัด ดินสอ ยางลบ จัดอยู่เป็นประเภทเดียวกันคือเป็นอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้ออกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

2 4 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

2 4 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน”

2 5 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

2 6 1 ตรวจผลจากใบงาน

2 6 2 สังเกตความตั้งใจจากการทำใบงาน

2 6 3 สังเกตจากการตอบคำถาม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน
- 3 3 ให้นักเรียนทำใบงาน “พวกฉันอยู่ไหน”
- 3 4 ให้นักเรียนผลัดกันเฉลยกับเพื่อนที่ละข้อ เมื่อทำเสร็จหมดแล้ว โดยให้บอกเหตุผลในการเลือกคำตอบให้เพื่อนฟังด้วย
- 3 4 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 5 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 3 6 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

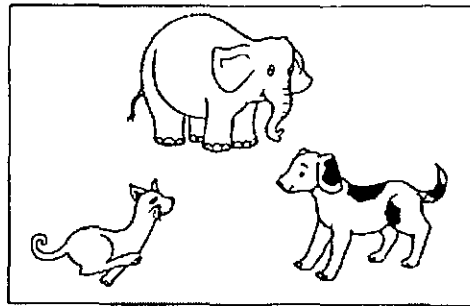
ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียน X ทับอักษร ก ข หรือ ค ที่นักเรียนคิดว่าจัดอยู่ในประเภทเดียวกันกับโจทย์

1

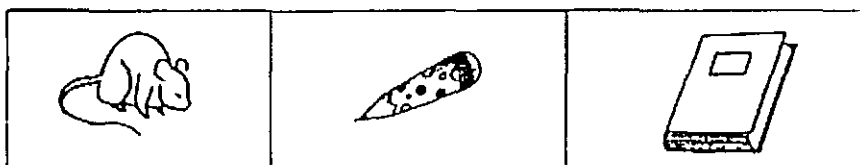
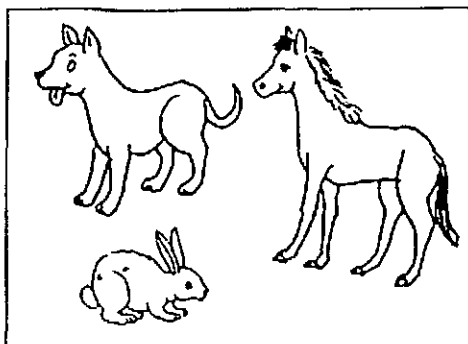
ก

ข

ค

2

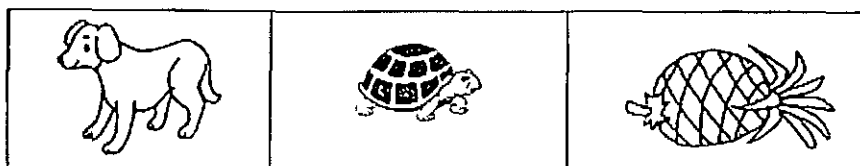
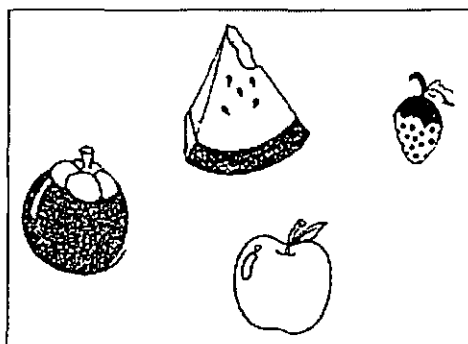

ก

ข

ค

3

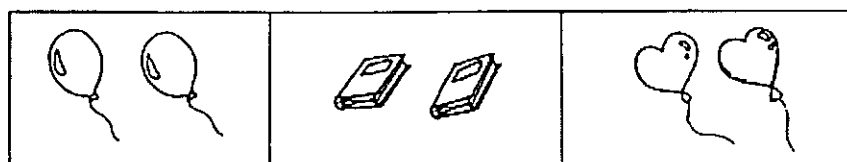
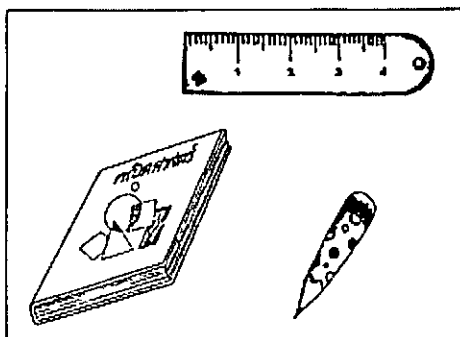

ก

ข

ค

4

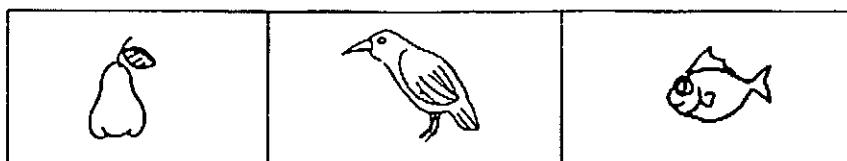
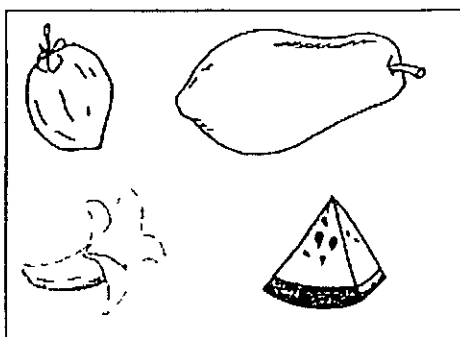

ก

ข

ค

5

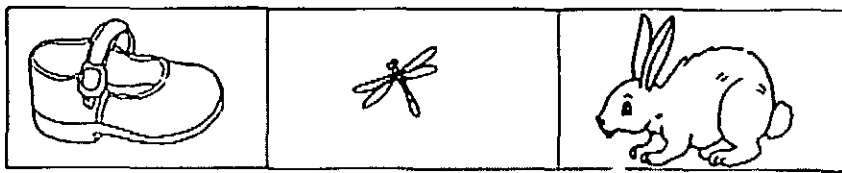
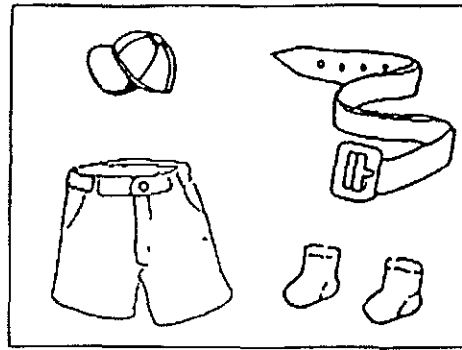

ก

ข

ค

6

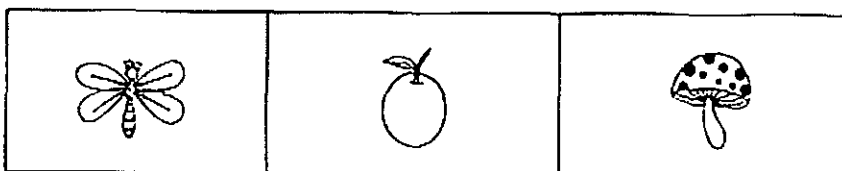
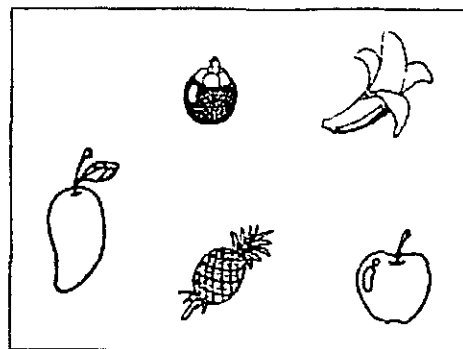

ก

ข

ค

7

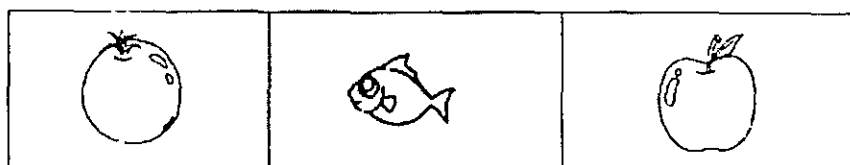
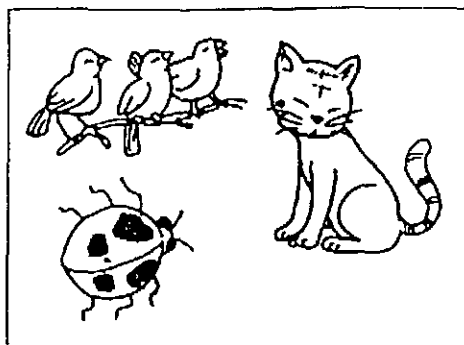

ก

ข

ค

8

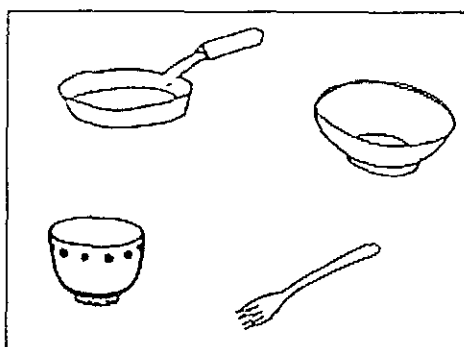

ก

ข

ค

9

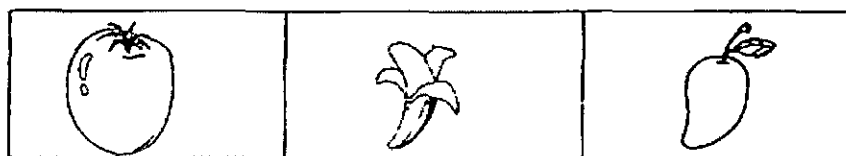
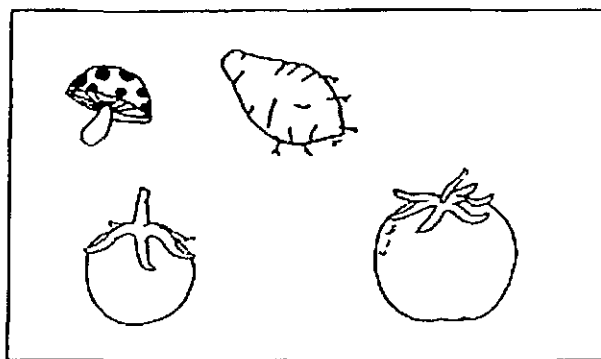

ก

ข

ค

10

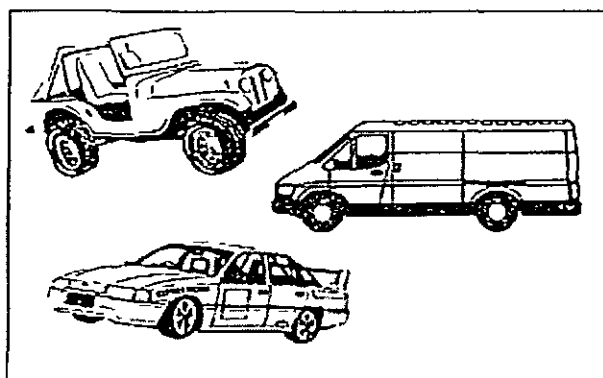

ก

ข

ค

11

ก

ข

ค

ใบเฉลย

ใบงาน "พวกฉันอยู่ไหน"

ข้อ	คำตอบ
1	ข
2	ก
3	ค
4	ข
5	ก
6	ก
7	ข
8	ข
9	ค
10	ก
11	ข

*****

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม "พวกฉันอยู่ไหน"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

¹การคิด เป็นสิ่งสำคัญควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กๆ เพราะการคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต และเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน

การที่นักเรียนเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ยากจนเกินไป จะทำให้เรากล้าคิด กล้าทำ และกล้าบอกเหตุผลในสิ่งที่เราคิดให้ผู้อื่นฟังได้ ทำให้เรามีความมั่นใจและภูมิใจ และคอยๆพัฒนาความยากของการคิดขึ้นไปเรื่อยๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือเราต้องมีความกล้าหาญที่จะบอกหรือตอบคำถามในสิ่งที่เราคิดเมื่อมีใครมาถามเราด้วย

*****

---

¹ชาติ แจมหนูช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 10

ชื่อ
วันที่

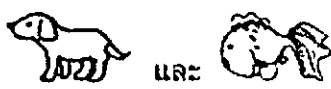
ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

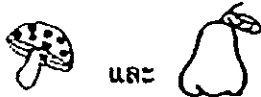
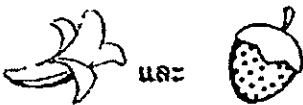
เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กหรือไม่ ก ไม่จำเป็น ข จำเป็น ค ไม่แน่ใจ	2 การคิดมีความสำคัญอย่างไร ก เป็นหัวใจสำคัญในการเรียน ข เป็นหัวใจสำคัญในการเล่น ค เป็นหัวใจสำคัญในการมาโรงเรียน
3 การคิดเป็นสิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิตหรือไม่ ก เป็นสิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต ข ไม่ใช่สิ่งที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต ค ไม่แน่ใจ	4 ข้อใดคือการฝึกคิดที่ดี ก ฝึกจากง่ายไปหายาก ข ฝึกจากยากไปหาง่าย ค ฝึกแบบยากๆ ง่ายๆ สลับกัน
5. การฝึกคิดแบบง่ายไปหายากจะทำให้เราเป็นอย่างไร ก ทำให้เรากล้าคิด ข ทำให้เรากล้าพูดในสิ่งที่เราคิด ค ถูกทุกข้อ	6 และ จัดอยู่ประเภทเดียวกันเพราะเหตุใด ก เพราะเป็นสัตว์เหมือนกัน ข เพราะมีตา 2 ตาเหมือนกัน ค เพราะมีหางเหมือนกัน

7 และ จัดอยู่ประเภทเดียวกันหรือไม่ ก ไม่ใช่ ข ใช่ ค ไม่แน่ใจ	8 และ เหตุใดจึงไม่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน ก หมวกเป็นเครื่องแต่งกาย และ สมุดเป็นอุปกรณ์การเรียน ข สมุดเป็นเครื่องแต่งกาย และ หมวกเป็นอุปกรณ์การเรียน ค ไม่มีเหตุผล
9 และ จัดอยู่ประเภทเดียวกันเพราะเหตุใด ก. เพราะวางขายอยู่ในร้านเดียวกัน ข เพราะเป็นผลไม้เหมือนกัน ค เพราะออรอยเหมือนกัน	10 สิ่งใดเป็นเครื่องมือสำคัญที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต ก การคิด ข การเล่น ค การต่อสู้

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “พวกฉันอยู่ไหน”
ประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

1 ข

2 ก

3 ก

4 ก

5 ค

6 ก

7 ก

8 ก

9 ข

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1
ครั้งที่ 2

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ
ชื่อกิจกรรม	"อะไรของฉันหายไป"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความรู้ความสำคัญ และความจำเป็นของ การคิด
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิด เชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ใน เด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะ สามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมี การวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้ พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิด เชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์ สำหรับเด็กในอนาคต
เทคนิค	การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ภาพตัวอย่าง "อะไรของฉันหายไป" 3 ใบงาน "อะไรของฉันหายไป" 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นหัวใจของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การฝึกใช้ความคิดจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความรู้ต่างๆ ได้ดี โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกความคิดกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” โดยครูสนทนากับนักเรียนถึงการหาสิ่งที่หายไปจากภาพตัวอย่าง หรือวาดภาพให้นักเรียนดูบนกระดานดำเพิ่มเติมจากภาพตัวอย่างอีก

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูแจกใบงาน “อะไรของฉันหายไป” ให้นักเรียนทุกคน

3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3.3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้

ในระหว่างทำใบงาน

3.4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบของนักเรียนที่ละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกคำตอบในข้อนั้นๆ ด้วย

3.5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียน

อ่านตาม

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.2.3 การสุ่มให้นักเรียนอธิบายคำตอบของตนเองทีละข้อ และครูอธิบายเพิ่มเติม

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงสิ่งสำคัญของการคิด

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่อีกกิจกรรม “อะไรของฉันหายไป”

1.3.2.4 ครูสนทนากับนักเรียนถึงการหาส่วนที่หายไปจากภาพตัวอย่าง

หรืออาจวาดภาพให้นักเรียนดูบนกระดานดำ

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “อะไรของฉันหายไป” ให้กับนักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูเดินดูนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

1.3.2.8 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ครูสุ่มเรียกนักเรียนถามคำตอบตั้งแต่ข้อแรกถึงข้อสุดท้าย โดยให้บอกเหตุผลที่เลือกคำตอบข้อนั้นๆ ด้วย ครูเฉลยข้อที่ถูกและอธิบายเพิ่มเติม

1.3.2.9 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.10 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

1.3.2.11 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1.4.1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 1.4.2 ภาพตัวอย่าง “อะไรของฉันหายไป”
- 1.4.2 ใบงาน “อะไรของฉันหายไป”
- 1.4.3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผล สามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการหาส่วนที่หายไปของภาพ
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความสำคัญ และความจำเป็นของการคิด

2.3 เนื้อหา

การคิด เป็นสิ่งสำคัญควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กๆ เพราะการคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต และเป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน

การที่นักเรียนเริ่มฝึกใช้ความคิดในสิ่งที่ไม่ยากจนเกินไป จะทำให้เรากล้าคิด กล้าทำ และกล้าบอกเหตุผลในสิ่งที่เราคิดให้ผู้อื่นฟังได้ ทำให้เรามีความมั่นใจและภูมิใจ และค่อยๆ พัฒนาความยากของการคิดขึ้นไปเรื่อยๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือเราต้องมีความกล้าหาญที่จะบอกหรือตอบคำถามในสิ่งที่เราคิดเมื่อมีใครมาถามเราด้วย

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญ เป็นหัวใจของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การฝึกใช้ความคิดจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความรู้ต่างๆ ได้ดี โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกความคิดกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” โดยครูสนทนากับนักเรียนถึงการหาส่วนที่หายไปจากภาพตัวอย่าง หรือวาดภาพให้นักเรียนดูบนกระดานดำเพิ่มเติมจากภาพตัวอย่างอีก

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “อะไรของฉันหายไป” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

2 4 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบของนักเรียนทีละคน ในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกคำตอบในข้อนั้นๆ ด้วย

2 4 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ภาพตัวอย่าง “อะไรของฉันหายไป”

2 5 3 ใบงาน “อะไรของฉันหายไป”

2 5 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

2 6 1 ตรวจผลจากใบงาน

2 6 2 สังเกตความตั้งใจจากการทำใบงาน

2 6 3 สังเกตจากการตอบคำถาม

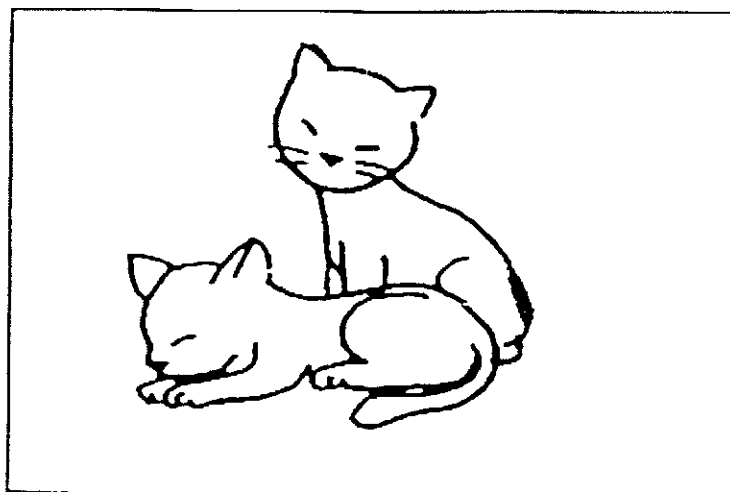
3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน
- 3 3 ให้นักเรียนทำใบงาน “อะไรของฉันหายไป”
- 3 4 ให้นักเรียนผลัดกันเฉลยกับเพื่อนทีละข้อ เมื่อทำเสร็จหมดแล้ว โดยให้บอกเหตุผลในการเลือกคำตอบให้เพื่อนฟังด้วย
- 3 5 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 6 ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม
- 3 7 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ภาพตัวอย่าง

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

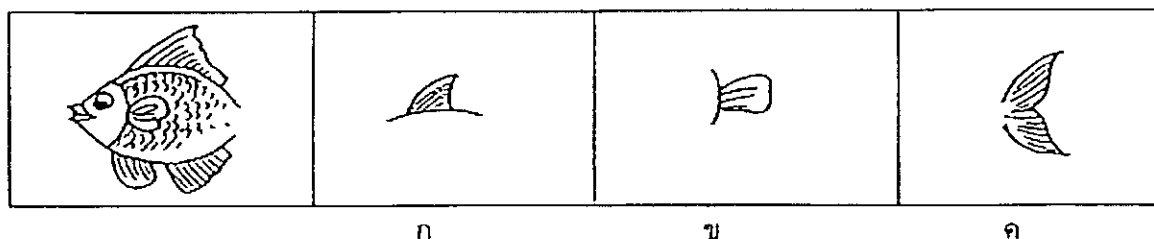
ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “อะไรของฉันหายไป”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียน X ทับ ก ข หรือ ค ที่นักเรียนคิดว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

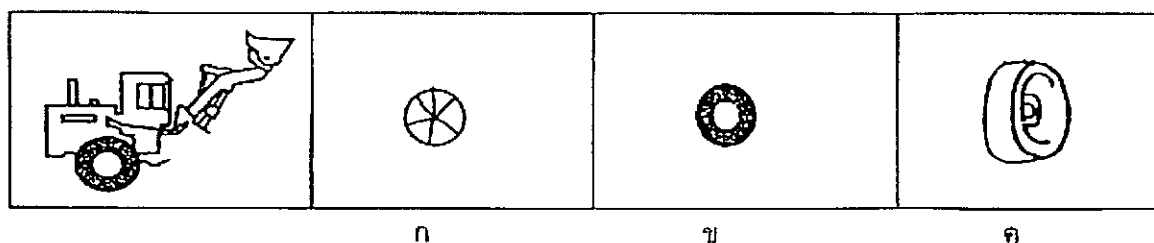
1 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

2 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อที่ 1 เรียกว่าอะไร

ก หาง   ข ก้าง   ค ครีบ

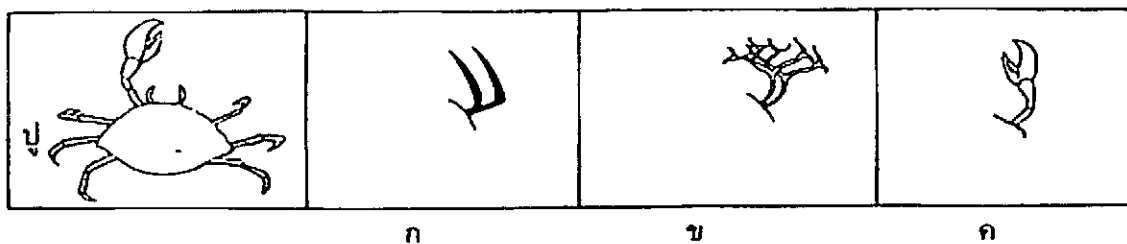
3 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

4 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อที่ 3 เรียกว่าอะไร

ก ล้อ   ข เบรก   ค พวงมาลัย

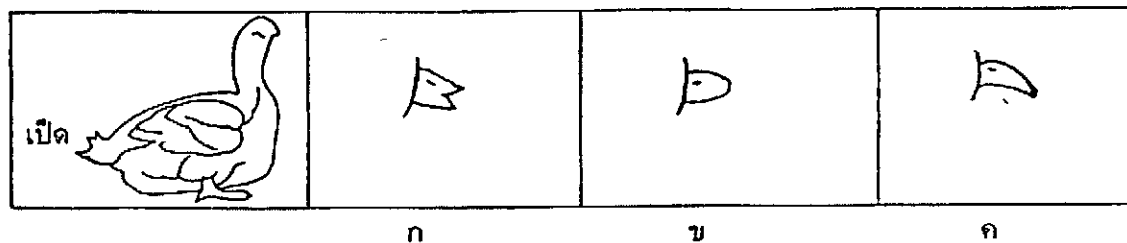
5 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

6 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อที่ 5 เรียกว่าอะไร

ก หาง   ข ขา   ค กำม

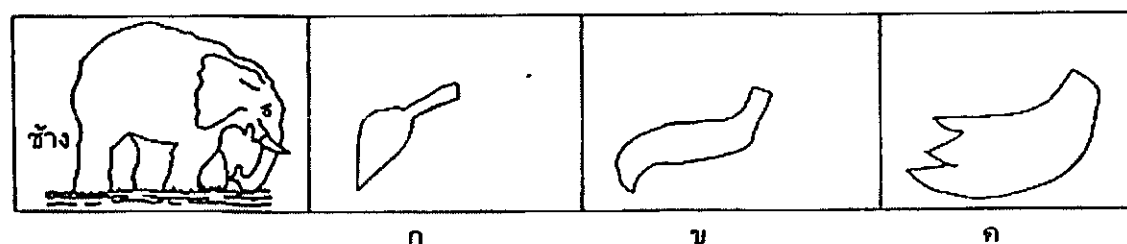
7 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

8 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อที่ 7 เรียกว่าอะไร

ก ปาก   ข ปีก   ค ขา ,

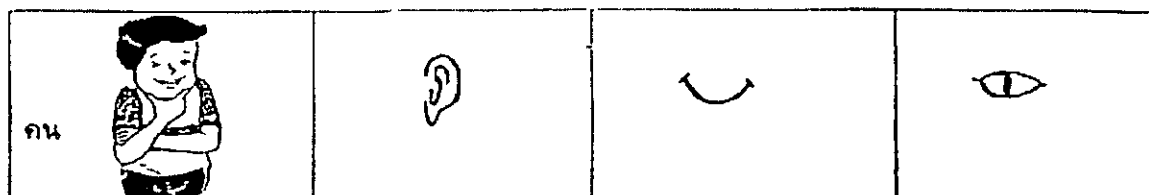
9 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

10 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อที่ 9 เรียกว่าอะไร

ก งวง   ข หาง   ค งา

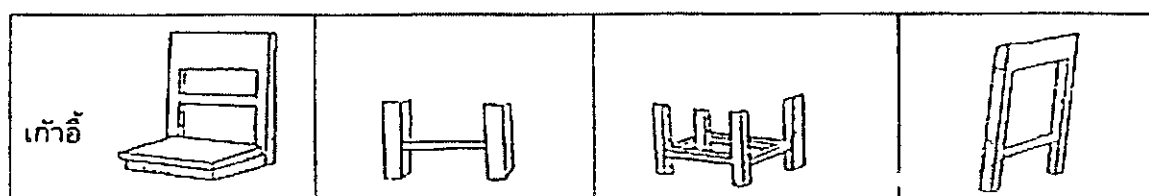
11 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

12 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อ 11 เรียกว่าอะไร

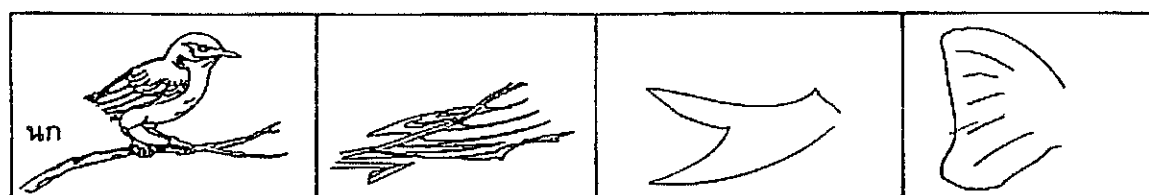
13 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

14 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อ 13 เรียกว่าอะไร

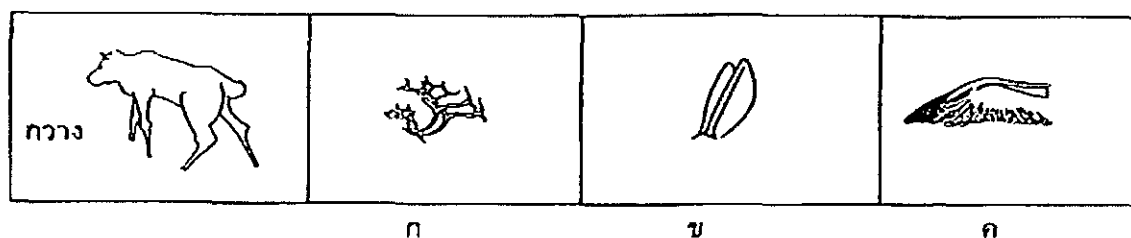
---

15 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

16 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อ 15 เรียกว่าอะไร

17 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

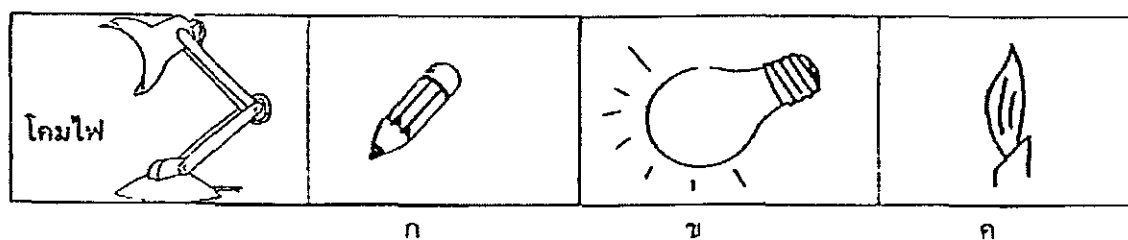
18 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อ 17 เรียกว่าอะไร

ก งา

ข งวง

ค เขา

19 ส่วนที่หายไปคือข้อใด

20 ส่วนที่ขาดหายไปจากข้อ 19 เรียกว่าอะไร

ก หลอดไฟ

ข ไฟ

ค เปลวไฟ

ใบเฉลย
ใบงานกิจกรรม ‘อะไรของฉันหายไป’

ข้อ	คำตอบ
1	ค
2	ก
3	ข
4	ก
5	ค
6	ค
7	ข
8	ก
9	ก
10	ข
11	ก
12	ก
13	ข
14	ข
15	ก
16	ค
17	ก
18	ค
19	ข
20	ก

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “อะไรของนั้นหายไป”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

¹การคิด เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่นักเรียนต้องใช้ตลอดชีวิต การคิดเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนเพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความรู้ต่างๆ ได้ดี และสามารถที่จะนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เมื่อเราเจอปัญหาที่ต้องแก้ ในบางครั้งเราอาจถามผู้ใหญ่ว่าไม่ได้ เราจึงควรฝึกที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยต้องใช้ความคิดที่มีความรอบคอบ มีความถูกต้อง และมีคำอธิบายในความคิดของเราด้วย การที่เราฝึกคิดจะทำให้เรามีพื้นฐานในการคิดที่ดี สามารถคิดในสิ่งที่ยากๆ ได้ต่อไปในอนาคต

*****

---

¹ชาติ แจมหนูช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 22-23

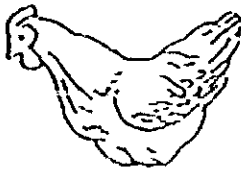
ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่อง การคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “อะไรของฉันทายไป”
ประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 นักเรียนคิดว่า “การคิด” เป็นเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ตลอดชีวิตหรือไม่ ก ไม่จำเป็น ข จำเป็น ค ไม่แน่ใจ	2 การคิดเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ
3 ตัวนักเรียนสามารถจะแก้ปัญหาที่ไม่ยากเกินไปด้วยตัวเองได้หรือไม่ ก ได้ เพราะเด็กก็มีความสามารถ ข ไม่ได้ เพราะยังเด็กเกินไป ค ไม่แน่ใจ	4 นักเรียนคิดว่า “ปัญหา” คืออะไรบ้าง ก การบ้าน ข แบบฝึกหัด ค ทุกสิ่งที่ทำให้เราต้องใช้ความคิด
5 เวลาใดบ้างที่นักเรียนไม่ต้องใช้ความคิด ก ทำการบ้าน ข ดูละคร ค นอนหลับ	6 การที่นักเรียนฝึกใช้ความคิดตั้งแต่ยังเด็กจะทำให้เราเป็นอย่างไร ก ทำให้เราปวดหัวตั้งแต่เด็ก ข ทำให้เราพูดได้เก่ง ค ทำให้เราคิดสิ่งยากๆ ได้ตอนเป็นผู้ใหญ่

7 ถ้านักเรียนโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว แต่ไม่มีความสามารถแก้ปัญหาใดๆ ได้เพราะเหตุใด ก. เพราะตอนเด็กๆ ไม่ฝึกใช้ความคิด ข. เพราะปัญหานั้นยากไป ค. เพราะไม่ฉลาด	8 จากภาพ ส่วนใดของภาพหายไป ก ปีก ข หาง ค ขน
9 นักเรียนสามารถนำความคิดไปใช้ที่ใดได้บ้าง ก. ที่โรงเรียน ข. ที่บ้าน ค. ทุกๆ ที่	10. จากภาพ ส่วนใดของภาพหายไป ก หาง ข งา ค ขา

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม "อะไรของฉันหายไป"
 ประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

1 ข

2 ก

3 ก

4 ค

5 ค

6 ค

7 ก

8 ก

9 ค

10 ก

**การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด ของช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 3**

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการอุปมาอุปไมย
ชื่อกิจกรรม	“ต่อไปอะไรเอ่ย”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านอุปมาอุปไมย 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความหมายของการคิดให้เป็น และความสำคัญของการคิดให้เป็น
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผล ได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะ สามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมี การวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ เด็กได้ พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับ เด็กในอนาคต
เทคนิค	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย” 3 ภาพตัวอย่าง “ต่อไปอะไรเอ่ย” 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างไปจากสัตว์ต่าง ๆ บนโลกนี้ การที่เรารู้จักคิดจะทำให้เราทำสิ่งต่าง ๆ เป็น โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกใช้ความคิดกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย” โดยครูยกภาพตัวอย่างให้นักเรียนดู และลองถามนักเรียนให้ช่วยกันตอบ

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูแจกใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย” ให้นักเรียนทุกคน

3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.2.3 การสุ่มให้นักเรียนอธิบายคำตอบของตนเองที่ละข้อ และครูอธิบายเพิ่มเติม

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงความสำคัญของการคิด

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่อุปกรณ์ “ต่อไปอะไรเอ่ย”

1.3.2.4 ครูยกภาพตัวอย่างให้นักเรียนดู และลองถามนักเรียนให้ช่วยกันตอบ

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูเดินดูนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

1.3.2.8 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ครูสุ่มเรียกนักเรียนถามคำตอบตั้งแต่ข้อแรกถึงข้อสุดท้าย โดยให้อธิบายเหตุผลที่เลือกคำตอบข้อนั้นๆ ครูเฉลยข้อที่ถูกต้องและอธิบายเพิ่มเติม

1.3.2.9 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.10 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

1.3.2.11 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนโดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 4 2 ใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย”

1 4 3 ภาพตัวอย่าง “ต่อไปอะไรเอ่ย”

1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านอุปมาอุปไมย
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความหมายของการคิดให้เป็น และความสำคัญของการคิดให้เป็น

2.3 เนื้อหา

การคิด เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้แตกต่างไปจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ การที่คนเรารู้จักคิดหรือคิดเป็น เป็นสิ่งที่ยิ่งย่องของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพราะการคิดเป็นจะช่วยให้เราทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ดูเป็น ฟังเป็น กินเป็น ใช้น้ำเป็น บริโภคเป็น คบหาพูดคุยเป็น

การสอนให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น มีเหตุผลในสิ่งที่ตนเองคิด เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะความสามารถทางความคิดจะนำนักเรียนไปสู่พัฒนาการทางด้านอื่นๆ อีกไม่รู้จบ

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างไปจากสัตว์ต่างๆ บนโลกนี้ การที่เรารู้จักคิดจะทำให้เราทำสิ่งต่างๆ เป็น โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกใช้ความคิดกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย” โดยครูยกภาพตัวอย่างให้นักเรียนดู และลองถามนักเรียนให้ช่วยกันตอบ

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

2 4 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

2 4 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตาม

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย”

2 5 3 ภาพตัวอย่าง “ต่อไปอะไรเอ่ย”

2 5 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

2 6 1 ตรวจผลจากใบงาน

2 6 2 สังเกตความตั้งใจจากการทำใบงาน

2 6 3 สังเกตจากการตอบคำถาม

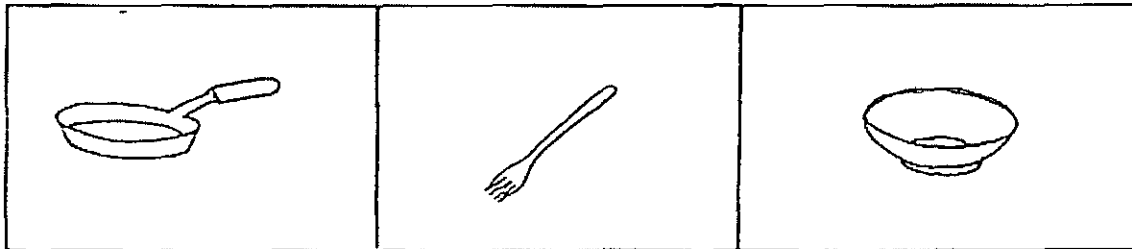
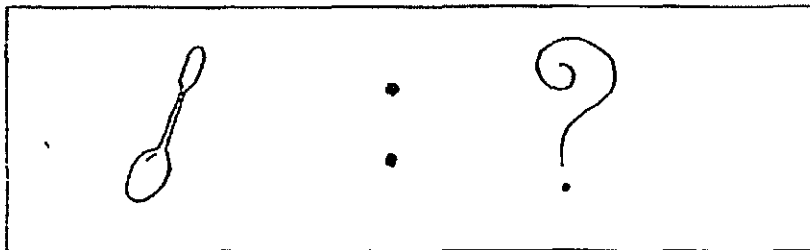
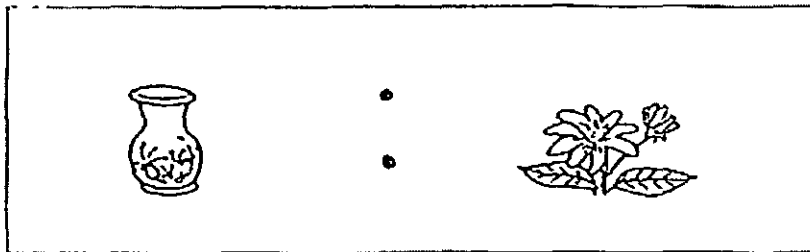
3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน
- 3 3 ให้นักเรียนทำใบงาน “ต่อไปอะไรเอ่ย”
- 3 4 ให้นักเรียนผลัดกันเฉลยกับเพื่อนทีละข้อ เมื่อทำเสร็จหมดแล้ว โดยให้บอกเหตุผลในการเลือกคำตอบในข้อนั้นๆ ให้เพื่อนฟังด้วย
- 3 5 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 6 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 3 7 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ภาพตัวอย่าง

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

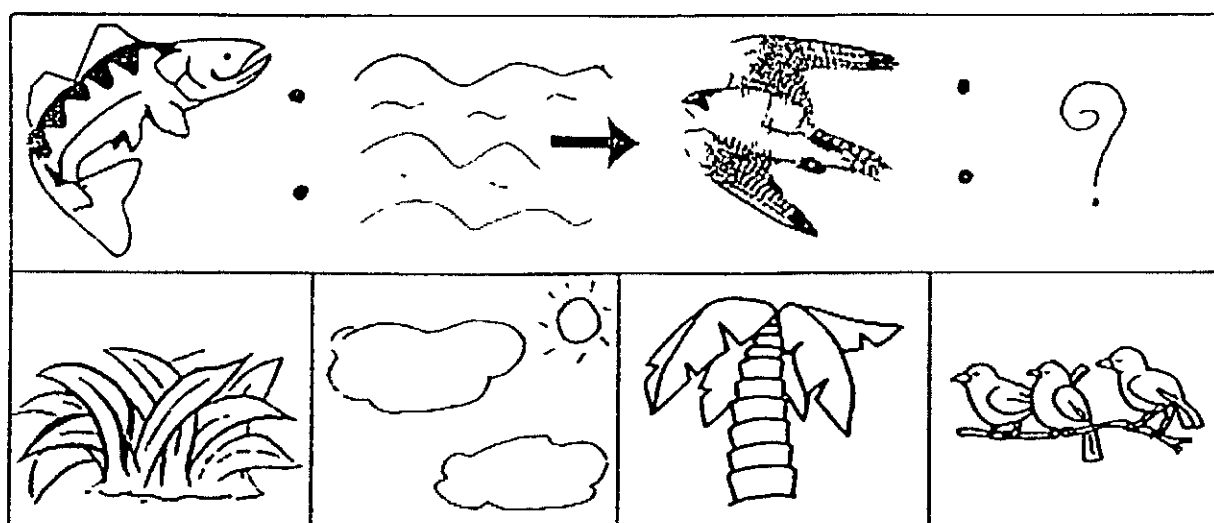
ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม "ต่อไปอะไรเอ่ย"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียน X ทับ ก ข หรือ ค ที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1

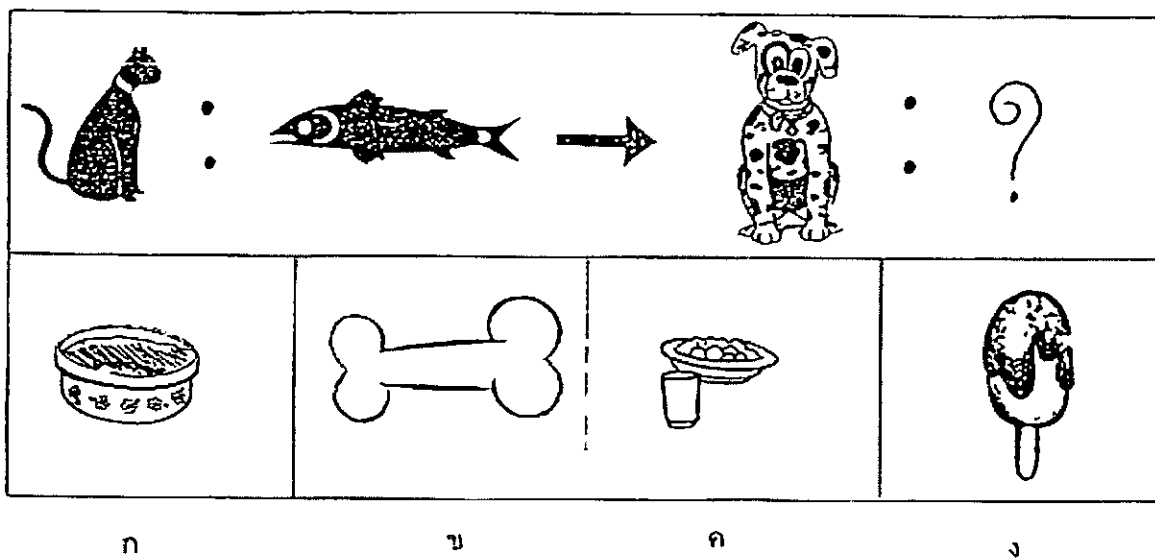
ก

ข

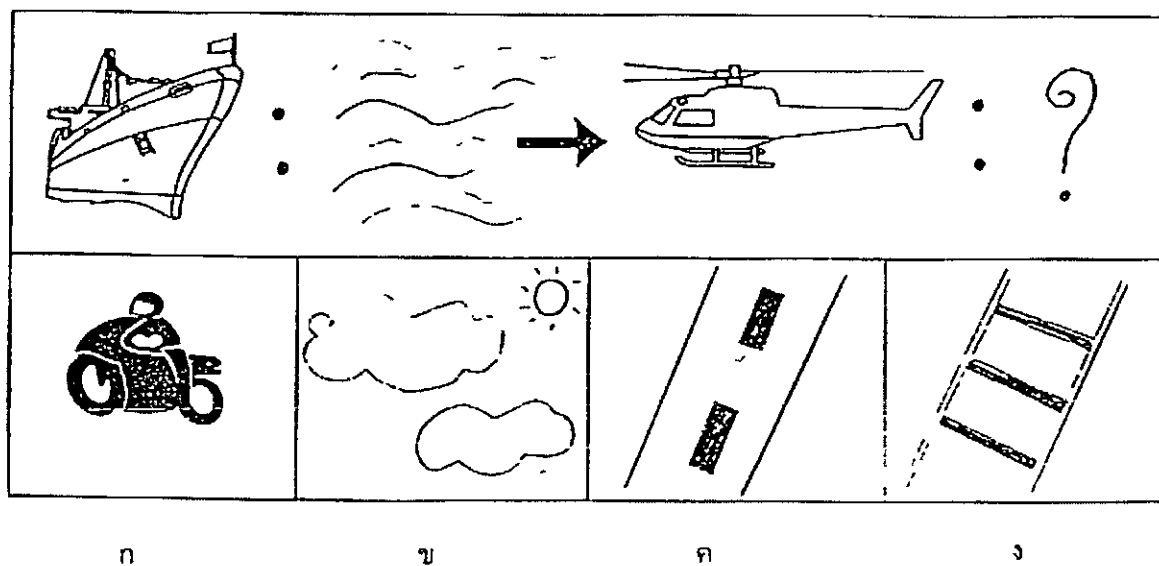
ค

ง

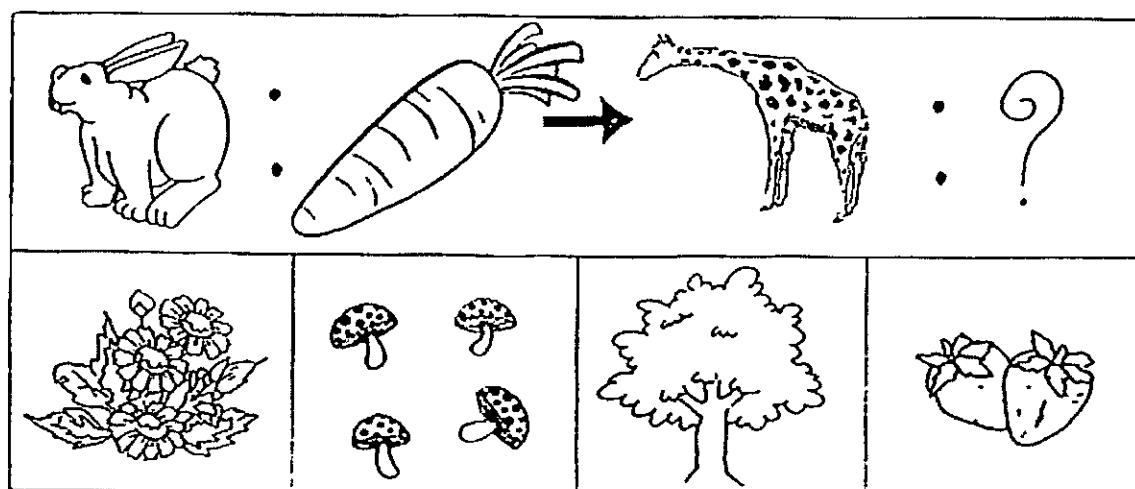
2

3

4

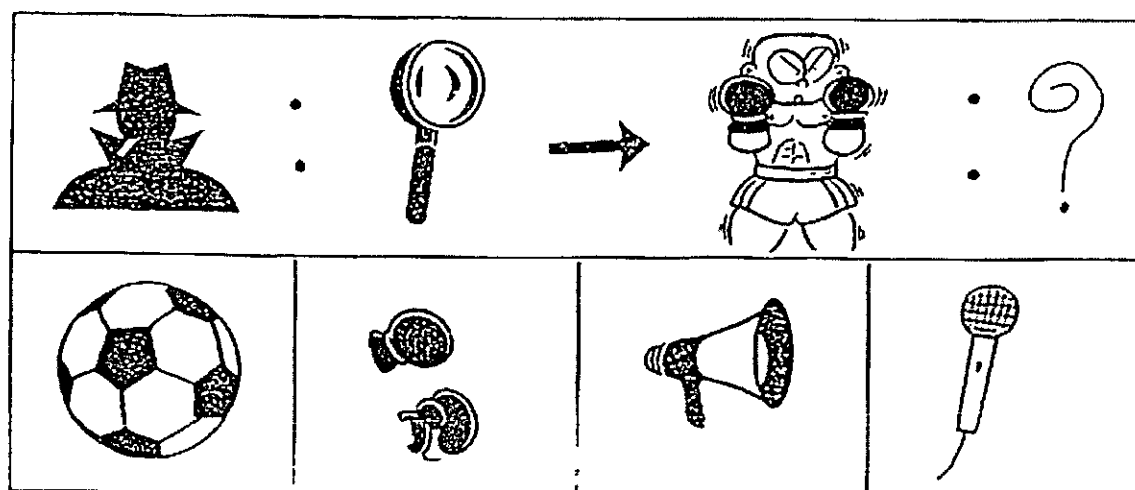
ก

ข

ค

ง

5

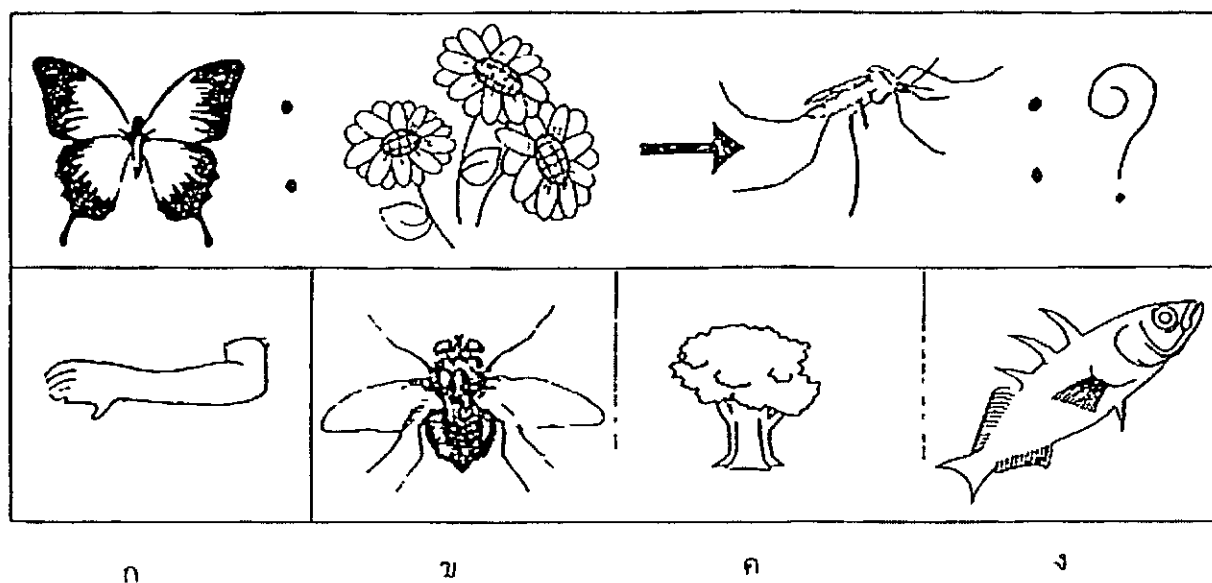
ก

ข

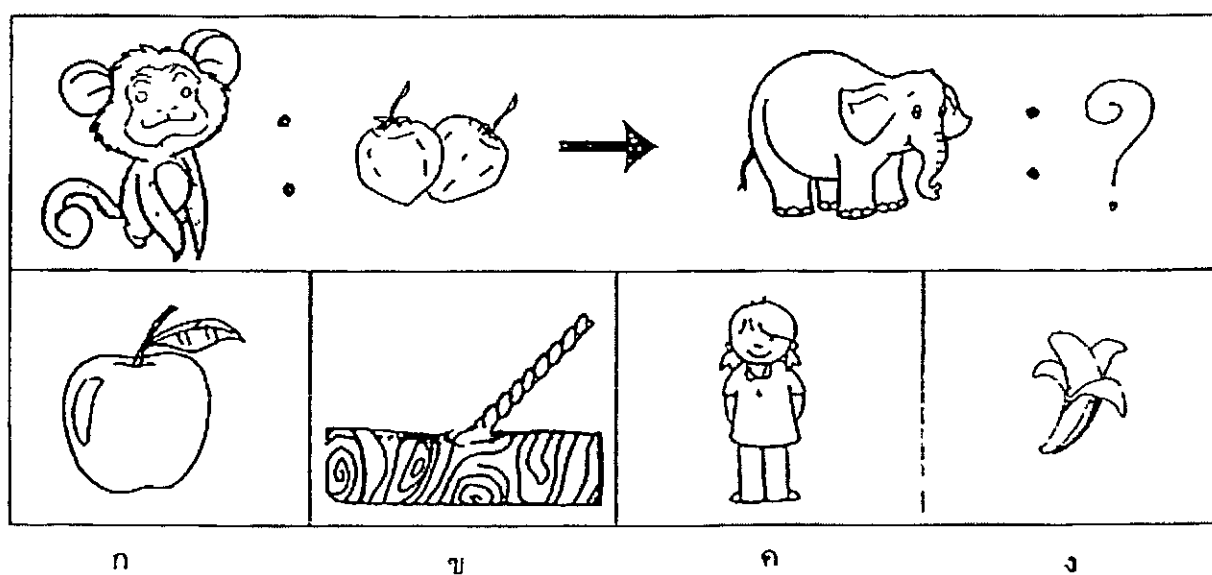
ค

ง

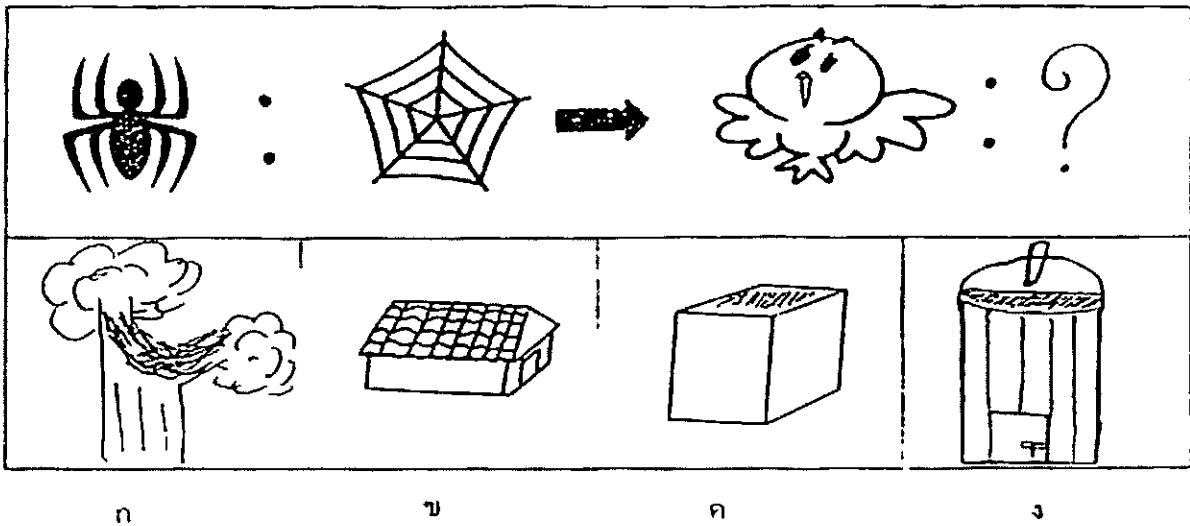
6

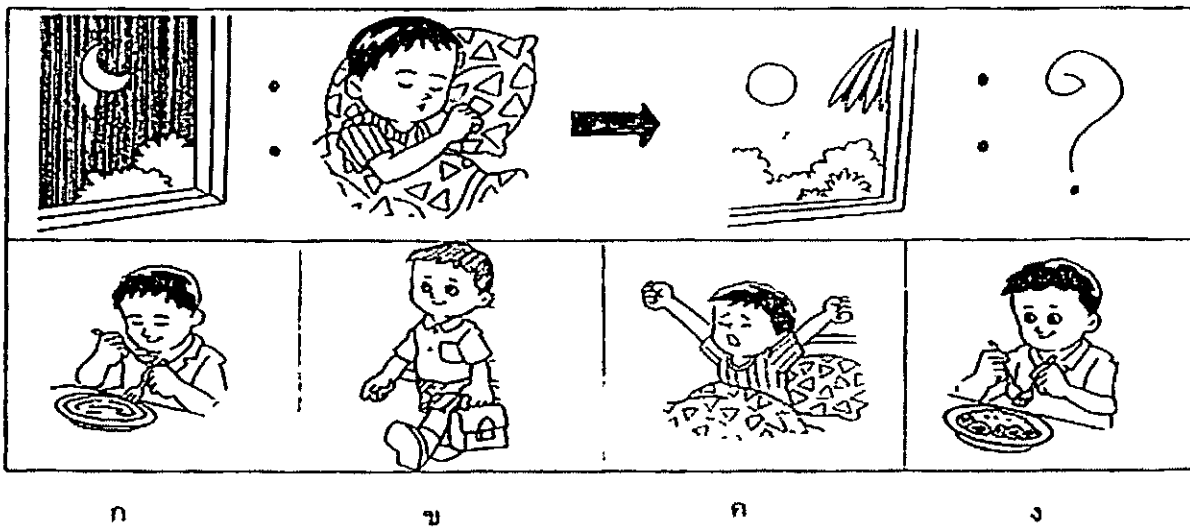
7

8

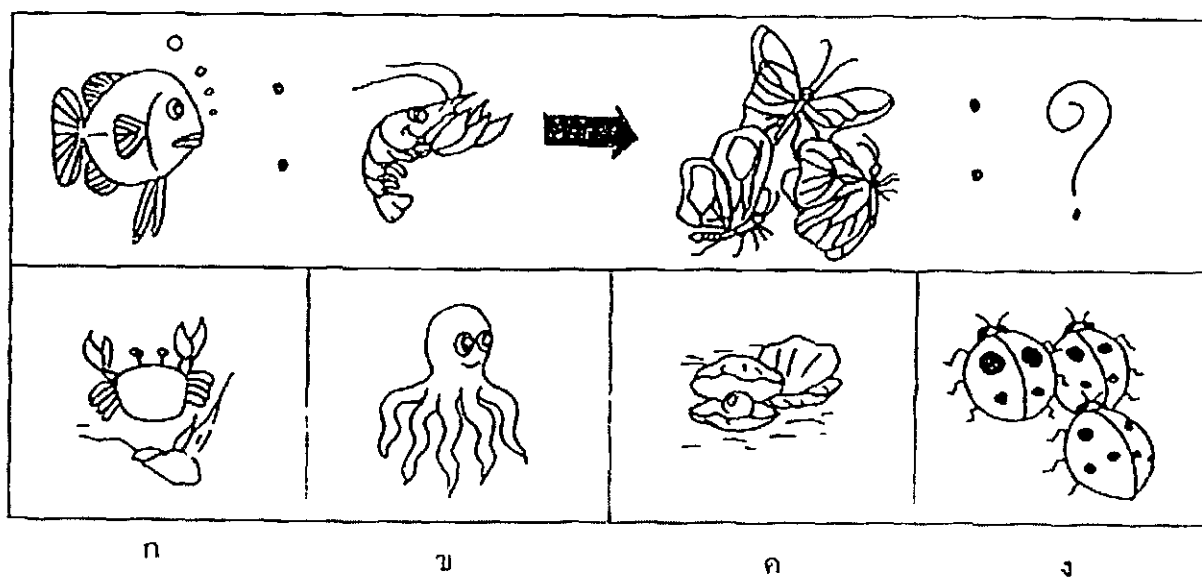

9.

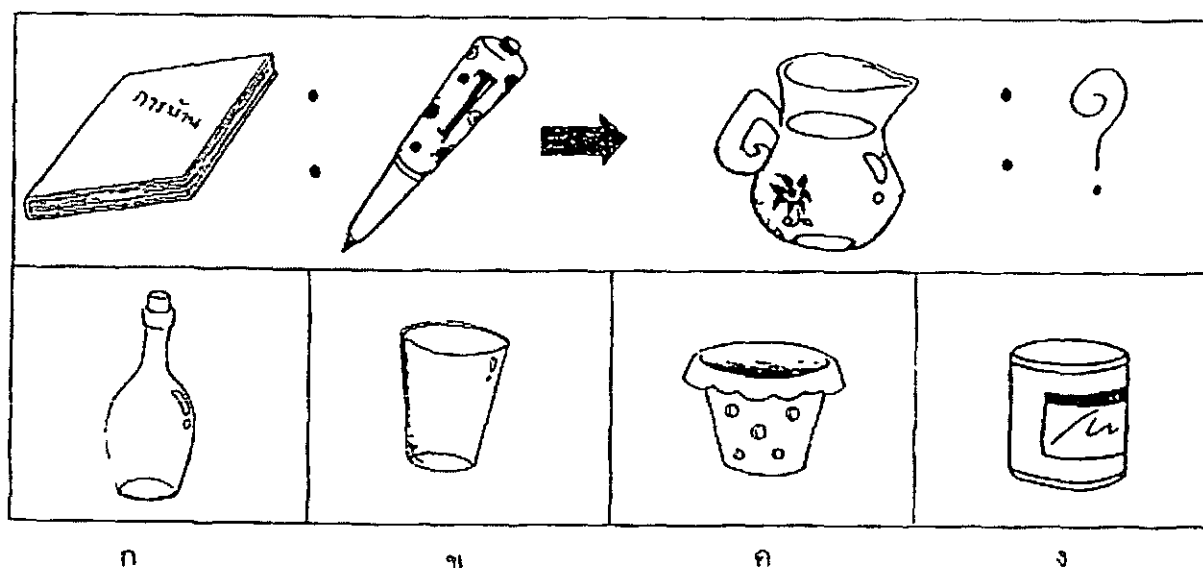

10

11

ใบเฉลย
ใบงานกิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”

ข้อ	คำตอบ
1	ข
2	ข
3	ข
4	ค
5	ข
6	ก
7	ข
8	ก
9	ค
10	ง
11	ข

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

การคิด เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ¹ การที่คนเรารู้จักคิดหรือคิดเป็น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพราะการคิดเป็นจะช่วยให้เรา ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดูเป็น ฟังเป็น กินเป็น ใช้เป็น บริโภคเป็น คบหาพูดคุยเป็น เป็นต้น

การสอนให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น มีเหตุผลในสิ่งที่ตนเองคิด เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะความสามารถทางความคิดจะนำนักเรียนไปสู่พัฒนาการทางด้านอื่นๆ อีกไม่รู้จบ

*****

---

¹ชาติ แจ่มนุช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 8

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 “การคิด” ทำให้คนเราแตกต่างไปจากสัตว์โลก ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ	2 “การคิดเป็น” ช่วยให้เราทำอะไรเป็นอีกบ้าง ก แก้ปัญหาเป็น กินเป็น ข พังเป็น ไข่เป็น พุดคุยเป็น ค ถูกทุกข้อ
3 “การคิดเป็น” เป็นอย่างไร ก รู้จักใช้ความคิดที่สร้างสรรค์ ข รู้จักใช้เหตุผลให้เหมาะสม ค ถูกทุกข้อ	4 สิ่งใดที่ทำให้คนเราแตกต่างไปจากสัตว์โลก ชนิดอื่น ก การคิด ข การเดิน ค การใช้มือหยิบ จับอาหารได้
5 การสอนให้นักเรียนรู้จัก “คิดให้เป็น” เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ ก ไม่ดี เพราะนักเรียนคิดเป็นอยู่แล้ว ข ดี เพราะเป็นการฝึกฝน ค ไม่แน่ใจ	6 สิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณภาพคือสิ่งใด ก การรู้จักคิดให้เป็น ข การรู้จักคิดในสิ่งที่สร้างสรรค์ ค ถูกทุกข้อ

7 นักเรียนสามารถอธิบายสิ่งที่เราคิดให้ผู้อื่นฟังได้ นักเรียนเป็นเด็กอย่างไร ก เกง เพราะกล้าพูด กล้าแสดงความคิด ข พูดจาเพื่อเจ้อ ค เป็นเด็กพูดมาก	8 เวลาที่ผู้ใหญ่พูดเราควรพูดสิ่งที่เราคิดอยู่ทันทีหรือไม่ ก ไม่ควร ข ควรพูดทันที ค พูดทันทีเพราะจะลืมได้
9 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก คิดเป็นของตัวเองไม่ต้องทำอะไร ข คิดให้เก่งอย่างเดียวพอ ค เมื่อรู้จักคิดต้องรู้จักทำด้วย	10 สิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิตคืออะไร ก การที่เรารู้จักคิด ข การที่เราคิดให้เป็นและทำได้ ค ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “ต่อไปอะไรเอ่ย”
ประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

1 ก

2 ค

3 ค

4 ก

5 ข

6 ค

7 ก

8 ก

9 ค

10 ค

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 4

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
ชื่อกิจกรรม	“สี่สน่นำพา”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความหมาย และประโยชน์ของการคิดสร้างสรรค์
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 กระดาษโปสเตอร์สีต่าง ๆ ขนาด A 4 จำนวน 6 แผ่น 6 สี 3 คำถามประจำสีต่าง ๆ 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

วิธีดำเนินการ

1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการคิดที่แปลกๆใหม่ ๆ มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วย สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ การคิดสร้างสรรค์มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “สี่สนำพา” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสี่ต่างๆ ที่นักเรียนรู้จัก และอธิบายว่าสี่เกือบทุกสี่สามารถจะพบเห็นได้ทั้งในสิ่งของต่างๆ สิ่งมีชีวิต ผลไม้ ผัก ฯลฯ

2 3 ครูยกตัวอย่างสี่ให้นักเรียนดู (ยกกระดาษสีดำ) ให้นักเรียนช่วยกันคิดและช่วยตอบตามคำถาม คือเครื่องแต่งตัวที่มีสีดำ สัตว์ที่มีสีดำ สิ่งทีเห็นในโรงเรียนที่มีสีดำ เป็นต้น

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข (ประมาณ 1-7) นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้จับกลุ่มตามนั้น)

3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน โดยสมาชิกในกลุ่มต้องเชื่อฟังประธาน ประธานจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกไม่ให้ตอบซ้ำกัน

3 3 ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เมื่อครูยกสี่ใดให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูบอก เช่น ครูยกสี่แดง และถามว่าผลไม้ใดบ้างที่มีสีแดง ให้นักเรียนช่วยกันตอบโดยให้ตอบกลุ่มละ 1 คำตอบ ไล่ไปที่ละกลุ่ม โดยมีกติกาว่าในแต่ละกลุ่มห้ามไม่ให้นักเรียนตอบซ้ำ เป็นหน้าที่ของประธานต้องดูแล ถ้ากลุ่มไหนมีคนตอบซ้ำหัก 1 คะแนน เพื่อนๆ ในกลุ่มสามารถกระซิบบอกกันได้

3 4 ครูดูว่าถ้ากลุ่มใดตอบซ้ำมากให้ข้ามไป เท่ากับกลุ่มนั้นได้ 0 คะแนนในคำถามนั้น

3 5 ครูวนให้แต่ละกลุ่มตอบ 1 รอบต่อ 1 คำถาม

3 6 ครูเขียนชื่อกลุ่มไว้บนกระดาน (กลุ่ม1 กลุ่ม2 กลุ่ม3) กลุ่มใดตอบได้และถูกต้องได้ 1 คะแนน กลุ่มใดทำผิดกติกาที่ตกลงกันไว้หัก 1 คะแนน

3 7 ครูรวมคะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากเป็นกลุ่มชนะ (ให้รางวัลเล็กๆ น้อยๆ)

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยครูอ่านและให้นักเรียนอ่านตาม

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครู และคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม "สี่สัณนำพา"

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนนับเลข (ประมาณ 1-7) คนที่นับเลขเดียวกัน ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน (กรณีที่นั่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้จับกลุ่มตามนั้น)

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม "สี่สัณนำพา"

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม "สี่สัณนำพา" ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูพูดเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนคือการคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

1.3.2.4 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ ที่นักเรียนรู้จัก และอธิบายว่าสีเกือบทุกสีสามารถจะพบเห็นได้ทั้งในสิ่งของต่างๆ สิ่งมีชีวิต ผลไม้ ผัก

1.3.2.5 ครูยกตัวอย่างสีให้นักเรียนดู (ยกกระดาสีดำ) ให้นักเรียนช่วยกันคิดและช่วยตอบ ตามคำถาม คือเครื่องแต่งตัวที่มีสีดำ สัตว์ที่มีสีดำ สิ่งที่เห็นในโรงเรียนที่มีสีดำ เป็นต้น

1.3.2.6 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน โดยสมาชิกในกลุ่มต้องเชื่อฟังประธาน ประธานจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกไม่ให้ตอบซ้ำกัน

1.3.2.8 ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เมื่อครูยกสีใดให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูบอก เช่น ครูยกสีแดง และถามว่าผลไม้ใดบ้างที่มีสีแดง ให้นักเรียนช่วยกันตอบโดยให้ตอบกลุ่มละ 1 คำตอบ ไล่ไปที่ละกลุ่ม โดยมีกติกาว่าในแต่ละกลุ่มห้ามให้นักเรียนตอบซ้ำ ต้องให้

เพื่อนคนอื่นตอบด้วย ถ้ากลุ่มไหนมีคนตอบซ้ำหัก 1 คะแนน เพื่อนๆ ในกลุ่มสามารถกระซิบบอกกันได้

1 3 2 9 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

1 3 2 10 ครูดูว่าถ้ากลุ่มใดตอบซ้ำมากให้ข้ามไป เทากับกลุ่มนั้นได้ 0 คะแนน

ในคำถามนั้น

1 3 2 11 ครูวนให้แต่ละกลุ่มตอบ 1 รอบต่อ 1 คำถาม

1 3 2 12 ครูเขียนชื่อกลุ่มไว้บนกระดาน (กลุ่ม1 กลุ่ม2 กลุ่ม3)

กลุ่มใดตอบได้และถูกต้องได้ 1 คะแนน กลุ่มใดทำผิดกติกาที่ตกลงกันไว้หัก 1 คะแนน

1 3 2 13 ครูและนักเรียนรวมสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1 3 2 14 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตามครู

1 3 2 15 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

1 4 2 กระดาษโปสเตอร์สีต่างๆ ขนาด A 4 จำนวน 6 แผ่น 6 สี

1 4 3 คำถามประจำสีต่างๆ

1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สีสน้ำพา” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องของความหมาย และประโยชน์ของการคิดสร้างสรรค์

2.3 เนื้อหา

การคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดที่มีความแปลก ๆ ใหม่ ๆ และมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ด้วย ตัวอย่างเช่น เราเป็นเด็กที่ไม่ชอบกินผัก พ่อแม่ของเราก็จะบังคับให้กิน แต่เราบอกพ่อแม่ว่า ถ้าเอาไปชุบแป้งแล้วทอด ผักจะมีรสอร่อยขึ้น และจิ้มน้ำจิ้มหวาน ๆ จะทำให้เรากินผักได้ด้วยอร่อย พ่อแม่ก็จะชื่นใจด้วย แบบนี้ก็เรียกได้ว่าเรามีความคิดสร้างสรรค์ได้

การคิดสร้างสรรค์มี 3 ลักษณะ คือ

- 1 ความคิดคล่องแคล่ว
- 2 ความคิดริเริ่ม
- 3 ความคิดยืดหยุ่น

ความคิดยืดหยุ่น คือ การคิดให้ได้ในปริมาณมากมาย คิดได้หลายกลุ่มหลายประเภท มีประโยชน์ในการนำไปแก้ปัญหาได้

ดังนั้นการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในทุก ๆ ที่ และทำให้เราได้ฝึกใช้ความคิดด้วย

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการคิดที่แปลกๆใหม่ๆ มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วย สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ การคิดสร้างสรรค์มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “สี่สัณหาพา” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสี่ต่างๆ ที่นักเรียนรู้จัก และอธิบายว่าสี่เกือบทุกสี่สามารถจะพบเห็นได้ทั้งในสิ่งของต่างๆ สิ่งมีชีวิต ผลไม้ ผัก

2.4.2.3 ครูยกตัวอย่างสี่ให้นักเรียนดู (ยกกระดาสี่ดำ) ให้นักเรียนช่วยกันคิดและช่วยตอบตามคำถาม คือเครื่องแต่งตัวที่มีสีดำ สัตว์ที่มีสีดำ สิ่งให้เห็นในโรงเรียนที่มีสีดำ เป็นต้น

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข (ประมาณ 1-7) นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้จับกลุ่มตามนั้น)

2.4.3.2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน โดยสมาชิกในกลุ่มต้องฟังประธาน ประธานจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกไม่ให้ตอบซ้ำกัน

2.4.3.3 ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เมื่อครูยกสี่ใดให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูบอก เช่น ครูยกสี่แดง และถามว่าผลไม้ใดบ้างที่มีสีแดง ให้นักเรียนช่วยกันตอบโดยให้ตอบกลุ่มละ 1 คำตอบ ไปที่ละกลุ่ม โดยมีกติกาว่าในแต่ละกลุ่มห้ามไม่ให้นักเรียนตอบซ้ำ เป็นหน้าที่ของประธานต้องดูแล ถ้ากลุ่มไหนมีคนตอบซ้ำหัก 1 คะแนน เพื่อนๆ ในกลุ่มสามารถกระซิบบอกกันได้

2.4.3.4 ครูดูว่าถ้ากลุ่มใดตอบซ้ำมากให้ข้ามไป เทากับกลุ่มนั้นได้ 0 คะแนนในคำถามนั้น

2.4.3.5 ให้ครูวนให้แต่ละกลุ่มตอบ 1 รอบต่อ 1 คำถาม

2.4.3.6 ครูเขียนชื่อกลุ่มไว้บนกระดาน (กลุ่ม1 กลุ่ม2 กลุ่ม3) กลุ่มใดตอบได้และถูกต้องได้ 1 คะแนน กลุ่มใดทำผิดกติกาที่ตกลงกันไว้หัก 1 คะแนน

2.4.3.7 ครูรวมคะแนน กลุ่มใดได้คะแนนมากเป็นกลุ่มชนะ (ให้รางวัลเล็กๆ น้อยๆ)

2.4.4 ขั้นสรุป

2.4.4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม

2.4.4.2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยครูอ่านนำและให้นักเรียนอ่านตามครู

2 4 5 ชั้นทดสอบหลังเรียน

ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

- 2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 2 5 2 กระดาษโปสเตอร์สีต่างๆ ขนาด A 4 จำนวน 6 แผ่น 6 สี
- 2 5 3 คำถามของสีต่างๆ
- 2 5 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 6 การประเมินผล

สังเกตความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สี่สัปดาห์” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนนับเลข (ประมาณ 1-7) แล้วแบ่งกลุ่มตามเลขที่นับไว้ (คนที่นับ 1 ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน คนที่นับ 2 ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน เป็นต้น)

3 3 ให้นักเรียนส่งตัวแทนที่ละกลุ่มออกมาชูกระดาษสีและอ่านข้อความที่ละข้อ และให้เพื่อนๆ ทำตามกติกา คือ

ก ในแต่ละกลุ่มห้ามนักเรียนตอบซ้ำ ต้องให้เพื่อนคนอื่นตอบบ้าง

ข ไม่ให้ตอบซ้ำกับกลุ่มอื่น ถ้าตอบซ้ำหัก 1 คะแนน

ค กลุ่มใดตอบซ้ำมากให้ข้ามไป โดยได้ 0 คะแนน

3 4 ให้นักเรียน 1 คนเป็นคนเขียนชื่อกลุ่มลงบนกระดานและคอยให้คะแนน

3 5 ให้นักเรียนฟังคำถามและช่วยกันตอบวนไปที่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 คำตอบ

3 6 ให้นักเรียนฟังคำถามต่อไป ของสัปดาห์ต่อไป

3 7 เมื่อเสร็จกิจกรรม กลุ่มใดได้คะแนนมากเป็นกลุ่มชนะ

3 8 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

3 9 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 10 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

คำถาม

สีแดง

- 1 ผลไม้ชนิดใดบ้างที่มีสีแดง
  - 2 อะไรบ้างในโลกนี้ที่มีสีแดง
-

สีดำ

- 1 สิ่งไม่มีชีวิตอะไรบ้างที่มีสีดำ
  - 2 อะไรบ้างที่อยู่ในบ้านและมีสีดำ
-

สีขาว

- 1 สัตว์ชนิดใดบ้างที่มีสีขาว
  - 2 อะไรบ้างในโรงเรียนที่มีสีขาว
-

คำถาม

สีเขียวน

- 1 ผักอะไรบ้างที่มีสีเขียว
  - 2 ผลไม้อะไรบ้างที่มีสีเขียว
-

สีน้ำตาล

- 1 สัตว์ชนิดใดบ้างที่มีสีน้ำตาล
  - 2 อะไรบ้างในโลกนี้มีสีน้ำตาล
-

สีชมพู

- 1 อะไรในบ้านของนักเรียนบ้างที่มีสีชมพู
  - 2 สิ่งไม่มีชีวิตอะไรบ้างที่มีสีชมพู
-

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

*****

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
กิจกรรม “สี่สัปดาห์”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

¹การคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดที่มีความแปลกๆ ใหม่ๆ และมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วย ตัวอย่างเช่น เราเป็นเด็กที่ไม่ชอบกินผัก พ่อแม่ของเราก็จะบังคับให้กิน แต่เราบอกพ่อแม่ว่าถ้าเอาไปชุบแป้งแล้วทอด ผักจะมีรสอร่อยขึ้น และจิ้มน้ำจิ้มหวานๆ จะทำให้เรากินผักได้ด้วยความอร่อย พ่อแม่ก็จะชื่นใจด้วย แบบนี้ก็เรียกได้ว่าเรามีความคิดสร้างสรรค์ได้

การคิดสร้างสรรค์มี 3 แบบ คือ

- 1 ความคิดคล่องแคล่ว
- 2 ความคิดริเริ่ม
- 3 ความคิดยืดหยุ่น

การคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในทุกๆ ที่ และทำให้เราได้ฝึกใช้ความคิดด้วย

*****

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
กิจกรรม "สีสันท้าพา"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างไร ก เป็นการคิดที่มีความฉลาด ข เป็นการคิดที่มีความตลก ค เป็นการคิดที่มีความแปลกๆ ใหม่ๆ	2 นักเรียนคิดว่าข้อใดถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อตนเอง ข การคิดสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ค ถูกทุกข้อ
3 เด็กแบบนักเรียนสามารถมีการคิดสร้างสรรค์ได้หรือไม่ ก ได้ ข ไม่ได้ ค ไม่แน่ใจ	4 การคิดสร้างสรรค์มีกี่แบบ ก มี 1 แบบ ข มี 2 แบบ ค มี 3 แบบ
5 ข้อใดตรงกับนักเรียนมากที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ยาก ข การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สนุก ค การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ไม่สนุก	6 การคิดสร้างสรรค์ทำให้เราได้ฝึกใช้ความคิดใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ

7 ถ้านักเรียนฝึกใช้ความคิดบ่อยๆ จะเป็นอย่างไร ก เป็นเด็กที่ฉลาด ข เป็นคนเก่ง ค ถูกทุกข้อ	8 ข้อใดที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ข การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ ค การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องมี
9 ข้อใดตรงกับนักเรียนมากที่สุด ก การทำกิจกรรมกับเพื่อนเป็นสิ่งที่ไม่สนุก ข การทำกิจกรรมกับเพื่อนเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ ค การทำกิจกรรมกับเพื่อนเป็นสิ่งที่ชอบและสนุกสนาน	10 นักเรียนนำประโยชน์ที่ได้จากการคิดสร้างสรรค์ไปใช้ที่ใดบ้าง ก ที่บ้าน ข ที่โรงเรียน ค ทุกๆ ที่

เจลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
 กิจกรรม "สีสน้ำพา"
 ประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

1 ค

2 ค

3 ก

4 ค

5 ข

6 ก

7 ค

8 ก

9 ค

10 ค

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

ครั้งที่ 5

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
ชื่อกิจกรรม	“บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
แนวคิด	2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการพูดในสิ่งที่เราคิด การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็ก ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่า การคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้าน การคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต
เทคนิค	การสนทนา พูดคุย ได้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง” 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขัณฑ์ทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่าเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การพูดถึงจึงเป็นการสื่อให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเราได้ว่าความคิดของเรามีความหมายมีเหตุผล เราไม่ได้คิดอย่างเลื่อนลอย โดยวันนี้เราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนอธิบายถึงสิ่งที่นักเรียนคิดไว้

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูแจกใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง” ให้กับนักเรียนทุกคน

3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3.3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่าง

ทำใบงาน

3.4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

3.5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.2.3 การสุ่มให้นักเรียนอธิบายคำตอบของตนเองที่ละข้อ และครูอธิบายเพิ่มเติม

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของความคิดว่าเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้นการพูดจึงเป็นการสื่อให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเรา

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”

1.3.2.4 ครูแจกใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.5 ครูอธิบายคำชี้แจงใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.6 ครูเดินดูนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

1.3.2.7 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ ครูสุ่มเรียกนักเรียนถามคำตอบตั้งแต่ข้อแรกถึงข้อสุดท้าย โดยให้อธิบายเหตุผลที่เลือกคำตอบข้อนั้นๆ ครูเฉลยข้อที่ถูกและอธิบายเพิ่มเติม

1.3.2.8 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.9 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ครูให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

1.3.2.10 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลัง เรียนเรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 1 4 2 ใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”
- 1 4 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักเรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงผิด” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการพูดในสิ่งที่เราคิด

2.3 เนื้อหา

การคิด เป็นทักษะที่ไม่ได้ใช้แควงเวลาหรือบางสถานการณ์เท่านั้น แต่การคิดเป็นทักษะที่สามารถใช้ได้ทุกวัน คล้ายกับการพูดที่เราต้องใช้อยู่เสมอ ความคิดเป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็น ดังนั้น การพูดจึงเป็นการสื่อสารแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเรา ดังนั้นการที่เราทำอะไรโดยที่เราสามารถอธิบายความหมาย หรือเหตุผลในสิ่งที่เราคิดได้นั้นเป็นการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าการคิดของเรามีความหมาย มีเหตุผล เราไม่ได้คิดอย่างเลื่อนลอย

การที่นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถพูดในสิ่งที่เราคิดได้ จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของความคิดว่าเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การพูดจึงเป็นการสื่อให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเราได้ ว่าความคิดของเรามีความหมาย มีเหตุผล เราไม่ได้คิดอย่างเลื่อนลอย โดยวันเราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนอธิบายถึงสิ่งที่นักเรียนคิดไว้

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงผุง”

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงผุง” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูเดินดูนักเรียนทำใบงานและให้โอกาสนักเรียนซักถามได้ในระหว่างทำใบงาน

2 4 3 4 เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ครูสุ่มถามคำตอบนักเรียนทีละคนในแต่ละข้อจนครบทุกข้อ และถามถึงเหตุผลที่นักเรียนเลือกตอบคำตอบในข้อนั้นด้วย

2 4 3 5 ครูเฉลยแต่ละข้อและอธิบายเพิ่มเติม

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงผุง”

2 5 3 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

2 6 1 ตรวจผลจากใบงาน

2 6 2 สังเกตความตั้งใจจากการทำใบงาน

2 6 3 สังเกตจากการตอบคำถามและบอกเหตุผล

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
พัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”
ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน
- 3 3 ให้นักเรียนทำใบงาน “บอกได้ไหม ทำไมหลงฝูง”
- 3 4 ให้นักเรียนผลัดกันเฉลยกับเพื่อนทีละข้อ เมื่อทำเสร็จหมดแล้ว โดยให้บอกเหตุผล
ในการเลือกคำตอบในข้อนั้นๆ ให้เพื่อนฟังด้วย
- 3 5 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 6 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 3 7 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

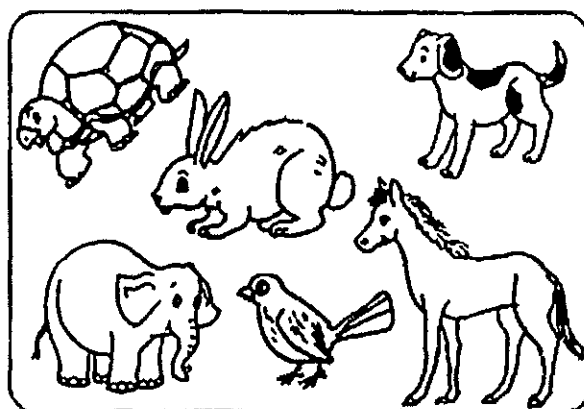
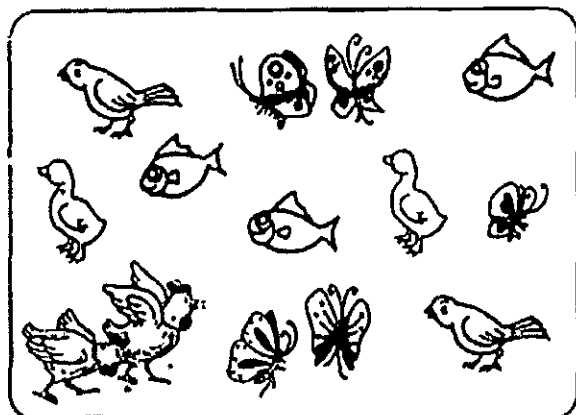
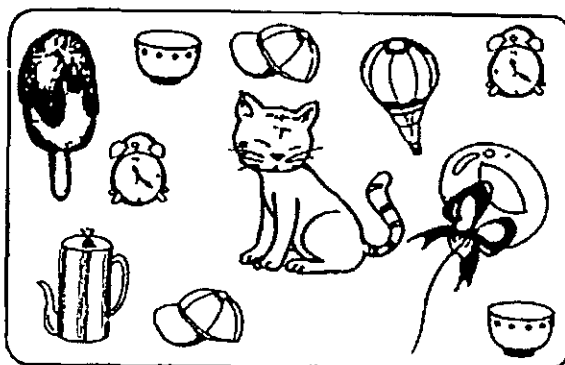
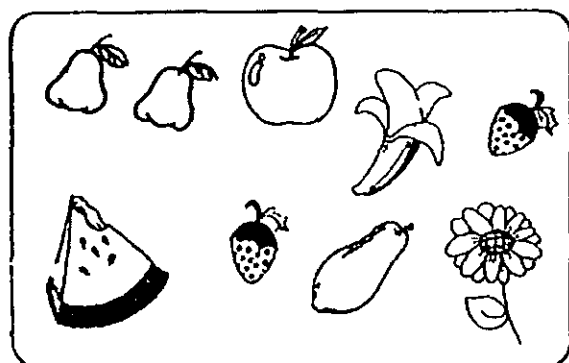
ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “บอกได้ไหมทำไมหลงฝูง”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ลงบนสิ่งที่นักเรียนคิดว่าแตกต่างไปจากพวก

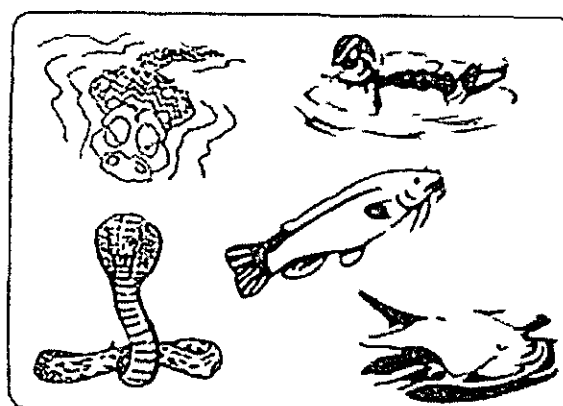
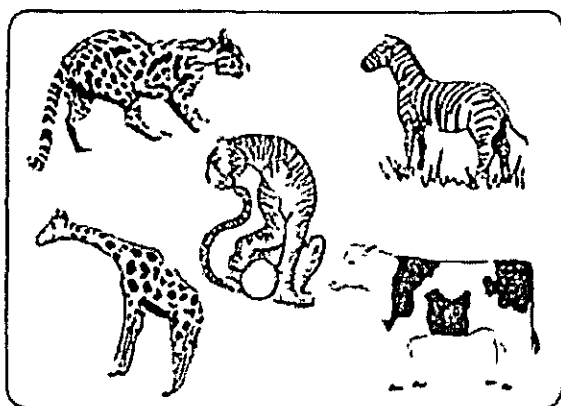
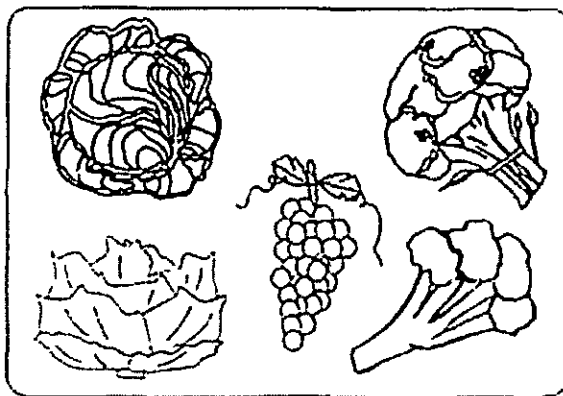
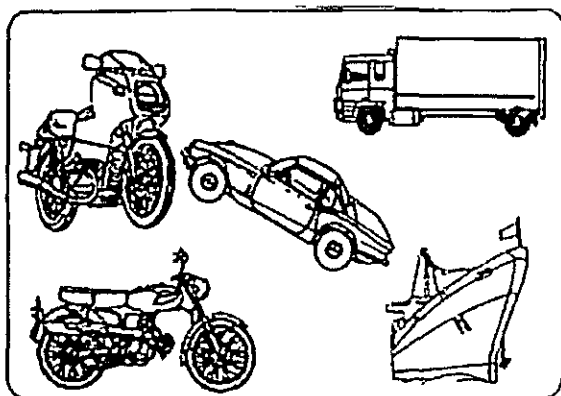

ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม "บอกได้ไหมทำไมหลงฝูง"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ลงบนสิ่งที่นักเรียนคิดว่าแตกต่างไปจากพวก

ที่มา เตรียมความพร้อมชุด ฝึกทักษะการจำแนกแยกประเภท (2546)

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “บอกได้ไหมทำไมหลงฝูง”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

¹การคิด เป็นทักษะที่ไม่ได้ใช้แค่บางเวลาหรือบางสถานการณ์เท่านั้น แต่การคิดเป็นทักษะที่สามารถใช้ได้ทุกวัน คล้ายกับการพูดที่เราต้องใช้อยู่เสมอ ความคิดเป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็น ดังนั้น การพูดจึงเป็นการสื่อสารแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเรา ดังนั้นการที่เราทำอะไร โดยที่เราสามารถอธิบายความหมาย หรือเหตุผลในสิ่งที่เราคิดได้นั้นเป็นการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าการคิดของเรามีความหมาย มีเหตุผล เราไม่ได้คิดอย่างเลื่อนลอย

การที่นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถพูดในสิ่งที่เราคิดได้ จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

*****

---

¹ชาติ แจมหนูช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 22-25

ชื่อ	ชั้น
วันที่	

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “บอกได้ไหมทำไมหลงฝูง”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 เวลาใดบ้างที่นักเรียนต้องใช้ความคิด ก เวลาทำการบ้าน ข เวลาเลือกซื้ออาหาร ค ทุกๆ เวลา	2 “การคิด” เป็นทักษะหรือไม่ ก เป็น ข ไม่เป็น ค ไม่แน่ใจ
3 “ทักษะ” หมายความว่าอย่างไร ก เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ข เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ค ถูกทุกข้อ	4 “การคิด” เป็นสิ่งที่เราต้องใช้ทุกวัน เปรียบได้กับสิ่งใด ก การเขียน ข การรับประทานอาหาร ค การพูด
5 “ความคิด” เป็นสิ่งที่เรามองเห็นได้หรือไม่ ก มองเห็นได้ ข มองเห็นไม่ได้ ค บางครั้งก็มองเห็นได้	6 สิ่งใดเป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิดของเรา ก การรับประทานอาหาร ข การเคลื่อนไหว ค การพูด

7 สถานที่ใดบ้างที่นักเรียนต้องใช้ความคิด ก ที่โรงเรียน ข ที่สนามเด็กเล่น ค ทุกสถานที่	8 “การเขียน” เป็นสิ่งที่สื่อให้ผู้อื่นเห็นถึงความคิดของเราได้หรือไม่ ก ได้ ข ไม่ได้ ค ไม่แน่ใจ
9 การแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่า ความคิดของเรา มีเหตุผลและมีความหมายเราต้องทำอะไร ก อธิบายให้ผู้อื่นฟังได้ ข เขียนให้ผู้อื่นอ่านได้ ค ถูกทุกข้อ	10 ความคิดแบบใดเป็นความคิดที่ <u>ไม่มี</u>ประโยชน์ ก คิดแบบเลื่อนลอย ข คิดแบบเป็นไปไม่ได้ ค ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม "บอกได้ไหมทำไมหลงฝูง"
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

1 ค

2 ก

3 ค

4 ค

5 ข

6 ค

7 ค

8 ก

9 ค

10 ค

**การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1
ครั้งที่ 6**

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
ชื่อกิจกรรม	“กลองปริศนา”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
แนวคิด	2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็ก ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่า การคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้าน การคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน “กลองปริศนา” 3 กลองปริศนา จำนวน 1 ใบ 4 สิ่งต่างๆ สำหรับใส่กลองปริศนา 5 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

วิธีดำเนินการ

1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสูบทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงการคิดว่า เวลาที่นักเรียนคิดจะต้องคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมที่ฝึกใช้ความคิดกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “กลองปริศนา” โดยครูให้นักเรียนออกมา 1 คน ให้หลับตา ครูวางปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด บนโต๊ะให้นักเรียนหยิบปากกาขึ้นมา ถ้าหยิบถูกถามว่าเพราะอะไรถึงหยิบถูก ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าเรามีจุดมุ่งหมายแล้วว่าเราต้องหยิบปากกาให้ถูก ดังนั้นเราจึงตั้งใจที่จะค้นหาสิ่งที่เป้นปากกาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยพูดคำว่า แอปเปิ้ล มะละกอ กล้วย ส้ม มะนาว พูดคำเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3.2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่ดูแลส่งตัวแทนสมาชิกกลุ่มออกมาจับสิ่งของในกลองปริศนา โดยไม่ให้ซ้ำกัน ประธานและเลขาก็มีสิทธิ์ออกมาจับได้ เลขามีหน้าที่เขียนสิ่งต่างๆ ในใบงาน

3.3 ครูแจกใบงาน “กลองปริศนา” ให้กับนักเรียนทุกกลุ่ม

3.4 ครูอธิบายว่าในกลองนี้มีสิ่งที่อยู่ในใบงานที่แจกให้กับนักเรียนเพียง 5 ชิ้น เท่านั้น ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาจับ กลุ่มละ 1 คน ให้จับคนละ 3 วินาที นักเรียนสามารถออกมาจับได้จนสมาชิกในกลุ่มแน่ใจว่าสิ่งของ 5 อย่างนั้นถูกต้องแล้ว กลุ่มใดแน่ใจให้ยกมือ

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “กลองปริศนา”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนพูดคำว่า แอปเปิ้ล มะละกอ กล้วย ส้ม มะนาว คนที่พูดคำเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้จับกลุ่มตามนั้น)

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “กลองปริศนา”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “กลองปริศนา” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงการคิดนักเรียนจะต้องคิดอย่างมีจุดหมาย

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “กลองปริศนา”

1.3.2.4 ครูให้นักเรียนออกมา 1 คน ให้หลับตา ครูวางปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด บนโต๊ะให้นักเรียนหยิบปากกาขึ้นมา ถ้าหยิบถูกถามว่าเพราะอะไรถึงหยิบถูก ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าเรามีจุดหมายแล้วว่าเราต้องหยิบปากกาให้ถูก ดังนั้นเราจึงตั้งใจที่จะคลำหาสิ่งที่เป็นปากกาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

1.3.2.5 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.6 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูอธิบายถึงวิธีการทำกิจกรรม “กลองปริศนา” ให้นักเรียนเข้าใจ พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

1.3.2.8 ครูแจกใบงาน “กลองปริศนา” ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 แผ่น

1.3.2.9 ครูอธิบายว่าในกลองนี้มีสิ่งอยู่ในใบงานที่แจกให้กับนักเรียนเพียง 5 ชิ้น

เท่านั้น ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาจับ กลุ่มละ 1 คน ให้จับคนละ 3 วินาที

1 3 2 10 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1 3 2 11 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน

ทั้งห้อง

1 3 2 12 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 4 2 ใบงาน “กล่องปริศนา”

1 4 3 กล่องปริศนา จำนวน 1 ใบ

1 4 4 สิ่งต่างๆ สำหรับใส่กล่องปริศนา

1 4 5 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “กลองปริศนา” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในแต่ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการจำแนกประเภท
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย

2.3 เนื้อหา

การส่งเสริมนักเรียนให้มีความสามารถในการคิด และสามารถใช้เหตุผลในสิ่งที่คิดได้ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนเอง ในการคิดแต่ละครั้งนั้นนักเรียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ว่านักเรียนต้องการผลของการคิดเพื่ออะไร? เช่น เพื่อตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ หรือเพื่อสร้างสรรค์งานใหม่ เป็นต้น

การมีจุดมุ่งหมายในการคิดจะช่วยให้เราคิดได้ถูกทาง เลือกใช้วิธีคิดได้ถูกต้อง และได้ผลการคิดตรงกับความต้องการของตัวนักเรียนเอง

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงการคิดว่า เวลาที่นักเรียนคิดจะต้องคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมที่ฝึกใช้ความคิดกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “กลองปริศนา” โดยครูให้นักเรียนออกมา 1 คน ให้หลับตา ครูวางปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด บนโต๊ะให้นักเรียนหยิบปากกาขึ้นมา ถ้าหยิบถูกถามว่าเพราะอะไรถึงหยิบถูก ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าเรามีจุดมุ่งหมายแล้วว่าเราต้องหยิบปากกาให้ถูกต้องนั้นเราจึงตั้งใจที่จะค้นหาสิ่งที่เป็ปากกาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยพูดคำว่า แอปเปิ้ล มะละกอ กล้วย ส้ม มะนาว พูดคำเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2 4 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่ดูแลส่งตัวแทนสมาชิกกลุ่มออกมาจับสิ่งของในกลองปริศนา โดยไม่ให้ซ้ำกัน ประธานและเลขาก็มีสิทธิออกมาจับได้ เลขามีหน้าที่เขียนสิ่งต่างๆ ในใบงาน

2 4 3 3 ครูแจกใบงาน “กลองปริศนา” ให้กับนักเรียนทุกกลุ่ม

2 4 3 4 ครูอธิบายว่าในกลองนี้มีสิ่งที่อยู่ในใบงานที่แจกให้กับนักเรียนเพียง 5 ชิ้น เท่านั้น ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาจับ กลุ่มละ 1 คน ให้จับคนละ 3 วินาที นักเรียนสามารถออกมาจับได้จนสมาชิกในกลุ่มแน่ใจว่าสิ่งของ 5 อย่างนั้นถูกต้องแล้ว กลุ่มใดแน่ใจให้ยกมือ

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน
ทั้งห้อง

2 4.5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ – อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “กลองปริศนา”

2 5 3 กลองปริศนา จำนวน 1 ใบ

2 5 4 สิ่งต่างๆ เพื่อใส่ลงกลองปริศนา

2 5 5 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจในการรวมกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “กล่องปริศนา” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยพูดคำว่า แอปเปิ้ล มะละกอ กล้วย ส้ม มะนาว พูดคำเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่ดูแลส่งตัวแทนสมาชิกกลุ่มออกมาจับสิ่งของในกล่องปริศนา โดยไม่ให้ซ้ำกัน ประธานและเลขาก็มีสิทธิออกมาจับได้ เลขามีหน้าที่เขียนสิ่งต่างๆ ในใบงาน ในกล่องปริศนาคือ มีสิ่งที่อยู่ในใบงานเพียง 5 ชิ้นเท่านั้น ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาจับ กลุ่มละ 1 คน ให้จับคนละ 3 วินาที นักเรียนสามารถออกมาจับได้จนสมาชิกในกลุ่มแน่ใจว่าสิ่งของ 5 อย่างนั้นถูกต้องแล้ว กลุ่มใดแน่ใจให้ยกมือ

3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน “กล่องปริศนา” ดำเนินกิจกรรมตามคำอธิบายข้อ 3 3

3 5 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

3 6 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

3 7 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)
กิจกรรม “กลองปริศนา”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

*****

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)
กิจกรรม “กล่องปริศนา”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ลงในช่อง ☐ ตามที่นักเรียนและเพื่อนๆ คิดว่าเป็นสิ่งที่อยู่ในกล่องปริศนา

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

กิจกรรม “กล่อ่งปริศนา”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

การส่งเสริมนักเรียนให้มีความสามารถในการคิด และสามารถใช้เหตุผลในสิ่งที่คิดได้ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนเอง ในการคิดแต่ละครั้งนั้นนักเรียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ว่านักเรียนต้องการผลของการคิดเพื่ออะไร? เช่น เพื่อดัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ หรือเพื่อสร้างสรรค์งานใหม่ เป็นต้น

¹การมีจุดมุ่งหมายในการคิดจะช่วยให้เราคิดได้ถูกทาง เลือกใช้วิธีคิดได้ถูกต้อง และได้ผลการคิดตรงกับความต้องการของตัวนักเรียนเอง

*****

---

¹ชาติ แจมหนูช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 34

ชื่อ	ชั้น
วันที่	

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม "กล่องปริศนา"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิด เป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่ ก เหมาะสม ข ไม่เหมาะสม ค ไม่แน่ใจ	2 ในการคิดทุกครั้งเราควรมีจุดมุ่งหมายหรือไม่ ก มี ข ไม่ต้องมี ค มีก็ได้ ไม่มีก็ได้
3 เพราะเหตุใดจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้ "ความคิด" ก เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง ข เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ค เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน	4 เราจำเป็นหรือไม่ที่เราต้องรู้ว่า เวลาคิด เราใช้ความคิดนั้นไปเพื่ออะไร ก จำเป็น ข ไม่จำเป็น ค ไม่แน่ใจ
5 นักเรียนคิดว่า ความคิดของแต่ละคนมีเหตุผลแตกต่างกันหรือไม่ ก แตกต่างกัน ข ไม่แตกต่างกัน ค เหมือนกันทุกคน	6 การที่นักเรียนมี "จุดมุ่งหมายในการคิด" จะทำให้เป็นอย่างไร ก คิดได้ถูกทาง ข ผลของการคิดตรงกับที่เราต้องการ ค ถูกทุกข้อ

7 ถ้าเราคิดโดยไม่รู้จุดมุ่งหมาย ความคิดของเราจะเป็นอย่างไร ก เป็นความคิดที่เลื่อนลอย ข เป็นความคิดที่ไร้ประโยชน์ ค ถูกทุกข้อ	8 นักเรียนคิดว่า นักเรียนจำเป็นต้องฟังเหตุผลของผู้อื่นหรือไม่ ก ไม่จำเป็น เพราะไม่มีประโยชน์ ข จำเป็น เพราะจะได้เลียนแบบได้ ค จำเป็น เพราะเราอาจนำไปประยุกต์ใช้ได้
9 การที่นักเรียนมีเหตุผลในสิ่งที่นักเรียนคิด เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ ก ไม่ดี ข ดี ค ไม่แน่ใจ	10 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก การฝึกใช้ความคิดเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตัวเรา ข การฝึกใช้ความคิดเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ค การฝึกใช้ความคิดเป็นสิ่งที่ไม่ต้องฝึกฝน เพราะมีอยู่แล้ว

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม"กล่องปริศนา"
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

1 ก

2 ก

3 ก

4 ก

5 ก

6 ค

7 ค

8 ค

9 ข

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1
ครั้งที่ 7

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
ชื่อกิจกรรม	“คำต่อคำ”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 ฉลากสีสำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงาน “คำต่อคำ” 4 บัตรภาพพยางค์แรกของคำ 5 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์จนสามารถนำมาคิดเป็นคำตอบได้ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คำต่อคำ” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการต่อคำ โดยครูยกตัวอย่างบัตรภาพบ้าน ขึ้นมาและอธิบายให้นักเรียนต่อคำต่อไป โดยคำนำหน้าเป็นคำว่า “บ้าน” ตลอด เช่น บ้านทรงไทย บ้านใกล้เรือนเคียง บ้านสวน บ้านคือวิมาน เป็นต้น

2.3 ครูกล่าววาทิกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันต่อคำโดยจะมีพยางค์แรกกำหนดให้

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยจับฉลากสี สีเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3.2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3.4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “คำต่อคำ” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3.5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำนำหน้าก่อนจึงเริ่มทำคำนั้นๆ โดยจับเวลาแต่ละ 5 นาที

3.6 เมื่อจบครบทุกคำ ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง กลุ่มละ 1 ใบงาน โดยไม่ให้ซ้ำกัน

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง โดยครูอ่านนำ

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

1 คำชี้แจง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 คู่มือครู การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

3 คู่มือให้นักเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

4 สื่อและอุปกรณ์ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคลองแคลว โดยใช้กิจกรรม “คำต่อคำ”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากสี นักเรียนที่จับสีเดียวกันได้ให้รวมกลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคลองแคลว โดยใช้กิจกรรม “คำต่อคำ”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคลองแคลว โดยใช้กิจกรรม “คำต่อคำ” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ โดยอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการเล่นต่อคำจากคำนำหน้าที่กำหนดให้

1.3.2.3 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.4 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.5 ครูอธิบายถึงวิธีการทำกิจกรรม “คำต่อคำ” ให้นักเรียนเข้าใจ พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

1.3.2.6 ครูแจกใบงาน “คำต่อคำ” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

1.3.2.7 ครูยกบัตรภาพพยางค์แรกของคำโดยเรียงตามใบงานกำหนดคำละ 5 นาที

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนฯ ฟังกลุ่มละ

1 ใบงาน

1 3 2 9 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

1 3 2 10 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ โดยอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 4 2 ฉลากสีสำหรับแบ่งกลุ่ม

1 4 3 ใบงาน “คำต่อคำ”

1 4 4 บัตรภาพพยางค์แรกของคำ

1 4 5 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “คำต่อคำ” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์
ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิด
กับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมี
ความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้
การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย
การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ
ความคิดคล่องแคล่ว

2.3 เนื้อหา

การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการมีความเห็นที่ใหม่ ๆ หรือความ
สามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์
จนสามารถนำความคิดมาเป็นคำตอบได้

การคิดสร้างสรรค์ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1 การคิดคล่องแคล่ว
- 2 การคิดริเริ่ม
- 3 การคิดยืดหยุ่น

การคิดคล่องแคล่ว เป็นการที่ได้ใช้ความคิดในการค้นหาคำตอบได้จำนวนมาก มีความคล่อง
ในการคิดและเขียนคำตอบได้อย่างรวดเร็วในเวลาจำกัดและความคิดที่ได้ต้องเป็นไปในเชิงบวก

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
ในชีวิตประจำวัน ทำให้เรากล้าที่จะคิดเพราะว่าคำตอบของการคิดสร้างสรรค์นั้นไม่มีถูกหรือผิด
แต่ที่สำคัญก็คือจะต้องเป็นไปในเชิงบวก หรือในเชิงสร้างสรรค์นั่นเอง

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์จนสามารถนำมาคิดเป็นคำตอบได้ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คำต่อคำ” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการต่อคำ โดยครูยกตัวอย่างบัตรภาพบ้าน ขึ้นมาและอธิบายให้นักเรียนต่อคำต่อไป โดยคำนำหน้าเป็นคำว่า “บ้าน” ตลอด เช่น บ้านทรงไทย บ้านใกล้เรือนเคียง บ้านสวน บ้านคือวิมาน เป็นต้น

2.4.2.3 ครูกล่าวว่ากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันต่อคำโดยจะมีพยางค์แรกกำหนดให้

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยจับฉลากสี สีเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2.4.3.2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2.4.3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2.4.3.4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “คำต่อคำ” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2.4.3.5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำนำหน้าก่อนจึงเริ่มทำคำนั้นๆ โดยจับเวลาแต่ละ 5 นาที

2.4.3.6 เมื่อจบครบทุกคำ ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง กลุ่มละ 1 ใบงาน โดยไม่ให้ซ้ำกัน

2.4.4 ขั้นสรุป

2.4.4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2.4.4.2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

2.4.5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

- 2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 2 5 2 ฉลากสีสำหรับแบ่งกลุ่ม
- 2 5 3 ใบงาน “คำต่อคำ”
- 2 5 4 บัตรภาพพยางค์แรกของคำ
- 2 5 5 บัตรภาพตัวอย่าง ภาพบ้าน
- 2 5 6 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจในการรวมกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคลองแคลว โดยใช้กิจกรรม “คำต่อคำ” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากสี สีเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการ จะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน โดยปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา คำละ 5 นาที

3 6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง กลุ่มละ 1 ใบงาน โดยไม่ซ้ำกัน

3 7 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคลองแคลว

3 8 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 9 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

*****

กิจกรรม “คำต่อคำ”

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว
กิจกรรม “คำต่อคำ”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันต่อเติมคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ให้ได้จำนวนคำมากที่สุดและมีความหมาย

1 ปลา _____	2 ปลา _____
3 ปลา _____	4 ปลา _____
5 ปลา _____	6 ปลา _____
7 ปลา _____	8 ปลา _____
9 ปลา _____	10 ปลา _____

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว
กิจกรรม “คำต่อคำ”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันเติมคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ให้ได้จำนวนคำมากที่สุดและมีความหมาย

1 แม่ _____	2 แม่ _____
3 แม่ _____	4 แม่ _____
5 แม่ _____	6 แม่ _____
7 แม่ _____	8 แม่ _____
9 แม่ _____	10 แม่ _____

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม "คำต่อคำ"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันต่อเติมคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ให้ได้จำนวนคำมากที่สุดและมีความหมาย

1 น้ำ _____

2 น้ำ _____

3 น้ำ _____

4 น้ำ _____

5 น้ำ _____

6 น้ำ _____

7 น้ำ _____

8 น้ำ _____

9 น้ำ _____

10 น้ำ _____

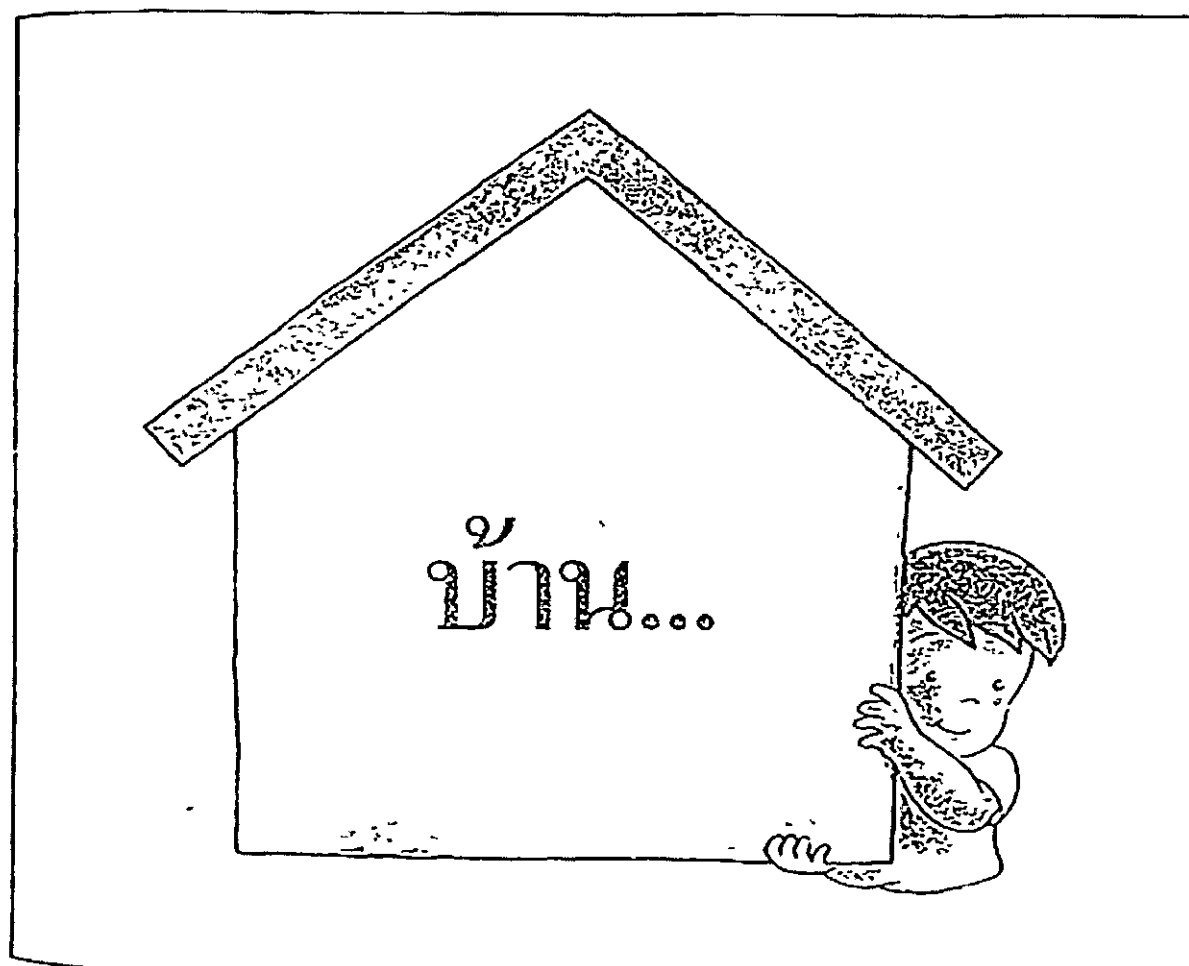
ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักตัวเอง เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคลองแคลว
กิจกรรม “คำต่อคำ”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

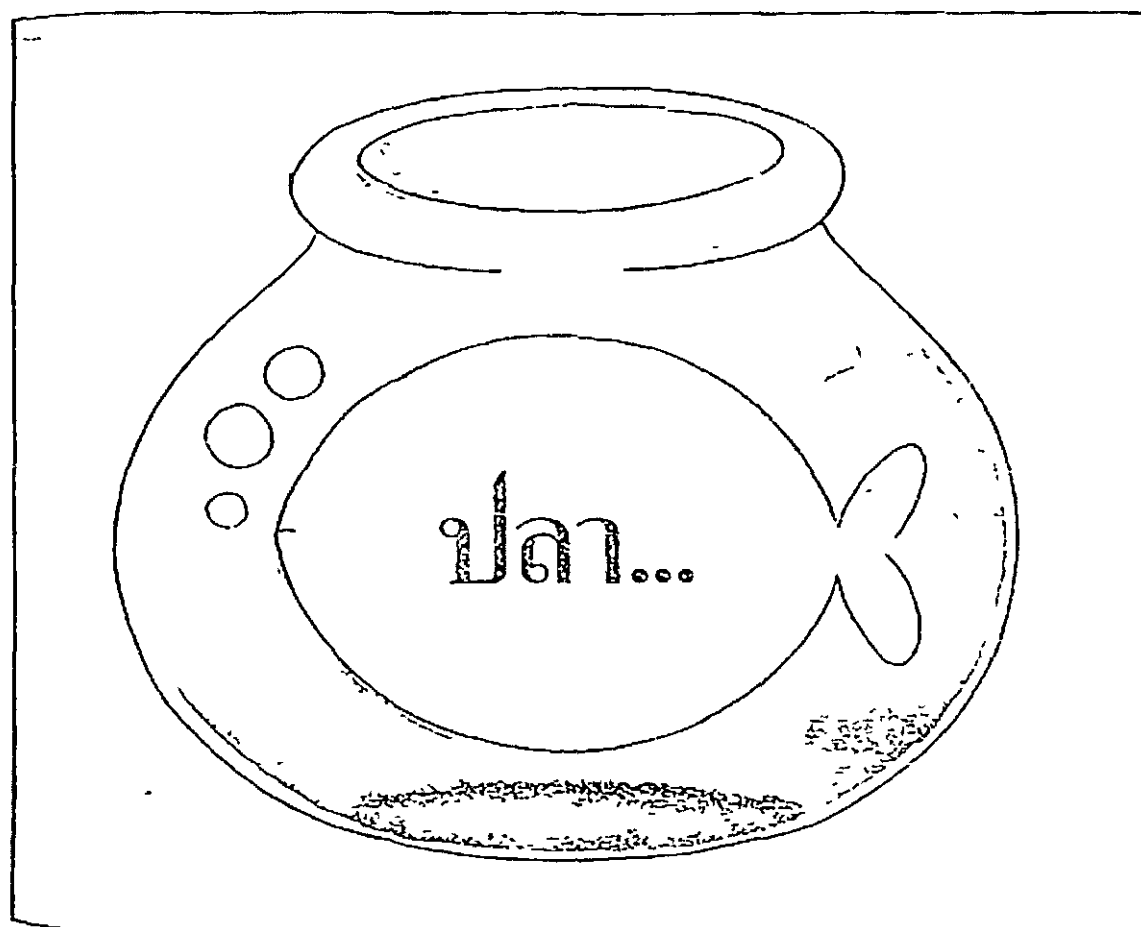
คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันต่อเติมคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ให้ได้จำนวนคำมากที่สุดและมีความหมาย

1 ข้าว _____	2 ข้าว _____
3 ข้าว _____	4 ข้าว _____
5 ข้าว _____	6 ข้าว _____
7 ข้าว _____	8 ข้าว _____
9 ข้าว _____	10 ข้าว _____

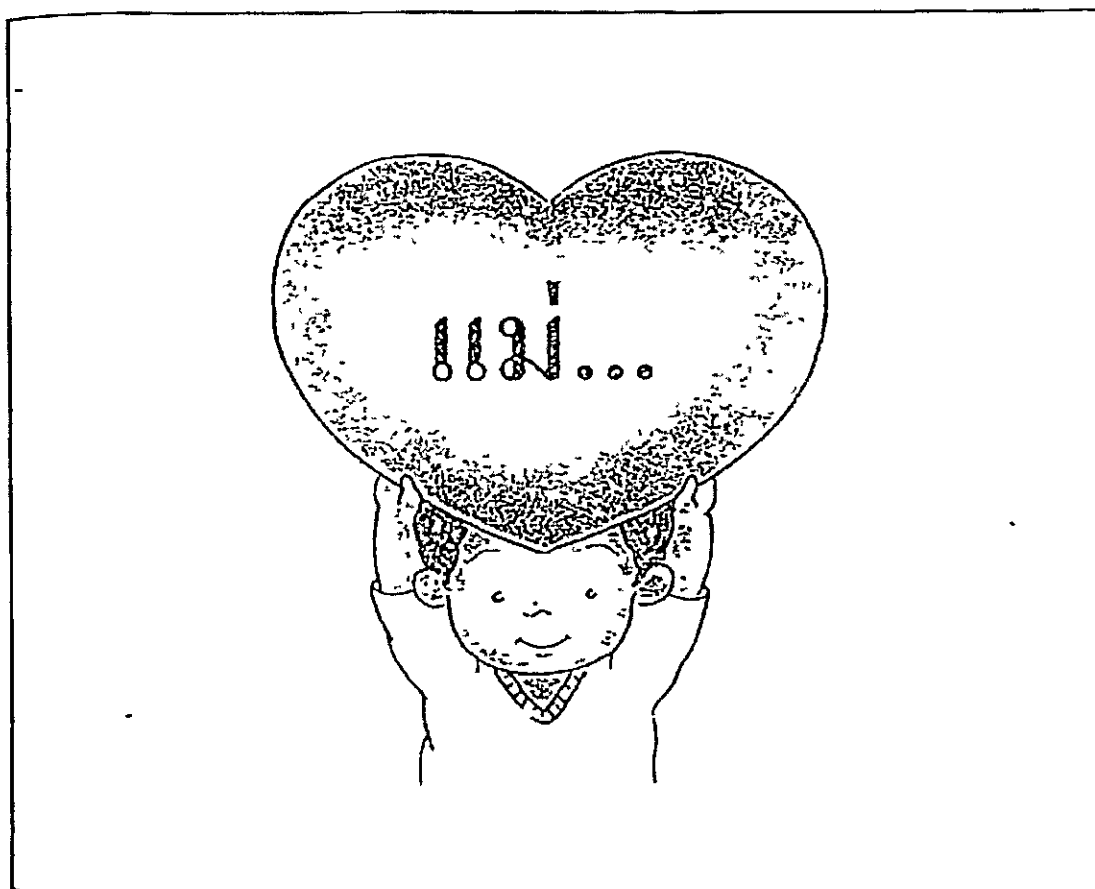
บัตรภาพพยางค์แรก (ตัวอย่าง)

บัตรภาพพยางค์แรก

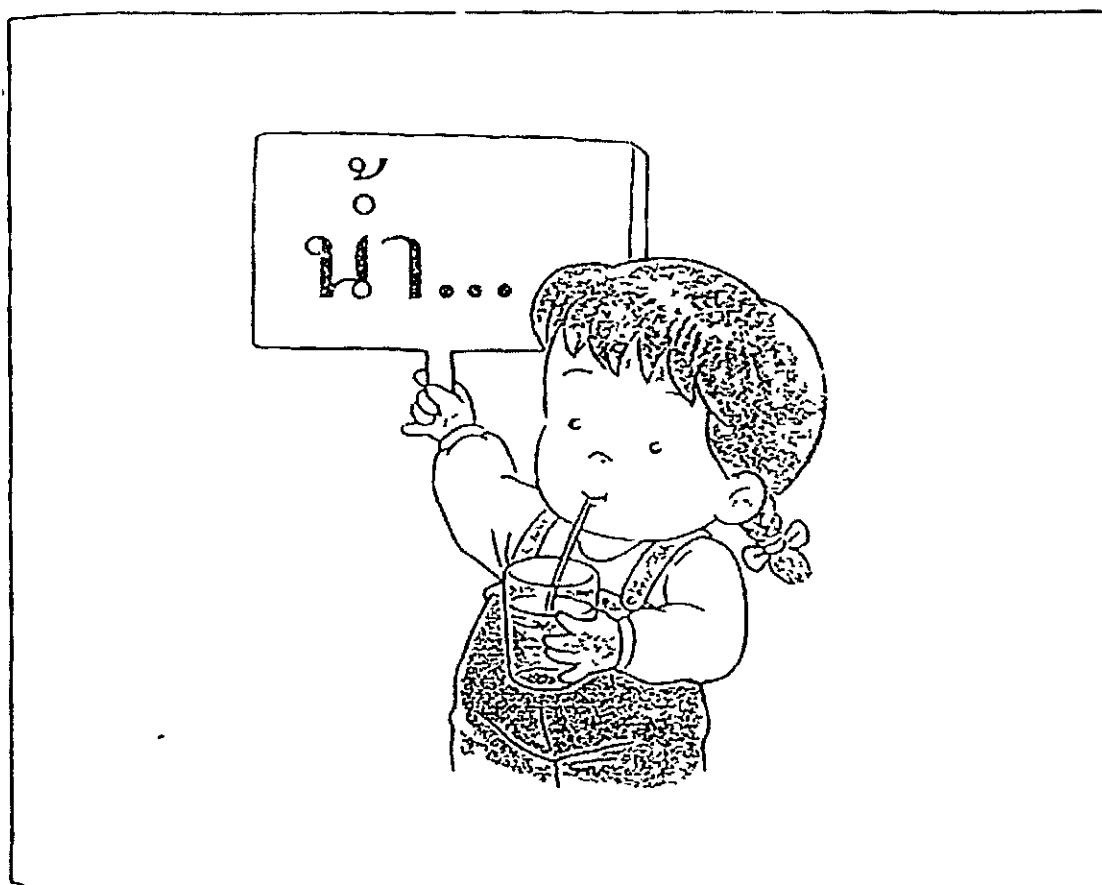

บัตรภาพพยางค์แรก

บัตรภาพพยางค์แรก

บัตรภาพพยางค์แรก

ทีมา พัชร มีสุนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน้า 133

ใบความรู้ (ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

*****

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม “คำต่อคำ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

¹การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการมีความเห็นที่ใหม่ๆ หรือความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์จนสามารถนำความคิดมาเป็นคำตอบได้

การคิดสร้างสรรค์ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1 ความคิดคล่องแคล่ว
- 2 ความคิดริเริ่ม
- 3 ความคิดยืดหยุ่น

ความคิดคล่องแคล่ว เป็นการที่ได้ใช้ความคิดในการค้นหาคำตอบได้จำนวนมาก มีความคล่องในการคิดและเขียนคำตอบได้อย่างรวดเร็วในเวลาจำกัดและความคิดที่ได้ต้องเป็นไปในเชิงบวก

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มิประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เรากล้าที่จะคิดเพราะว่าคำตอบของการคิดสร้างสรรค์นั้นไม่มีถูกหรือผิด แต่ที่สำคัญก็คือจะต้องเป็นไปในเชิงบวก หรือในเชิงสร้างสรรค์นั่นเอง

*****

---

¹ นาดยา ภัทรแสงไทย (2527) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หน้า 198

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม “คำต่อคำ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์ หมายถึงข้อใด ก ความสามารถในการมีความคิดที่ใหม่ๆ ข ความสามารถในการมีความคิดที่เหมือนคนอื่น ค ความสามารถในการพูดได้อย่างรวดเร็ว	2 การคิดสร้างสรรค์มีกี่ลักษณะ ก มี 1 ลักษณะ ข มี 2 ลักษณะ ค มี 3 ลักษณะ
3 สัมแสดงความสามารถในการมีความคิดเห็นที่แปลกๆ ใหม่ๆ แสดงว่าสั้เป็นคนที่มีการคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ	4 ขาวแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ แสดงว่าเป็นคนที่มีการคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ
5 นำแสดงความสามารถในการผสมผสานความคิดและประสบการณ์จนนำความคิดมาเป็นคำตอบได้ นำเป็นคนที่มีการคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ	6 ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ก ความคิดคล่องแคล่ว ข ความคิดริเริ่ม ค ความคิดแนวใหม่

7 ข้อใดคือลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ก ความคิดคล่องแคล่ว ข ความคิดแนวใหม่ ก ความคิดกึ่งแนวใหม่	8 ความคิดคล่องแคล่วคือการคิดหาคำตอบในเรื่องต่างๆ ให้ได้จำนวนมากๆ ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ
9 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์มีประโยชน์ ข การคิดสร้างสรรค์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ค คำตอบข้อ ก และ ข รวมกัน	10 คำตอบของการคิดสร้างสรรค์ควรเป็นอย่างไร ก เป็นไปในเชิงบวก ข เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ค คำตอบข้อ ก และ ข รวมกัน

เจลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
 กิจกรรม "คำต่อคำ"
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

1 ก

2 ค

3 ก

4 ก

5 ก

6 ค

7 ก

8 ก

9 ค

10 ค

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 8

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
ชื่อกิจกรรม	“ปริศนาคำทาย”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และประโยชน์ของความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มิในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น 2 ฉลากคำชื่อผลไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงานกิจกรรม “ปริศนาคำทาย” 4 บัตรภาพคำตอบตัวอย่าง “ปริศนาคำทาย” 5 บัตรภาพคำตอบ “ปริศนาคำทาย” 6 ใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้ฟังทุกข้อ 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ในสังคมปัจจุบัน เพราะผลของการคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น โดยวันนี้ เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการ ทายปริศนาคำทาย จากนั้นครูให้นักเรียนลองตั้งคำถามทายปริศนาคำทาย โดยครูนำบัตรภาพ ที่เป็นคำตอบตัวอย่าง ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม

2 3 ครูกล่าววาทิกรรมนี้จะมีคำตอบให้นักเรียนแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันคิดคำทาย จากคำตอบที่ครูให้

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากผลไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3 5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำตอบก่อนจึงเริ่มตั้งคำถามนั้นๆ โดยจับเวลาภาพละ 5 นาที

3 6 เมื่อจบครบทุกภาพ ครูสุ่มจับชื่อฉลากผลไม้ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมา รายงานให้เพื่อนๆ ฟัง และครูถามว่ากลุ่มใดมีปริศนานอกเหนือจากที่เพื่อนออกมารายงานให้ นักเรียนกลุ่มนั้นๆ อานให้เพื่อนฟังด้วย

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น ให้นักเรียน อานพร้อมกันทั้งห้อง โดยครูอานนำ

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอานให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
- 1 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
- 2 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
- 3 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “ปริศนาคำทาย”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากชื่อผลไม้ นักเรียนที่จับได้ชนิดเดียวกันให้รวมกลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “ปริศนาคำทาย”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ โดยอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนในการทำกิจกรรม “ปริศนาคำทาย”

1.3.2.3 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.4 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และครูบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.5 ครูอธิบายวิธีการตั้งคำถามในกิจกรรม “ปริศนาคำทาย” และกติกาให้นักเรียนเข้าใจ พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนทำกิจกรรม

1.3.2.6 ครูแจกใบงาน “ปริศนาคำทาย”

1.3.2.7 ครูยกบัตรภาพคำตอบแรกเพื่อให้นักเรียนตั้งคำถามโดยเรียงให้ตรงกับใบงาน กำหนดภาพละ 5 นาที

- 1 3 2 8 ครูสุ่มจับฉลากชื่อผลไม้เพื่อให้ได้กลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อน
ฟังจำนวน 3 กลุ่มๆละ 1 ใบงาน
- 1 3 2 9 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 1 3 2 10 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ โดยอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
- 1 4 2 ฉลากคำชื่อผลไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม
- 1 4 3 ใบงานกิจกรรม “ปริศนาคำทาย”
- 1 4 4 บัตรภาพคำตอบตัวอย่าง “ปริศนาคำทาย”
- 1 4 5 บัตรภาพคำตอบ “ปริศนาคำทาย”
- 1 4 6 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม "ปริศนาคำทาย" ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์
ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้
เกิดกับเด็กๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมี
ความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้
การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย
การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และประโยชน์ของความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะ
การคิดยืดหยุ่น

2.3 เนื้อหา

การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมมี
ความเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา
ผลของการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นเสมอ

การคิดยืดหยุ่นเป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดให้ได้ในปริมาณ
มากๆ คิดได้หลายกลุ่มหลายประเภท สามารถคิดดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์อื่นๆ
ได้อีก และมีประโยชน์ในการนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่นนี้ นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนเพื่อประโยชน์
ต่อตัวของนักเรียนและสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น

ในสังคมปัจจุบัน เพราะผลของการคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” โดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการทายปริศนาคำทาย จากนั้นครูให้นักเรียนลองตั้งคำถามทายปริศนาคำทาย โดยครูนำ บัตรภาพที่เป็นคำตอบตัวอย่าง ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม

2 4 2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะมีคำตอบให้นักเรียนแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันคิดคำถามจากคำตอบที่ครูให้

2 4 3 ชั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากผลไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2 4 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2 4 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2 4 3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2 4 3 5 ครูบอกนักเรียนว่าต้องให้ครูยกบัตรภาพคำตอบก่อนจึงเริ่มตั้งคำถามนั้นๆ โดยจับเวลาภาพละ 5 นาที

2 4 3 6 เมื่อจบครบทุกภาพ ครูสุ่มจับชื่อฉลากผลไม้ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง และครูถามว่ากลุ่มใดมีปริศนานอกเหนือจากที่เพื่อนออกมารายงานให้นักเรียนกลุ่มนั้นๆ อานให้เพื่อนฟังด้วย

2 4 4 ชั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

2 4 5 ชั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

2 5 2 ฉลากชื่อผลไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม

2 5 3 ใบงาน “ปริศนาคำทาย”

2 5 4 บัตรภาพคำตอบตัวอย่าง “ปริศนาคำทาย”

2 5 5 บัตรภาพคำตอบ ‘ปริศนาคำทาย’

2 5 6 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

26 การประเมินผล

ตรวจผลจากไปงาน สังเกตความตั้งใจในการรวมกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “ปริศนาคำทาย” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อผลไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน
- 3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สอนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก
- 3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน โดยปฏิบัติตามคำชี้แจง
- 3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา ภาพละ 5 นาที
- 3 6 ให้นักเรียนหาตัวแทนชูบัตรภาพคำตอบ
- 3 7 ให้นักเรียนสุ่มจับฉลากผลไม้เพื่อหากกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง กลุ่มละ 1 ใบงาน และถ้ากลุ่มใดมีคำถามที่ไม่ซ้ำกับเพื่อนที่ออกมารายงานให้อ่านให้เพื่อนๆ ฟัง
- 3 8 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว
- 3 9 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
- 3 10 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

กิจกรรม “ปริศนาคำทาย”

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดคำทายจากภาพที่ครูกำหนดให้ (กำหนดเวลา 5 นาที)

1) คำตอบคือ ' _____ '

นักเรียนตั้งคำทายดังนี้

1 อะไรวะ _____

2 อะไรวะ _____

3 อะไรวะ _____

4 อะไรวะ _____

5 อะไรวะ _____

6 อะไรวะ _____

7 อะไรวะ _____

8 อะไรวะ _____

9 อะไรวะ _____

10 อะไรวะ _____

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

2) คำตอบคือ “_____”

นักเรียนตั้งคำตอบดังนี้

1 อะไรเอ่ย _____

2 อะไรเอ่ย _____

3 อะไรเอ่ย _____

4 อะไรเอ่ย _____

5 อะไรเอ่ย _____

6 อะไรเอ่ย _____

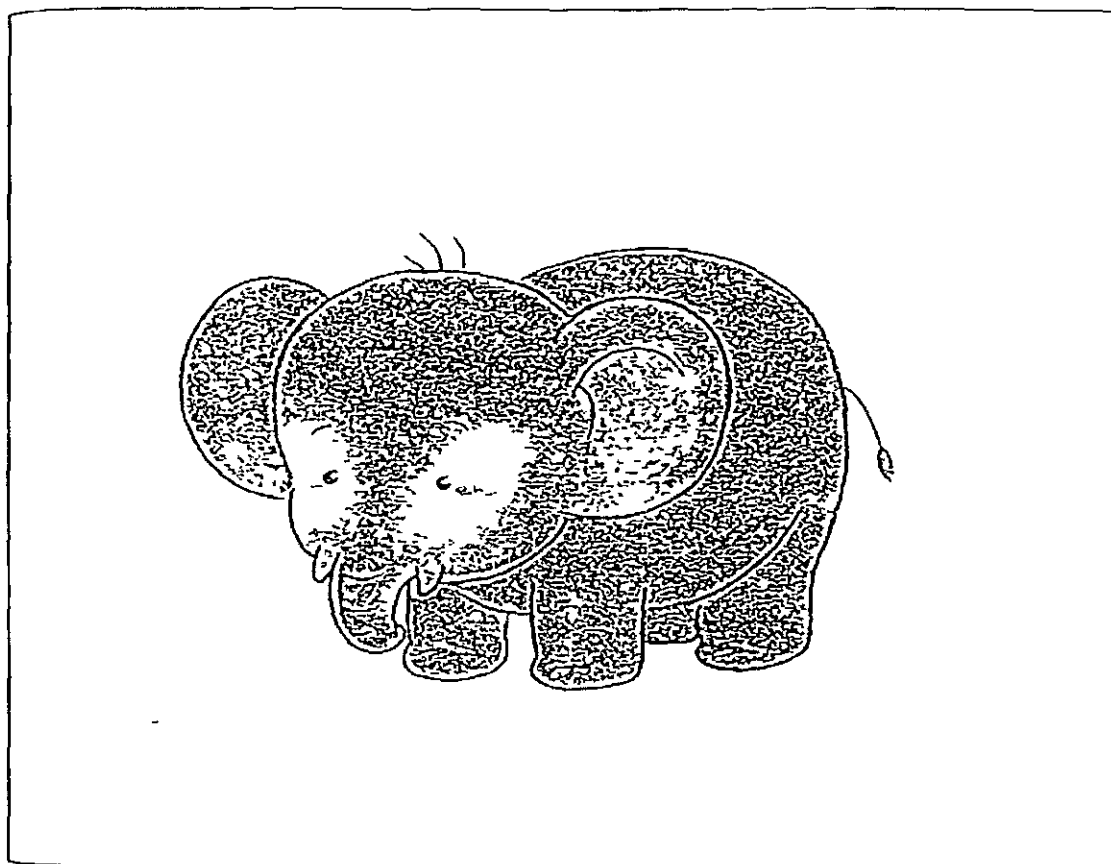
7 อะไรเอ่ย _____

8 อะไรเอ่ย _____

9 อะไรเอ่ย _____

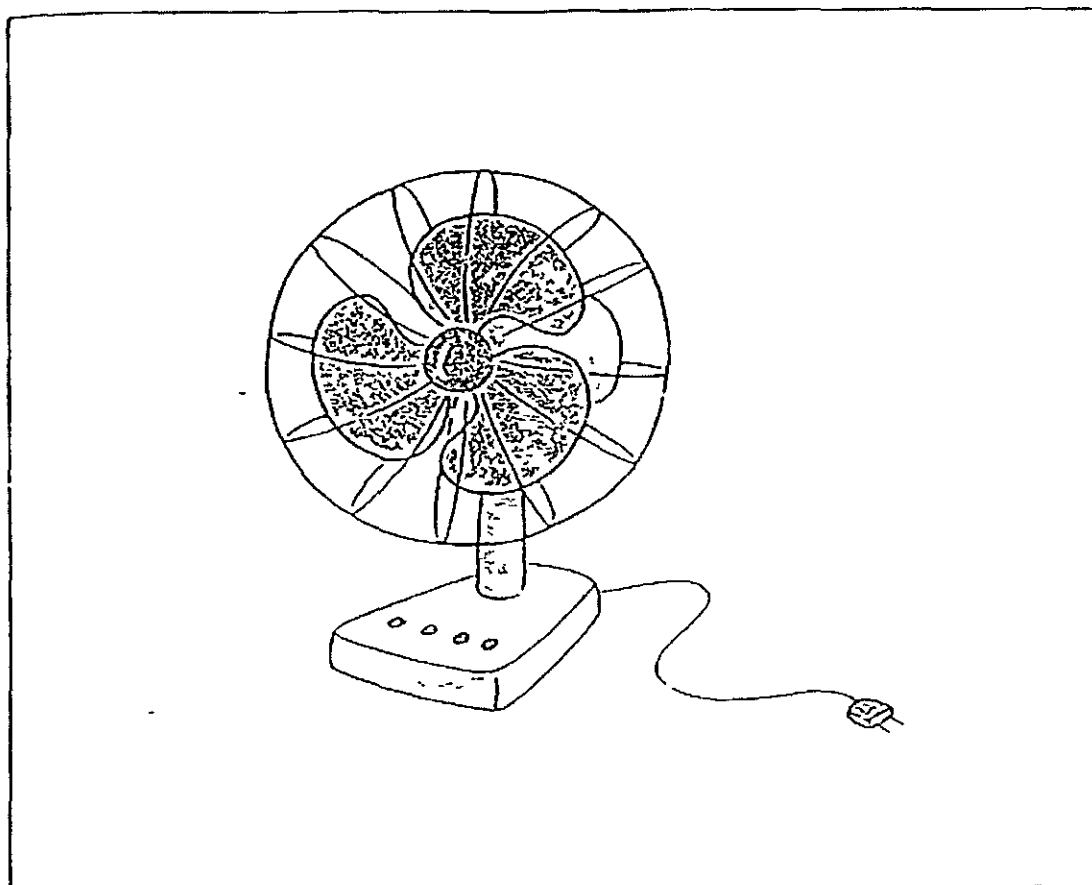
10 อะไรเอ่ย _____

บัตรภาพคำตอบ (ตัวอย่าง)

บัตรภาพคำตอบ

1)

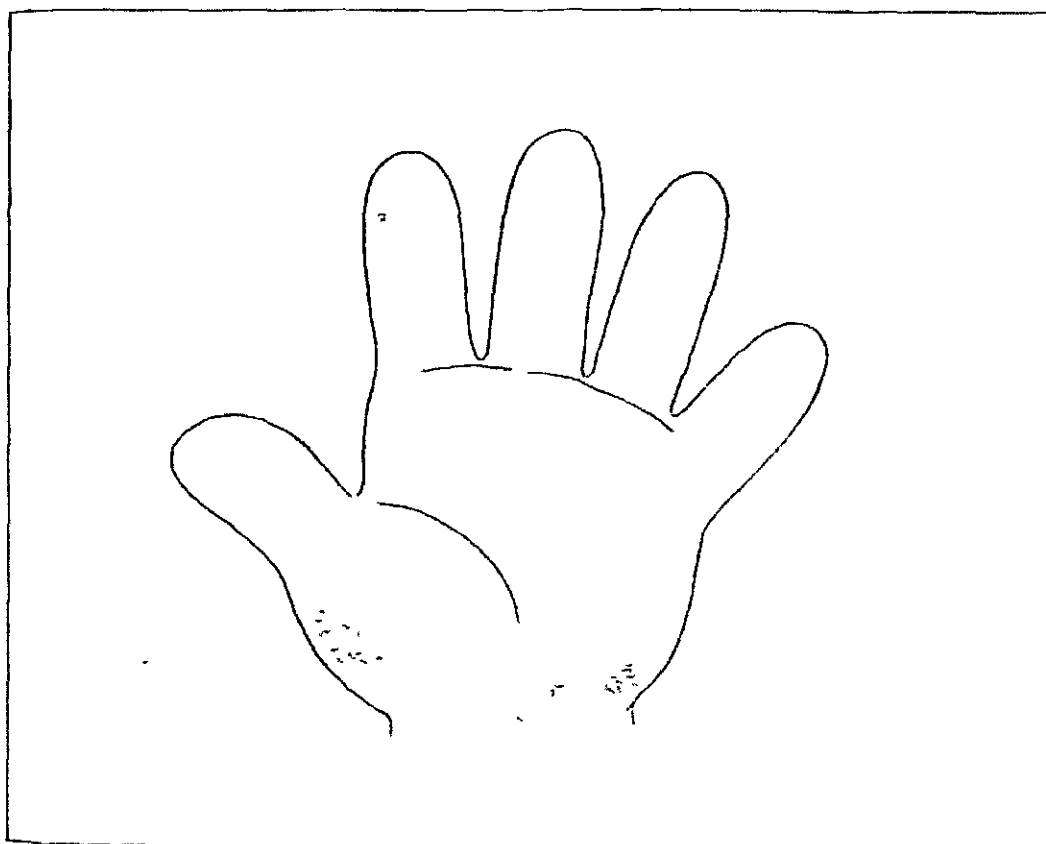

ทีมา พัชร มีสุคนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน้า 170

บัตรภาพคำตอบ

2)

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

.....

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

กิจกรรม "ปริศนาคำทาย"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมมีความเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ผลของการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นเสมอ

¹ความคิดยืดหยุ่นเป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดให้ได้ในปริมาณมากๆ คิดได้หลากหลายหลายประเภท สามารถคิดดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์อื่นๆ ได้อีกและมีประโยชน์ในการนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นนี้ นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนเพื่อประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนและสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

*****

---

¹พัชรี มีสุคนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน้า 112

ชื่อ
ชั้น
วันที่

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
กิจกรรม “ปริศนาคำทาย”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในสังคมหรือไม่ ก ไม่จำเป็น ข ไม่แน่ใจ ค จำเป็น	2 ผลจากการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทำให้เกิดอะไรขึ้น ก สังคมถูกทำลาย ข เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ๆ ค เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้น
3 ความคิดยืดหยุ่นเป็นลักษณะหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ	4 ความคิดยืดหยุ่นมีลักษณะอย่างไร ก เป็นความคิดได้ในปริมาณมากๆ ข มีประโยชน์ในการนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ ค คำตอบข้อ ก และ ข รวมกัน
5 แต่งสามารถคิดดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ได้อีก แสดงว่าแต่งมีความคิดยืดหยุ่นหรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ	6 ดำสามารถดัดแปลงกระดาษสมุดเป็นเครื่องบินกระดาษเล่นได้ แสดงว่าดำมีความคิดยืดหยุ่นหรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ

7 ตัวนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ก ไม่จำเป็นเพราะมีอยู่แล้ว ข จำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่ดีควรได้รับการส่งเสริม ค ไม่จำเป็นเพราะเก่งอยู่แล้ว	8 ความคิดยืดหยุ่นมีประโยชน์อย่างไร ก นำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆได้ ข นำไปใช้ในการแก้ตัวได้ ค นำไปใช้ในการทำให้ตื่นเช้าได้
9 คุณแม่ทำกับข้าวแล้วน้ำปลาหมด คุณแม่เลยใช้เกลือใส่แทน แสดงว่าคุณแม่มีความคิดยืดหยุ่นหรือไม่ ก มี ข ไม่มี ค ไม่แน่ใจ	10 การคิดสร้างสรรค์ให้ประโยชน์ต่อใครได้บ้าง ก ประโยชน์ต่อตนเอง ข ประโยชน์ต่อสังคม ค ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
กิจกรรม "ปริศนาคำทาย"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

1 ค

2 ค

3 ก

4 ค

5 ก

6 ก

7 ข

8 ก

9 ก

10 ค

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 9

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
ชื่อกิจกรรม	"ของใคร?"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมายของข้อมูลและเนื้อหา ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการคิด
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของ การคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่าง รวดเร็ว สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็ก ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่า การคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้าน การคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต
เทคนิค	การสนทนา พูดคุย โต้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน "ของใคร?" 3 แผนภาพ "ของใคร?" 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

วิธีดำเนินการ

1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่า การคิดแต่ละครั้งเราต้องมีข้อมูลและเนื้อหาเพื่อประกอบการคิด อาจเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บไว้ในสมอง โดยวันเราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนฝึกใช้ข้อมูลที่เก็บไว้ในสมองมาใช้กัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ของใคร?”

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูแจกใบงาน “ของใคร?” ให้กับนักเรียนทุกคน

3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3.3 ครูยกแผ่นภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

3.4 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่าจากแผ่นที่ครูยกให้นักเรียนดู นักเรียนคิดว่ามีอาชีพอะไรบ้าง ให้นักเรียนใช้เวลาทำใบงาน 10 นาที

3.5 เมื่อหมดเวลา ครูให้คนที่ได้อาชีพมากที่สุดออกมาบอกเพื่อนๆ หน้าห้องว่ามีอาชีพอะไรบ้างและชี้บอกวาส่งเกตจากสิ่งใดถึงตอบว่าเป็นอาชีพนั้นๆ

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง โดยครูอ่านนำ

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ของใคร?”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ของใคร?”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ของใคร?” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่า การคิดแต่ละครั้งเราต้องมีข้อมูลและเนื้อหาเพื่อประกอบการคิด อาจเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บไว้ในสมอง

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ของใคร?”

1.3.2.4 ครูสนทนาถึงอาชีพต่างๆ ว่ามีมากมายหลายอย่าง ให้ลองถามนักเรียนว่าโตขึ้นอยากเป็นอะไรกันบ้าง

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “ของใคร?” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูยกแผ่นภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่าจากแผนที่ครูยกนักเรียนคิดว่ามีอาชีพอะไรบ้าง ให้เวลานักเรียนทำใบงาน 10 นาที

1.3.2.9 เมื่อหมดเวลา ครูให้คนที่ได้อาชีพมากที่สุดออกมาบอกเพื่อนๆ หน้าห้องว่ามีอาชีพอะไรบ้างและชี้บอกว่าสังเกตจากสิ่งใดถึงตอบว่าเป็นอาชีพนั้นๆ

- 1 3 2 10 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม
- 1 3 2 11 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผลโดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน
- 1 3 2 12 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 1 4 2 ใบงาน "ของใคร?"
- 1 4 3 แผนภาพ "ของใคร?"
- 1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ของใคร?” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมายของข้อมูลและเนื้อหาว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการคิด

2.3 เนื้อหา

การคิด ในแต่ละครั้งนักเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลหรือเนื้อหา เพราะข้อมูลหรือเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ประกอบในการคิด การคิดครั้งนั้นๆ จึงจะสมบูรณ์ ข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ประกอบการคิดนั้น อาจเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บสะสมไว้ในสมอง

การที่นักเรียนมีข้อมูลหรือเนื้อหาประกอบการคิดจำนวนมากๆ จะทำให้ได้ผลของการคิดที่มีคุณภาพหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง

ข้อมูลหรือเนื้อหา คือความรู้หรือประสบการณ์ โดยนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในที่ต่างๆ ได้ตลอดเวลา

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่ การคิดแต่ละครั้งเราต้องมี ข้อมูลและเนื้อหาเพื่อประกอบการคิด อาจเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บไว้ในสมอง โดยวันเราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนฝึกใช้ข้อมูลที่เก็บไว้ในสมองมาใช้กัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ของใคร?”

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “ของใคร?” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูยกแผ่นภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

2 4 3 4 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่จากแผนที่ครูยกนักเรียนคิดว่มีอาชีพอะไรบ้าง ให้เวลานักเรียนทำใบงาน 10 นาที

2 4 3 5 เมื่อหมดเวลา ครูให้คนที่ได้อาชีพมากที่สุดออกมาบอกเพื่อนๆ หน้าห้อง ว่มีอาชีพอะไรบ้างและชี้บอกว่สังเกตจากสิ่งใดถึงตอบว่เป็นอาชีพนั้นๆ

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนรวมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “ของใคร?”

2 5 3 แผ่นภาพ “ของใคร?”

2 5 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

2 6 1 ตรวจผลจากใบงาน

2 6 2 สังเกตความตั้งใจจากการทำใบงาน

2 6 3 สังเกตจากการตอบคำถามและบอกเหตุผล

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
พัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ของใคร?” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนทำใบงาน “ของใคร?” ปฏิบัติตามคำชี้แจง
- 3 3 ให้นักเรียนส่งตัวแทนยกแผนภาพให้เพื่อนดู หรือวางแผนภาพไว้หน้าห้องแล้วออกไป
ดูหน้าห้อง เพื่อประกอบการทำใบงาน
- 3 4 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 5 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 3 6 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ใบงาน

ประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
กิจกรรม "ของใคร?"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนชื่ออาชีพต่างๆ ที่นักเรียนนึกได้จากแผ่นภาพที่ครูยกให้ดู

- 1 _____

3 _____

5 _____

7 _____

9 _____

11 _____

13 _____

15 _____

17 _____

19 _____
- 2 _____

4 _____

6 _____

8 _____

10 _____

12 _____

14 _____

16 _____

18 _____

20 _____

แผนภาพ

ทิวา เตรียมความพร้อมชุดฝึกทักษะการจำแนกแยกประเภท (2546)

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “ของใคร?”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

¹การคิด ในแต่ละครั้งนักเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลหรือเนื้อหา เพราะข้อมูลหรือเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ประกอบในการคิด การคิดครั้งนั้นๆ จึงจะสมบูรณ์ ข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ประกอบการคิดนั้นอาจเป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่นักเรียนเก็บสะสมไว้ในสมอง

การที่นักเรียนมีข้อมูลหรือเนื้อหาประกอบการคิดจำนวนมากๆ จะทำให้ได้ผลของการคิดที่มีคุณภาพหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง

ข้อมูลหรือเนื้อหา คือความรู้หรือประสบการณ์ โดยนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในที่ต่างๆ ได้ตลอดเวลา

*****

---

¹ชาติ แจมหนู (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 34-35

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “ของใคร?”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 ข้อใดพูดถึง “ความคิด” ได้ถูกต้องที่สุด ก ความคิดเป็นสิ่งที่อาจทำให้ปวดหัวได้ ข ความคิดเป็นกระบวนการทางสมอง ค ความคิดเป็นเรื่องของผู้ใหญ่	2 “การคิด” ในแต่ละครั้งนักเรียนต้องอาศัยข้อมูลหรือเนื้อหาด้วยหรือไม่ ก ไม่ต้อง ก ต้องอาศัย ข ต้องหรือไม่ต้องอาศัยก็ได้
3 “ข้อมูลหรือเนื้อหา” หมายถึงอะไร ก ความรู้ ข ประสบการณ์ ค ความรู้ และ ประสบการณ์	4 ข้อมูลหรือเนื้อหาเกี่ยวข้องอะไรกับการคิด ก เป็นส่วนประกอบเวลาคิด ข เป็นสิ่งแปลกปลอมเวลาคิด ค ไม่เกี่ยวข้องอะไรกัน
5 ข้อมูลหรือเนื้อหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ประกอบในเวลาที่เราใช้ความคิดใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ	6 การที่เรามีความรู้หรือประสบการณ์อยู่ในสมองมากๆ จะเป็นอย่างไร ก ปวดหัว ข เวลาใช้ความคิด จะคิดได้รวดเร็ว,ถูกต้อง ค เวลาพูดจะพูดได้อย่างไม่หยุด

7 ประสบการณ์และความรู้ต่างๆ นักเรียนสามารถค้นคว้าได้จากที่ใด ก ห้องสมุดโรงเรียน ข ที่บ้าน ค ได้ทุกๆ ที่	8 ประสบการณ์และความรู้ต่างๆ นักเรียนสามารถค้นคว้าได้ในเวลาใด ก ตอนเช้าก่อนเข้าแถว ข ตอนกลางวันหลังรับประทานอาหาร ค ได้ตลอดเวลา
9 ข้อใดเป็น “ความรู้” บ้าง ก สิ่งที่พ่อ แม่ ครู เป็นผู้สั่งสอน ข สิ่งที่ได้อ่านจากหนังสือต่างๆ ค ถูกทุกข้อ	10 ข้อใดหมายถึง “ประสบการณ์” ก สิ่งที่เราเคยได้ลองทำ ข สิ่งที่เพื่อนเล่าให้ฟัง ค สิ่งที่เพื่อนเคยลองทำ

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่อง การคิดเชิงเหตุผล
กิจกรรม "ของใคร?"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

1 ข

2 ข

3 ค

4 ก

5 ก

6 ข

7 ค

8 ค

9 ค

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 10

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
ชื่อกิจกรรม	"เรื่องนี้ชื่อว่า "
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และสิ่งสำคัญของความคิดริเริ่ม
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม 2 ฉลากชื่อยอดอกไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงานกิจกรรม "เรื่องนี้ชื่อว่า " 4 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม 5 บัตรภาพ "เรื่องนี้ชื่อว่า "

วิธีดำเนินการ

- 1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน
ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ
- 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าไม่ใช่เป็นเรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างและฝึกฝนกันได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนา การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "เรื่องนี้ชื่อว่า" โดยครูนำภาพมาติดบนกระดานดำ แล้วเล่าเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนฟัง

2 3 ครูถามว่ากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันตั้งชื่อเรื่องนี้ให้ได้ชื่อเรื่องได้มากและเหมาะสมที่สุด โดยจะมีเนื้อเรื่องที่ละเอียดอยู่ในใบงาน

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อดอกไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่ม เดียวกัน

3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม "เรื่องนี้ชื่อว่า " ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3 5 ครูบอกนักเรียนว่าใช้เวลา 20 นาที ในการให้ประธานแต่ละกลุ่มอ่าน เรื่องให้เพื่อนสมาชิกฟัง และทุกคนในกลุ่มร่วมกันตั้งชื่อให้เหมาะสมและมากที่สุด

3 6 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม ให้นักเรียน อ่านพร้อมกัน โดยครูอ่านนำ

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
- 2 คู่มือครู การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
- 3 คู่มือนักเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
- 4 สื่อและอุปกรณ์ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากชื่อดอกไม้ นักเรียนที่จับได้ชนิดเดียวกันให้รวมกลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1.3.2.2 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.3 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และครูบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.4 ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ให้นักเรียนเข้าใจ พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนทำกิจกรรม

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

1.3.2.6 ครูนำภาพมาติดบนกระดานดำ แล้วเล่าเรื่องสั้นๆ

1.3.2.7 ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องราวโดยละเอียดในใบงาน และให้ตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมที่สุด

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

1 3 2 9 ครูแจกใบความรู้เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม
โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน

1 3 2 10 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ โดยครูอ่านให้นักเรียนฟัง

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

1 4 2 ฉลากชื่อดอกไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม

1 4 3 ใบงานกิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

1 4 4 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

1 4 5 บัตรภาพ “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์
ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิด
กับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิด
ริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิด
สร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและ
การฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และสิ่งสำคัญของความคิดริเริ่ม

2.3 เนื้อหา

การคิดสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ใช่เป็นเรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝน
และเสริมสร้างได้ โดยได้รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธีและเพียงพอ ส่วนใหญ่เด็กจะมีความคิด
สร้างสรรค์ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ เพราะโดยปกติทั่วไปเด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งมี
จินตนาการอย่างกว้างไกล

ความคิดริเริ่ม เป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม คือความคิดที่
แปลกแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา แต่ความคิดริเริ่มก็อาจจะมาจากความคิดจากสิ่งที่
มีอยู่ก่อนแล้วซึ่งเรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่ ความคิดริเริ่มเป็นความคิดที่เกิดขึ้น
ครั้งแรก และอาจจะไม่มีใครเคยนึกคิดมาก่อน ต้องอาศัยความกล้าคิดกล้าแสดงออก
การจินตนาการ สร้างสรรค์ให้เกิดผลงานขึ้น

สิ่งสำคัญของความคิดริเริ่มก็คือ จะกล้าที่จะพูดในสิ่งที่เราคิดริเริ่ม ต้องกล้าที่จะลองทำ
หรือประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อทดสอบความคิดของตนเอง

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าไม่ใช่เป็นเรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างและฝึกฝนกันได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า” โดยครูนำภาพมาติดบนกระดานดำ แล้วเล่าเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนฟัง

2 4 2 2 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันตั้งชื่อเรื่องนี้ให้ได้ชื่อเรื่องได้มาก และเหมาะสมที่สุด โดยจะมีเนื้อเรื่องที่ละเอียดอยู่ในใบงาน

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อดอกไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2 4 3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2 4 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2 4 3 4 ครูแจกใบงาน กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2 4 3 5 ครูบอกนักเรียนว่าใช้เวลา 20 นาที ในการให้ประธานแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องให้เพื่อนสมาชิกฟัง และตั้งชื่อให้เหมาะสมและมากที่สุด

2 4 3 6 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม โดยให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน โดยครูอ่านให้นักเรียนฟังทุกข้อ

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

2 5 2 ฉลากชื่อดอกไม้สำหรับแบ่งกลุ่ม

2 5 3 ใบงาน “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

2 5 4 บัตรภาพ “เรื่องนี้ชื่อว่า ”

2 5 6 ใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

26 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน สังเกตความตั้งใจในการรวมกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

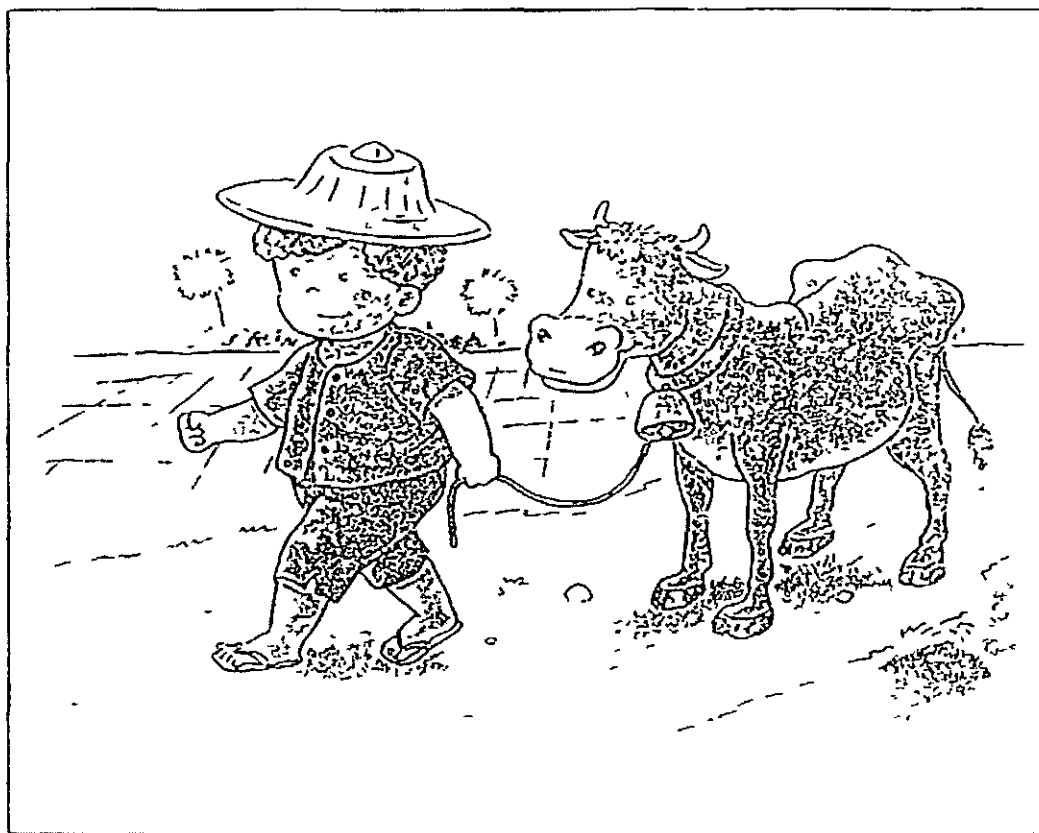
สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อดอกไม้ ชนิดเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน
- 3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธาน จะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สอนเลขานุการ จะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก
- 3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน โดยปฏิบัติตามคำชี้แจง
- 3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา 20 นาที
- 3 6 ให้ประธานแต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนอ่านเรื่องราวให้เพื่อนสมาชิกฟัง
- 3 6 ให้นักเรียนช่วยกันตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมที่สุด
- 3 7 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง
- 3 8 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม
- 3 9 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
- 3 10 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

บัตรภาพ

ทีมา พัชร มีสุนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน้า 200

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดริเริ่ม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

กิจกรรม "เรื่องนี้ชื่อว่า "

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดริเริ่ม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวต่อไปนี้แล้วตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมและมากที่สุด

กำหนดเวลา 15 นาที

เรื่องราว

ชวานาคนหนึ่งอาศัยอยู่กับภรรยาและลูกๆ ในกระท่อมเชิงเขา เขามีเงินเก็บออม 1,000 บาท และวัว 2 ตัว ชวานาและภรรยาปรึกษากันว่าจะนำวัวไปขาย 1 ตัว เพื่อนำเงินมาไว้ซื้ออาหาร

วันรุ่งขึ้น ชวานาจึงนำวัวไปขายที่ตลาด แต่ไม่มีใครสนใจซื้อวัวของเขาเลย เมื่อถึงเวลาบ่าย เขาจึงตัดสินใจนำวัวกลับบ้าน ระหว่างทางเขาพบคนขายม้าจึงแลกวัวกับม้า

เมื่อเดินต่อไปไม่นานเขาพบคนขายหมู จึงขอแลกม้ากับหมู จากนั้นก็จึงหมูกลับบ้าน ต่อมาเขาพบคนเลี้ยงแกะ เขาคิดว่าแกะดีกว่าหมูจึงขอแลกหมูกับแกะ และจึงแกะเดินทางต่อไปจนกระทั่งพบคนเลี้ยงห่าน เขาคิดว่าห่านดีกว่าแกะจึงแลกแกะกับห่าน แล้วอุ้มห่านกลับบ้าน ไม่นานนักเขาพบคนเลี้ยงไก่ เขาคิดว่าไก่ดีกว่าห่านจึงแลกไก่กลับบ้านไป

ใกล้ค่ำเขารู้สึกหิวมากจึงตัดสินใจขายไก่แล้วนำเงินไปซื้ออาหารกินและไม่ได้อะไรกลับบ้านเลย ก่อนถึงบ้านชวานาพบเพื่อนบ้านคนหนึ่งถามเรื่องวัวไปขายที่ตลาด ชวานาจึงเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟัง เพื่อนบ้านพูดขึ้นว่า “แย่แล้ว! ภรรยาท่านจะต้องดุว่าท่านแน่ๆ เชียว” ชวานาตอบว่า “คงไม่หรอก ภรรยาฉันเป็นคนใจดี เธอไม่เคยบ่นหรอก” เพื่อนบ้านไม่ยอมเชื่อจึงทำพนันกับชวานา ถ้าภรรยาไม่ดุว่าชวานาเขาจะยอมจ่ายเงินให้ ชวานา 1,000 บาท ชวานาตอบตกลง ทั้งสองจึงเดินทางกลับบ้าน เมื่อไปถึงบ้านชวานาเพื่อนบ้านก็ซ่อนตัวแอบฟังอยู่ข้างหน้าต่าง

เมื่อชวานาเข้าไปในบ้าน ภรรยาก็รับถามทันทีว่า “พอขายวัวได้เงินมาเท่าไรจ๊ะ”

ชวานาบอกว่า “ฉันเอาวัวไปแลกม้ามานะ”

ภรรยาพูดว่า “ดีจ๊ะ”

ชวานาจึงบอกว่า “เดี๋ยวก่อน ฉันเอาม้าไปแลกหมู”

ภรรยาบอกว่า “ก็ดีนะ”

ชวานาบอกว่า “เดี๋ยวจะ ฉันเอาหมูไปแลกแกะ”

ภรรยาบอกว่า “ดีนี่จ๊ะ”

ชวนาพูดต่อไปว่า “อย่าเพิ่ง ฉันเอาแกะไปแลกทาน”

ภรรยา ก็พูดอีกว่า “อืม ดีจัง”

ชวนาบอก ว่า “แต่ ฉันเอาทานไปแลกไก่”

ภรรยาบอกว่า “ไก่ก็ดีนะ

ชวนาอ้าอึ้งพูดว่า “เออ ฉันอ้อมไก่อกลับบ้าน แต่ฉันหิวมากจึงขายไก่ เอาเงินไปซื้ออาหารกินหมดแล้วจ๊ะ”

ภรรยายิ้มแล้วพูดว่า “ดีแล้วละที่พ่อทำอย่างนั้น สุขภาพของพ่อสำคัญมากนะ พอกลับมาปลอดภัยไม่เจ็บป่วยก็ดีกว่าเราได้สัตว์ทุกชนิดมาเป็นไหนๆ”

ชวนาดีใจมากที่ภรรยากล่าวอย่างนั้น เขาเปิดประตูให้เพื่อนบ้านเข้ามา เพื่อนบ้านยอมรับว่าภรรยาของชวนาใจดีมาก เขาแพ้นั่นแก่ชวนา จึงยอมจ่ายเงินให้ชวนา 1,000 บาทตามสัญญา

ให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมและมากที่สุด

1 เรื่อง _____

2 เรื่อง _____

3 เรื่อง _____

4 เรื่อง _____

5 เรื่อง _____

6 เรื่อง _____

7 เรื่อง _____

8 เรื่อง _____

9 เรื่อง _____

10 เรื่อง _____

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดริเริ่ม

.....

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
 กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ”
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

การคิดสิ่งต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ใช่เป็นเรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและเสริมสร้างได้ โดยได้รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธีและเพียงพอ ส่วนใหญ่เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ เพราะโดยปกติทั่วไปเด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งมีจินตนาการอย่างกว้างไกล

ความคิดริเริ่ม เป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม คือความคิดที่แปลกแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา แต่ความคิดริเริ่มก็อาจจะมาจากความคิดจากสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วซึ่งเรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่¹ ความคิดริเริ่มเป็นความคิดที่เกิดขึ้นครั้งแรก และอาจจะไม่มีใครเคยนึกคิดมาก่อน ต้องอาศัยความกล้าคิดกล้าแสดงออก การจินตนาการ สร้างสรรค์ให้เกิดผลงานขึ้น

สิ่งสำคัญของความคิดริเริ่มก็คือ จะต้องกล้าที่จะพูดในสิ่งที่เราคิดริเริ่ม ต้องกล้าที่จะลองทำหรือประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อทดสอบความคิดของตนเอง

.....

---

¹พัชรี มีสุคนธ์ (2543) การพัฒนาชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน้า 114

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
กิจกรรม เรื่องนี้ชื่อว่า "
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องของพรสวรรค์ ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ	2 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องของพรสวรรค์ ข การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ค การคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถฝึกฝนได้
3 นักเรียนคิดว่าใครมีการคิดสร้างสรรค์ได้ดีที่สุด ก ทารก ข เด็ก ค วัยรุ่น	4 นักเรียนคิดว่าใครมีความอยากรู้อยากเห็น และมีจินตนาการมากที่สุด ก ทารก ข เด็ก ค วัยรุ่น
5 ความคิดริเริ่มเป็นลักษณะหนึ่งของการคิด สร้างสรรค์ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ	6 ข้อใดบอกความหมายของความคิดริเริ่ม ได้ถูกต้องที่สุด ก เป็นความคิดที่เลียนแบบ ข เป็นความคิดที่คล้ายๆ คนอื่น ค เป็นความคิดที่แปลกไปจากความคิดธรรมดา

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
 กิจกรรม “เรื่องนี้ชื่อว่า ”
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

1 ข

2 ข

3 ข

4 ข

5 ก

6 ค

7 ก

8 ก

9 ก

10 ข

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

ครั้งที่ 11

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
ชื่อกิจกรรม	"คิดตามภาพ"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 2 การสอนนักเรียนในเรื่องประเภทของการคิด
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของ การคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่าง ราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็ก ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่า การคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้าน การคิด รวมทั้งการคิด เชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กใน อนาคต
เทคนิค	การเขียนบรรยาย พูดคุย ได้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน "คิดตามภาพ" 3 แผนภาพ และแผ่นภาพตัวอย่าง "คิดตามภาพ" 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่าการคิดสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ คิดแบบมีจุดมุ่งหมาย และคิดแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย นักเรียนควรคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายเพราะเป็นการคิดของคนที่มีสติสัมปชัญญะ สามารถที่จะพูดหรืออธิบายสิ่งที่ตนเองคิดได้อย่างมีเหตุผล โดยวันเราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนลองคิดแบบมีจุดมุ่งหมายกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คิดตามภาพ”

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูแจกใบงาน “คิดตามภาพ” ให้กับนักเรียนทุกคน

3.2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

3.3 ครูยกตัวอย่าง เช่น ครูยกภาพส้มขึ้นมา ครูบอกว่าเมื่อครูเห็นภาพนี้แล้วครูจะนึกถึงอะไรได้บ้าง สิ่งที่คุณนึกถึงก็คือ สวนส้มที่กว้างใหญ่เพราะครูอยากมีไร้ส้ม คุณนึกถึงน้ำส้มคั้นเพราะครูชอบกิน คุณนึกถึงสุนัขที่บ้านเพราะมันกินส้มได้

3.4 ครูยกแผนภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

3.5 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่า จากแผนที่ครูยกนักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง ให้นิเวลนนักเรียนทำใบงานภาพละ 5 นาที

3.6 เมื่อหมดเวลา ครูถามความสมัครใจนักเรียนให้ออกมาหน้าห้องเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง ถ้าไม่มีให้ครูสุ่มเรียกประมาณ 5 คน

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “คิดตามภาพ”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “คิดตามภาพ”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “คิดตามภาพ” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของความคิดว่า การคิดสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ คิดแบบมีจุดมุ่งหมาย และคิดแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คิดตามภาพ”

1.3.2.4 ครูสนทนาถึง การนึกถึงความสัมพันธ์เมื่อเราเห็นสิ่งๆ หนึ่ง บางครั้งเราสามารถนึกถึงอะไรได้หลายอย่าง โดยอาจจะเป็นเหตุการณ์หรือความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ได้

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “คิดตามภาพ” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูยกผ่านภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่าจากแผนที่ครูยกนักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง

1.3.2.9 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.10 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1.3.2.11 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 1 4 2 ใบงาน “คิดตามภาพ”
- 1 4 3 แผนภาพ และแผนภาพตัวอย่าง “คิดตามภาพ”
- 1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “คิดตามภาพ” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องประเภทของการคิด

2.3 เนื้อหา

การคิด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1 การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการคิดของบุคคลที่รู้สึกตัว มีทิศทาง มีเป้าหมายของการคิดที่ชัดเจนว่าต้องการผลของการคิดเป็นอย่างไร เป็นความตั้งใจ หรือจงใจให้เกิดการคิดครั้งนั้น

2 การคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการคิดของบุคคลที่ไม่มีทิศทาง ไม่มีเป้าหมายของการคิด เป็นการคิดอย่างเลื่อนลอยหรือเพ้อฝัน

ในการคิดใดๆ ของนักเรียน นักเรียนควรคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพราะเป็นการคิดของบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ สามารถที่จะพูดหรืออธิบายในสิ่งที่ตนเองคิดได้อย่างมีเหตุผล ส่วนการคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ เพราะเพ้อฝัน เลื่อนลอยและไม่มีความหมาย

2 4 วิธีดำเนินการ

2 4 1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่ การคิดสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ คิดแบบมีจุดมุ่งหมาย และคิดแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย นักเรียนควรคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายเพราะเป็นการคิดของคนที่มีสติสัมปชัญญะ สามารถที่จะพูดหรืออธิบายสิ่งที่ตนเองคิดได้อย่างมีเหตุผล โดยวันเราจะทำกิจกรรมให้นักเรียนลองคิดแบบมีจุดมุ่งหมายกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คิดตามภาพ”

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูแจกใบงาน “คิดตามภาพ” ให้กับนักเรียนทุกคน

2 4 3 2 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

2 4 3 3 ครูยกตัวอย่าง เช่น ครูยกภาพส้มขึ้นมา ครูบอกว่าเมื่อครูเห็นภาพนี้แล้วครูจะนึกถึงอะไรได้บ้าง สิ่งที่ครูนึกถึงก็คือ สวนส้มที่กว้างใหญ่เพราะครูอยากมีไร้ส้ม ครูนึกถึงน้ำส้มคั้นเพราะครูชอบกิน ครูนึกถึงสุนัขที่บ้านเพราะมันกินส้มได้

2 4 3 3 ครูยกแผนภาพให้นักเรียนดู ประกอบการทำใบงาน

2 4 3 4 ครูให้นักเรียนตอบลงในใบงานว่า จากแผนที่ครูยกนักเรียนนึกถึงอะไรบ้าง ให้เวลานักเรียนทำใบงานภาพละ 5 นาที

2 4 3 5 เมื่อหมดเวลา ครูถามความสมัครใจนักเรียนให้ออกมาหน้าห้องเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง ถ้าไม่มีให้ครูสุ่มเรียกประมาณ 5 คน

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนรวมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 5 2 ใบงาน “คิดตามภาพ”

2 5 3 แผ่นภาพ และแผ่นภาพตัวอย่าง “คิดตามภาพ”

2 5 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจจากการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “คิดตามภาพ” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนทำใบงาน “คิดตามภาพ” ปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 3 ให้นักเรียนส่งตัวแทนยกผ่านภาพให้เพื่อนดู หรือวางแผนภาพไว้หน้าห้อง แล้วออกไปดูหน้าห้อง เพื่อประกอบการทำใบงาน

3 4 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

3 5 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม

3 6 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

(3)

ใบงานประกอบการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

กิจกรรม “คิดตามภาพ”

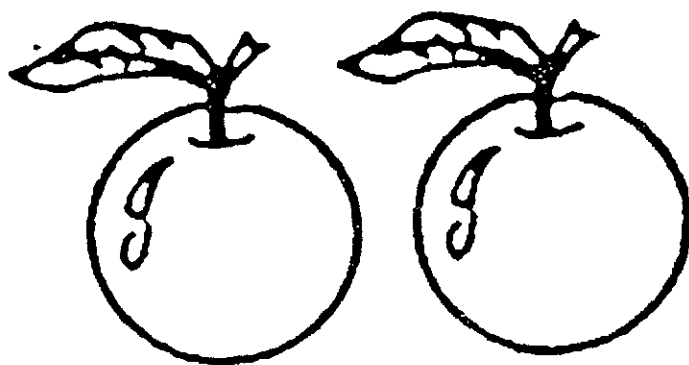
คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนนึกถึงเมื่อเห็นจากภาพที่ครูให้ดู

ภาพที่เห็นคือ

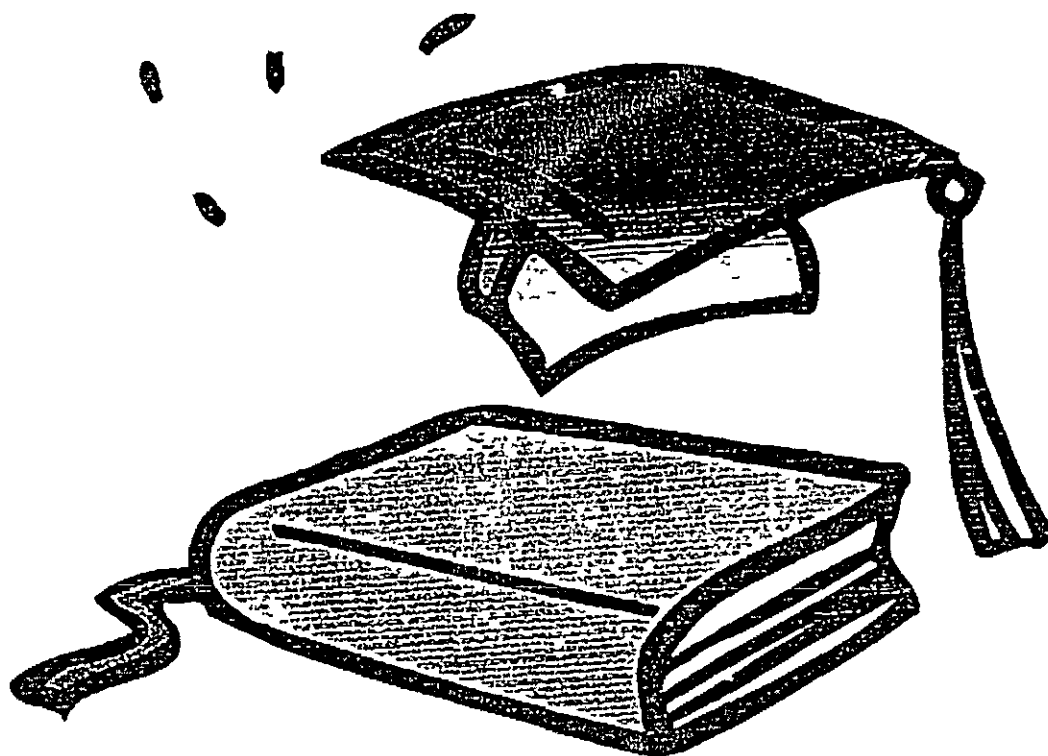
สิ่งที่นักเรียนนึกถึงเมื่อเห็นจากภาพที่ครูให้ดู

[illegible]

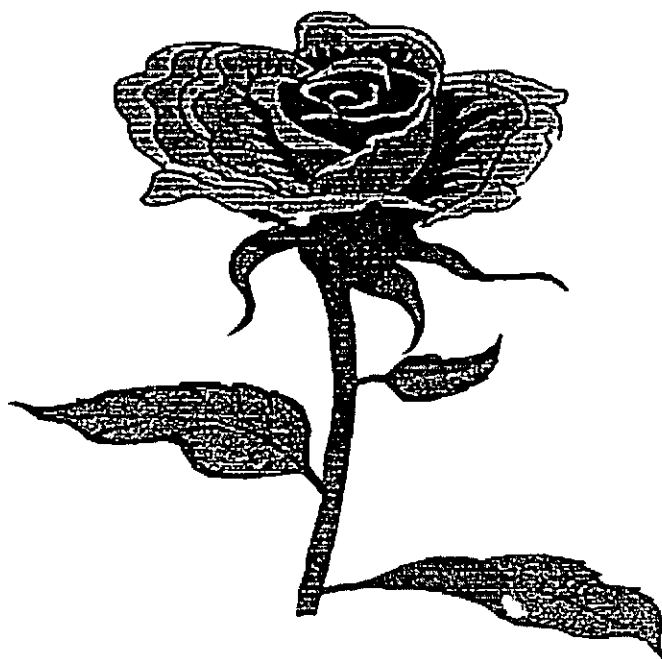
บัตรแผนภาพ (ตัวอย่าง)

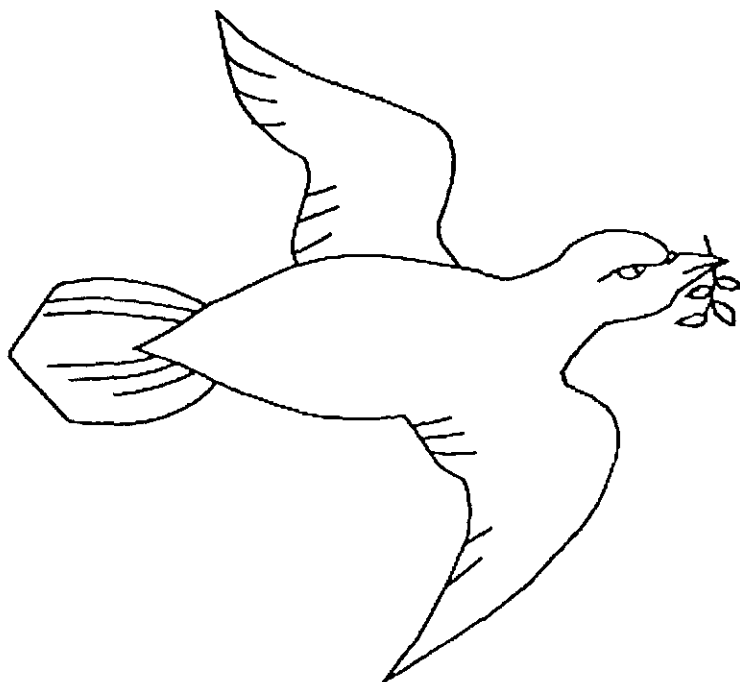
บัตรแผนภาพ

บัตรแผนภาพ

บัตรแผนภาพ

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม 'คิดตามภาพ'

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

¹การคิด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1 การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการคิดของบุคคลที่รู้สึกตัว มีทิศทาง มีเป้าหมายของการคิดที่ชัดเจนว่าต้องการผลของการคิดเป็นอย่างไร เป็นความตั้งใจ หรือจงใจให้เกิดการคิดครั้งนั้น

2 การคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการคิดของบุคคลที่ไม่มีทิศทาง ไม่มีเป้าหมายของการคิด เป็นการคิดอย่างเลื่อนลอยหรือเพ้อฝัน

ในการคิดใดๆ ของนักเรียน นักเรียนควรคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพราะเป็นการคิดของบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ สามารถที่จะพูดหรืออธิบายในสิ่งที่ตนเองคิดได้อย่างมีเหตุผล ส่วนการคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ เพราะเพ้อฝัน เลื่อนลอยและไม่มี ความหมาย

*****

ชื่อ	ชั้น
วันที่	

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “คิดตามภาพ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 “การคิด” แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้กี่ประเภท ก 2 ประเภท ข 3 ประเภท ค 4 ประเภท	2 ข้อใดเป็นประเภทของการคิด ก การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย ข การคิดที่มีจุดประสงค์ ค การคิดที่มีวัตถุประสงค์
3 ข้อใดไม่ใช่ประเภทของการคิด ก การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย ข การคิดที่มีวัตถุประสงค์ ค การคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย	จากข้อ 4 – 10 ให้นักเรียนใช้คำตอบ ดังนี้ ก การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย ข การคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย ค การคิดที่มีวัตถุประสงค์
4 “เป็นการคิดของบุคคลที่รู้สึกตัว มีทิศทาง มีเป้าหมาย” เป็นการคิดประเภทใด 5 “เป็นการคิดของบุคคลที่ไม่มีทิศทาง ไม่มีเป้าหมาย คิดแบบเลื่อนลอย เพื่อฝัน” เป็นการคิดประเภทใด 6 ในการคิดของนักเรียนควรเป็นการคิดแบบใด 7 ด ญ นิด ตั้งใจเรียนหนังสือ เพราะฝันไว้ว่าโตขึ้นจะต้องเป็นหมอ	8 ด ช แดง ชอบนั่งฝันกลางวันว่า โตขึ้นจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ด ช แดงไม่ยอมตั้งใจเรียนหนังสือเลย 9 ด ญ หน้อย คิดว่าเย็นนี้ต้องรีบทำการบ้านให้เสร็จเพราะคุณแม่จะพาไปทานข้าวเย็นนอกบ้าน 10 เวลาทำการบ้าน ด ช บอย จะนั่งคิดไปเรื่อยว่าเย็นนี้พอจะซื้อของเล่นอะไรมาฝาก จนทำการบ้านไม่เสร็จซักครั้ง

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “คิดตามภาพ”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

1 ก

2 ก

3 ข

4 ก

5 ข

6 ก

7 ก

8 ข

9 ก

10 ข

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

ครั้งที่ 12

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
ชื่อกิจกรรม	“ปัญหาต้องแก้”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะของความคิดคล่องแคล่ว
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มิมีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 ฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงาน “ปัญหาต้องแก้” 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 5 บัตรภาพ “ปัญหาต้องแก้”
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่สามารถคิดได้แปลกๆ ใหม่ๆ มีประโยชน์ในการนำมาแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ได้ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” โดยบอกว่าจะมีโจทย์ที่เป็นปัญหาให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าน้ำท่วมโลกจะใช้ชีวิตอยู่อย่างไรลองให้นักเรียนช่วยกันตอบให้ได้มากที่สุด

2 3 ครูกล่าวว่ากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาที่โจทย์ให้โดยให้คิดคำตอบให้ได้มากที่สุด

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ โดยให้นักเรียนร้องไว้เพื่อหากลุ่มเพื่อนของตัวเอง เสียงร้องเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน

3 2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็วถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3 4 ครูแจกใบงานกิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3 5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

3 6 ครูยกบัตรภาพโชว์ พร้อมกับจับเวลา 15 นาทีและให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน

3 7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

ส่วนประกอบในชุดการสอน

1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากเสียงร้องของสัตว์ นักเรียนที่จับได้เสียงร้องเดียวกันให้รวมกลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ

1.3.2.2 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ เช่น ถ้านักเรียนทุกคนจะใช้ชีวิตอย่างไร ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาต่างๆ

1.3.2.3 ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” เป็นแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้โดยให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด

1.3.2.4 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.6 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนทำกิจกรรม

1.3.2.7 ครูแจกใบงาน “ปัญหาต้องแก้” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

- 1 3 2 9 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม
- 1 3 2 10 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 1 3 2 11 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 1 4 2 ฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม
- 1 4 3 ใบงาน “ปัญหาต้องแก้”
- 1 4 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 1 4 5 บัตรภาพ “ปัญหาต้องแก้”

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์
ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิด
กับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิด
ริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิด
สร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและ
การฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความหมาย และลักษณะของความคิดคล่องแคล่ว

2.3 เนื้อหา

การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้แปลกใหม่
คิดได้หลายทิศทาง และสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ได้

การคิดสร้างสรรค์ มี 3 ลักษณะ คือ

- 1 ความคิดคล่องแคล่ว
- 2 ความคิดริเริ่ม
- 3 ความคิดยืดหยุ่น

ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความคล่องแคล่วหรือคล่องตัวในการคิดหาคำตอบ
ต่อสิ่งๆ หนึ่งให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หรือเป็นความสามารถที่จะคิดหาคำตอบที่เด่นชัด
และตรงประเด็นมากที่สุด ดังนั้นจึงเน้นในเรื่องปริมาณความคิด ความคิดยังมีปริมาณมากเท่าไร
ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีความคิดคล่องแคล่วมาก ความคิดคล่องแคล่วช่วยในการเลือกคำตอบที่ดีและ
เหมาะสมช่วยจัดหาทางเลือกอื่นๆ ที่อาจเป็นไปได้ ซึ่งในวิธีที่ 2 ก็อาจนำมาทดลองใช้ได้หรือ
วิธีที่ 3 ก็ยังเป็นที่น่าสนใจถ้าวิธีที่ 2 ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ดังนั้นความคิดคล่องแคล่ว นอกจาก
จะช่วยให้มี ข้อมูลมากพอในการเลือกแล้วก็ยังมีส่วนอื่นที่เป็นไปได้ให้เลือกอีกด้วย

ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญกับนักเรียนมาก เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดแก่นักเรียนเพราะการคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่ากับตัวนักเรียนและสังคม ช่วยพัฒนาให้มีความคิดริเริ่มในการที่จะคิดค้นคว้าสิ่งต่างๆ เกิดจินตนาการ นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่สามารถคิดได้แปลกๆ ใหม่ๆ มีประโยชน์ในการนำมาแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ได้ มี 3 ลักษณะด้วยกัน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่วกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” โดยบอกว่าจะมีโจทย์ที่เป็นปัญหาให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ให้ได้มากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าน้ำท่วมโลกจะใช้ชีวิตอยู่อย่างไร ลองให้นักเรียนช่วยกันตอบให้ได้มากที่สุด

2.4.2.3 ครูกล่าววาทีกิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาที่โจทย์ให้ โดยให้คิดคำตอบให้ได้มากที่สุด

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ โดยให้นักเรียนร้องไว้เพื่อหากลุ่มเพื่อนของตัวเอง เสียงร้องเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน

2.4.3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สอนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2.4.3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2.4.3.4 ครูแจกใบงานกิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2.4.3.5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

2.4.3.6 ครูยกบัตรภาพโชว์ พร้อมกับจับเวลา 15 นาที และให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน

2.4.3.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

2.4.4 ขั้นสรุป

2.4.4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2.4.4.2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 5 2 ฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม

2 5 3 ใบงาน "ปัญหาต้องแก้"

2 5 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 5 5 บัตรภาพ "ปัญหาต้องแก้"

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจจากการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ โดยให้นักเรียนร้องเสียงสัตว์นั้นๆ ไว้ เพื่อหากลุ่มเพื่อนของตัวเอง เสียงร้องเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 4 ให้นักเรียนทำใบงานโดยอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจและปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา 15 นาที

3 6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่ม

3 7 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

3 8 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 9 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

*****

กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้”

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดคลองแคลว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบจากโจทย์ที่กำหนดให้ต่อไปนี้ให้ได้คำตอบมากที่สุด
กำหนดเวลา 15 นาที

โจทย์คือ “ถ้าโลกนี้ไม่มีดวงอาทิตย์ เราจะเป็นอย่างไร”

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

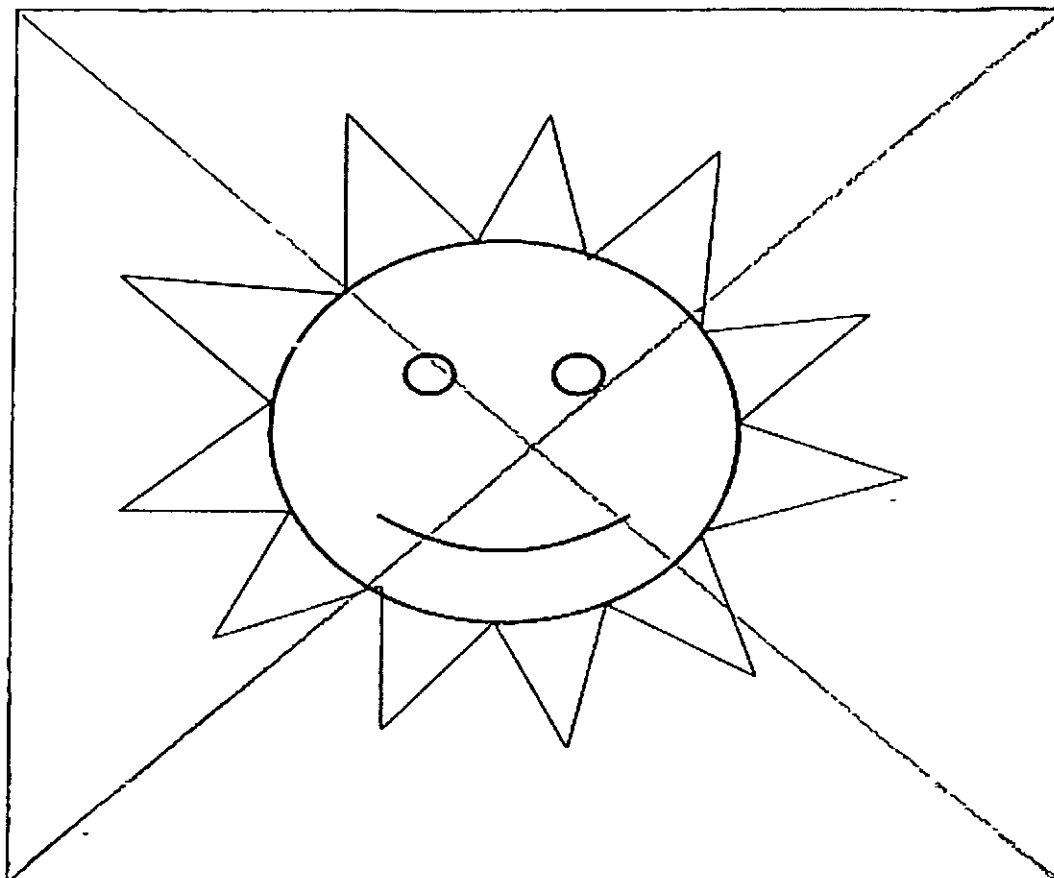
9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

บัตรภาพ

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

*****

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้แปลกใหม่
คิดได้หลายทิศทาง และสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ได้

การคิดสร้างสรรค์ มี 3 ลักษณะ คือ

- 1 ความคิดคล่องแคล่ว
- 2 ความคิดริเริ่ม
- 3 ความคิดยืดหยุ่น

¹ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความคล่องแคล่วหรือคล่องตัวในการคิดหาคำตอบ
ต่อสิ่งๆ หนึ่งให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หรือเป็นความสามารถที่จะคิดหาคำตอบที่เด่นชัด
และตรงประเด็นมากที่สุด ดังนั้นจึงเน้นในเรื่องปริมาณความคิด ความคิดยังมีปริมาณมากเท่าไร
ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีความคิดคล่องแคล่วมาก ความคิดคล่องแคล่วช่วยในการเลือกคำตอบที่ดี
และเหมาะสมช่วยจัดหาทางเลือกอื่นๆ ที่อาจเป็นไปได้ ซึ่งในวิธีที่ 2 ก็อาจนำมาทดลองใช้ได้
หรือวิธีที่ 3 ก็ยังเป็นที่น่าสนใจถ้าวิธีที่ 2 ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ดังนั้นความคิดคล่องแคล่ว
นอกจากจะช่วยให้มี ข้อมูลมากพอในการเลือกแล้วยังมีช่องทางอื่นที่เป็นไปได้ให้เลือกอีกด้วย

ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญกับนักเรียนมาก เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการ
ส่งเสริมให้เกิดแก่นักเรียนเพราะการคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่ากับตัวนักเรียนและสังคม
ช่วยพัฒนาให้มีความคิดริเริ่มในการที่จะคิดค้นคว้าสิ่งต่างๆ เกิดจินตนาการ นำความรู้
และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้

*****

ชื่อ	ชั้น
วันที่	

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม “ปัญหาต้องแก้”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์หมายถึงข้อใด ก ความสามารถทางการพูดได้รวดเร็ว ข ความสามารถทางการเขียนได้รวดเร็ว ค ความสามารถทางสมองที่คิดได้แปลกใหม่และคิดได้หลายทิศทาง	2 นักเรียนคิดว่าข้อใดถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้แปลกใหม่ ข การคิดสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้ ค ข้อ ก และ ข รวมกัน
3 การคิดสร้างสรรค์มีกี่ลักษณะ ก มี 1 ลักษณะ ข มี 2 ลักษณะ ค มี 3 ลักษณะ	4 ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ก ความคิดคล่องแคล่ว ข ความคิดริเริ่ม ค ความคิดแนวใหม่
5 ข้อใดเป็นลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ทั้งหมด ก ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ข ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดแนวใหม่ ค ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดแนวใหม่ ความคิดยืดหยุ่น	6 ความคิดคล่องแคล่วเป็นการคิดหาคำตอบต่อสิ่งหนึ่งๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ

7 ความคิดคล่องแคล่วหมายถึงข้อใด ก การคิดหาคำตอบต่อสิ่งๆหนึ่งให้ได้มากที่สุด ข เป็นการคิดหาคำตอบที่ชัดเจนและตรงประเด็น ค คำตอบข้อ ก และ ข รวมกัน	8 ถ้าเราสามารถคิดได้อย่างคล่องแคล่วจะทำให้เราเป็นอย่างไร ก ได้ช่องทางในการแก้ปัญหาได้มากขึ้น ข มีปัญหามากขึ้นกว่าเดิม ค ได้ช่องทางในการแก้ปัญหาน้อยลง
9 นักเรียนคิดว่าข้อใดถูกต้องที่สุด ก การคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่าต่อนักเรียนเองและสังคม ข การคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่าต่อผู้อื่น ค การคิดสร้างสรรค์ให้คุณค่าต่อตัวเราเท่านั้น	10 การคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้กับนักเรียนหรือไม่ ก จำเป็น ข ไม่จำเป็น ค จำเป็นก็ได้ ไม่จำเป็นก็ได้

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
กิจกรรม "ปัญหาต้องแก้"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

1 ค

2 ค

3 ค

4 ค

5 ก

6 ก

7 ค

8 ก

9 ก

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

ครั้งที่ 13

เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ

ชื่อเรื่อง	การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
ชื่อกิจกรรม	“ทำไมนะทำไม”
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ 2 การสอนนักเรียนในเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิด ให้มีคุณภาพได้
แนวคิด	การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่ง ต้องอาศัยทักษะ การคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผล เป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิด เชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็ก ระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจยว การคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้าน การคิด รวมทั้งการคิด เชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กใน อนาคต
เทคนิค	การบรรยาย พูดคุย โต้ตอบ
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล 2 ใบงาน “ทำไมนะทำไม” 3 ฉลากคำถาม “ทำไมนะทำไม” 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่า การคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ การคิดที่มีคุณภาพนั้นต้องเริ่มจาก ที่ครอบครัว ที่โรงเรียน และที่สำคัญคือที่ตัวของตนเอง โดยวันนี้เราจะมาให้นักเรียนฝึกคิดจากคำถามที่ครูจะแจกให้กับทุกคน โดยไม่ซ้ำกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูแจกใบงาน “ทำไมนะทำไม” ให้กับนักเรียนทุกคน

3.2 ครูบอกให้นักเรียนทุกคนจะได้คำถามไม่ซ้ำกัน โดยให้นักเรียนออกมา จีบฉลากคำถามคนละ 1 ใบ ให้นักเรียนตอบได้ไม่ต่ำกว่า 3 บรรทัด และห้ามเกิน 3 บรรทัด ใครขาดหรือเกินหักคะแนนบรรทัดละ 2 คะแนน ดังนั้นต้องกระชับและได้ใจความด้วย ให้นักเรียน ทุกคนออกมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนๆ จะให้คะแนนด้วย ใครได้คะแนนจาก เพื่อนๆ มากที่สุดมีรางวัลให้เล็กน้อย

3.3 ครูให้เวลานักเรียนทำใบงาน 5 นาที เสร็จแล้วให้วางปากกาทุกคน

3.4 ครูให้นักเรียนออกมาอ่านคำถามและคำตอบให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียน เรียงกันไปจนครบทุกคน แต่ละคนเมื่ออ่านจบให้ครูถามว่าเป็นคำตอบที่มีเหตุผลดีหรือไม่ ให้เพื่อนๆ ยกมือให้คะแนน 1 เสียง คือ 1 คะแนน

3.5 ครูเขียนคะแนนไว้ในใบงานของนักเรียน

3.6 ใครได้คะแนนมากที่สุดมีรางวัลให้เล็กน้อย

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

1.2.2 การให้นักเรียนได้ทำใบงานทุกคน

1.2.3 การให้นักเรียนออกมาพูดคำตอบของตัวเองหน้าชั้นเรียนทุกคน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ทำไมนะทำไม” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

1.3.2.2 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของความคิดว่าการคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ การคิดที่มีคุณภาพนั้นต้องเริ่มจาก ที่ครอบครัว ที่โรงเรียน และที่สำคัญคือที่ตัวของนักเรียนเอง

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

1.3.2.4 ครูสนทนาว่าวันนี้เราจะมาให้นักเรียนฝึกคิดจากคำถามที่ครูจะแจกให้ทุกคน โดยจะไม่ซ้ำกัน ให้นักเรียนตอบได้ไม่เกิน 3 บรรทัด ดังนั้นต้องกระชับและได้ใจความด้วย และจะให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนจะให้คะแนนด้วย

1.3.2.5 ครูแจกใบงาน “ทำไมนะทำไม” ให้นักเรียนทุกคน

1.3.2.6 ครูอธิบายคำชี้แจงในใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.7 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1.3.2.8 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

1.3.2.9 ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 1 4 2 ใบงาน “ทำไมนะทำไม”
- 1 4 3 ฉลากคำถาม “ทำไมนะทำไม”
- 1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม “ทำไมนะทำไม” ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

2.1 สาระสำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิด คือการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่างเพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลสามารถเริ่มได้ในเด็กระดับนี้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีคิดได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถพัฒนาการคิดได้อย่างมีความพร้อมที่จะก้าวต่อไปได้ดีขึ้น และมีการวิจัยว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิด รวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กในอนาคต

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกคิดการใช้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการสรุปความ
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดให้มีคุณภาพได้

2.3 เนื้อหา

การพัฒนาความสามารถในการคิดให้มีคุณภาพนั้น มีได้ดังนี้

1 เริ่มจากที่ครอบครัว โดยผู้ปกครองหรือพ่อ แม่ ต้องส่งเสริมให้เด็กคิด ให้เด็กถาม และให้เด็กมีประสบการณ์ด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยหมั่นตั้งคำถามให้เด็กตอบ หมั่นให้เด็กใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ

2 เริ่มที่โรงเรียน โดยครูควรเริ่มตั้งแต่วัยแรกที่เด็กก้าวเข้าสู่โรงเรียน เพราะเด็กมีธรรมชาติของความอยากรู้อยากเห็นสูง ไม่ต้องให้เด็กโตก่อนจึงค่อยสอนการคิด

3 เริ่มที่ตัวของเด็กเอง โดยตัวนักเรียนพัฒนาการคิดของตนเองให้ฝึกคิดบ่อยๆ จะช่วยให้คิดคล่องและติดเป็นนิสัยได้ แต่ถ้าปัญหาที่ต้องคิดนั้นยากเกินความสามารถ ของเรา เราควรถามผู้ที่รู้ และจดจำไว้เป็นข้อมูลและประสบการณ์ เพื่อที่เราจะนำไปใช้ ในครั้งต่อไปได้

อย่าลืมว่า ! การคิดนั้นเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ การฝึกใช้การคิดจะทำให้เราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในสังคม

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องของการคิดว่า การคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ การคิดที่มีคุณภาพนั้นต้องเริ่มจาก ที่ครอบครัว ที่โรงเรียน และที่สำคัญคือที่ตัวของนักเรียนเอง โดยวันนี้เราจะมาให้นักเรียนฝึกคิดจากคำถามที่ครูจะแจกให้กับทุกคน โดยไม่ซ้ำกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูแจกใบงาน “ทำไมนะทำไม” ให้กับนักเรียนทุกคน

2.4.3.2 ครูบอกให้นักเรียนทุกคนจะได้คำถามไม่ซ้ำกัน โดยให้นักเรียนออกมา จับฉลากคำถามคนละ 1 ใบ ให้นักเรียนตอบได้ไม่ต่ำกว่า 3 บรรทัด และห้ามเกิน 3 บรรทัด ใครขาดหรือเกินหักคะแนนบรรทัดละ 2 คะแนน ดังนั้นต้องกระชับและได้ใจความด้วย ให้นักเรียนทุกคนออกมาอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน โดยเพื่อนๆ จะให้คะแนนด้วย ใครได้คะแนนจากเพื่อนๆ มากที่สุดมีรางวัลให้เล็กน้อย

2.4.3.3 ครูให้เวลานักเรียนทำใบงาน 5 นาที เสร็จแล้วให้วางปากกาทุกคน

2.4.3.4 ครูให้นักเรียนออกมาอ่านคำถามและคำตอบให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียน เรียงกันไปจนครบทุกคน แต่ละคนเมื่ออ่านจบให้ครูถามว่าเป็นคำตอบที่มีเหตุผลดีหรือไม่ ให้เพื่อนๆ ยกมือให้คะแนน 1 เสียง คือ 1 คะแนน

2.4.3.5 ครูเขียนคะแนนไว้ในใบงานของนักเรียน

2.4.3.6 ใครได้คะแนนมากที่สุดมีรางวัลให้เล็กน้อย

2.4.4 ขั้นสรุป

2.4.4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2.4.4.2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2.4.5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

2.5 สื่อ - อุปกรณ์

2.5.1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

2.5.2 ใบงาน “ทำไมนะทำไม”

2.5.3 ฉลากคำถาม “ทำไมนะทำไม”

2.5.4 ใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล

26 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจจากการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้กิจกรรม ‘ทำไมนะทำไม’ ใช้เวลา 1 คาบ 60 นาที

- 3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน
- 3 2 ให้นักเรียนทำใบงาน “ทำไมนะทำไม” โดยออกมาจับฉลากคำถามของตนเอง คนละ 1 ใบ ปฏิบัติตามคำชี้แจง
- 3 3 ให้นักเรียนมีตัวแทนจับเวลาด้วย
- 3 4 ให้นักเรียนออกมาอ่านคำถามและคำตอบให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียนทีละคน
- 3 5 ให้นักเรียนฟังเพื่อนๆ ทุกคน และยกมือให้คะแนนกับเพื่อนๆ แต่ละคนที่นักเรียนชอบในเหตุผลของคำตอบเพื่อน 1 เสียงของเพื่อน คือ 1 คะแนน
- 3 6 ให้นักเรียนเขียนคะแนนที่ได้จากเพื่อนๆ ลงในใบงานของตนเอง
- 3 7 ให้นักเรียนที่มีคะแนนมากที่สุดรับรางวัลได้จากครู
- 3 8 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการคิดเชิงเหตุผล
- 3 9 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
- 3 10 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ใบงานประกอบกิจกรรมแนะแนว เรื่องความคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้ โดยห้ามต่ำกว่า 3 บรรทัด และห้ามเกิน 3 บรรทัด

คำถามที่นักเรียนได้คือ

คำตอบ _____

_____

_____

บัตรลาคำถามต่าง ๆ

ทำไม! จึงต้องมีรถยนต์

ทำไม! ถึงต้องมีเครื่องบิน

ทำไม! ถึงต้องมีโทรศัพท์

ทำไม! เด็กถึงไม่ชอบกินผัก

ทำไม! ต้องมีเพลงชาติประจำประเทศของแต่ละประเทศ

ทำไม! อาบน้ำถึงต้องฟอกสบู่

ทำไม! คนเราถึงต้องสวมมント,ไหว้พระกอนนอน

ทำไม! คนเราถึงต้องออกกำลังกาย

ทำไม! เด็กถึงต้องทานอาหารที่มีประโยชน์

ทำไม! คนถึงเสพยาบ้า

ทำไม! ปาไม้ถึงถูกทำลาย

ทำไม! จึงเกิดภัยธรรมชาติมากขึ้น

ทำไม! คนไทยจึงนิยมรับประทานอาหารฝรั่ง

ทำไม! ถึงต้องเอาน้ำรดต้นไม้

ทำไม! คนเราต้องกินอาหารให้ครบ 5 หมู่

ทำไม! ฝนตกแล้วน้ำถึงท่วม

บัตรฉลากคำถามต่าง ๆ

ทำไม! รถถึงติด

ทำไม! เวลาเสียใจคนเราต้องร้องไห้

ทำไม! เวลาดีใจคนเราต้องหัวเราะ

ทำไม! คนเราถึงต้องทำงาน

ทำไม! ขับมอเตอร์ไซด์ถึงต้องใส่หมวกกันน็อก

ทำไม! ขับรถยนต์ถึงต้องคาดเข็มขัดนิรภัย

ทำไม! ต้องมีสัญญาณไฟจราจรตามสี่แยก

ทำไม! คนเราถึงต้องใส่บาตร

ทำไม! ครูต้องตื่นนักเรียนเวลาทำผิด

ทำไม! คนถึงต้องรีดผ้าให้เรียบก่อนใส่

ทำไม! คนสวนใหญ่ถึงกลัวผี

ทำไม! คนเราต้องกินผลไม้

ทำไม! คนเราถึงต้องทาแป้ง

ทำไม! ครูต้องให้การบ้านนักเรียน

ทำไม! ผู้ใหญ่ถึงห้ามเด็กนอนดึก

ทำไม! คนเราถึงต้องซื้อของขวัญให้เพื่อนในวันเกิด

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดเชิงเหตุผล)

*****

การคิดเชิงเหตุผล

กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

¹การพัฒนาความสามารถในการคิดให้มีคุณภาพนั้น มีได้ดังนี้

1 เริ่มจากที่ครอบครัว โดยผู้ปกครองหรือพ่อแม่ ต้องส่งเสริมให้เด็กคิด ให้เด็กถาม และให้เด็กมีประสบการณ์ด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยหมั่นตั้งคำถาม ให้เด็กตอบ หมั่นให้เด็กใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ

2 เริ่มที่โรงเรียน โดยครูควรเริ่มตั้งแต่ก้าวแรกที่เด็กก้าวเข้าสู่โรงเรียน เพราะเด็กมีธรรมชาติของความอยากรู้อยากเห็นสูง ไม่ต้องให้เด็กโตก่อนจึงค่อยสอน การคิด

3 เริ่มที่ตัวของเด็กเอง โดยตัวนักเรียนพัฒนาการคิดของตนเองให้ฝึกคิดบ่อยๆ จะช่วยให้คิดคล่องและติดเป็นนิสัยได้ แต่ถ้าปัญหาที่ต้องคิดนั้นยากเกินความสามารถของเรา เราควรถามผู้ที่รู้ และจดจำไว้เป็นข้อมูลและประสบการณ์ เพื่อที่เราจะนำไปใช้ในครั้งต่อไปได้

อย่าลืมว่า ! การคิดนั้นเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ การฝึกใช้การคิดจะทำให้เราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในสังคม

*****

---

¹ชาติ แจมหนูช (2546) สอนอย่างไรให้คิดเป็น หน้า 73

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม “ทำไมนะทำไม”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 “ความคิด” เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้หรือไม่ ก ไม่ได้ เพราะมีแค่นั้นแค่นั้น ข ได้ เพราะความคิดสามารถฝึกได้ ค ไม่แน่ใจ	2 ความคิดจะดีและมีคุณภาพ ควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่เมื่อใด ก ตั้งแต่เด็ก ข เมื่อเริ่มเป็นวัยรุ่น ค เมื่อเริ่มเป็นผู้ใหญ่
3 ครอบครัว เป็นที่ส่งเสริมการคิดของเราได้หรือไม่ ก ได้ โดยพ่อแม่ ,ผู้ปกครอง ส่งเสริมเรา ข ไม่ได้ เพราะคนที่บ้านสอนเราคิดไม่ได้ ค ไม่ได้ เพราะครูเท่านั้นที่สอนเราคิดได้	4 ตัวของนักเรียนเองสามารถพัฒนาการคิดให้ดีและมีคุณภาพได้อย่างไร ก เมื่อเจอปัญหาที่ไม่ยากเกินไปให้ลองฝึกคิดเอง ข เวลาอ่านหนังสือเราต้องคิดตามไปด้วย ค ถูกทุกข้อ
5 พ่อ,แม่,ผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมให้นักเรียนคิดได้อย่างไร ก หมั่นตั้งคำถามให้นักเรียนตอบบ่อยๆ ข หมั่นให้นักเรียนใช้เหตุผลก่อนตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ ค ถูกทุกข้อ	6 ถ้านักเรียนเจอปัญหาที่ยากเกินความสามารถควรทำอย่างไร ก ฝึกคิดเอง ข ถามผู้รู้ หรือ ผู้ใหญ่ ค ถามน้องที่บ้าน

7 เพราะเหตุใดจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดตั้งแต่วัยเด็ก ก เพราะเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น ข เพราะเป็นวัยที่ช่างซักถาม ค ถูกทุกข้อ	8 ในเวลานักเรียนถามผู้ใหญ่ว่าเมื่อไม่รู้สิ่งใด ควรทำอย่างไรกับความรู้ที่นั้น ก จดจำข้อมูลความรู้ที่นั้นไว้เพื่อนำไปใช้ครั้งต่อไปได้ ข ไม่ต้องจดจำไว้ เพราะยากเกินความสามารถของเรา ค จดจำว่าถามเรื่องใดเพื่อคราวหน้าจะได้ถามอีก
9 การที่นักเรียนฝึกใช้ความคิดบ่อยๆ จะเป็นอย่างไร ก จะปวดหัวบ่อย ข ช่วยให้คิดได้คล่องแคล่วและติดเป็นนิสัยได้ ค ถูกทุกข้อ	10 การคิดนั้นเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้หรือไม่ ก ได้ ข ไม่ได้ ค ไม่แน่ใจ

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรม 'ทำไมนะทำไม'
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

1 ข

2 ก

3 ก

4 ค

5 ค

6 ข

7 ค

8 ก

9 ข

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

ครั้งที่ 14

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
ชื่อกิจกรรม	"สมมติว่า"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ และประเภทและความหมายของความคิดยืดหยุ่น
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น 2 ฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน สำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงาน "สมมติว่า" 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2.1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญในสังคมปัจจุบัน การคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์นั้นทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นในสังคม ความคิดยืดหยุ่นเป็นลักษณะหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถ

ในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึก
การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม "สมมติว่า" โดยพูดคุยกับนักเรียนฟังว่าให้นักเรียน
ช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำหนดให้ เช่น ถ้ากระดานดำพูดได้
ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

2 3 ครูกล่าวว่ากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์
ที่โจทย์กำหนดให้

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์
การเรียนรู้ จับได้ประเภทเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3 2 ครูให้นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการประจำกลุ่ม อย่างละ 1 คน
โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มาก และรวดเร็ว ถูกต้อง
ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3 4 ครูแจกใบงาน "สมมติว่า" ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3 5 ครูให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

3 6 ครูให้นักเรียนทำใบงานและเริ่มจับเวลา

3 7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สมมติว่า”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สมมติว่า”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สมมติว่า” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ

1.3.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกับความจริงทั่วไป เช่น ถ้ากระดานดำพูดได้ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

1.3.2.3 ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรม “สมมติว่า” จะเป็นการให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำหนดให้

1.3.2.4 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1.3.2.6 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

1.3.2.7 ครูแจกใบงาน “สมมติว่า” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

1.3.2.8 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

- 1 3 2 9 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม
- 1 3 2 10 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 1 3 2 11 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

- 1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 1 4 2 จุลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน สำหรับแบ่งกลุ่ม
- 1 4 3 ใบงาน “สมมติว่า”
- 1 4 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม "สมมติว่า" ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์
ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิด
กับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิด
ริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิด
สร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและ
การฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ และประเภท

และความหมายของความคิดยืดหยุ่น

2.3 เนื้อหา

การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมมี
ความเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา
ผลของการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นเสมอ

ความคิดยืดหยุ่นเป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง
ยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำเป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์
ต่างๆ ได้ ความคิดยืดหยุ่นเป็นตัวเสริมให้กับความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกที่แตกต่างออกไป
หลีกเลี่ยงการซ้ำซาก จำเจ เป็นการเพิ่มคุณภาพของความคิดให้มากขึ้น ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่
และมีหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น

ความคิดยืดหยุ่น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้

หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ว่า ประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้าง
ซึ่งมีหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลงนี้จะสามารถคิดอะไรได้ไม่ซ้ำกัน เช่น หวาย ทำอะไรได้บ้าง ก็จะคิดได้ว่า ทำกระบุง กระจาด ตะกร้า เปล ตู แก้ว อี โซฟา กรอบรูป ตะกร้อ เครื่องประดับ เป็นต้น

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นนี้ นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนเพื่อประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนและสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งสำคัญในสังคมปัจจุบัน การคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์นั้นทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นในสังคม ความคิดยืดหยุ่นเป็นลักษณะหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมเพื่อฝึกการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่นกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “สมมติว่า” โดยพูดคุยกับนักเรียนฟังว่าให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำหนดให้ เช่น ถ้ากระดานดำพูดได้ ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

2.4.2.3 ครูกล่าววาทกิจกิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่โจทย์กำหนดให้

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน จับได้ประเภทเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2.4.3.2 ครูให้นักเรียนเลือกประธานและเลขานุการประจำกลุ่ม อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2.4.3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2.4.3.4 ครูแจกใบงาน “สมมติว่า” ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2.4.3.5 ครูให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

2.4.3.6 ครูให้นักเรียนทำใบงานและเริ่มจับเวลา

2.4.3.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

2 4 4 ชั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 4 5 ชั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 5 2 ฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน สำหรับแบ่งกลุ่ม

2 5 3 ใบงาน “สมมติว่า”

2 5 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจในการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น โดยใช้กิจกรรม “สมมติว่า” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากชื่อผัก ผลไม้ ดอกไม้ สัตว์ และอุปกรณ์การเรียน จับได้ชนิดเดียวกันให้นักเรียนอยู่กลุ่มเดียวกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการประจำกลุ่ม อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน โดยอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจและปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา 20 นาที

3 6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟัง

3 7 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

3 8 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 9 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

บัตรฉลากคำ
(สำหรับแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม)

แครอท	เงาะ	ดาวเรือง	ลิง	ดินสอ
กะหล่ำปลี	ส้ม	บานไม่รู้โรย	ช้าง	ไม้บรรทัด
แตงกวา	ลำไย	กล้วยไม้	ม้า	ปากกา
คะน้า	ละมุด	มะลิ	กระรอก	ยางลบ
ผักชี	แตงโม	กุหลาบ	สุนัข	หนังสือ
ต้นหอม	น้อยหน่า	พุทธรักษา	แมว	สมุด

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

*****

กิจกรรม "สมมติวา"

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิด โดยคิดหาคำตอบจากโจทย์ให้ได้มากที่สุด
กำหนดเวลา 10 นาที

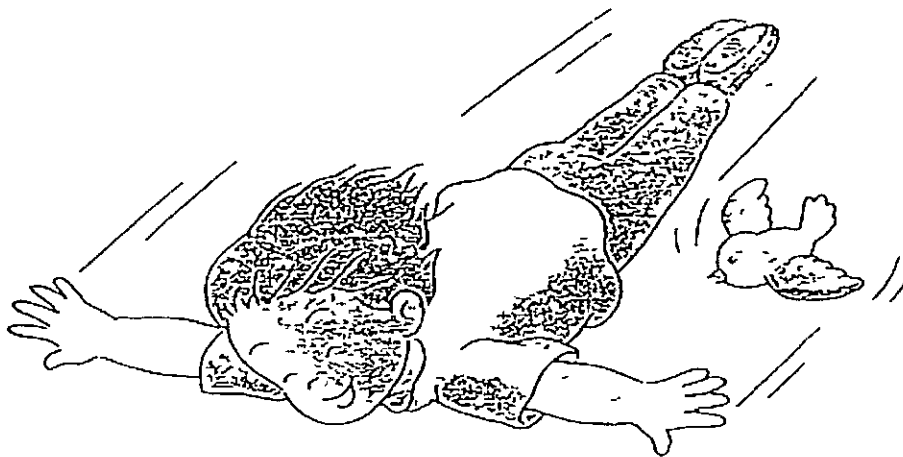
1) ถ้าแมวพูดได้

จะเป็นอย่างไร

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

2) ถ้าคนบินได้

จะเป็นอย่างไร

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

15 _____

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดยืดหยุ่น

*****

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่น
กิจกรรม “สมมติว่า”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมมีความเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ผลของการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นเสมอ

การคิดยืดหยุ่นเป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ 'การคิดยืดหยุ่น' หมายถึง ยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำเป็นความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ การคิดยืดหยุ่นเป็นตัวเสริมให้กับความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกที่แตกต่างออกไป หลีกเลียงการซ้ำซาก จำเจ เป็นการเพิ่มคุณภาพของความคิดให้มากขึ้น ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่ และมีหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น

การคิดยืดหยุ่น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 การคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ว่า ประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้าง ซึ่งมีหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงอย่างเดียว หรือสองอย่างเท่านั้น

2 การคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลงนี้จะสามารถคิดอะไรได้ไม่ซ้ำกัน เช่น หวาย ทำอะไรได้บ้าง ก็จะคิดได้ว่า ทำกระบุง กระจาด ตะกร้า เปล ตู แก้ว ไซฟา กรอบรูป ตระกร้อ เครื่องประดับ เป็นต้น

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดยืดหยุ่นนี้ นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนเพื่อประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนและสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

*****

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น

กิจกรรม “สมมติว่า”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อสังคมเพราะเหตุใด ก ทำให้สังคมด้อยพัฒนา ข ทำให้สังคมมีหลายวัฒนธรรม ค ทำให้สังคมเกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ	2 ทำไมเทคโนโลยีใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นมากมายในสังคมปัจจุบัน ก เพราะมนุษย์ไม่ชอบล่าหลัง ข เพราะมนุษย์ชอบเลียนแบบ ค เพราะความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์
3 ข้อใดเป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ ก ความคิดยืดหยุ่น ข ความคิดยืดขาด ค ความคิดรวดเร็ว	4 ความคิดยืดหยุ่นแบ่งออกเป็นกี่ประเภท ก แบ่งเป็น 2 ประเภท ข แบ่งเป็น 3 ประเภท ค แบ่งเป็น 4 ประเภท
5 ข้อใดเป็นประเภทของความคิดยืดหยุ่น ก ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที ข ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง ค คำตอบข้อ ก และ ข รวมกัน	6 ความคิดยืดหยุ่นคือความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำสามารถปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ใช่ครั้งหนึ่ง

จากข้อ 7 – 10 ให้นักเรียนเลือกคำตอบดังนี้ ก มีความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที ข มีความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง	7 ด ญ หนู สามารถคิดและบอกได้ว่าประโยชน์ของดินมีหลายอย่าง 8 ด ญ น้อย สามารถนำไข่ไก่เอาไปทำกับข้าวได้หลายอย่าง 9 พ่อของด ช ดำ สามารถนำไม้ไผ่ประดิษฐ์ของได้หลายอย่างและนำไปขาย เช่น แก้วอี้ กรอบรูป ไม้จิ้มฟัน ฯลฯ 10 เมื่อครูถามถึงประโยชน์ของก้อนอิฐ ด ช เก่ง สามารถตอบครูได้อย่างมากมาย

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดยืดหยุ่น
 กิจกรรม "สมมติว่า"
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

1 ค

2 ค

3 ก

4 ก

5 ค

6 ก

7 ก

8 ข

9 ข

10 ก

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 15

เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
ชื่อกิจกรรม	"คำสร้างประโยค"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 การสอนนักเรียนในเรื่องลักษณะ และประโยชน์ของความคิดคล่องแคล่ว
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว 2 ใบงาน "คำสร้างประโยค" 3 บัตรคำต่าง ๆ "คำสร้างประโยค" 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึง ความคิดคล่องแคล่วว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ ถ้านักเรียนฝึกใช้ความคิดคล่องแคล่วบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์หลายอย่าง และวันนี้เราจะมาฝึกความคิดคล่องแคล่วกัน

2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คำสร้างประโยค” ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรม “คำสร้างประโยค” เป็นเรื่องการประสมคำให้เป็นประโยค ครูจะให้คำกับนักเรียนและให้นักเรียนแต่งเป็นประโยคให้ได้มากที่สุด ครูเขียนตัวอย่างให้ดูบนกระดานดำ เขียนคำว่า คำ อีกา บ้าน หลัง มี สี และครูให้นักเรียนลองแต่งประโยค ครูเป็นคนเขียนให้บนกระดานดำ

3 ขั้นกิจกรรม

3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข 1-7 นักเรียนที่นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3.4 ครูแจกใบงาน “คำสร้างประโยค” และบัตรคำ 1 ชุด ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

3.5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

3.6 ครูจับเวลา 10 นาที และให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน

3.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ ฟัง

4 ขั้นสรุป

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

4.2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

ส่วนประกอบในชุดการสอน

- 1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 2 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “คำสร้างประโยค”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนนับเลข 1-7 นักเรียนที่นับเลขเดียวกันให้รวมกลุ่มเดียวกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “คำสร้างประโยค”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “คำสร้างประโยค” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ

1.3.2.2 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึง ความคิดคล่องแคล่วเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ ถ้านักเรียนฝึกใช้ความคิดคล่องแคล่วบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์หลายอย่าง และวันนี้เราจะมาฝึกความคิดคล่องแคล่วกัน

1.3.2.3 ครูนำเข้าสู่วิธีกิจกรรม “คำสร้างประโยค”

1.3.2.4 ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรม “คำสร้างประโยค” เป็นเรื่อง การประสมคำให้เป็นประโยค ครูจะให้คำกับนักเรียนและให้นักเรียนแต่งเป็นประโยคให้ได้มากที่สุด

1.3.2.5 ครูเขียนตัวอย่างให้ดูบนกระดานดำ เขียนคำว่า คำ อีกา บ้าน หลัง มี สี และครูให้นักเรียนลองแต่งประโยค ครูเป็นคนเขียนให้บนกระดานดำ

1.3.2.6 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามวิธีที่กล่าวมาแล้ว

1.3.2.7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1 3 2 8 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนทำกิจกรรม

1 3 2 9 ครูแจกใบงาน “คำสร้างประโยค” และแจกบัตรคำ 1 ชุด ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม (บัตรคำมีคำที่เหมือนกันทุกกลุ่ม)

1 3 2 10 ครูจับเวลา 10 นาที เสร็จแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอ่านให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียน

1 3 2 11 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1 3 2 12 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 3 2 13 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

1 4 2 ใบงาน “คำสร้างประโยค”

1 4 3 บัตรคำต่างๆ ‘คำสร้างประโยค’

1 4 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม “คำสร้างประโยค” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องลักษณะ และประโยชน์ของความคิดคล่องแคล่ว

2.3 เนื้อหา

ความคิดคล่องแคล่ว คือลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ เป็นความคล่องแคล่วหรือคล่องตัวในการคิดหาคำตอบต่อสิ่ง ๆ หนึ่ง ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ความคิดคล่องแคล่วนั้น ถ้านักเรียนได้ฝึกใช้บ่อย ๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1 สามารถคิดหาคำตอบ หรือคิดแก้ปัญหาในยามคับขันได้อย่างรวดเร็ว
- 2 สามารถคิดทางเลือกสำหรับเลือกใช้ในการแก้ปัญหาได้หลายวิธี
- 3 การฝึกใช้ความคิดบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนติดเป็นนิสัยที่ดี สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันเวลา

ความคิดเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ ความคิดเปรียบเสมือนอาวุธสำคัญสำหรับมนุษย์ อาวุธที่ดีก็ต้องหมั่นลับให้คมเสมอ หมั่นนำออกมาใช้งาน ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะขึ้นสนิมได้

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 4 2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 4 2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึง ความคิดคล่องแคล่วว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ ถ้านักเรียนฝึกใช้ความคิดคล่องแคล่วบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์หลายอย่าง และวันนี้เราจะมาฝึกความคิดคล่องแคล่วกัน

2 4 2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “คำสร้างประโยค” ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรม “คำสร้างประโยค” เป็นเรื่องการประสมคำให้เป็นประโยค ครูจะให้คำกับนักเรียนและให้นักเรียนแต่งเป็นประโยคให้ได้มากที่สุด ครูเขียนตัวอย่างให้ดูบนกระดานดำ เขียนคำว่า คำ อีกา บ้าน หลัง มี สี และครูให้นักเรียนลองแต่งประโยค ครูเป็นคนเขียนให้บนกระดานดำ

2 4 3 ขั้นกิจกรรม

2 4 3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข 1-7 นักเรียนที่นับเลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2 4 3 2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน อธิบายว่า ประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง เลขานุการจะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

2 4 3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2 4 3 4 ครูแจกใบงาน “คำสร้างประโยค” และบัตรคำ 1 ชุด ให้นักเรียนทุกกลุ่ม

2 4 3 5 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงในใบงานพร้อมกัน

2 4 3 6 ครูจับเวลา 10 นาที และให้นักเรียนเริ่มทำใบงาน

2 4 3 7 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

2 4 4 ขั้นสรุป

2 4 4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

2 4 4 2 ครูแจกใบความรู้เรื่องความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคล่องแคล่ว

2 4 5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

2 5 สื่อ - อุปกรณ์

2 5 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 5 2 ใบงาน “คำสร้างประโยค”

2 5 3 บัตรคำต่างๆ “คำสร้างประโยค”

2 5 4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

2 6 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจจากการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดคลองแคลว โดยใช้กิจกรรม "คำสร้างประโยค" เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยนับเลข 1-7 ให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธาน จะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดคำตอบให้มากและรวดเร็ว ถูกต้อง สอนเลขานุการ จะทำหน้าที่จดคำตอบของเพื่อนสมาชิก

3 4 ให้นักเรียนทำใบงาน "คำสร้างประโยค" และนำบัตรคำออกมาด้วย โดยอ่านคำชี้แจง ให้เข้าใจและปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา 10 นาที

3 6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่ม

3 7 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคลองแคลว

3 8 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 9 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

บัตรคำต่างๆ

บ้าน	สนามหญ้า	มี	ตลาด	พ่อ แม่
ไป	พี่ชาย	เที่ยว	มา	นก
สุนัข	โทรศัพท์	พี่สาว	ตัวเรา	วันนี้
พรงนี้	สวนสัตว์	จะ	ซื้อ	พา

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะการคิดคลองแคลว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

*****

กิจกรรม 'คำสร้างประโยค'

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

ใบความรู้

(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์)

ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

*****

ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม “คำสร้างประโยค”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

‘ความคิดคล่องแคล่ว คือลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ เป็นความคล่องแคล่วหรือคล่องตัวในการคิดหาคำตอบต่อสิ่งๆ หนึ่ง ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ความคิดคล่องแคล่วนั้น ถ้านักเรียนได้ฝึกใช้บ่อยๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1 สามารถคิดหาคำตอบ หรือคิดแก้ปัญหาในยามคับขันได้อย่างรวดเร็ว
- 2 สามารถคิดทางเลือกสำหรับเลือกใช้ในการแก้ปัญหาได้หลายวิธี
- 3 การฝึกใช้ความคิดบ่อยๆ ทำให้นักเรียนติดเป็นนิสัยที่ดี สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันเวลา

ความคิดเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ ความคิดเปรียบเสมือนอาวุธสำคัญสำหรับมนุษย์ อาวุธที่ดีก็ต้องหมั่นลับให้คมเสมอ หมั่นนำออกมาใช้งาน ไม่เช่นนั้นแล้วก็อาจจะขึ้นสนิมได้

*****

ชื่อ
วันที่

ชั้น

แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน

เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรม 'คำสร้างประโยค'

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1 ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้หรือไม่ ก ไม่ได้ ข ได้ ค ไม่แน่ใจ	2 ความคิดคล่องแคล่วเป็นลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ใช่หรือไม่ ก ใช่ ข ไม่ใช่ ค ไม่แน่ใจ
3 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก ความคิดคล่องแคล่วเป็นความคล่องตัวในการคิดหาคำตอบต่อสิ่งๆหนึ่งให้ได้มากที่สุด ข ความคิดคล่องแคล่วเป็นความคิดที่คิดสิ่งใหม่ๆที่ไม่มีใครคิดได้ ค ไม่มีข้อใดถูก	4 การที่นักเรียนฝึกใช้ความคิดบ่อยๆ ใครจะได้รับประโยชน์มากที่สุด ก พ่อ แม่ ข ครู อาจารย์ ค ตัวเราเอง
5 ข้อใดไม่ถูกต้อง ก การฝึกใช้ความคิดให้คล่องแคล่วจะทำให้เราคิดหาคำตอบในยามคับขันได้อย่างรวดเร็ว ข การฝึกใช้ความคิดให้คล่องแคล่วจะทำให้เราสามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันเวลา ค การฝึกใช้ความคิดให้คล่องแคล่วจะทำให้เราปวดหัวได้เพราะใช้สมองบ่อย	6 การฝึกใช้ความคิดบ่อยๆ ทำให้เราเป็นนักคิดจินตนิพนธ์ได้หรือไม่ ก ได้ ข ไม่ได้ ค ไม่แน่ใจ

7 'ความคิด' เปรียบเสมือนสิ่งใด ก อารูธ ที่ควรลับให้คมอยู่เสมอ ข ดาบ ไว้อยู่ฟาดฟันผู้อื่น ค ไม่เปรียบเสมือนสิ่งใดเลย	8 "ความคิด" ถ้าไม่หมั่นใช้จะเป็นอย่างไร ก จะไม่มีประสิทธิภาพ ข จะเฉื่อยช้าคิดไม่ค่อยทัน ค ถูกทุกข้อ
9 "ความคิด" เป็น 'ทักษะ' หมายความว่าอย่างไร ก เป็นสิ่งที่ฝึกฝนให้เก่งได้ ข เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพได้ ค ถูกทุกข้อ	10 "ความคิด" ถ้าหมั่นใช้บ่อยๆ จะเป็นอย่างไร ก อาจจะปวดหัวได้ ข ความคิดจะมีคุณภาพเพราะเราใช้บ่อย ค ความคิดจะเพ้อเจ้อเพราะเราใช้บ่อย

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
 เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดคล่องแคล่ว
 กิจกรรม "คำสร้างประโยค"
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

1 ข

2 ก

3 ก

4 ค

5 ค

6 ก

7 ก

8 ค

9 ค

10 ข

การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2
ครั้งที่ 16
เรื่อง การคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม

ชื่อเรื่อง	การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
ชื่อกิจกรรม	"ประกอบเป็นภาพ"
จุดมุ่งหมาย	1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม 2 การสอนนักเรียนในเรื่องสิ่งที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
แนวคิด	การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็กๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้
เทคนิค	การระดมสมอง
ระยะเวลา	60 นาที
อุปกรณ์	1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม 2 ฉลากทำสัตว์ต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม 3 ใบงาน "ประกอบเป็นภาพ" 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม 5 ภาพรูปทรงเรขาคณิต จำนวน 1 แผ่น 6 อุปกรณ์ กาว ดินสอสีไม้ 7 แผนป้ายลาลี จำนวน 1 แผ่น
วิธีดำเนินการ	1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2 1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของคนเราทุกคน มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และโอกาสที่จะได้ใช้และได้รับการฝึกฝน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน

2 2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ” โดยพูดคุยกับนักเรียนว่ากระดาษรูปทรงเลขาคณิตสามารถนำมาประกอบเป็นรูปต่างๆได้มากมาย ยกตัวอย่างที่อยู่บนแผ่นป้ายสาส์นครุประกอบกระดาษรูปทรงเลขาคณิตเป็นภาพต่างๆ ให้นักเรียนลองทายว่าเป็นรูปอะไรบ้าง

2 3 ครูกล่าววากิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันประกอบรูปภาพขึ้นมาจากกระดาษรูปทรงเลขาคณิตต่างๆ

3 ขั้นกิจกรรม

3 1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามฉลากทาสีตัวต่างๆ

3 2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม อธิบายว่าประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ ช่วยกันคิด สอนเลขานุการจะเป็นคนเขียนสิ่งต่างๆ ในใบงาน

3 3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

3 4 ครูแจกใบงาน “ประกอบเป็นภาพ” และอุปกรณ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มโดยให้นักเรียนปรึกษากันและช่วยกันประกอบกระดาษรูปทรงเรขาคณิต ให้เป็นรูปภาพต่างๆ

3 5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟังหน้าห้องเรียน

4 ขั้นสรุป

4 1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

4 2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันทั้งห้อง

5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

ส่วนประกอบในชุดการสอน

1 คำชี้แจง เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

2 คู่มือครู เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

3 คู่มือนักเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

4 สื่อและอุปกรณ์ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

1 คำชี้แจง

1.1 การเตรียมตัวของครู

1.1.1 ก่อนสอนครูต้องอ่านคำชี้แจงในการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว คู่มือครูและคู่มือนักเรียนให้ตลอด และทำความเข้าใจให้ดี

1.1.2 ครูต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและปฏิบัติตามคู่มือ โดยยึดคู่มือครูเป็นหลักในการดำเนินการสอน

1.2 การจัดกิจกรรม

1.2.1 ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ”

1.2.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากหาของสัตว์ โดยให้นักเรียนทำหานั้นๆ ไว้ห้ามพูดและหาเพื่อนที่ทำหานั้นๆ จับกลุ่มอยู่ด้วยกัน (กรณีหนึ่งเป็นกลุ่มอยู่แล้วให้ข้ามข้อนี้)

1.2.3 เมื่อรวมกลุ่มได้แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่ม และเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน

1.3 บทบาทของครู

1.3.1 ชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ”

1.3.2 เสนอกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ” ตามลำดับ ดังนี้

1.3.2.1 ครูนำแบบฝึกหัดก่อนเรียนให้นักเรียนทำ

1.3.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

1.3.2.3 ครูพูดคุยกับนักเรียนว่ากระดาษรูปทรงเลขาคณิตสามารถนำมาประกอบเป็นรูปต่างๆ ได้มากมาย ยกตัวอย่างที่อยู่บนแผ่นป้ายสำลี ครูประกอบกระดาษรูปทรงเลขาคณิตเป็นภาพต่างๆ ให้นักเรียนลองทายว่าเป็นรูปอะไรบ้าง

1.3.2.4 ครูกล่าววาทกิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันประกอบรูปภาพขึ้นมาจากกระดาษรูปทรงเลขาคณิตต่างๆ

1.3.2.5 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามฉลากหาสัตว์ต่างๆ

1.3.2.6 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม และบอกหน้าที่ของประธานและเลขานุการให้นักเรียนเข้าใจ

1 3 2 7 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

1 3 2 8 ครูแจกใบงาน “ประกอบเป็นภาพ” และอุปกรณ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มโดยให้นักเรียนปรึกษากันและช่วยกันประกอบกระดาษรูปทรงเรขาคณิต ให้เป็นรูปภาพต่างๆ

1 3 2 9 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

1 3 2 10 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1 3 2 11 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

1 3 2 12 ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

1 4 สื่อที่ครูต้องเตรียม

1 4 1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

1 4 2 ฉลากทาสีต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม

1 4 3 ใบงาน “ประกอบเป็นภาพ”

1 4 4 ใบความรู้ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

1 4 5 ภาพรูปทรงเรขาคณิต จำนวน 1 แผ่น

1 4 6 อุปกรณ์ กาว ดินสอสีไม้

1 4 7 แผนป้ายสำลี จำนวน 1 แผ่น

2 คู่มือครู

สำหรับการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์
ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ” ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

2.1 สารสำคัญ

การคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดรูปแบบหนึ่งทางความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็ก ๆ การคิดสร้างสรรค์สามารถให้คุณค่ากับตนเองและสังคม ช่วยพัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มในการคิดค้นคว้า นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ การคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีในทุกคนแต่อาจจะแตกต่างกันไปในระดับของความมากน้อย การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีจะสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้

2.2 จุดประสงค์

- 1 การพัฒนานักเรียนให้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม
- 2 การสอนนักเรียนในเรื่องสิ่งที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

2.3 เนื้อหา

การคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ เช่นเดียวกับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย แต่มนุษย์แต่ละคนจะมีพลังของการคิดสร้างสรรค์มากหรือน้อยแตกต่างกันไป เพราะประสบการณ์และโอกาสที่จะได้รับการฝึกฝนและการใช้แตกต่างกัน ถ้าบุคคลใดได้รับการฝึกฝนหรือมีโอกาสที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ บุคคลเหล่านั้นก็จะมีได้ดีกว่าคนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนหรือไม่มีโอกาสได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์

ความคิดริเริ่ม เป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดแบบใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นความคิดที่แปลกไปจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจจะมาจากความคิดที่มีอยู่ก่อนแล้วแต่เรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่ เช่น การคิดประดิษฐ์ทำเครื่องบินได้พื้นฐานความคิดมาจากเครื่องบินที่มีอยู่แล้ว

ความคิดริเริ่มต้องอาศัยจินตนาการแบบประยุกต์ คือเมื่อคิดแล้วจำเป็นต้องคิดสร้างและทำให้เกิดผลงานด้วย เป็นการทดสอบความคิดของตนจึงต้องกล้าที่จะลองทำ ดังนั้น

จินตนาการ + ความพยายามที่จะสร้างผลงาน

เป็นสิ่งคู่กันของผู้มีความคิดริเริ่ม

2.4 วิธีดำเนินการ

2.4.1 ขั้นตอนทดสอบก่อนเรียน

ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

2.4.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.4.2.1 ครูพูดคุยกับนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของคนเราทุกคน มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และโอกาสที่จะได้ใช้และได้รับการฝึกฝน โดยวันนี้เราจะมาทำกิจกรรมพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่มกัน

2.4.2.2 ครูนำเข้าสู่กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ” โดยพูดคุยกับนักเรียนว่ากระดาษรูปทรงเลขาคณิตสามารถนำมาประกอบเป็นรูปต่างๆได้มากมาย ยกตัวอย่างที่อยู่บนแผ่นป้ายสาส์น ครูประกอบกระดาษรูปทรงเลขาคณิตเป็นภาพต่างๆ ให้นักเรียนลองทายว่าเป็นรูปอะไรบ้าง

2.4.2.3 ครูกล่าววาทกิจกรรมนี้จะให้นักเรียนช่วยกันประกอบรูปภาพขึ้นมาจากกระดาษรูปทรงเลขาคณิตต่างๆ

2.4.3 ขั้นกิจกรรม

2.4.3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ตามฉลากทาสีตัวต่างๆ

2.4.3.2 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการประจำกลุ่ม อธิบายว่าประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ ช่วยกันคิด สอนเลขานุการจะเป็นคนเขียนสิ่งต่างๆ ในใบงาน

2.4.3.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2.4.3.4 ครูแจกใบงาน “ประกอบเป็นภาพ” และอุปกรณ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยให้นักเรียนปรึกษากันและช่วยกันประกอบกระดาษรูปทรงเรขาคณิต ให้เป็นรูปภาพต่างๆ

2.4.3.5 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟังหน้าห้องเรียน

2.4.4 ขั้นสรุป

2.4.4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

2.4.4.2 ครูแจกใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

2.4.5 ขั้นตอนทดสอบหลังเรียน

ครูนำแบบฝึกหัดหลังเรียนให้นักเรียนทำ

2.5 สื่อ - อุปกรณ์

2.5.1 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

2.5.2 ฉลากทาสีตัวต่างๆ สำหรับแบ่งกลุ่ม

2.5.3 ใบงาน “ประกอบเป็นภาพ”

2.5.4 ใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม

255 ภาพรูปทรงเลขาคณิต จำนวน 1 แผ่น

256 อุปกรณ์ กาว ดินสอสีไม้

257 แผ่นป้ายสำลี จำนวน 1 แผ่น

26 การประเมินผล

ตรวจผลจากใบงาน และสังเกตความตั้งใจจากการทำกิจกรรม

3 คู่มือนักเรียน

สำหรับนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ในชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จัก เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะการคิดริเริ่ม โดยใช้กิจกรรม ประกอบเป็นภาพ" ใช้เวลาเรียน 1 คาบ 60 นาที

3 1 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน

3 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยจับฉลากทาสี โดยให้นักเรียนทำทานั้นๆไว้ ห้ามพูดหาเพื่อนๆที่ทำเหมือนกันจับกลุ่มอยู่ด้วยกัน

3 3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน และเลขานุการ อย่างละ 1 คน โดยประธานจะทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิด และประกอบภาพ ส่วนเลขานุการจะทำหน้าที่เขียนสิ่งต่างๆในใบงาน

3 4 ให้นักเรียนทำใบงานโดยอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจและปฏิบัติตามคำชี้แจง

3 5 ให้นักเรียนหาตัวแทนจับเวลา

3 6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นให้เพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่ม

3 7 ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

3 8 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

3 9 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

*****

บัตรฉลากทาสัตว์
(สำหรับแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม)

ทาลิง	ทาไกตีปีก	ทาเปิดเดิน	ทานกบิน	ท่ากระต่าย กระโดด
ทาลิง	ทาไกตีปีก	ทาเปิดเดิน	ท่านกบิน	ทากระต่าย กระโดด
ทาลิง	ทาไกตีปีก	ท่าเปิดเดิน	ทานกบิน	ทากระต่าย กระโดด
ทาลิง	ท่าไกตีปีก	ทาเปิดเดิน	ทานกบิน	ทากระต่าย กระโดด
ทาลิง	ทาไกตีปีก	ทาเปิดเดิน	ทานกบิน	ทากระต่าย กระโดด
ทาลิง	ท่าไกตีปีก	ท่าเปิดเดิน	ทานกบิน	ท่ากระต่าย กระโดด
ท่าลิง	ทาไกตีปีก	ท่าเปิดเดิน	ทานกบิน	ท่ากระต่าย กระโดด

ชื่อกลุ่ม

ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักตัวเอง เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดริเริ่ม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

*****

กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ”

ประธานกลุ่ม _____

เลขานุการ _____

สมาชิกในกลุ่ม 1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

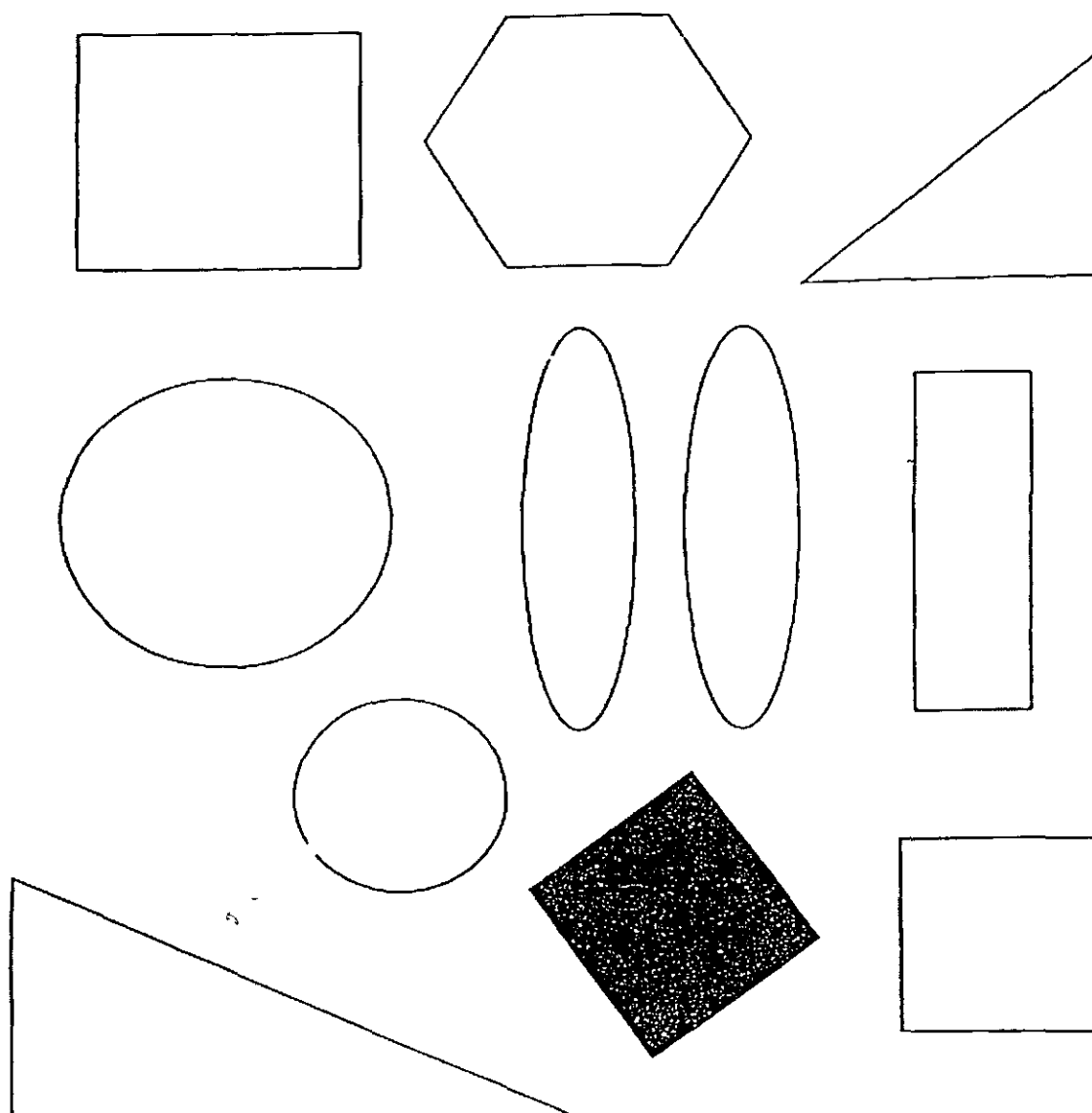
ใบงาน
(ประกอบชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดริเริ่ม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

*****

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันตัดรูปทรงเลขาคณิตมาประกอบเป็นภาพตามต้องการ
พร้อมกับตั้งชื่อ และระบายสีตกแต่งให้สวยงาม กำหนดเวลา 15 นาที

ภาพรูปทรงเลขาคณิต

ใบความรู้
(ประกอบชุดการสอบกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์)
ลักษณะการคิดริเริ่ม

*****

การคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม

กิจกรรม "ประกอบเป็นภาพ"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

การคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ เช่นเดียวกับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย แต่มนุษย์แต่ละคนจะมีพลังของการคิดสร้างสรรค์มากหรือน้อยแตกต่างกันไป เพราะประสบการณ์และโอกาสที่จะได้รับการฝึกฝนและการใช้แตกต่างกัน ถ้าบุคคลใดได้รับการฝึกฝนหรือมีโอกาสที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ บุคคลเหล่านั้นก็จะมีได้ดีกว่า คนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนหรือไม่มีโอกาสได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์

¹ความคิดริเริ่ม เป็นหนึ่งในลักษณะของการคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดแบบใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นความคิดที่แปลกไปจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจจะมาจากความคิดที่มีอยู่ก่อนแล้วแต่เรานำมาดัดแปลงเพื่อให้กลายเป็นสิ่งใหม่ เช่น การคิดประดิษฐ์ทำเครื่องบิน ได้พื้นฐานความคิดมาจากเครื่องบินที่มีอยู่แล้ว

ความคิดริเริ่มต้องอาศัยจินตนาการแบบประยุกต์ คือเมื่อคิดแล้วจำเป็นต้องคิดสร้างและทำให้เกิดผลงานด้วย เป็นการทดสอบความคิดของตนจึงต้องกล้าที่จะลองทำ ดังนั้น

จินตนาการ + ความพยายามที่จะสร้างผลงาน

เป็นสิ่งคู่กันของผู้มีความคิดริเริ่ม

*****

7 ความคิดริเริ่มต้องอาศัยสิ่งใด ก อาศัยจินตนาการแบบประหยัด ข อาศัยจินตนาการแบบประยุกต์ ค อาศัยฝันกลางวัน	8 จินตนาการแบบประยุกต์เป็นอย่างไร ก ต้องทำสิ่งที่เราคิดให้เกิดเป็นผลงาน ข ต้องคิดแล้วให้คนอื่นทำ ค ต้องทำผลงานที่คนอื่นคิด
9 สิ่งคู่กันของผู้มีความคิดริเริ่มคืออะไร ก จินตนาการ + ความคิดสร้างสรรค์ ข จินตนาการ + วิมานในอากาศ ค จินตนาการ + ความพยายามที่จะสร้างผลงาน	10 ข้อใดถูกต้องที่สุด ก ความคิดริเริ่มสามารถนำสิ่งที่มีอยู่แล้วดัดแปลงเป็นสิ่งใหม่ได้ ข ความคิดริเริ่มเป็นความสามารถในการเลียนแบบให้เหมือนคนอื่น ค ความคิดริเริ่มเป็นความสามารถในการจินตนาการได้อย่างยอดเยี่ยม

เฉลยแบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียน
เรื่องการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะความคิดริเริ่ม
กิจกรรม “ประกอบเป็นภาพ”
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

1 ก

2 ก

3 ข

4 ค

5 ค

6 ค

7 ข

8 ก

9 ค

10 ก

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อสกุล	นางสาวประภัสสรา โลहनันทชัย
วัน เดือน ปีเกิด	21 เมษายน 2520
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1332/11 ถนนเทพารักษ์ ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	1332/11 ถนนเทพารักษ์ ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
พ.ศ. 2542	ครุศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาและการแนะแนว) สถาบันราชภัฏธนบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ